

Editor : Ms. P. Usharani, Technical Support Coordinator, CARE-AP

Co-ordinator : A. Murali, State Project Manager (I.B.) SERP

Artists : Khalid Akhtar, Bhaskar & artists of Amar Graphics

Design & Layout : BOOKSLINE, a venture of SRAS Publications, Hyderabad

Printers : Navya Printers, Hyderabad

This Publication has no copyright. The publishers encourage, adaptation and copying of materials for non commercial purpose. Acknowledgements and citation will be appreciated.

Published in 2001 by :

సెక్రెటీ ఆర్ ఎరిమెనెషన్ అండ్ రూరల్ ప్రాజెక్ట్

3వ అంతస్తు, సమ్మిల్ బిల్డింగ్,
5-10-188/2, హిల్ ఫార్ట్ రోడ్,
హైదరాబాద్ - 500 004
ఫోన్ నెం. 0091-040-6660315, 6660316

కేర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్

6-3-608/1, అనందనగర్ కాలాపీ,
ఖైరాబాద్, ఏ.ఎ. బాక్స్ - 24,
హైదరాబాద్ - 500 004
ఫోన్ నెం. 0091-040-3313998, 3396379
ఇ-మెయిల్ : infoap@careindia.org

మహారాష్ట్రా ప్రాథికార్య మరియు ఉపాధి కల్పన

ఎసెఎల్ బిల్డింగ్, 5వ అంతస్తు,
తిలకర్ రోడ్, అబిద్స,
హైదరాబాద్ - 500 001.
ఫోన్ : 0091-040-4754829

Society for Elimination of Rural Poverty

III Floor, Summit Building
5-10-188/2, Hill Fort Road
Saifabad, Hyderabad - 500 004
Phone : 0091-040-6660315, 6660316

CARE-Andhra Pradesh

5-3-608/1, Anandanagar Colony
Khairatabad, PO Box No. 24
Hyderabad - 500 004
Phone : 0091-040-3313998, 3396379
E-mail : infoap@careindia.org

Women Empowerment & Self Employment

APGLI Building, 5th Floor
Tilak Road, Abids
Hyderabad - 500 001
Phone : 0091-040-4754829

For feedback and suggestions please contact the above addresses

స్వశక్తి

స్వశక్తి

మహిళా స్వయం సహాయక సంఘాల శిక్షణా దీపిక

స్వయం సేవా సంఘాల వని తీరును. ఆరి క మరియు పరిపాలనా సామరా యైన్ని, సుసి రతను పెంపాందించుట ఈ శిక్షణా దీపిక ముఖ్యాలక్ష్యము. ఈ లక్ష్యాలాధనకు సంఘ సభ్యులకు, శీడర్లకు, గ్రామ సాయి కార్యకర్తలకు స్వయం సేవా సంఘాల పరిపాలన. ఆరి క నిర్వహణ, సుసి రత, సమాఖ్యల ఏర్పాటు, ఆదాయ మరియు సామాజికాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు, నాయకత్వం సైపుణ్యము మొదలగు అంశాలపై శిక్షణ నిచ్చుటకు

★ స్వశక్తి ★ సమృద్ధి ★ సమృతి ★ సాధన ★ సహాలి అను ఐదు శిక్షణా పుస్తకముల, శిక్షణకు కావలసిన శిక్షణా పరికరములతో (బ్రొమ్మలు, ఆడియో మరియు సిడియో క్యూసెట్టు) ఒక సమాగ్రమైన ప్రైనింగ్ కిట్సు తయారుచేయడమైనది.

‘స్వశక్తి’ అను ఈ శిక్షణా పుస్తకమ ప్రధానముగా స్వయం సేవా సంఘాల భావం, ఉద్దేశం, లక్షణాలు, నిర్మాణము ఖై అవగాహనను మరియు పరిపాలనా నిర్వహణా సామర్యమును పెపాందించులకై ఉద్దేశించబడినది.

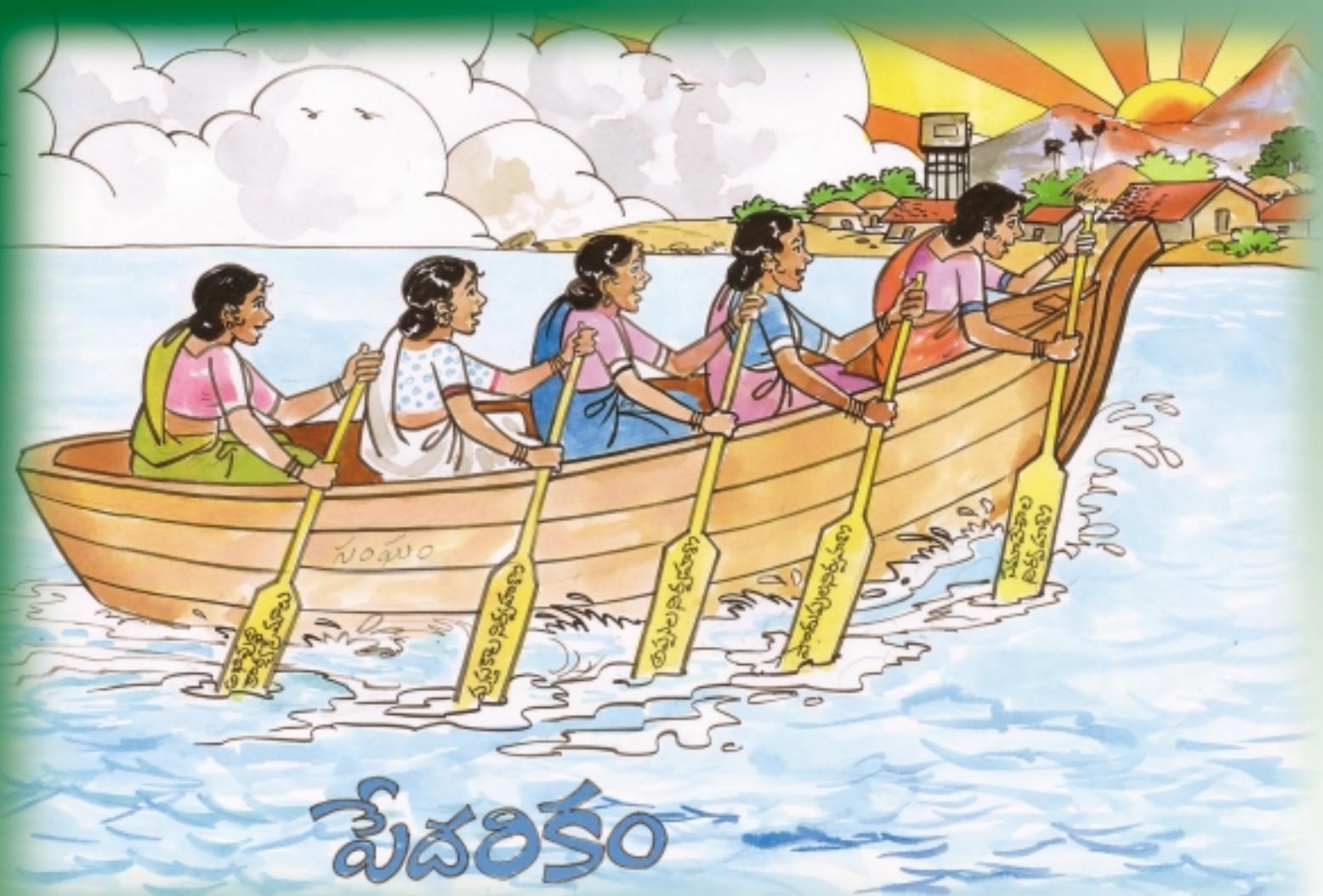
ఈ పుస్తకంలో మీరు ఏం వదువుతారంటే...

- పేదరికం – విల్సేపణ ● స్వయం సేవా సంఘం, భావం, లక్షణాలు, నిర్మాణం ● శిక్షణ – ఆవశ్యకత సంఘం అందించు సేవలు ● సమావేశాలు – నిర్వహణా పద్ధతి ● సహకారం ● భాగస్వామ్యము ● నిర్ణయాలు చేయుట ● సమస్య – పరిష్కారము ● తగపులు – సివారణ ● కట్టుబాటులు ● నాయకత్వము

యీ
ర్లీ
ఎ

శ్రీ
స్టో
స్టో
ఎర్లీ
ఎర్లీ
ఎర్లీ

స్వరక్తి

మహిళా స్వయం సహాయక సంఘాల శిక్షణా దీపిక

NARA CHANDRA BABU NAIDU

HYDERABAD

తేది : 26.07.2001

**CHIEF MINISTER
ANDHRA PRADESH**

స్వయం సహాయక సంఘాలకు, కార్యకర్తలందరికి శుభాభినందనలు!

పేదరిక నిర్మాలన కొరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం చేపడుతున్న అనేక కార్యక్రమాలు గురించి మీకందరికీ విశిద్దేమీ. పక్కమత్తుం, స్వశ్రీ నినాదంతో దాదాపు 54 లక్షల మెంది సోదరి సోదరిమణులు స్వయం సహాయక సంఘాలుగా ఏర్పడి, దేశ విదేశాలలో మన రాష్ట్రకీర్తిని వ్యాపింపజేయడమే గాక పేదరిక నిర్మాలనకు స్వయం సహాయక సంఘాలను ఒక సాధనంగా ఎంచుకొనుటలో ఆదర్శంగా నిలిచారు. అకుంరిత దీక్షతో మునుముందుకు సాగుతున్న 3,80,000 పాదుపు సంఘాలను పటిష్టపరవడమే ధ్యయంగా శాస్త్రీయ పద్ధతులలో శిక్షణ కార్యక్రమాలను నిర్వహించాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్దిశ్యించింది.

ఈ నేపథ్యంలో రాష్ట్రంలో నలుమూలలా పనిచేస్తున్న అనేక స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థల మరియు ప్రభుత్వ శాఖల అనుభవాలను సేకరించి సంఘ సభ్యులకు, లీడర్లకు, కార్యకర్తలకు ఉపయోగపడే అనేక అంశాలపై ఐదు భాగాలుగా ఉండే ఒక శిక్షణ సాధనంగా ఈ శిక్షణ దీపికను రూపొందించడం జరిగింది.

భాగస్వామ్య శిక్షణ విధానానికి ప్రాధాన్యతనిన్ను తుయారుచేసిన ఈ శిక్షణ దీపిక ప్రతి స్వయం సహాయక సంఘాన్ని పటిష్టపరవడానికి తప్పక ఉపయోగపడుతుందని నా నమ్రకం. ఈ ఉద్యమంలో పనిచేస్తున్న ఎందరో వ్యక్తులను, సంస్థలను ఒక వేదికాఫై రప్పించి ఈ శిక్షణ దీపికను రూపొందించిన DIRP - వెలుగు ప్రాజెక్టును అమలు చేస్తున్న స్టోర్చీ ఫర్ ఎలిమినేషన్ ఆఫ్ రూరల్ పార్టీ (SERP) కేర్- ఆంధ్రప్రదేశ్ (CARE-AP) మరియు మౌలిక సాధికారత మరియు ఉపాధి కల్పన సంస్థలకు (WE & SE) నా అభినందనలు. మరియు ఈ శిక్షణ దీపిక రూపకల్పనలో కృషి సల్విన స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థలకు, కార్యకర్తలకు నా ప్రత్యేకాభినందనలు.

రాష్ట్రంలోని పల్లెపల్లెన, వాడవాడన విస్తరించి ఉన్న మౌలిక స్వయం సహాయక సంఘాలు ఈ శిక్షణ దీపిక ద్వారా శిక్షణ పొంది సుస్థిరత సాధించి, అందరికి ఆదర్శప్రాయంగా నిలవాలని స్వర్ణంధ్రప్రదేశ్ సాధనకు తోడ్పడాలని ఆశిస్తూ.....

జన్మభూమి శుభాకాంక్షలతో....

భవదీయ

(నారా చంద్రబాబు నాయుడు)

కృతజ్ఞతలు

నిరుపేద ప్రజల ఆర్థిక, సామాజిక పరిస్థితిని మెరుగు పరిచేందుకు ముఖ్యంగా ఏద మహిశల స్థితిగతులలో మార్పు తెచ్చేందుకు స్వయం సహాయక సంఘాలు ఎంతో కృషి చేస్తున్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 55 లక్షల మంది మహిశలతో 3,80,000 స్వయం సహాయక సంఘాలు అభివృద్ధి పథంలో సాగుతున్నాయి. కానీ వాటి నిర్వహణ విధానము, పనితీరు ఆశించిన స్థాయిలో లేకపోవడం వల్ల పూర్తి స్థాయి ఫలితాలు ఇంకా అందలేదు.

ఈ పద్ధతిని మార్చి సమ్మర్థ నిర్వహణ విధానాన్ని అలవరచేందుకు, తద్వారా అద్భుత ఫలితాలు సాధించేందుకు చేసిన కృషికి రూపమే ఈ శిక్షణ దీపిక. సంఘ సభ్యులకు, లీడర్లకు, గ్రామ స్థాయి కార్యకర్తలకు సంఘాల పరిపాలన, ఆర్థిక మరియు సామాజికాభివృద్ధి అంశాలపై పట్టు సాధించేందుకు అవసరమైన శిక్షణాలు ఇచ్చేందుకై రూపు దిద్ధుకున్న ఈ పుస్తకం కేర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్, యస్.ఇ.ఆర్.పి. మరియు మహిశా సాధికారత మరియు ఉపాధి కల్పన సంస్థల కృషి ఫలితం. ఈ మహాస్నేహ ఆలోచనకు చక్కటి రూపునిచ్చి ఈ శిక్షణ దీపికను తయారుచేయబడై అప్పరిశులూ శ్రమించిన కేర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్ సభ్యులూ శ్రీమతి పి. ఉపోరాణి గారికి మా మనః పూర్వక కృతజ్ఞతలు. ఈ పుస్తకం రూపకల్పనలో వారికి సహకరించిన శ్రీయుతులు సత్యదేవ్ గారికి (కేర్) శ్రీమతి పూర్వచంద్రిక (కేర్), కుమారి కల్పన (డిపిపపి, ఆదిలాబాద్) గారికి మా కృతజ్ఞతాభినందనలు.

ఈ శిక్షణ దీపిక రూపకల్పనలో మరియు పూర్తి మాడ్యూల్ రూపంలో బయటకు రావడానికి శ్రమించిన ఎ.మురళి, ప్రైట్ ప్రాజెక్ట్ మేనేజర్, ఎస్.ఇ.ఆర్.పి. గారికి ధన్యవాదాలు తెల్పుచున్నాము.

ఈ శిక్షణ దీపికకు తుది మెరుగులు దిద్ధుటలో అమూల్యమైన సలహాలను అందించిన శ్రీ సి.యస్.రెడ్డి (మాజీ డైరెక్టర్, కేర్), శ్రీ ఉపాధ్యాత్మక ధన్యవాదాలు.

బొమ్మల రూపకల్పనలో మరియు కొన్ని సూతన శిక్షణ పద్ధతులను ఉపయోగించుటలో సూచనలందించి, ఈ శిక్షణ దీపికను రూపాందించేందుకు తోడ్డుడిన చిత్రారు డి.పి.ఐ.పి. ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్ శ్రీ జయేష్ రంజన్గారికి, శ్రీ విజయ్ మౌహన్ గారికి, మహాబూబ్ సగర్ డీపిపపి ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్ శ్రీ రాజశేఖర్ గారికి, ఆదిలాబాద్ డీపిపపి ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్ శ్రీ శవకోటిప్రసాద్ గారికి మరియు వారి టీమ్ సభ్యులకు పూర్వదయ పూర్వక కృతజ్ఞతలు.

ఈ శిక్షణ దీపిక రూపకల్పనలో పాలు పంచుకొన్న స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థలకు మరియు మహిశా సాధికారత మరియు ఉపాధి కల్పన విభాగానికి చెందిన గ్రామ సేవికలు, ఎ.పి.ఐ.లకు మా ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు. అతి వేగంగా శిక్షణ మాడ్యూల్స్ ను తెలుగు కంప్యూటర్లోకి ప్రవేశ పెట్టి సమయానికి అందించిన శ్రీ సత్యనారాయణ (డిపిపపి, మహాబూబ్ సగర్) గారికి, భాలీద్ మరియు ఇతర ఆర్థికాలకు, కవర్ పేజీ మరియు లే - అవుట డిజైన్ చేసిన బుక్స్లైన్ వారికి, నవ్యప్రింటర్స్ వారికి మా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు. ఈ శిక్షణ దీపిక రూపకల్పనలో సహకరించిన ప్రతి వ్యక్తికి మా ధన్యవాదాలు.

ఈ శిక్షణ దీపికలో కొంత సమాచారాన్ని మైరాడా వారి ఎ ఎస్.పెచ్.జి. కెపాసిటీ బిల్డింగ్ మాన్యువర్ల నుండి, కేర్ వారి ఫీల్డ్ పర్కర్ ట్రైయినింగ్ మాన్యువర్ల మరియు ఫీల్డ్ పర్కర్ రిస్టర్స్ బుక్ నుండి శ్రీమతి విజయ్ భారతి గారు రచించిన డిపిపపి వారి పెలుగు శిక్షణ దీపం నుండి, మహిశా శిశు సంక్షేమ శాఖ వారి ఇమసచట్టాలు నుండి, ప్రైయా వారి అభివృద్ధి పథంలో సహాగ శిక్షణ నుండి ఎన్పోప్ వారి ట్రైనింగ్ ఫర్ ట్రాన్స్ఫర్మేషన్ సీరిస్ నుండి మరియు ఇతర పుస్తకాల నుండి తీసుకోవడం జరిగింది. పీరందరికీ మా పూర్వదయ పూర్వక కృతజ్ఞతలు అందచేస్తున్నాము. ఈ శిక్షణ దీపికను ఉపయోగించి సంఘాలకు శిక్షణలిచ్చి మనందిరి కల అయిన సంఘాల సుస్థిరతకు సహకరిస్తారని ఆశిస్తా....

క.గోపాల్

క.రాజు I.A.S.

సి.ఎస్. రామలక్ష్మి I.E.S.

డైరెక్టర్, కేర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్

సి.ఇ.ఐ., ఎస్.ఇ.ఆర్.పి.

కమిషనర్, డబ్లూ.ఐ-ఎస్.ఇ

కేర్ – ఆంధ్రప్రదేశ్

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో ఉత్తర అమెరికాలో ప్రారంభమయిన కేర్ (కో – ఆపరేటివ్ ఫర్ అసిస్టెన్స్) అండ్ రిలీఫ్ ఎవ్వరీవేర్) నేడు కేర్ ఇంటర్వెషనల్గా అభివృద్ధి చెంది ప్రపంచ వ్యాప్తంగా 70కి పైగా దేశాలలో విస్తరించి సముస్తత సేవలను అందిస్తోంది. ఇది ప్రాంతాలు, జాతులక్షీతంగా పేద ప్రజల ఆరోగ్య, ఆర్థిక, సామాజిక అభివృద్ధికి కృషి చేస్తున్న ఓ అంతర్జాతీయ సేవా సంస్థ.

భారతదేశంలో పేద మరియు అభాగ్య ప్రజలు తమ ఆశలు, కలలు నెరవేర్పుకుని మహోజ్వల భవిష్యత్తులోకి అడుగించే దృశ్యం చూడాలనేడే కేర్ ఆకాంక్ష. పేద ప్రజలు ముఖ్యంగా మహిళలు మరియు పిల్లల శక్తి సామర్థ్యాలు పెంచి, వారు ఉన్నతమైన జీవితం అందుకునేలా చేయడమే కేర్ యొక్క లక్ష్యం.

1950వ సంవత్సరంలో భారత ప్రభుత్వంతో ఇండ్-కేర్ ఒప్పుందం జరిగిన నాటి నుండి విద్య, ఆరోగ్యం, పోషకాహం, ఆర్థిక, సామాజికాభివృద్ధి, జనాభాను తగ్గించుట, వ్యవసాయము, సహాజ వనరులు మొదలగు అంశాలలో అపారమైన సేవలను అందిస్తోంది. రిలీఫ్ మరియు రిహబిలిటీస్స్లో కేర్ ది అందె వేసిన చేయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్లో 1962 నుండి కేర్, తెలంగాణా, కోస్తా ఆంధ్రాలలోని 12 జిల్లాలలో సమిగ్ర పోషణ మరియు ఆరోగ్య పథకము, క్యాప్స్ ప్రాజెక్ట్సు అమలు చేయుచున్నది ఎస్టివోలు, మైక్రో పైనాన్స్ ఇన్స్టిట్యూషన్స్, ప్రభుత్వము, ప్రముఖ ఆర్థిక సంస్థలు మొదలగు వాటి సహకారంతో కేర్నిర్వహిస్తున్న క్యాప్స్ ప్రాజెక్ట్ పేద మహిళలకు ఎంతో తోడ్పాటు సందిస్తోంది. ఈ క్యాప్స్ ప్రాజెక్ట్ ముఖ్య లక్ష్యం పేద మహిళలకు, వారి కుటుంబాలకు ఆదాయాన్ని పెంపాందించడం, వారికి ఆర్థిక భద్రత కల్పించడం. ఈ విధమైన వినూత్త ప్రణాళికలతో పేదల ఆర్థిక సామాజిక ప్రగతికి కృషి చేస్తూ పురోగమిస్తోంది కేర్ సంస్థ.

గ్రామీణ పేదరిక నిరూలన సంస్థ

గ్రామీణ పేదరిక నిరూలన సంస్థ (Society for Elimination of Rural Poverty) ఒక స్వతంత్ర, స్వయం పాలిత ప్రతిపత్తి గల సంస్థ, భిడ్జ్ సంస్కరు రాష్ట్రముఖ్యమంత్రి శ్రీ నారా చంద్రబాబునాయుడు గారు, పేదరిక నిరూలన పథంలో పనిచేస్తున్న నిష్ఠాతులు, ప్రముఖ స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థ ప్రతిధులు, శీనియర్ ప్రభుత్వ అధికారులు సభ్యులుగా వ్యవహరిస్తారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వము చేపట్టిన వెలుగు పేదరిక నిరూలన ప్రాజెక్టు అమలు బాధ్యతను ఈ సంస్కరు అప్పగించారు. రాష్ట్రంలోని ఆరు జిల్లాలు మహాబుట్టసగర్, ఆదిలాబాద్, చిత్తూరు, అనంతపూర్, విజయనగరం మరియు శ్రీకాకుళం జిల్లలల్లో ప్రస్తుతము వెలుగు ప్రాజెక్టు Andhra Pradesh District Poverty Initiatives Project అమలుతున్నది. ఈ సంస్థ గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఈ కింది ఆశయాలతో పనిచేస్తుంది.

- గ్రామ స్థాయిలో స్వావలంబన పునాదిగా గల పేద ప్రజల సంస్కరణ ఏర్పాటు చేయడం.
- పేద ప్రజలను, ప్రభుత్వ సంస్కరణ ఒక దగ్గరికి చేర్చి, అవగాహన పెంచడం ద్వారా అనుమతి వాతావరణాన్ని కల్పించి, ప్రభుత్వ సేవలు ప్రజలకు అందుబాటులోనికి తేచడం.

3. బాల కార్బుక వ్యవస్థను రూపుమాపడం.
4. పేద ప్రజల అవసరాలను తీర్చేందుకుగాను స్టానిక సంస్థలను చైత్యన పరిచి వారి శక్తి సామర్థ్యాలను పెంపాందించడం.
5. సామాజిక సమీకరణ (Social Mobilisation) ద్వారా పేదరిక నిర్మాలనకు ఎత్తుగడలను రూపొం దించడం, సంస్థలను నిర్మించడం. సంస్థకు శ్రీ కె.రాజు I.A.S. గారు చీఫ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరుగా మరియు శ్రీ టి.విజయకుమార్ ఐ.A.S. గారు స్టేట్ ప్రాజెక్టు కో-ఆర్డినేషన్లుగా పుండి సేవలు అందిస్తున్నారు.

గ్రామీణభాష్యద్వారి శాఖ

మహిళా సాధికారత మరియు ఉపాధి కల్పన

పేదరిక నిర్మాలనకు కేంద్ర ప్రభుత్వం మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రెండూ ఎన్నో ప్రణాళికలు తయారుచేసాయి. ఇవి రాష్ట్రం నెలకొల్పిన జిల్లా గ్రామీణభాష్యద్వారి సంస్థల (డిఆర్ఎస్) ద్వారా ఆవరించబడతాయి. వీటిలో భూమికి సంబంధించిన కార్బుకుమాలు వేతన కార్బుకులకు సంబంధించిన కార్బుకుమాలు మరియు స్వయం ఉపాధి కార్బుకుమాలు ఉన్నాయి. ఈ పథకాలు అమలు చేస్తున్న తీరు సూక్ష్మంగా పరిశీలించిన తర్వాత, స్వయం సహాయక సంఘాలను తయారుచేస్తే పేదరికాన్ని నిర్మాలించవచ్చు లేదా తగ్గించవచ్చు అని నిర్దారణ చేయబడినది. ఈ సంఘాల ద్వారా గ్రామీణ పేద మహిళలకు, వారి మధ్య ఐక్యమత్తుం పెంపాంది వారికి ఆర్థికంగా మరియు సామాజికంగా పురోగమించే శక్తి లభిస్తుంది.

- డిఆర్ఎస్ కీర్తిపర్సన్లు అయిన జిల్లా కల్పకర్లు మరియు ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్ నిరంతర కృషితో ఈ రోజు మన రాష్ట్రంలో 3.93 లక్షల స్వయం సేవా సంఘాలు, 53.94 లక్షల పేద గ్రామీణ మహిళలకు సహాయం చేకూరుస్తూ విజయవంతంగా నడుస్తున్నాయి.

- ఒకవైపు డిఆర్ఎస్ వారు ఈ సంస్థలకు కావలసిన సహాయములు సమకూరుస్తే ఇంకొక వైపు మహిళా సాధికారత మరియు ఉపాధి కల్పన వారు డిఆర్ఎస్ వారికి తగిన సలహాలు, సూచనలు ఇస్తారు. కమిషనరీటు ఈ అన్ని సంస్థలు అందిస్తున్న సహాయములను సమస్వయ పరుస్తుంది. మహిళా సాధికారత మరియు ఉపాధికల్పన విభాగములో శ్రీమతి రామలక్ష్మి I.F.S. గారు కమీషనరుగా మరియు శ్రీమతి ఉపాధికారిగా పుండి సేవలు అందిస్తున్నారు.

శిక్షణా దీపిక రూపకల్పన

స్వతంత్రము సిద్ధించిన నాటి నుండి నేటి వరకు ప్రభుత్వము, ప్రభుత్వేతర సంప్రదాలూ పేద ప్రజల అభ్యస్తుతికి ఎన్నో విధాలైన ప్రభాతికలు, పథకాలు చేపట్టినప్పటికీ, ఆశించిన ఘలితాలు లభించలేదు. ఇలాంటి తరుణంలో మహిషలకు పెద్దపీరం వేస్తూ ఏర్పడిన ఈ స్వయం సహాయక సంఘాలు ఒక ప్రజా ఉద్యమంలా ఉద్ధవించి మహిషలలో ఆర్టిక, సాంఖుక అసమానతలను పారదోలడానికి నాంది పలికినట్టయింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ మిగతా రాష్ట్రాలతో పోల్చితే మహిళా సంఘాలను ఏర్పాటు చేయడంలో బాగా ముందంజ వేసింది. రాష్ట్రంలో ప్రస్తుతం సుమారు 54 లక్ష మంది మహిషలు 3,93,000 స్వయం సహాయక సంఘాలను ఏర్పాటు చేసుకొన్నారు. అనేక స్వచ్ఛంద సంప్రదాలు, ముఖ్యంగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, డ్యూక్రొ పథకం క్రింద ఈ సంఘాల ఏర్పాటుకు తోడ్పడ్డారు.

నిరక్కరాస్యలు, కష్టజీవులయిన గ్రామీణ మహిషలు చేస్తున్న ఈ పేదరిక నిర్మాలనా ప్రయత్నంలో ఒక్కో సంఘం 5 వేల నుండి 2 లక్షల వరకు సంఘ నిధిగా ప్రోగు చేసుకోవడమే కాక రాష్ట్రం మొత్తంలో 60 కోట్ల రూపాయల నిధిని ఏర్పాటు చేసుకొన్నాయి. కాని ఆర్టిక సహాయం మీదనే గురి ఎక్కువై, సంఘాల పనితీరు, వాటి సుస్థిరతకు తగినంత ప్రాధాన్యత దొరకలేదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా అభివృద్ధి నిధి అధ్యయనము, ఇతర అధ్యయనములు, చర్చలు కూడా మహిళా సంఘాల పరిపాలనా మరియు ఆర్టిక నిర్వహణ స్క్రమంగా జరగటం లేదనే విషయాన్ని తెలియజేసాయి. ఈ అంశాలపై సంఘాలకు శిక్షణాలు ఇవ్వపటలిని అవసరం ఎంతైనా ఉండని ముఖ్యంగా కింద పేర్కొన్న వారికి శిక్షణాలు మరీ అవసరం అని అన్ని సంప్రదాలూ గుర్తించాయి.

★ సంఘ సభ్యులు

★ సంఘ నాయకులు

★ సంఘాల లెక్కల పుస్తకాలు రాసే వ్యక్తులు

★ గ్రామ స్కూళు కార్యకర్తలు

ప్రస్తుతం మహిళా సంఘాలతో పని చేస్తున్న కొన్ని సంప్రదాలు, తమకు తోచిన రీతిలో శిక్షణాలు ఇవ్వడం ప్రారంభించాయి. దీనివలన స్వయం సహాయక సంఘాల ప్రధాన ఉద్దేశ్యం, భావం, నిర్వహణ పద్ధతులలో కొన్ని లోపాలు సంభవించి సంఘ సుస్థిరతకు ప్రమాదం వాటిలడమే కాక, సంఘాలు, వాటికి ప్రోత్సాహమందిస్తున్న బ్యాంకులు, కార్యకర్తలు యిబ్బందులకు గురి అనుతున్నారు.

సంఘాల పని తీరులో తొందరగా వస్తున్న మార్పుల కారణంగా తగిన శిక్షణాలు అవసరమని భావించి ఈ రంగంలో అనుభవజ్ఞులైన కేర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్, ఎన్.ఇ.ఆర్.పి., డబ్బుఇఎస్ఇవారు ఈ స్వయం సహాయక సంఘాల శిక్షణా దీపిక రూపకల్పనకు శ్రీకారం చుట్టారు.

శిక్షణ దీపిక రూపాందిన విధానం

- మన రాష్ట్రంలో మహిళా సంఘాల ఏర్పాటు, నిర్వహణకు తోడ్పడి అన్ని సంస్థలకు ఉపయోగకరంగా ఈ పుస్తకం తయారుచేయాలని నిర్ణయించి కేర్ ఎపి, ఎన్ఇఆర్ఎపి మరియు డబ్లూ ఇ అండ్ ఎన్ఇ వారు, రెండు రాష్ట్ర స్థాయి సదస్సులను నిర్వహించారు.

- మొదటి సదస్సుకు రాష్ట్రంలో మహిళా సంఘాల అభివృద్ధికి కృషిచేస్తున్న వివిధ స్వచ్ఛంద సేవా సంస్థలు, డిఆర్డిఎలను ఆహ్వానించి, ఈ పుస్తకంలో ఏ ఏ అంశాలను పాందుపర్చాలని చర్చించి, 37 అంశాలను గుర్తించారు.

- ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ప్రస్తుతం 3,80,000 స్వయం సేవా సంఘాలు ఉన్నాయి. వీటన్మిటికి శిక్షణాలు ఇవ్వడానికి సైపుణ్యం గల శిక్షకులు చాలా తక్కువగా ఉన్నారు. కావున శిక్షణలో కౌద్రిపాటి అనుభవం కలిగిన వ్యక్తులు కూడా శిక్షణాలు నిర్వహించడానికి వీలగా ఈ పుస్తకమును, శిక్షణకు కావలసిన పరికరములను ఉదా: బోమ్మలు, వీడియో, ఆడియో క్యాసెట్లు తయారుచేయాలని నిర్ణయించారు.

- ఇంతవరకు ఇలాంటి శిక్షణా అంశాలు మరియు శిక్షణా పద్ధతులు కలిగిన వున్న శిక్షణా పుస్తకం రూపాందించబడలేదు. ఈ రెండు అంశాలు కలిపి శిక్షకులకు సులభంగా అర్థం అయ్యే విధంగా ఈ పుస్తకమును తయారుచేయాలని నిర్ణయించారు.

- మొదటి సదస్సుకు హజ్రైన సభ్యులు, టీముల వారీగా వారికి కేటాయించిన అంశాలను చర్చించి, పైన చెప్పిన నిర్ణయాలకు అనుగుణంగా శిక్షణాంశముల డ్రాఫ్టును తయారు చేశారు. ఆ డ్రాఫ్టును మిగిలిన సభ్యులతో చర్చించి, వారి అభిప్రాయాలను పాందుపరిచారు. తర్వాత కేర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్ టీమ్ సభ్యులు, ప్రతి శిక్షణాంశమును పరిశీలించి అవసరమైన మార్పులు చేర్చులు చేసి డ్రాఫ్ట్ శిక్షణా పుస్తకమును ఖరారు చేశారు.

- ఈ డ్రాఫ్ట్ పుస్తకంను మొదటి సదస్సులో పాల్గొన్న సంస్థలకు, డిపిబిపి మరియు డి ఆర్డి ఎలకు పంపించి, ఆయా ప్రాంతాలలో శిక్షణాలు నిర్వహించి, దానిలోని లోటుపాట్లు, మరియు వారి సలహాలను తెలియజేయమని కోరారు. సిఎవ్ఎస్పోచ్చ (ఇఅఫీఎష్) ప్రాజెక్ట్ అమలులో భాగంగా ఎన్ఇఆర్ఎపి వారి కోరిక మేరకు కేర్ (ఆంధ్రప్రదేశ్) వారు, చిత్తూరు డిపిబిపి వారు కలిగిన గ్రామ స్థాయి కార్యకర్తల శిక్షణా కార్యక్రమం కొరకు ఒక శిక్షణా మాడ్యూల్సు తయారు చేశారు. ఇందులో ఈ డ్రాఫ్ట్ పుస్తకంలోని కొన్ని అంశాలను వాడుకున్నారు.

- చిత్తూరు డిపిబిపి వారు ఈ పుస్తకం ఉపయోగించి, శిక్షణానిచ్చి వారి అనుభవాలను మరియు చేయవలసిన మార్పులు, చేర్చులను తెలియజేశారు.

- ఈశిక్షణా పుస్తకాన్ని క్షేత్ర పరీక్ష చేసిన తరువాత రెండవ స్థాయి సదస్సును ఏర్పాటు చేసి, ఇందులో పాల్గొన్న అన్ని స్వచ్ఛంద సంస్థలు, డిపిబిపి, డిఆర్డిడిపిలను ఆహ్వానించారు.

- క్షేత్ర పరీక్షలో వెల్లడైన అంశాలను చర్చించి, ఈ పుస్తకంలో సాధ్యమైనంత వరకు బోమ్మల రూపంలో బోధనాంశాలకు వివరణ ఇవ్వాలని, ఇన్ని అంశాలతో పుస్తక నిడివి చాలా పెద్దదిగా ఉంటుంది. కావున దీనిని 5 భాగాలుగా విభజించి ఒక్కొక్కదాన్ని వేరువేరు పేర్లతో ముద్రణ చేయాలని నిర్ణయించారు.

- క్షేత్ర పరీక్షలో గుర్తించిన లోటుపాట్లను, సలహాలను పాందుపరిచి శిక్షణాంశాలలో మార్పులు చేర్చులు చేశారు.

- ఇలా తయారైన శిక్షణ దీపికను, కేర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు ఎన్.ఇ.ఆర్.పి. టీము సభ్యులు మరొకసారి పునః పరిశీలించి దీనికి సంబంధించిన బోమ్మల ఆర్టిష్టుల సహాయంతో తయారుచేసి తుదిమెరుగులు దిద్దారు.

శిక్షణా దీపిక – ఉపయోగించుటకు సూచనలు

- ఈ శిక్షణా దీపిక ముఖ్యంగా సంఘ సభ్యులు, లీడర్లు మరియు గ్రామ స్థాయి కార్యకర్తల శిక్షణకై ఉద్దేశించబడింది.
- శిక్షణా పుస్తకంలో బోధనాంశములు, శిక్షణా పద్దతులు విపులంగా పాందుపరిచినపుటికి శిక్షణ ఇచ్చేవారికి సహాయ శిక్షణా విధానంపై అవగాహన మరియు కసిన నైపుణ్యము తప్పనిసరి.

3. ఈ పుస్తకము 5 భాగాలుగా విభజించారు :

- స్వాస్కరికి : పేదరికం, సంఘం భావం, పరిపాలనా నిర్వహణ అంశాలు
- సమృద్ధి : సంఘ ఆర్థిక నిర్వహణ, సుస్థిరత అంశాలు
- సమృతి : ఆరోగ్య మరియు సామాజికాభీవృద్ధి అంశాలు
- సాధన : సంఘం ఏర్పాటు అభివృద్ధి శిక్షణ నిర్వహణ అంశాలు
- సోచి : శిక్షణా పద్దతులు, ఇతర అంశాలు

ప్రతి భాగంలో మిగిలిన నాలుగు భాగాల అంశాల వివరాలు తెలియజేశారు. మొదటి మూడు పుస్తకములు సంఘ సభ్యుల శిక్షణకు ఉద్దేశించబడినవి. చివరి రెండు పుస్తకాలు సంఘ కార్యకర్తలకు, ఫేసిలిటీటర్లకు ఉద్దేశించబడినది.

4. ఈ పుస్తకంలో ఉన్న 37 శిక్షణాంశములన్నీ సంఘాలకు ఒకేసారి చెప్పానవసరం లేదు. మొదట ఫేసిలిటీటర్ వివిధ పద్దతులు ఉదా: పి.ఆర్.ఎ. సంఘ సభ్యులతో చర్చలు, సమావేశాలను, పుస్తకాలను పరిశీలించుట ద్వారా సంఘ అభివృద్ధిని పనితీరును అంచనా చేసి, శిక్షణ అవసరాలను గుర్తించాలి. అవసరాలకు తగినట్టుగా శిక్షణాలు నిర్వహించాలి.

5. ఫేసిలిటీటర్ సంఘాల నిర్మిత శిక్షణకు స్థలం, కాలం, నిర్దయించుకుని సభ్యులకు వారి గ్రామంలో కాని, బయట గ్రామంలో మండల శిక్షణ కేంద్రంలో గాని క్రమమైన పద్దతిలో శిక్షణ నిర్వహించాలి.

6. నిర్మిత శిక్షణాలిచ్చుటకు వీలుకాకుంటే సంఘ సమావేశమునకు ముందుకాని, తరువాత కాని శిక్షణ నిర్వహించవచ్చును. సంఘ సమావేశాలలో అవసరాన్ని బట్టి ఆయా శిక్షణాంశములకు తెలియజేయవచ్చును.

శిక్షణా పద్దతులు

- ఫేసిలిటీటర్ సులభంగా అర్థం చేసుకొని వివిధ అంశాలపై శిక్షణ నిర్వహించుటకు వీలుగా ఈ పుస్తకంలో పద్దతులు, పరికరములను గురించి విపులంగా తెలియజేశారు. శిక్షణ సమయంలో ఉపయోగించే బోమ్మలను నమూనా రూపంలో సూచించారు.

- శిక్షణాంశములలో సూచించి అన్ని శిక్షణ పరికరములను ముందుగానే సిద్ధం చేసుకొని శిక్షణ యుచ్చిస్తటయితే సభ్యులు సులభంగా అర్థం చేసుకోగలరు.

- శిక్షణా దీపికలో సూచించిన పద్దతులే కాక ఫేసిలిటీటర్ వారి సృజనాత్మకత, శిక్షణానుభవములను ఉపయోగించుకొని శిక్షణ నివ్వవచ్చును.

ఫెసిలిటేటర్స్‌లో ఆలోచనలు రేకెత్తించుట కొరకు, ప్రతి శిక్షణాంశము చివర మరికొన్ని ప్రత్యోమ్మాయ పద్ధతులు సూచించారు.

-శిక్షణా దీపికలో ఇచ్చిన కేస్స్పడ్డిలు, కథలతో పాటు ఫెసిలిటేటర్ అయి ప్రాంతాలకు చెందిన కథలను, నిజచీఫిత సంఘటనలను ఉపయోగించుకోవచ్చును.

శిక్షణ కాలం

- ప్రతి అంశంలో శిక్షణ కాలం సరాసరిగా తెలుపడమైనది. కాని కొన్నిసారల్లు కొత్త సభ్యులు శిక్షణాంశము అర్థం చేసుకోవడానికి ఎక్కువ సమయం పడుతుంది. అలాంటి సందర్భాలల్లో శిక్షణా సమయంలో తేడా వచ్చే అవశాకముంది. శిక్షణాంశములు సభ్యులు అర్థం చేసుకోవడం ముఖ్యం.

శిక్షణ తదుపరి

-శిక్షణ ఇచ్చిన తర్వాత ఫెసిలిటేటర్ సంఘాలను స్క్రమంగా పర్యవేక్షించి సభ్యుల సందేహాలను తీర్చి, శిక్షణాంశాలను పునః పరిశీలన చేసి సంఘాలు శిక్షణలో సేర్చుకున్న అంశాలను పాటించేటట్లు చూడాలి.

- నిర్మిత కాలంలో సంఘ స్టోయిని మళ్ళీ పర్యవేక్షించి, ప్రస్తుత శిక్షణ అవసరాలు గుర్తించి, దానికి అనుగుణంగా రిప్రైషన్ బ్రెసింగ్స్ నిర్వహించాలి.

- శిక్షణనిచ్చునప్పుడు ఫెసిలిటేటర్ నోట్స్ రాసుకోవడానికి వీలుగా ఈ పుస్తకములో కొన్ని పేజీలు కేటాయించారు.

ఫెసిలిటేటర్ శిక్షణ నిర్వహించుటలో ఎదుర్కొన్న యిఱ్యందులను, గమనించిన అంశాలను, సూతన పద్ధతులను తెలియజేసి ఈ శిక్షణ దీపిక మరింత మెరుగు పరుచుటకు సహకరించవలెనని మా అభ్యర్థన.

విషయసూచిక

విషయము	శిక్షణాకాలము (గంటలలో)	పేజి
1. పీదరికము - విశ్లేషణ	3	1-12
2. స్వయం సహాయక సంఘం - భావం - లక్షణాలు - నిర్మాణం	4	13-34
3. శిక్షణ-ఆవశ్యకత	1 1/2	35-40
4. సంఘాలు సభ్యులకు అందించు సేవలు	3 1/2	41-54
5. స్వయం సేవా సంఘం-నిర్వహణ	1/2	55-56
6. సమావేశాలు - నిర్వహణ పద్ధతి	2	57-70
7. సహకారం	2 1/4	71-78
8. భాగసౌమ్యము	3	79-88
9. నిర్దయాలు చేయుట	2	89-96
10. నాయకత్వం	3	97-112
11. సమస్య-పరిచ్ఛరము	2	113-122
12. తగఫు-నివారణ	2	123-130
13. కట్టుబాట్లు	3 1/2	131-141

మిగిలిన నాలుగుపుస్తకాల విషయసూచిక

విషయము

శిక్షణాకాలము
(గంటలంగే)

స్వాస్త్థీ (రెండవ పుస్తకము)

1.	బ్యాంకు లాపాదీవీలు	4
2.	పుస్తకాల నిర్వహణ	3 1/2
3.	ఆర్టిక వనరుల నిర్వహణ	3 1/2
4.	ఆదాయాభీష్టి కార్యక్రమములు	3 1/2
5.	గ్రూపు సుస్థిరత	3
6.	గ్రూపు పర్యవేక్షణ	3
7.	సమాఖ్య	3

సమృద్ధి (సామాజిక, ఆర్టిక అభివృద్ధి)

పార్ట్ - 1

1.	సంఘం - అభివృద్ధి కార్యక్రమములు	3
2.	పోషకాపోరము - ఆరోగ్యము	2
3.	ప్రత్యేక పోషకాపోరము - ఆరోగ్యము - గర్భాశీ శ్రీలు - పాతిచేసే తల్లులు, చిన్నపిల్లలు	2
4.	వరిసరాల పరిశుద్ధత	3
5.	సామాజిక సమస్యలు - పరిష్కారాలు	4
6.	లింగవివక్షత	4
7.	శ్రీలు-చట్టాలు	3
8.	సహజ వనరులు	2 1/2

పార్ట్ - 2 (సంఘ సాయంకులకు వాత్సల్యం)

9.	క్షుణికేషన్ స్ట్రైట్	4
10.	భాసిలిటేషన్ స్ట్రైట్	4

సాధన (నాల్గవ పుస్తకము)

1.	గ్రామ స్తాయి కార్యకర్త పాత్ర - బాధ్యతలు	4
2.	గ్రామీణ సహకార అధ్యయనము (పీ.ఆర్.ఎ.)	24
3.	కళాజూత	3
4.	సంఘం - తయారు చేయు విధానము	4
5.	సంఘం - అభివృద్ధి దశలు	4
6.	శిక్షకులకు శిక్షణా కార్యక్రమము (టి.ఎ.టి)	6
7.	విజ్ఞాన యాత్రలు	1

సౌమ్య (ఐదవ పుస్తకము)

1.	శిక్షణా - పద్ధతులు
2.	అటలు
3.	పాటలు
4.	కథలు

పేదరికము - ఏస్‌ఎషా

ఉదేశ్యము

సభ్యులు పేదరికం, దానికి గల కారణాలు, శ్రీలు, పిల్లలపై దాని ప్రభావం, పేదరిక నిరూలనలో సంఘం పాత్రపై అవగాహనను పెంపాడించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. పేదలంటే ఎవరు?
2. పేదరికం ఒక విషాదప్రశ్నతీ
3. పేదరికానికి గల కారణాలు - వ్యక్తిగత, సామాజిక
4. పేదరిక విషపలయం
5. పేదరికం ఎవరి మీద ఎక్కువ ప్రభావం చూపుతుంది.
6. పేదరికం - పరిష్కార మార్గాలు
7. పేదరికం నుండి బయటపడుట - సంఘం పాత్ర

శిక్షణా పరికరములు:

రిబ్బన్లు, బెలూన్, దారాలు, 4 కత్తెరలు

బొమ్ములు: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

3 గంటలు

1. పేదలంటే ఎవరు?

పద్ధతి: బ్రెంచున్ స్టార్లైంగ్ లేదా బొమ్మల ద్వారా

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను బ్రెంచున్ స్టార్లైంగ్ పద్ధతి ద్వారా లేదా బొమ్మలు చూపించడం ద్వారా క్రింది ప్రశ్నల అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ పేదలంటే ఎవరు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత క్రింద యిచ్చిన ఆంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

★ వ్యవసాయ కూలీలు	★ శారీరక మానసిక లోపాలుండేవారు
★ నిత్యం కూలీపై ఆధారపడేవారు	★ మోసపోయిన స్త్రీలు
★ వెట్టి చాకిరి చేసే వారు	★ ఏ ఆధారం లేనివారు
★ ఒంటరి స్త్రీలు	★ భూమి లేనివారు
★ జోగిసిలు	

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ పేదరికమున్నది ఎంతటి విషాద స్థితి ఒక వాస్తవ ఉదాహరణ లేదా కింది కేస్ ప్రదీప ద్వారా చెప్పాలి.

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచన:

ఫెసిలిటేటర్ శిక్షణకు ముందుగానే స్థానికంగా గల పేదరికంతో బాధపడు కుటుంబాల కేస్ ప్రడీస్ సేకరించాలి. వాటిని వాస్తవ ఉదాహరణలుగా శిక్షణలో వాడాలి.

2. పేదరికం ఒక విషాద స్థితి

పద్ధతి : కేస్ ప్రడీ

లక్ష్మీమ్మ అనాథ. నా అన్న వారు ఎవరు లేరు. తిండి లేక శరీరం నీరసించి పోయింది. అన్నం తిని రెండు రోజులయింది. వయస్సు 40 లోపు వున్నా ముసలి రూపు వచ్చేసింది. పూరిగుడిసేలో పడుతున్న ఎండ వేడికి లక్ష్మీమ్మకు హతాత్మగా మెలకువ వచ్చింది. నిద్రలేచి నిరాసక్కంగా రెండు రోజుల నుండి నిద్రపోతున్న పాయ్య వంక చూసి నిట్టుర్చు విడిచింది. నీళ్ళతో పుక్కిశీలించి ఊసి, కుండలో రెండు గ్లాసుల నీరు త్రాగి పని ఏదైనా దొరుకుతుందేమో అని రోడ్డు మీదకు వెళ్ళింది. కూలి చేసుకొని బతికే ఓపిక కూడా చచ్చిపోయింది. అలా అని అడుక్కుని తినలేదు. ఎండ వేడికి కాళ్ళు చురుక్కుమనగానే ఈ లోకానికి వచ్చి పడింది. ఎవరో ఇంట్లోంచి అన్నాన్ని గోడ మీద నుండి బయటకు పడేయడం లక్ష్మీమ్మ కంట పడింది. అది చూడగానే ఆ పాసిపోయన అన్నం తిందామా? వద్దా? అని తటపటలాడింది. మనస్సు ఎటుండుకోలేక విలవిల్లుడింది. ఆకలి రుచి ఎరగదు, నిద్ర సుఖమెరగదు. ఆపురాపురుషుని తినేసింది. ఆకలి తీరకముందే వాంతులు, విరోచనాలు మొదలయ్యాయి. డాక్టర్కు చూపట్డానికి డబ్బు లేక లక్ష్మీమ్మ చనిపోయింది.

పై కేస్ స్టడీ చెప్పిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది ప్రశ్నలు వేసి చర్చను ప్రారంభించాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ లక్ష్మీ అమాయకు చాపుకు కారణం ఏమిటి?
- ★ పేదరిక ఫలితాలు ఎంత దుర్భరంగా వుంటాయి?
- ★ పేదరికం చేసి ఈ హత్యలను చూస్తూ ఊరుకోవడమేనా లేదా మనం ఏమైనా చేయగలమా?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత కింది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

- ★ పేదరికం ఒక అపాయకరమైన ప్రితి. అది అమాయక ప్రాణులను అన్యాయంగా బలిగొంటుంది.
- ★ వ్యక్తి అభిమానాన్ని అణగ్రదొక్కేస్తుంది. హక్కులను హరిస్తుంది.
- ★ చేయని నేరాలకు శిక్ష వేస్తుంది.
- ★ వ్యక్తులను పెడుద్దోవ పట్టిస్తుంది.
- ★ అవసరాల తీవ్రత వ్యక్తుల మధ్య సంబంధాలను దెబ్బతీస్తుంది.

(ఈ అపాయకర, భయానక పరిష్కారి శక్తువుకు కూడా పుండకూడదు. ఎల్గొనొ దీని నుండి బయట పడాలి అని ఫెసిలిటేటర్ తెలియజేయాలి)

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ ఈ విషాద ప్రితికి గల కారణాలను పెద్ద గ్రూపులో చర్చించాలి.

పేదరికానికి గల కారణాలు 3.

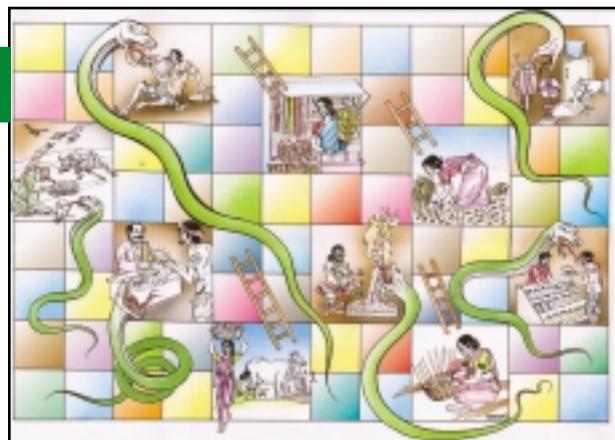
పద్దతి: వైకుంరపాళి ఆట లేదా, వాస్తవ కథ లేదా కేస్ స్టడీ మరియు పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్కు సూచన:

శిక్షణకు ముందుగానే పేదరికంతో బాధపడుతున్న కుటుంబాల కేస్ స్టడీస్ సికరించి శిక్షణలో ఉపయోగించాలి.

పేదరికం కారణాలు గురించి చర్చ
మొదలు పెట్టబోయే ముందు కొంతమంది
సభ్యులచేత వైకుంరపాళి ఆటను ఆడించాలి.
వైకుంరపాళిలో పాములు, నిచ్చెనలుగా
ఈ కింది వాటిని రాయాలి. మిగిలిన సభ్యులను
ఆటను గమనించమని చెప్పాలి.

1

పేదరికానికి కారణాలు - వైకుంరపాళి

పాచులు	నిచ్చెనలు
★ అప్పులు	★ ఉపాధి కార్బూకమాలు
★ త్రాగుడు	★ పంటలు
★ దుబారా ఖర్చులు	★ ఇతర ఆదాయాలు
★ మూడునమ్ముకాలు	★ సరైన కూలీలు
★ అధిక వడ్డీలు	
★ తక్కువ కూలి	
★ నైపుణ్యం లేకపోవడం	

ఆట తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను ఈ కీంది ప్రశ్నలు వేసి చర్చ జరపాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ కొంతమంది సభ్యులు ఎందుకు పైకి వెళ్లలేకపోయారు? దానికి కారణాలు ఏమిటి? దానికి బాధ్యులు ఎవరు?
- ★ కొంతమంది సభ్యులు ఎందుకు పైకి వెళ్లారు? దానికి గల కారణాలేమిటి?
- ★ ఏవ వ్యక్తిగత కారణాలు వారిని పేదరికం నుండి బయటపడకుండా చేస్తున్నాయి?
- ★ ఏవ సామాజిక కారణాలు వారిని పేదరికం నుండి బయటపడకుండా చేస్తున్నాయి.

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత కీంది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

వ్యక్తిగత కారణాలు	సామాజిక కారణాలు
<ul style="list-style-type: none"> ● భూమిలేక పోవడం ● పైపుణ్యం లేకపోవడం ● ప్రభుత్వ పథకాలపై అవగాహన లేకపోవడం ● ఆదాయానికి మించిన ఖర్చులు ● అధిక వడ్డీలకు అప్పులు చేయడం ఆపరిశుభ్రత ● వనరులను సరైన పద్ధతిలో వినియోగించుకోలేక పోవడం ● మధ్యవర్తులను, దళారులను నమ్మడం ● నిర్ఝరాస్యత ● మూడునమ్ముకాలు ● తలకు మించిన అప్పులు 	<ul style="list-style-type: none"> ● పేదవారికి రాజకీయ అధికారం లేకపోవడం ● ఐక్యమత్యం లేకపోవడం ● సాగునీరు లేకపోవడం ● పేదలకు ఆర్థిక వనరులు కల్పించవకపోవడం ● అధిక ధరలు ● పెత్తందారి తనం ● మధ్యవర్తులు, దళారుల దోషిడి ● మూడునమ్ముకాలు ● లీంగివివక్షత ● అధిక జనాభా ● లంచగొండితనం ● రపాణా సాకర్యాలు లేకపోవడం ● పట్టిష్టున సంఘ వ్యవస్థ లేకపోవడం ● సరైన కూలీ దొరకపోవడం ● సంవత్సరంలో ఎక్కువ కాలం పని దొరకపోవడం ● పెట్టుబడి దొరకపోవడం ● కులవివక్షత ● కరువు కాటకాలు ● సాంఘిక దురాచారాలు ● అధిక వడ్డీలు ● గిట్టుబాటు ధర దొరకపోవడం

పేదరిక విషపలయం

పద్ధతి: కేన్ ప్రైడ్ మరియు పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ బోమ్మలను చూపిస్తూ ఈ కింది కేన్ ప్రైడ్‌ని సభ్యులకు చెప్పాలి.

కోడే రు వుండ లంలోని కొండాములపల్లి అనే గ్రామంలో రంగయ్య అనే ఒక పేదరైతు వున్నాడు. అతని భార్య సీతవ్య. అత నికి పదుగురు పిల్లలు. అందులో నలుగురు ఆడపిల్లలు. ఒక అబ్బాయి. అబ్బాయిని తమ వూరి వోతుబరి వద్ద జీతానికుంచారు. తన

2

పేదరికం - ఒక విషపలయం

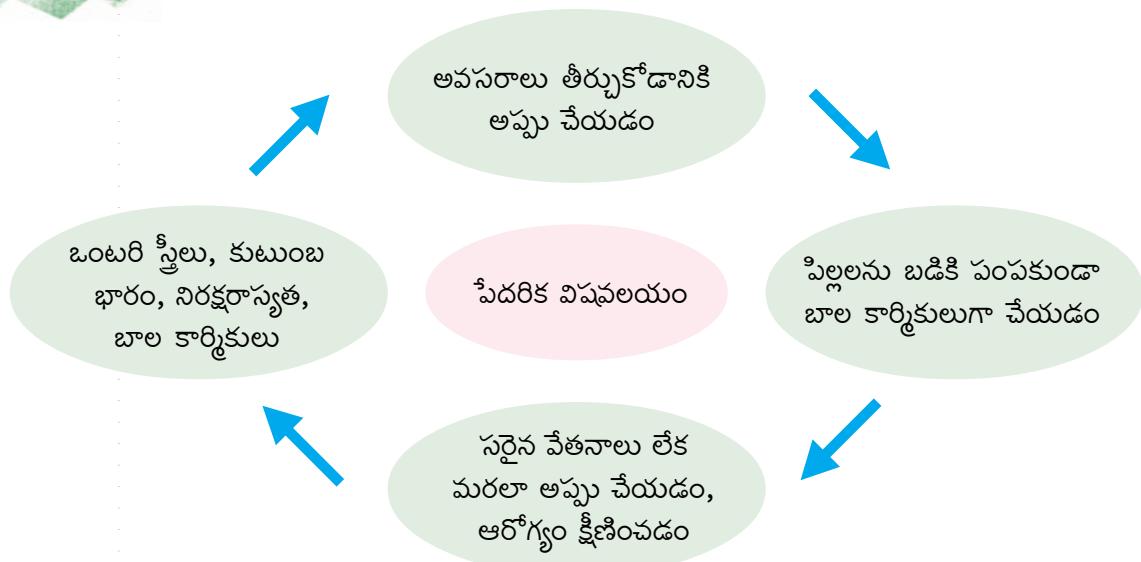
మొదటి యిద్దరి బిడ్డల పెళ్లి నిమిత్తం వున్న 3 ఎకరాల భూమిలో ఎకరం భూమిని అమ్మాడు. మిగతా రెండు ఎకరాలలో సిటి ఆఫారం కోసం అప్పుతెచ్చి బోరువేశాడు. కాని బోరు పడలేదు. బాకీ తీర్పుడానికి మిగిలిన రెండు ఎకరాల్లో ఒక ఎకరం అమ్మగా ఒక ఎకరం మిగిలింది. చివరిగా వున్న ఒక ఎకరం కూడా భార్య ఆపరేషన్కు అమ్మాల్ని వచ్చింది. తన జీవనాధారం కోల్పోయాడు. కూలీకి పోయి కుటుంబాన్ని పోషించుకునేవాడు. పనికి తగ్గకూలీ యివ్వక పోవడంతో భార్యకు సరైన మందులు కొనలేకపోయాడు. దానితో ఆమె చనిపోయింది. అబ్బాయికి పెళ్లి చేసి, మేస్తి దగ్గర అడ్వాన్సు తీసుకొని కోడులుతో సహా వలస పంపించాడు. మిగతా యిద్దరి బిడ్డల పెళ్లి, కొడుకు వలస వెళ్లితే వచ్చిన డబ్బుల్తోను మరియు ఔపుకారు దగ్గర నుండి తెచ్చిన బాకీతో చేశాడు. వలస నుండి వచ్చిన తరవాత కొడుకు భీమయ్య, కోడులు లక్ష్మీమ్మ ఉంట్చో కూలి చేస్తు బతికే వారు. వారికి ముగ్గురు పిల్లలు పుట్టారు. దురదృ ప్రపంచాత్మక భీమయ్యకు ఆరోగ్యం క్లీషెంచి చనిపోయాడు. యింటికి పెద్దదిక్కు లేకుండా పోయింది. దానితో పిల్లల్ని కూలీకి పంపుతూ వారిని, తన మామను పోషిస్తున్నది లక్ష్మీమ్మ.

కేన్ ప్రైడ్ వివరించిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది ప్రశ్నలను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ రంగయ్య కుటుంబం పేదరిక వలయంలో ఎలా చిక్కుకుంది?
- ★ అది రంగయ్య తరంలోనే కాక అతని కొడుకు మరియు మనవల తరానికి ఎలా పాకింది?

సభ్యుల సమాధానాలను క్రోడీకరించి ఫెసిలిటేటర్ పేదరిక వలయం గురించి వివరించాలి.

5. పేదరికం ఎవరిని ఎక్కువగా ప్రభావితం చేస్తుంది?

పద్ధతి: రోల్ ప్లే మరియు పెద్ద గ్రామ చర్చ లేదా ప్రదర్శన

ఫెసిలిటేటర్ పెద్దగ్రామాలలో పేదరికం ఎవరిపై ఎక్కువ ప్రభావం చూపిస్తుందని చర్చ జరిపి తఱకింది విషయాలను వివరించాలి.

సమాజంలో పేదరిక ప్రభావం

1. అట్టడుగు వర్గా (ఎన్.సి. - ఎన్.టి.)లపై	2. కూలిపై ఆధారపడిన వారిపై
3. వెట్టిచాకిరి చేసేవారిపై	4. ఏ ఆధారము లేనివారిపై
5. నికర ఆదాయం లేనివారిపై	6. అధిక సంతానం కల్గిపున్నవారిపై
7. మహిళలపై	8. పీల్లలపై

3

ఫెసిలిటేటర్ కింది బొమ్మను చూపిస్తూ బొమ్మ ద్వారా సభ్యులు గ్రహించిన విషయాలు అడిగి స్టీప్లే పేదరిక ప్రభావాన్ని వివరించాలి

పనిపాటలో ముందడుగు - ప్రాధాన్యతలో అట్టడుగు

5.1 మహిళలపై పేదరికం ప్రభావం

- ★ స్వంత విషయాలపై ఖర్చుచేసే హక్కులేక పోవుట
- ★ కుటుంబ పోషణాభారం తనపై పడుట
- ★ కుటుంబ సభ్యుల సేవలు చేయుట
- ★ బయటి ఒత్తిశ్చు
- ★ స్త్రీల అవసరాలకు కుటుంబంలో తగినంత ప్రాధాన్యత లేకపోవడం
- ★ పోషకాహార లోపం
- ★ రాజకీయంగా స్త్రీ అణగదొక్కబడుట
- ★ కుటుంబంలో, సమాజంలో కాని స్త్రీకి సరియైన పాత్ర, నిర్ణయాధికారం లేకపోవడం
- ★ మహిళలకు స్వంతభూమి ఉండకపోవడం
- ★ ఉపాధి అవకాశాలు తక్కువ, ఉపాధి దొరికినా వేతనం మరీ స్వల్పం.
- ★ పోషికాహారము, అక్షరాస్యత, వృత్తి నైపుణ్యము తక్కువగా వుండుట చేత శరీరం దృఢంగా వుండక పోవడం.
- ★ అన్ని రంగాలలో స్త్రీలపై చిన్నచూపు, కూలీల్లోను, వేతనంలోను వ్యత్యాసం
- ★ సాంఘిక భద్రత దృష్ట్యా యితర ప్రాంతాలకు వెళ్లడానికి ఇష్టపడక పోవడం
- ★ గర్భధారణపై నిర్ణయాధికారం లేకపోవడం
- ★ నిరక్షరాస్యత

5.2. పీల్లలపై పేదరికం ప్రభావం

పద్ధతి: రోల్ ప్లై

నలుగురు సభ్యులను ముందుకు పిలీచి వారితో పీల్లలపై పేదరిక ప్రభావాన్ని ఒక రోల్ ప్లై ద్వారా చూపించాలి.

సూచనలు:

- ఈ రోల్ ప్లైలో ఒక పేద కుటుంబంలోని భార్య, భర్త, కొడుకు, కూతురు పాత్రధారులు
- ఉదయాన్నే కొడుకును, కూతుర్ని నిద్రలేపి వారిని పనికి పంపించే తీరును రోల్ ప్లైలో ప్రదర్శించాలి.
- కొడుకు మోతుబరి యింటికి చాకిరి చేయడానికి వెళ్లినట్లు, కూతురు యింట్లో పనులు
- చేయడానికి, చిన్నపీల్లలను చూసుకొనుటకు పురమాయించినట్లు ప్రదర్శించాలి.

రోల్ ప్లై ముగిసిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులు గ్రీహాంచిన విషయాలను కేంద్ర ప్రశ్నల ద్వారా చెప్పించాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ రోల్ ప్లైలో మీరు ఏమి గ్రీహాంచారు?
- ★ పీల్లల చేత పనచేయించడానికి కారణం ఏమిటి?
- ★ దానివల్ల వారు నష్టపోతున్నది ఏమిటి?

పేదరికము-విశేషణ

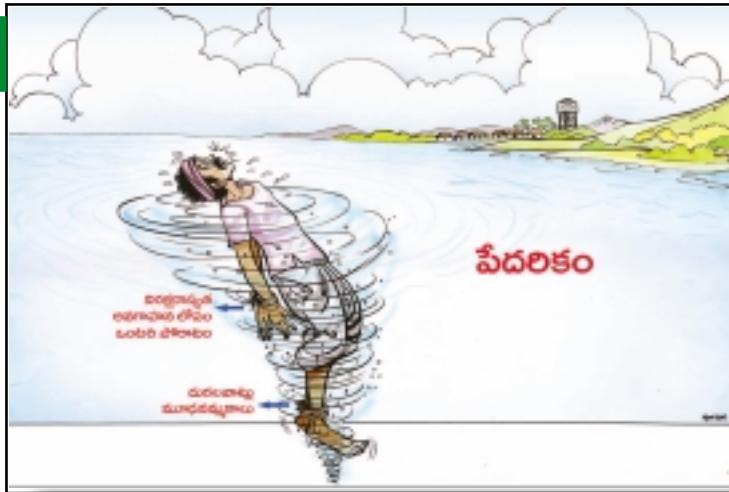
సమాధానాలు రాబ్ట్సీన తరువాత పెద్దగూపు చర్చల ద్వారా పేదరికం సమాజంలో అట్టడుగు వర్గాలపై, మహిళలపై, చిన్నపిల్లలపై ఎలాంటి ప్రభావాన్ని చూపిస్తుందో చర్చించాలి.

- ★ వెట్టిచాకిరి
- ★ బాల కార్యక వ్యవస్థ
- ★ నిరక్షరాస్యత
- ★ పోషకాహార లోపం

6. పేదరికం - పరిష్కార మార్గాలు

పద్ధతి: చిన్నగూపు చర్చ

4

ఆజ్ఞానాంధకారాల బందీ

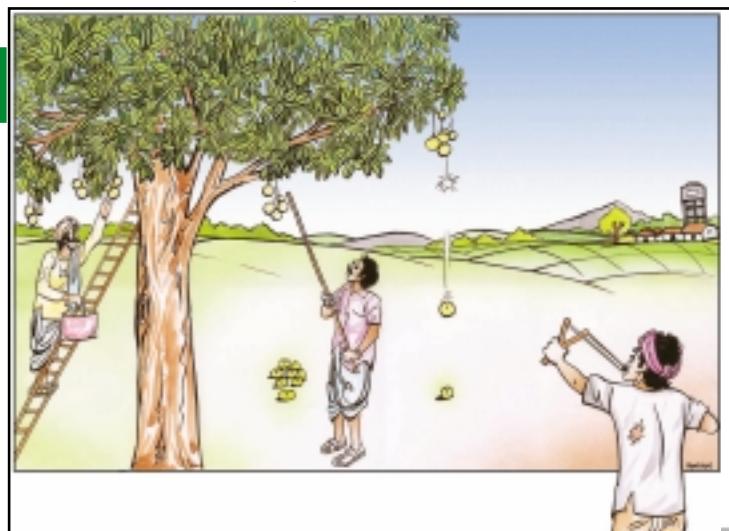
ఫోనిలిటేటర్ పేదరికం అనే ఊబిలో మునిగిపోతున్న రంగయ్య బొమ్మెను సభ్యులకు చూపించాలి. ఈ బొమ్మెలో రంగయ్య కాళ్ళు, చేతులు - మూడు నమ్కాలు, దుబారా ఖర్చులు, అవగాహన లోపం, సైపుణ్యం లేకపోవడం, ఒంటరి పోరాటం అనే వాటితో కట్టిపేయడం వల్ల మునిగిపోతుంటాడు. ఈ బొమ్మెను చూపి కింది ప్రశ్నలను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఇందులో పున్న రంగయ్య ఊబిలో నుంచి బయట పడగలడా?
- ★ బయట పడాలంటే ఏం చేయాలి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబ్ట్సీన తరువాత కింది బొమ్మెను చూపిస్తూ కింది అంశాలు వివరించాలి.

5

అవగాహన శైతన్యం - పురోజుప్రధికి మూలం.

ఏ మనిషికైనా పేదరికం నుండి బయటపడాలంటే అష్టరాస్యత, శైతన్యం, అవగాహన ముఖ్యమని అలాగే దుబారా ఖర్చులు మానాలని, మూడు నమ్కాల నుండి బయటపడాలని చెప్పాలి.

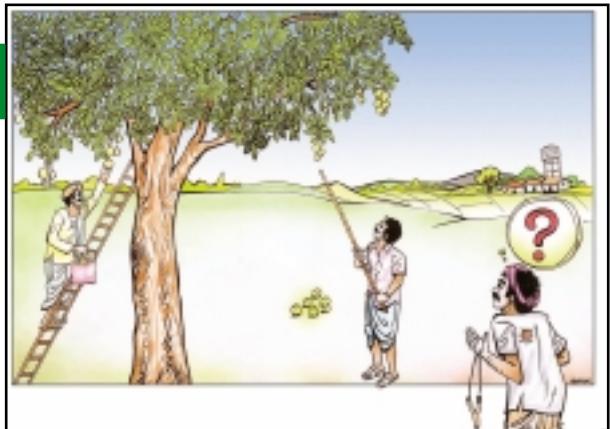
తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు దిగువ బొమ్మలు చూపించాలి.

6

అవగాహన లోపం - అభివృద్ధి పథకాల నిరుపయోగం

7

పైపుణ్ణుతా లోపం - పేదలకు తక్కువ అవకాశాలు

కీలక ప్రశ్న

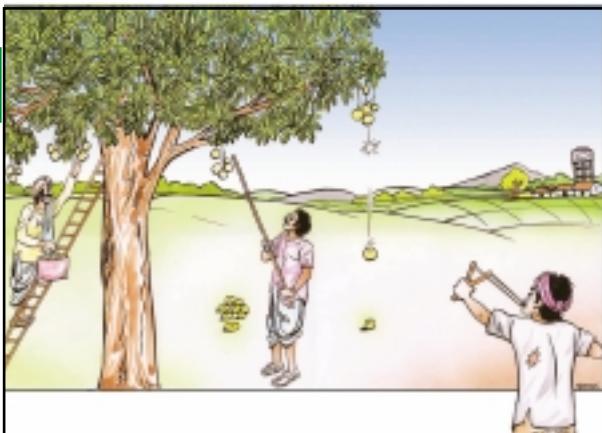
★ ప్రభుత్వ పథకాల నుండి లభ్యిషాందినా కూడా రంగయ్యలాంటి పేదలు ఎందువల్ల పేదరికం నుండి బయట పడలేకపోతున్నారు ?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది అంశాలను జతచేసి

- స్వయం కృషి లేకపోవడం వల్ల
- ఏంచేయాలో తెలియక పోవడం వల్ల
- ముందు చూపు (విజన్) లేకపోవడం వల్ల

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది బొమ్మల ద్వారా రంగయ్య కుటుంబం వ్యక్తిగత తప్పిదాలను సరిచేసుకొని ఏ విధంగా పేదరికం నుండి బయటపడగలదో ఈ కింది విధంగా విపరించాలి.

8

పైపుణ్ణం - అవకాశాలు అందుకోవడం

9

అభివృద్ధి పథకాలు - సుక్రమ వినియోగం

- ముందు చూపు ఉండడం
- స్వయం కృషి చేయుట
- ఉపాధి పథకాలమై అవగాహనను, సైపుణ్ణాన్ని పెంచుకొనుట
- ప్రభుత్వ పథకాలు వినియోగించుకొనుట
- ఆర్థిక పెట్టుబడులు పాందుట

ఎంత కృషి చేసినా ఒంటరిగా పేదరికాన్ని నిర్మాలించలేము. సమిష్టిగా కృషి చేసినవో దానిని నిర్మాలించవచ్చని కింది రోల్ ప్లే ద్వారా, ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు తెలియజేయాలి.

రోల్ ప్లే:

సూచనలు:

- ★ ఈ రోల్ ప్లేకి కసీసం ఏడుగురు సభ్యులు కావాలి.
- ★ ఆరుగురు సభ్యులు యుద్ధరిద్దరు చౌపున పాలంలో పనిచేస్తున్నట్లు, లేదా వారి వృత్తికి సంబంధించిన పని చేస్తున్నట్లు పుంటారు.
- ★ విరికి మధ్యలో మరొక వ్యక్తి అంటే పేదరికం అనే భూతం ప్రత్యక్షమయి గంభీరంగా అరుచుకుంటూ పస్తుంది. (ఫెసిలిటేటర్ ఈ భూతాన్ని వివిధ రిబ్యూలన్టో భయంకరంగా అలంకరించాలి)
- ★ ఈ భూతం నోటి నుండి వచ్చే గాలికి పనిచేసుకుంటున్న వారు మూర్ఖపోతారు. కొంచెం సేపటికి మరల లేచి ఎవరి పనులు వారు చేసుకుంటారు.
- ★ మరలా భూతం నోటి నుండి వచ్చే గాలికి సభ్యులు మూర్ఖపోతారు. వారికి ఏమి జరుగుతుందో ఆర్థం కాదు.
- ★ చివరికి అందరు కలిసి ఆలోచించి ఐకమత్యంతో చేతులు పట్టుకొని భూతం రాగానే దానిని చుట్టుముట్టి కొట్టి తరిమివేస్తారు.

ఫెసిలిటేటర్ రోల్ ప్లే, తరువాత సభ్యులు గమనించిన విషయాలను కింది ప్రశ్నలు ఆడిగి సమాధానాలు రాబట్టాలి.

కీలకప్రశ్నలు

- ★ పాలంలో పనిచేస్తున్న వ్యక్తులు మొదటి సారి భూతాన్ని చూసినప్పుడు ఏమి జరిగింది?
- ★ వారందరు భూతాన్ని ఏ విధంగా తరిమికొట్టారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఈ కింది అంశాలను జతచేసి పేదరిక నిర్మాలనలో సమిష్టికృషి ఆవశ్యకత గురించి తెలియజేయాలి.

- ★ ప్రశ్నించే అధికారం పెరుగుతుంది.
- ★ బేరం చేయగల శక్తి పెరుగుతుంది (బార్గైనింగ్ పవర్)
- ★ తెలియని విషయాలు తెలుసుకోవడం
- ★ పెట్టుబడులు సమకూర్చుకోవడం
 - అంతర్గత సైపుణ్ణం
 - బహిర్గత ఆర్థిక వనరులు
- ★ సైపుణ్ణం పెరుగుతుంది.

కీలక ప్రశ్న

★ సమాష్టికృషిని ఏవిధంగా సాధించుకోవచ్చు?

ఫెపిలీటేటర్ సభ్యులను పై ప్రశ్న అడిగి సంఘం ద్వారా సాధించుకోవచ్చు అనే సుమార్థానము రాబట్టాలి.

పేదరికం నుండి బయటపడుట - సంఘం పాత్ర 7.

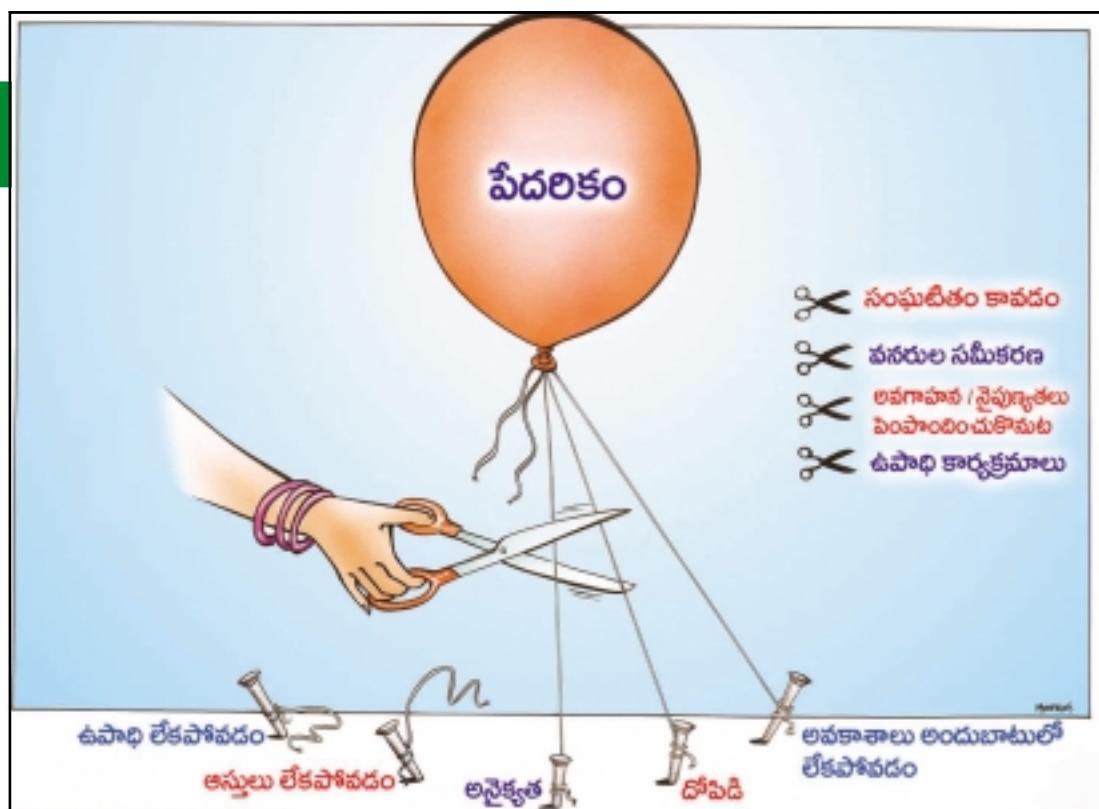
పద్ధతి: ఉపన్యాస పద్ధతి - డెవలాన్ ప్రైస్ట్ ఎన్

- ★ ఒక బెలూన్ లో గాలి నింపి సిద్ధంగా పెట్టుకోవాలి
- ★ ఆ బెలూన్కు 4 దారాలను కట్టి, వాటిని ఒక చార్పుకు అతికించాలి
- ★ ఒక్కొక్క దారం కింద ఈ పేదరికానికి గల కారణాలు రాయాలి

- ఉపాధి లేకపోవడం
- ఆస్తులు/అవకాశాలు అందుబాటులో లేకపోవడం
- అవగాహన మరియు నైపుణ్యం లేకపోవడం
- సామాజిక అఱివేత
- దోషి

- ★ నలుగురు సభ్యులను పిలిచి, బెలూన్కు కట్టిన దారాలను కత్తిరించమని చెప్పాలి.

10

సంఘం - ఒక పరిష్కార మార్గం

- ★ ఐకమత్యం
- ★ వనరులను సమకూర్చుకోవడం
- ★ వైపుణ్యతలు పెంపాందించుకోవడం
- ★ ఉపాధి కార్యక్రమాలు అమలు పర్చుకోవడం

డెమాన్డ్స్‌ఫోస్టర్ తరువాత సభ్యులు గ్రహించిన విషయాలను అడిగి సంఘుం ద్వారా పేదరిక నిర్మాలనకు కావలసిన మార్గాలపై చర్చ జరిపి, కింది అంశాలను వివరించాలి.

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత, ఫసిలిటేటర్ సభ్యులకు కింది ప్రశ్నలు అడగడం ద్వారా శిక్షణాంశాలు ఎంతవరకు అర్థమైనదో తెలుసుకోవాలి.

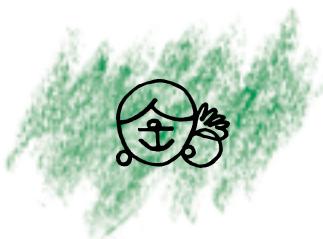
1. పేదలంటే ఎవరు?
2. పేదరికం ఎలాంటి పరిస్థితి?
3. పేదరికానికి గల సామాజిక మరియు వ్యక్తిగత కారణాలేమిటి?
4. పేదరికం ఎవరిపై ఎక్కువ ప్రభావాన్ని చూపిస్తుంది?
5. పేదరికం నుండి బయట పడాలంటే ఏం చేయాలి?
6. సంఘుం ద్వారా ఏమేమి ఆయుధాలు సమకూరుతాయి?

ఫలితము

సభ్యులు పేదరికం, దానికి గల కారణాలు, స్కూలు, పీల్లలపై దాని ప్రభావం, పేదరిక నిర్మాలనలో సంఘుం పాత్రపై ఆవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

1. సిమ్యులేషన్

స్వయం సహాయక సంఘం భావం - లక్షణాలు - నిర్వాణం

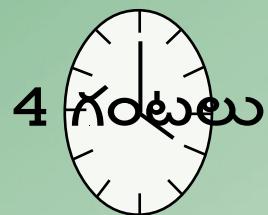
2

ఉద్దేశము

సభ్యులు స్వయం సహాయక సంఘం ఆవశ్యకత, దాని లక్షణాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకుంటారు.

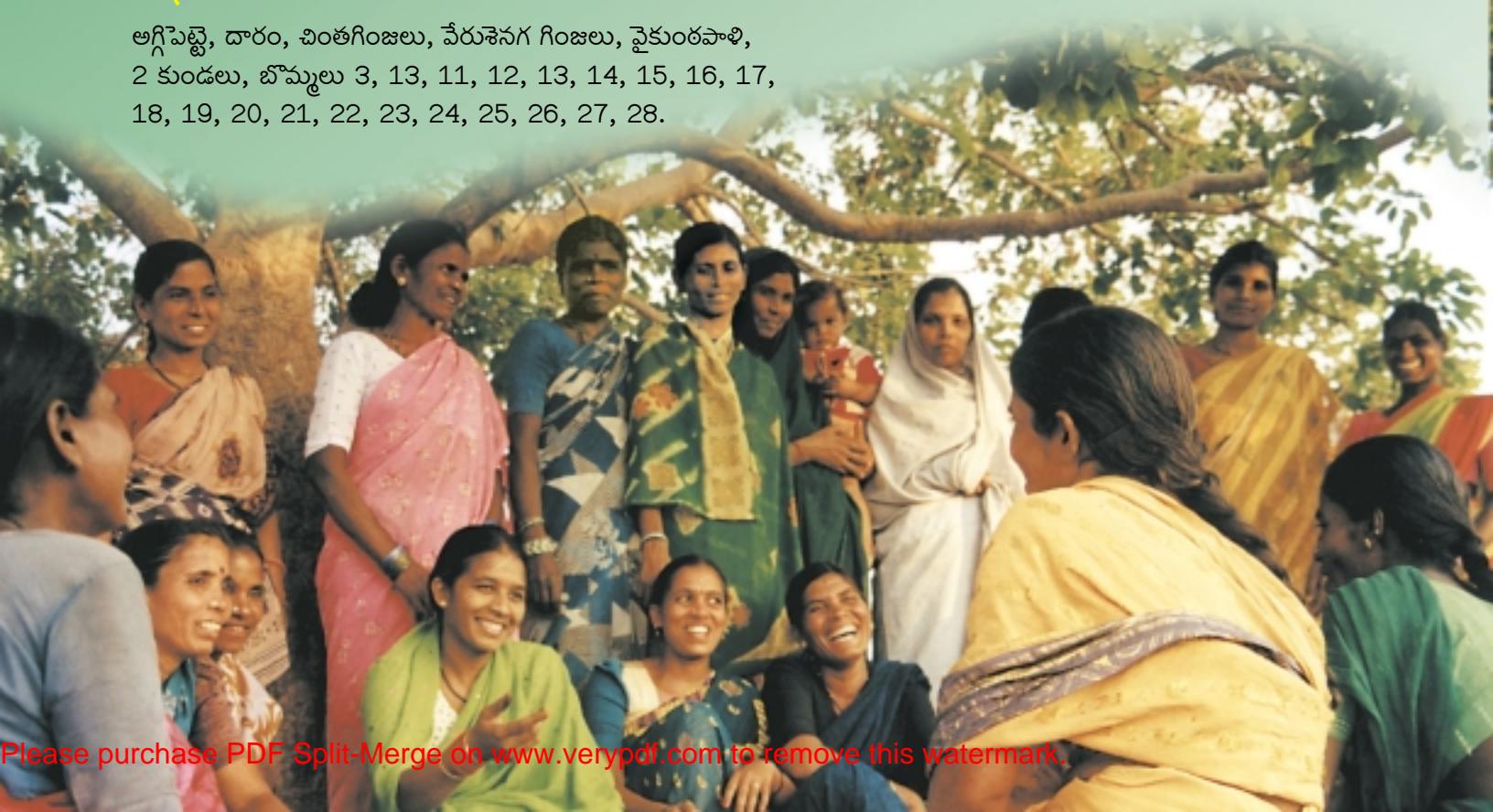
విషయాంశాలు

1. సంఘం ● ఆవశ్యకత ● నిర్వచనం
2. గ్రామాలలో వున్న వివిధ సంఘాలు - లక్షణాలు
3. స్వయం సహాయక సంఘం ఆవశ్యకత, లక్షణాలు, నిర్వచనం
4. స్వయం సహాయం - నిర్వచనం
5. స్వయం సహాయక సంఘం - ఉద్దేశ్యం
6. సంఘ నిర్వాణం ● ఎవరితో సంఘం ● పరిమాణం ● సారూప్యత
● మహిళలతోనే ఎందుకు? ● సభ్యత్వ అర్థతలు - అనర్థతలు
7. సంఘం - విధులు
8. పాదువు ఆవశ్యకత
9. లక్ష్య నీర్దేశము

శిక్షణ పరికరాలు

అగ్రిపట్ట, దారం, చింతగింజలు, వేరుశెనగ గింజలు, షైకుంరపాలి,
2 కుండలు, బొమ్మలు 3, 13, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17,
18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28.

1. సంఘం ఆవశ్యకత

1.1 సంఘం - ఆవశ్యకత

పద్ధతి: అగ్రిపుల్లల ఆట, కథ, పెద్ద గ్రాపు చర్చ

ఫేసిలిటేటర్ మునుపు తరగతిలో చెప్పిన విషయాలను గుర్తుచేసి సభ్యులచే ఈ కీంది ఆటను ఆడించాలి.

సూచనలు:

- ★ సభ్యులందరికి ఒక్కొక్క అగ్రిపుల్లను యిచ్చి విరవమని చెప్పాలి.
- ★ తరువాత సభ్యులలో ఎవరైతే బలవంతులుంటారో వారిలో ఒకరిని రమ్మని చెప్పి గట్టిగా దారంతో కట్టిన అగ్రిపుల్లల కట్టను యిచ్చి విరవమని చెప్పాలి.

తరువాత ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులు గ్రహించిన విషయాలను కీంది ప్రశ్నలు ద్వారా అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ మొదట అందరు ఎందుగు అగ్రిపుల్లను విరవగలిగారు?
- ★ రెండవసారి బలవంతురాలైన వ్యక్తి ఎందుకు అగ్రిపుల్లల కట్టను విరవలేక పోయారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫేసిలిటేటర్ అగ్రిపుల్లల కట్ట వలె సభ్యులు పకుమత్యంతో ఒక సంఘంలో వుంటే దాని వలన సంఘటిత శక్తి పెరుగుతుందని, అగ్రిపుల్లల కట్టకు కట్టిన దారాలవలె సంఘంలోని కట్టుబాట్లు వారిని, సంఘ నిర్వహణలో వచ్చే సమస్యల నుండి కాపాడుతాయని వివరించాలి.

తరువాత ఫేసిలిటేటర్ సంఘం ఎందుకు? అనే విషయాన్ని బలపరుచుటకే సింహాం - ఎద్దుల కథను చెప్పాలి.

కథ:

కొన్ని ఎద్దులు ప్రతిరోజు అడవికి వెళ్లి మేత మేసి తిరిగి వచ్చేవి. కాని ఎప్పుడూ అని కలిసి కట్టుగా వెళ్ళడం, ఒకే చోట మేత మేయడం లాంటివి చేసేవి కావు. యిదే అదనుగా భావించిన సింహాం ఒకసారి మందపై విరుచుకుపడింది. ఒక ఎద్దును పట్టి చంపి తినేసింది. మిగిలిన ఎద్దులు భయపడి పరుగందుకున్నాయి. మరుసటి రోజు కూడా యిదే విధంగా జరిగే సరికి ఎద్దులన్నీ బాధపడుతూ దీనికేమైనా చేయాలి అని ఆలోచించి, మరుసటిరోజు అన్ని కలిసి కట్టుగా అడవికి వెళ్లి ఒకవోట కలిసి మేత మేయడం ప్రారంభించాయి. రోజులాగే సింహాం మందలోకి జోరబడింది. ఎద్దులన్నీ ఒకేసారి కలిసికట్టుగా సింహాన్ని చుట్టుముట్టాయి. సింహాం ఏం చేయాలా అని ఆలోచిస్తుండగానే, ఎద్దులన్నీ తమ కొమ్ములతో సింహాన్ని పాడిచి చంపివేశాయి.

పై కథను వివరించిన తరువాత, ఫేసిలిటేటర్ కీంది ప్రశ్నను అడిగి రౌండ్ రాబిన్ పద్ధతి ద్వారా సమాధానాలు సేకరించాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ ఈ కథ నుండి గ్రోంచిన నీతి ఏమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు వచ్చిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది విధంగా వివరించాలి.

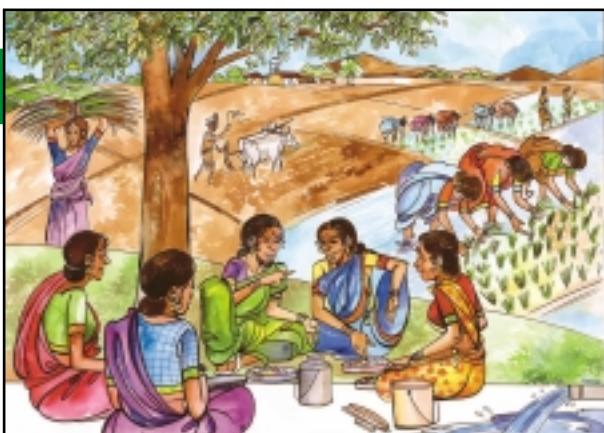
ఎకపుత్యంతో సంఘటితంగా కృషిచేస్తే ఎంతటి విపత్కుర పరిష్కార నుండైనా తప్పించుకోవచ్చు.

1.2. సంఘం - నిర్వచనము

పద్ధతి : పాట, పెద్ద గ్రామ చర్చ

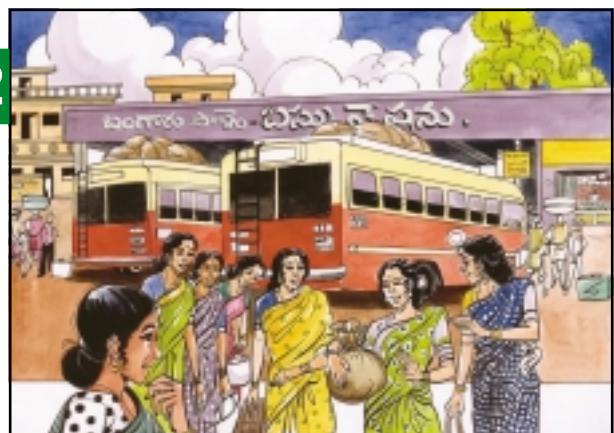
ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు వివిధ రకాల గుంపుల బోష్యులను చూపించాలి.

11

గుంపు - సంఘం - తేడా

12

గుంపు - సంఘం - తేడా

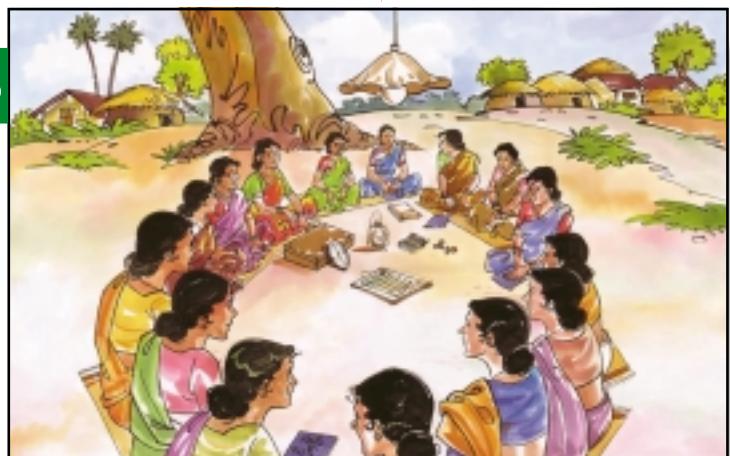
తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది ప్రశ్నలను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ చార్పులో బోష్యుల్లో ఏమి గమనించారు?
- ★ ఒకరిపై ఒకరు గౌరవం చూపిస్తున్నారా?
- ★ ఒకరిపై ఒకరికి వాత్సల్యం వుందా?
- ★ కష్టం కలిగితే ఒకరికొరు సహాయపడతారా?
- ★ యిందులో ఏ గుంపును సంఘం అంటారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది పాటను పాడించాలి.

13

సంఘం - సమావేశం

పాట

సంగామంటే ఏంది రాములమ్మా రాములమ్మా
సంగాతేందో చెప్పు రాములమ్మా రాములమ్మా

కూడు గుడ్డాలేని కూలి జనమంతా
కూడినా గుంపూనే సంగామంటారే
నిలువ నీడలేని నిరుపేదలంతా
కల్పినా కట్టానే సంగామంటారే
కష్టాలు తీరేటి దారేదో కనిపెట్టారే
కదిలేటి గుంపునే సంగామంటారే
ఒక్కమాట మీద ఒక్క బాటలోనా
సాగేటి గుంపునే సంగామంటారే

సంగామంటే జనమే లచ్చామమ్మా లచ్చామమ్మా
సంగామంటే బలమే లచ్చామమ్మా లచ్చామమ్మా

14

ఇప్పు పాటను పాడించిన తరువాత
సంఘం అంటే ఏమిటి? అన్న
విషయాన్ని అడిగి సమాధానాలు
రాబ్టటిన తరువతా ఫైసిలిటేటర్
సంఘం అంటే ఏమిటి? అనే
బొమ్మను ప్రదర్శించి, ఈ కింది
విషయాలు వివరించాలి.

సంఘం అంటే ఏమిటి? తెలివి, ఛైర్యం,
ఆభివృద్ధి, ఐక్యమత్యం.

సంఘం - లాభాలు

- తెలివి పెరుగుతుంది
- ఛైర్యం వస్తుంది
- బలం వస్తుంది
- కొత్త విషయాలు సేర్చుకోవచ్చు
- అభివృద్ధిని సాధించవచ్చు
- సమస్యలను సులభంగా ఎదుర్కొనవచ్చు.

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది ప్రశ్నను అడిగి చర్చ జరపాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ సంఘానికి, యితర గుంపులకు గల తేడా ఏమిటి?

చర్చానంతరం, కింది అంశాలను జత చేసి క్రోడీకరించాలి.

యితర గుంపులు	సంఘం
<ol style="list-style-type: none"> నిర్దిష్టమైన లక్ష్యం, గమ్యం వుండదు సభ్యులు అనుకోకుండా వస్తారు, వెళతారు. యిది తాత్కాలికం నిర్దీశమైన కట్టబాట్లు, సభ్యత్వ అర్థతలు, బాధ్యతలు పంచుకోవడం వుండదు. 	<ol style="list-style-type: none"> నిర్దిష్టమైన లక్ష్యం, గమ్యం వుంటుంది. సభ్యులు ఆశయ సాధనకు కలిసికట్టగా కృషి చేస్తారు. నిర్దీశమైన కట్టబాట్లు, సభ్యత్వ అర్థతలు బాధ్యతలు ఉంటాయి. సంఘం దీర్ఘకాలం పనిచేస్తుంది.

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది నిర్వచనాన్ని సభ్యులకు వివరించాలి.

ఒకే రకమైన సమస్యతో సతమమతమవుతున్న కొంత మంది వ్యక్తులు ఒక ఆశయాన్ని సాధించుటకు మందుకు వచ్చి, వారి సమస్యలను అందరూ కలిసి చర్చించి, పరిష్కరించుటకు, కలిసి కట్టగా ముందుకు సాగే జట్టును సంఘం అంటారు.

గ్రామాలలో ఉన్న వివిధ సంఘాలు 2.

పద్ధతి: పెద్ద గ్రామాలు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యుల గ్రామంలో ఖూన్న సంఘాల గురించి కింది అనుబంధ ప్రశ్నల వేయాలి

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ మీ గ్రామాలలో ఎన్ని రకాల సంఘాలు ఉన్నాయి?
- ★ అనీ ఏ ఏ పనులు చేస్తాయి?
- ★ అందులో సభ్యులు నిర్వహించు పనులు ఏమిటి?
- ★ ఆ సంఘాలలో సభ్యులుగా చేరుటకు కావలసిన అర్థాత ఏమిటి?

ఉదాహరణకు: వాటర్ ప్లాన్ కమిటీలు, నీటి సంఘాలు, విద్యుత్ కమిటీలు, వన సంరక్షణ సంఘాలు, కూలీ సంఘాలు, మదర్స్ కమిటీలు, రాజకీయ సంఘాలు, డ్యూక్ సంఘాలు.

తరువాత ఆ సంఘాల లక్ష్మాలు, పనితీర్మాన చర్చ జరిగి అని పని చేసే తీరును బట్టి, లక్ష్మాలను బట్టి స్వయం సహాయక సంఘాలు, స్వయం సహాయం లేని సంఘాలు అనే రెండు విభాగాలుగా గుర్తించ జేయాలి.

3. స్వయం సహాయక సంఘం

3.1 ఆవశ్యకత

పద్ధతి : కేస్ ప్రాడీ, పెద్ద గ్రామ చర్చ

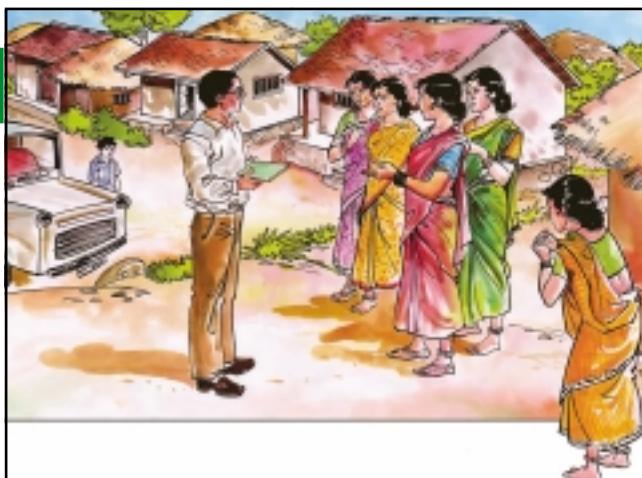
ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు కింది కేస్ ప్రాడీని వివరించాలి.

సాయమ్మ ఫత్తేపూర్ గ్రామ నివాసి. ఆమెకు పెండ్లి అయిన యిద్దరు కూతుర్లు మరియు ఎదిగిన కొడుకు పున్నారు. వారి కుటుంబం సమస్యలతో నిండి ఉన్నది. పెద్దకూతురు అయిన లక్ష్మీకి ఆరోగ్యం సరిగా లేదని ఆమె భర్త పుట్టింట్లో వదిలేసాడు. రెండవ కూతురికి 7 సంవత్సరాలైనా పిల్లలు లేరు. కొడుకు పని చేయక తిరుగుతుండే వాడు. ఇది ఇలాణండగా లక్ష్మీ ఒకనాడు తమ ఇంటి చుట్టూ ప్రకృత స్థితిల్లో 12మంది కలిసి సంఘంగా ఏర్పడి వారానికి 10 రూపాయలు జమ చేసుకుంటాం అనగా విని తన పేరు కూడా సమోదు చేయించుకున్నది. లక్ష్మీ మిటింగ్లకు హజరపడం చూసిన సాయమ్మ ప్రతీ వారం మిటింగ్ దగ్గరకు వచ్చి గొడవ చేసేది. యిది యిలా వుండగా ఒకనాడు సాయమ్మ తీవ్రమైన కడువు నొప్పితో బాధపడుతుంటే ఆస్పుత్రిలో చేర్చించారు. డాక్టర్ వెంటనే ఆమె కడువులోని కణితను ఆపరేషన్ ద్వారా తీసివేయాలని లేదంటే ఆమె ప్రాణానికి అపాయం అన్నారు. లక్ష్మీ సంఘంలో రూ.2000/- అప్పుగా తీసుకొని యింకొంత సాంతంగా సమకూర్చుకుని తల్లిని బ్రుతికించుకుంది.

యిది తెలుసుకున్న సాయమ్మ తనను తాను నిందించుకొని తను కూడా చైతన్య అనే సంఘంలో చేరింది. ఆమె సంఘం నుండి అప్పు తీసుకొని మేకలు కొన్నది. వాటి పిల్లలను అమ్మగా వచ్చిన డబ్బుతో తన కూతుర్లిద్దరికి సరైన వైద్యం చేయించింది. లక్ష్మీకి ఆరోగ్యం కుదట పడి భర్త దగ్గరికి చేరుకుంది. చిన్నకూతురుకి కూడా ఆడపిల్ల పుట్టింది. యిప్పుడు సాయమ్మ తన ప్రాణం పోయేంత వరకుసంఘం వదలి వెళ్లనని అంటుంది.

ఫెసిలిటేటర్ పై కేస్ ప్రాడీని చెప్పి సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

15

సంఘం - ఉపయోగాలు - అధికారుల గుర్తింపు

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సంఘంలో చేరకముందు సాయమ్మ కుటుంబ పరిస్థితి ఎలా వుండేది?
- ★ లక్ష్మీ సంఘంలో చేరటం సాయమ్మకు ఇష్టమైనా?
- ★ సంఘం, సాయమ్మ కుటుంబాన్ని ఏ విధంగా ఆదుకుంది?

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యుల నుండి సవరాధానాలు రాబట్టి తరువాత సంఘం - ఆవశ్యకత గురించి కేంద్ర బౌమ్మద్వారా వివరించాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ ఈ బొమ్మ నుండి ఏమి గ్రోంచారు? ఎందువల్ల రాములమ్మను ఎవరు గుర్తించడం లేదు?
ఆమె గుర్తింపు పాండడం ఎలా?

16

బంటరి పోరాటం - లక్ష్మాలికి బహుదూరం

17

సమిత్యై కృషి - విజయానికి సోపానం

కీలక ప్రశ్న

★ సమయానికి వచ్చినప్పుడు ఒక్కరే ఎదిరించి పరిష్కరించుకోగలరా? పదిమంది కలిస్తే సులభంగా
పరిష్కరం అవుతుందా? ఎందువల్ల?

18

హెదరికం

బంటరి ప్రయత్నం - లక్ష్మాలికి బహుదూరం

19

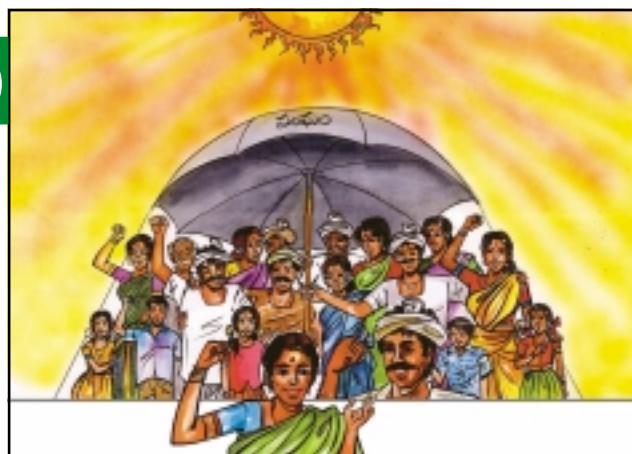

సమిత్యై కృషి - విజయానికి సోపానం

కీలక ప్రశ్న

★ బోటులో ఒకరు వుంటే ఏమవుతుంది? పదిమంది
వుంటే ఏమి జరుగుతుంది? తేడా ఏమిటి?

20

సంఘం - కుటుంబానికి రఘ్జు కవచం

20

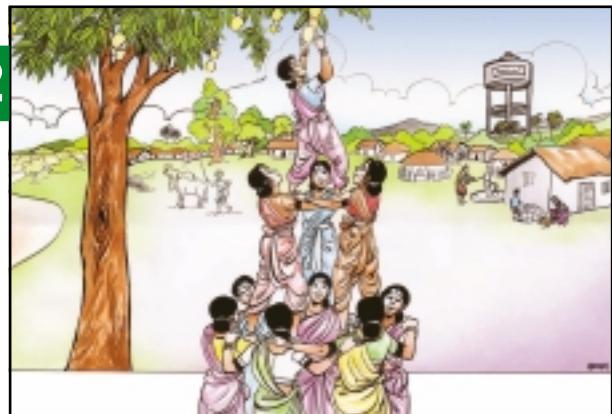
భావం-లక్ష్యాలు-నిర్మాణం

కీలక ప్రశ్న

★ ఈ బొమ్మ నుండి ఏమి గ్రేహంచారు? గొడుగు లేకపోతే ఏమోతుంది?

21

అమాయకత్వం, ఒంటరి ప్రయత్నం - లక్ష్యాధనకు ఆటంకం

22

తెలివితేటలు, సమిష్టి కృపి - లక్ష్యాధనకు మార్గాలు

కీలక ప్రశ్న

★ పండ్లు అందకుండా ఎత్తులో వున్న పుడు ఒక్కరే కోయగలరా? పదిమంది కలిస్తూ కోయగలరా?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సమాధానాలన్నింటిని కోడీకరించి కింద తెల్పిన అంశాలను వారికి తెలియజేయాలి.

1. సంఘటిత శక్తి పెరుగుతుంది.
2. తెలివి పెరుగుతుంది.
3. ధైర్యం పెరుగుతుంది.
4. కొత్త విషయాలు తెలుస్తాయి.
5. ఆత్మ విశ్వాసం పెరుగుతుంది.
6. వనరుల సమీకరణ సులభమౌతుంది.
7. ప్రభుత్వ, ప్రభుత్వేతర సంస్థలతో సంస్థంబంధాలు పెరుగుతాయి.
8. గ్రామ సమస్యలను తీర్చుకొనపచ్చు.
9. సభ్యులలో ఆర్థిక, సామాజిక స్వాపలంభన, సాధికారత పెరుగుతుంది.

23

ఫెసిలిటేటర్ తరంతరం - నిరంతరమ బొమ్మను చూపుతూ సంఘం వ్యక్తిగతంగా, సంఘంగా సాధికారతను సాధించుటకు దోహదపడుతుంది అని వివరించాలి.

సంఘం తరతరాల అభివృద్ధికి ఒక మార్గం

3.2 లక్షణాలు

పద్ధతి: రోల్ ప్లై, పెద్దగ్రాపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ మంచి సంఘం లక్షణాలపై అవగాహన కాలీంచడానికి, సభ్యులచే కీంది రోల్ ప్లై చేయించాలి.

గ్రాపులో 12 మంది సభ్యులు ఉండాలి. పుస్తకాల సెట్లు పుండాలి. బుక్కీపర్ పుండాలి. ఫెసిలిటేటర్ ఈ కీంది సూచనలు గ్రాపుకు చెప్పాలి.

సూచనలు:

- సంఘానికి అధ్యక్షులు, కార్యదర్శి, కోశాధికారి ప్రతినిధులుగా పుండాలి.
- ప్రతినిధులు ప్రజాసాధనా పద్ధతిలో వ్యవహారించాలి. అనగా అందరినీ ఉత్సాహపరుస్తు చర్చలో పాల్గొనునట్లు చేయాలి.
- సభ్యులందరినీ చర్చలో పాల్గొనవాని చెప్పాలి. ఒకరినొకరు గౌరవిస్తూ మాట్లాడుకోవాలి.
- సభ్యులు ఒకరి తరువాత ఒకరు మాట్లాడాలి.
- సభ్యులు ఒకరు మాట్లాడుతున్నప్పుడు వేరొకరు వినాలి.
- గ్రాపులో సభ్యులు గుండంగా కూర్చోవాలి.

గ్రాపులో సభ్యులు గుండంగా కూర్చుంటారు. మొదట గ్రాపు ప్రతినిధి అందరికీ సమస్యారం చేసి ఆ రోజు సమావేశం నిర్వహించుటకు అధ్యక్షులాలి ఎంపిక చేయమని సభ్యులను అడుగుతారు. అధ్యక్షులాలి ఎంపిక జరుగుతుంది. గ్రాపులోని చర్చలు ఈ విధంగా పుండాయి. అధ్యక్షులు గత సమావేశం అంశాల గురించి పునరావాలోకనం చేసి చర్చలు జరుపుతూ ఆ అంశాల గురించి పుస్తకాలను తిరగేయడం జరుగుతుంది. ఆ అంశాలను సమీక్షించిన తరువాత ఈ మీటింగ్లో కట్టబాటు అమలు, పుస్తకాల అవసరం, పొదుపు, అప్పుల వసూళ్ళు, అప్పులపై సమీక్ష, లక్ష్య నిర్దేశము ఆవశ్యకత, పక్షమత్యము, నమ్మకం, గౌరవం మరియు ప్రభుత్వ కార్యక్రమాల్ని వినియోగించుకునే విషయాలపై చర్చించుకుంటారు.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సంఘంలో అందరు సభ్యులు సమావేశానికి హోజురయినారా?
- ★ సంఘంలో జవాబుదారీతనం ఉందా?
- ★ సభ్యులందరికి సంఘంలోని అన్ని విషయాలపై అవగాహన ఉన్నదా?

సభ్యుల సమాధానాలను సమీక్షించిన తరువాత కీంది స్వయం సహాయక సంఘ లక్షణాలను వివరించాలి.

- సభ్యులను స్వతంత్ర్యంగా గ్రాపు సభ్యులే ఎన్నుకొనుట
- సభ్యులందరు ప్రతి సమావేశానికి హోజుగుట
- సభ్యులందరూ పొదుపు చేయుట
- సక్రమ మైన సమావేశాలు అనుకున్న స్థలము, తేదీ, రోజు, సమయం ప్రకారం జరుగుట
- పుస్తకాలను నిర్వహించుట

- సామాజిక కార్యక్రమాలపై సభ్యులు స్వందించుట
- ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో సంఘాన్ని నిర్వహించుట
- సంఘ నిర్వహణలో పారదర్శకతను పాటించుట
- నాయకులను తరచూ మార్చుట
- ఆర్థిక మరియు పరిపాలన సుస్థిరతకు తోడ్పడు కట్టబాట్ల నిర్ణయము మరియు వాటిని అమలు చేయుట
- యితర సంస్థల సహాయం సంఘ నిధిలో జమచేయుట
- వనరులను స్కమంగా వినియోగించుకొనుట
- పరిపాలన మరియు ఆర్థిక విషయములలో స్వయం ప్రతిపత్తిని కలిగి వుండుట
- సభ్యులకు యచ్చే అప్పు సైజు క్రమంగా పెరుగుట
- వ్యక్తిగత మరియు సంఘ సాదికారత పెరుగుట
- వ్యాపారాత్మక పద్ధతిలో నిర్ణయించుకొనుట, వసూలు చేయుట
- భాగ్యస్వామ్య పద్ధతిలో నిర్ణయాలు చేయుట
- బ్యాంకు నందు ఖాతా కల్గివుండుట
- స్వయం ఉపాధి పథకాలపై స్వచ్ఛందంగా నిర్ణయాలను తీసుకొనుట.

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులచే స్వయం సహాయక సంఘాల లక్ష్ణాల చెప్పించిన తరువాత, స్వయం సహాయక సంఘాలను కొండి విధంగా నిర్ణయించాలి.

ఒకే ప్రాంతంలో నివసిస్తున్న ఒకే విధమైన ఆర్థిక పరిస్థితికి చెందిన ఒకే రకమైన సమస్యలతో సతమమపుతున్న వ్యక్తులు ఒకటిగా కూడి వారి పద్ధతున్న వనరులను వినియోగించుకొని, సమస్యల నుండి బయట పడడానికి కలిసి కట్టుగా కృషి చేయడాన్నే స్వయం సహాయక సంఘం అంటారు.

4. స్వయం సహాయం – నిర్వచనం

పద్ధతి: రోల్ ప్లీ లేదా పెద్దగ్రాపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ స్వయం సహాయం అంటే ఏమిటి? అనే విషయాన్ని వివరించడానికి సభ్యులచే కొండి రోల్ ప్లీలలో ఒకటి లేదా దెండింటిని చేయించాలి.

రోల్ ప్లీ 1:

ఒక రైతు పాలంలో పనిచేస్తుంటాడు. ఆ రైతు కొడుకు ఆకలేస్తుందంటూ పండ్ల చెట్లు వైపు చూపిస్తాడు. రైతు ఒక పొడువైన కట్టు సహాయంతో చెట్లు పైనున్న పండ్లు రాల్చి యిస్తాడు. ఆ అబ్బాయి దెండు, మూడుసార్లు పండ్లు కావాలంటాడు. తన పనికి ఆటంకం కలుగడాన్ని గ్రహించిన రైతు తన కుమారునికి కట్టుతో చెట్లు పైనున్న పండును ఎలా రాల్చాలో నేర్చుతాడు. రైతు కుమారుడు ఆ తరువాత తానే స్వయంగా పండు రాల్చి, తినడంతో రోల్ ప్లీ ముగుస్తుంది.

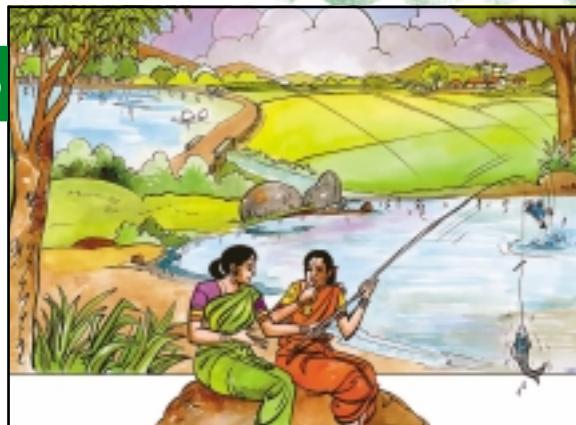
చేప బోమ్ముపై చర్చ:

ఫెసిలిటేటర్ చేప బోమ్మను సభ్యులకు మాపించి సభ్యులు ఏమి గ్రహించారో తెలుసుకొని చర్చ చేయాలి.

24

25

ఇతరులపై ఆధారపడడం

సుధీర అభివృద్ధికి బాట

ఫెసిలిటేటర్ కింది రోల్ ప్లేని కూడా సభ్యులచే చేయించవచ్చు.

రోల్ ప్లే 2:

చేపను పట్టి చేతికి యిచ్చే సన్మివేశము. ఇలా రెండు మూడు సార్లు యివ్వడం. దీని వెనుక పున్న పరాధీనత, విసుగు, అసహాన గ్రీవాంపచేయడం. ఆ తరువాత చేపను పట్టుటం ఎలాగోనేర్చించడం తద్వారా స్వతంత్రత, స్వచ్ఛ, ఆనందాలను గ్రీవాంపజేయుట.

ఫెసిలిటేటర్ కింది రోల్ ప్లేని కూడా సభ్యులచే చేయించవచ్చు.

రోల్ ప్లే 3 :

నలుగురెదుగురు మహిళలు ఇల్లు ఊడ్చి చెత్త తమ యిండ్లకు ఎదురెదురుగా వున్న బజార్లో పడేస్తారు. గ్రామ పంచాయతీ వాళ్ళు వచ్చి అదంతా శుభ్రం చేస్తారని అనుకుంటారు. గ్రామ పంచాయతీ వాళ్ళు సకాలంలో రాకపావడంతో ఆ ప్రాంతమంతా దుర్గంధంతో నిండిపోతుంది. ఇండ్లలో వుండలేని పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. దానితో ఆ ప్రాంతం మహిళలంతా వాళ్ళే స్వయంగా పూనుకొని, కలిసి కట్టుగా ఉండి, పరిసరాలను శుభ్రం చేసుకుంటారు.

(ఎవరోవస్తారని, ఏదోచేస్తారని, ఎదురు చూచి మోసపోకుమా.... నిజం మరిచి నిదురపోకుమా... బృక్త గ్రౌండ్ పాటతో ముగించాలి)

పై రోల్ ప్లేలలో ఏవేని రెండింటిని ప్రదర్శించి, కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ స్వయం సహాయత అంటే ఏమిటి?
- ★ దాని వల్ల కలిగే లాభాలేమిటి?

ఇతరులపై ఆధారపడకుండా తమ పనులను తామే చేసుకొనుటను స్వయం సహాయం అంటారు.

- ★ యితరులపై ఆధారపడడం తగ్గుతుంది.
- ★ సరైన సమయంలో తమ సమస్యలను తమకు కావలసిన విధముగా తామే పరిష్కరించుకోగలరు.
- ★ ఆత్మ విశ్వాసం పేరుగుతుంది.
- ★ సమాజంలో ఒక గుర్తింపు, గౌరవం లభిస్తుంది.
- ★ స్వశక్తిని పెంపాందించుకొనవచ్చు.
- ★ గ్రామ సమస్యలు తీర్చుకొనవచ్చు.
- ★ మైపుణ్ణం పేరుగుతుంది.
- ★ ఆలోచనా శక్తి పేరుగుతుంది.

5. స్వయం సహాయక సంఘం - ఉద్దేశ్యం

పద్ధతి: ఆట, పెద్ద గ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులచే గ్రద్ద కోడిపిల్ల ఆట అడించాలి.

సూచనలు:

- ★ సభ్యులందరు ఈ ఆటలో గుండ్రంగా చేతులు పట్టుకొని తిరుగుతుంటారు. మధ్యలో ఒక వ్యక్తి, వృత్తం బయట ఒక వ్యక్తి వుంటారు. వృత్తంలో పున్న వ్యక్తి కోడిపిల్ల, వృత్తం బయట పున్న వ్యక్తి గ్రద్ద.
- ★ గ్రద్ద కోడిపిల్లను పట్టుకొనడానికి ప్రయత్నిస్తుంటుంది. గ్రద్ద లోపలకి రాగానే కోడిపిల్ల బయటకు వెళ్లాలి.
- ★ ఈ విషయంలో చుట్టూ పున్న సభ్యులు సహకరించాలి. గ్రద్దను బయటకు వెళ్లకుండా నిరోధించాలి.
- ★ గ్రద్ద బయటకు వెళ్లగానే కోడిపిల్లను లోపలికి పంపించాలి.

ఈ విధంగా సభ్యులచే 10 నిఖిలాలు అడించాలి. తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు :

- ★ కోడి పిల్లను సభ్యులు ఎందుకు రక్షించాలని ప్రయత్నించారు?
- ★ గ్రద్ద కోడిపిల్లను ఎందుకు పట్టుకొనాలని చూసింది?
- ★ కోడిపిల్లను రక్షించకపోతే ఏమోతుంది?
- ★ ఈ ఆటకు, సంఘాలకు ఏమైనా పాలిక వుందా?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది విధంగా వివరించాలి

ఈ ఆటకి ఏవిధంగా అయితే గ్రద్దను లోపలకు రాకుండా కోడిపిల్లలను రక్షించుకొనుట అనే ఉద్దేశ్యం పుందో, అదేవిధంగా సంఘం కూడా ఒక ఉద్దేశ్యము కొరకై పనిచేస్తూ సభ్యుల అవసరాలను తీర్చుడానికి ప్రయత్నిస్తుందని చెప్పి కింది ఉద్దేశ్యాలను తెలియజేయాలి.

- ★ సంఘం సభ్యులందరి అవసరాలు తీర్చేలా అప్పులిచ్చే స్థాయికి సంఘం ఎదుగుట
- ★ సభ్యులలో ఆత్మవిశ్వాసం, వైపుళ్యము పెంచుట
- ★ వివిధ ప్రభుత్వ పథకాల, స్థానిక సంస్థల పట్ల సభ్యులలో ఛైతన్యం పెంచుట
- ★ గ్రామాభివృద్ధి కార్బ్యూక్మాల నిర్ద్ధారణలో చౌరవ తీసుకొనుట
- ★ వనరుల సమీకరణ వినియోగంపై సభ్యులలో ఛైతన్యం కలిగించుట
- ★ సభ్యులు ఒకరికొకరు అండగా నిలుచుట
- ★ గ్రామంలో పేదరికం తగ్గించుట
- ★ సభ్యులలో వ్యపుసాయం, పశుపోషణ వంటి వ్యత్సులలో ఆధునాతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానం పెంపాందించుట
- ★ సభ్యులలో డ్యూటీర్ పని విధానంపై అవగాహనను పెంపాందించుట,
- అనుసంధానం గావించుట.
- ★ ఆదాయాభివృద్ధి కార్బ్యూక్మాలు చేపట్టుట

సంఘ నిర్మణం

6.

6.1 సంఘం ఎవరితో చేయాలి?

పద్ధతి : కథ

ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది కథను సభ్యులకు చెప్పాలి.

ఉదా : శ్రీనివాసులు మామిడికాయ పచ్చడి పెట్టడానికి, మార్కెట్కు కాయలు కొనడానికి వెళతాడు. అక్కడ పండ్ల వ్యాపారి కొన్ని తియ్యని కాయలు, కొన్ని పుల్లటి కాయలు కలిపి శ్రీనివాసులకు యిస్తాడు. అతను చూడకుండా ఇంటికి తెచ్చి ఊరగాయ పెడతాడు.

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ శ్రీనివాసులు తియ్యటి, పుల్లటి కాయలు కలిపి ఊరగాయ పెట్టడం వల్ల ఆ పచ్చడి రుచి ఎలా వుంటుంది? పచ్చడి నిలవ వుంటుందా?
- ★ రుచికరమైన పచ్చడికి ఎటువంటి కాయలు అవసరం?
- ★ దీనివలన మనకు తెలిసిన సీతి ఏమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత కింది విధంగా వివరించాలి

సంఘం సుస్థిరంగా పనిచేయాలంటే సంఘంలో సభ్యులు అందరు ఒకే రకమైన ఆర్థిక పరిస్థితులు కల్గి వుండాలి. నిరుపేదలకు, పేదలకు ప్రాధాన్యత నివ్వాలి.

6.2 పరిమాణం

పద్ధతి: ఆట

ఫెసిలిటేటర్ సంఘంలో సభ్యులు ఎంతమంది పుంటే బాగుంటుందో తెలియ చేయటానికి కింద ఆటను ఆడించాలి.

సూచనలు:

- ★ రెండు కుండలను కొంత దూరంలో పుంచాలి.
- ★ సభ్యులను ఒక చిన్న గ్రూపుగా (3 లేదా 4 సభ్యులు) మరియు పెద్ద గ్రూపుగా (10 మంది పైన) చేయాలి.
- ★ రెండు గ్రూపులను దూరంగా పుంచిన కుండలను పగల కొట్టుకుండా ఎవరు ముందుగా తీసుకొనవస్తారో వారు గెలిచినట్లు అని పోటీ పెట్టాలి.

ఆట ముగిసిన తరువాత కింది ప్రశ్నలు వేయాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఏ గ్రూపు వారు ముందుగా కుండను తీసుకొని వచ్చారు?
- ★ ఏ గ్రూపులో అందరు కుండ మూతిని పట్టుకొనగలిగారు? ఎందుకు?
- ★ ఈ ఆట నుండి మీకేమి అర్థమైనది?

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యుల సమాధానాలకు క్రోడీకరించి కింది విధంగా తెలియజేయాలి.

- సంఘం పరిమాణము చిన్నగా పున్నప్పుడు చర్చలలో లేక సంఘ కార్యక్రమాలలో సభ్యుల భాగస్వామ్యం ఎక్కువగా పుంటుంది.
- సంఘంలో 10 నుంచి 20 మంది వరకు ఉండవచ్చు.

6.3 సారూప్యత

పద్ధతి: డెమాన్డ్ ప్రైస్

ఫెసిలిటేటర్ రెండు మూడు రకాల వస్తువులను తీసుకొని ఒక్కొక్క రకాన్ని ఒక్కొక్క గ్రూపు చేయాలి.

ఉదా: 1. చింత గింజలు ఒక గ్రూపు

2. వేరుశెనగలు ఒక గ్రూపు

3. శెనగ గింజలు ఒక గ్రూపు

గింజలను చూపి ఒక్కొక్క రకం ఒక్కొక్క తరహా అనగా.....

ఉదా: 1. ఒక రకం ఒకే ప్రాంతానికి చెందిన వారు.

2. ఒకే అవసరాలు కల్గిన వారు.

3. ఒకే రకమైన సమస్యలతో సత్తమతమవుతున్నవారు.

అని చెప్పి కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఒకే రకమైన గింజలతో వంట చేసుకుంటే బాగుంటుందా? లేక అన్ని కలిపి చేసుకుంటే బాగుంటుందా?
- ★ ఒకే రకానికి చెందిన వారు ఒక గ్రూపులో ఉంటే మేలా? లేదా మిశనంగా వుంటే మంచిదా?

ఫెసిలిటేటర్ పెద్ద గ్రూపు చర్చ ద్వారా సంఘ నిర్వాణము చెప్పించాలి. దిగువ బొమ్మల చార్టుల ద్వారా కూడా చర్చను సులభతరం చేయవచ్చు.

13

సంఘం - సమావేశం

చర్చనంతరం కింది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

- ★ స్వచ్ఛందంగా ముందుకు వచ్చినవారు
- ★ ఒకే రకమైన ఆర్థిక పరిస్థితికి చెందిన వారు.
- ★ ఒకే రకమైన సమస్యలతో భాధపడేవారు
- ★ ఒకే రకమైన ఆశయాలు కల్గినవారు
- ★ ఒక ప్రాంతంలో నివసించేవారు

6.4 ముహితలతోనే సంఘం ఎందుకు?

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చ

సంఘం ఎవరితో చేయాలి? – ముహితలతోనే సంఘం ఎందుకు చేయాలి? అన్న విషయాలను ఫెసిలిటేటర్ మొదటి సెప్టెన్బర్ ప్రదర్శించిన స్త్రీ విష్ణురూపం బొమ్మను ప్రదర్శింప చేసి రీక్ష ద్వారా నిరుపేద ముహితలపై పేదరికం మరియు సామాజిక సమస్యల ప్రభావం ఎక్కువగా వుండని చేప్పి, అందువలన ముహితలతో సంఘాలు చేయడం ద్వారా వారి సమస్యలను పరిపూరించవచ్చని, సంఘాలు కేవలం నిరుపేదలతోనే కాకుండా, ఒంటరి స్త్రీలు, వితంతువులు, వికలాంగులతో కూడా సంఘాలు చేయవచ్చు అని కింది అంశాలను ఉపన్యాస పద్ధతిలో చెప్పాలి.

3

పనిపాటలలో ముందుగు - ప్రాధాన్యతలో అట్టడుగు

- ★ బలహితానులు మరియు అధికారం లేదు అనే భావన నుండి మహిళలను బలవంతులుగాను, సాధికారత కల్గిన వారిగా తయారుచేయుటకు.
- ★ అనిశ్చిత మరియు అగమ్యమైన పరిస్థితి నుండి మహిళలను నిర్దిష్టమైన మరియు నిశ్చితమైన గమ్యానికి, లక్ష్మానికి చేర్చడం
- ★ సామాజికంగా, ఆర్థికంగా మహిళల స్థాయిని పెంచుట
- ★ స్త్రీ పురుషుల మధ్య గల ఆర్థిక, సామాజిక అసమానతలను తోలగించుట
- ★ స్త్రీల సమస్యలను చర్చించి, పరిష్కార మార్గాలను కనుక్కునే వేదికను ఏర్పాటు చేయుట
- ★ స్త్రీలలో సామాజిక స్పృహాను పెంపాందించుట
- ★ తన మీద తనకు సమ్మకములేని స్థితి నుండి, సంఘశక్తి ద్వారా ఆత్మ స్వర్యమును పొందుట
- ★ గుర్తింపులేని స్థాయి నుండి గుర్తింపు కల్గిన స్థాయికి ఎదుగుట
- ★ ఆధారపడి పుండుట నుండి స్వాతంత్రంగా జీవించు స్థాయికి ఎదుగుట
- ★ స్త్రీ చేతికి కొనుగోలు శక్తి నిచ్చుట. తద్వారా తల్లి బిడ్డల సంకేర్మం

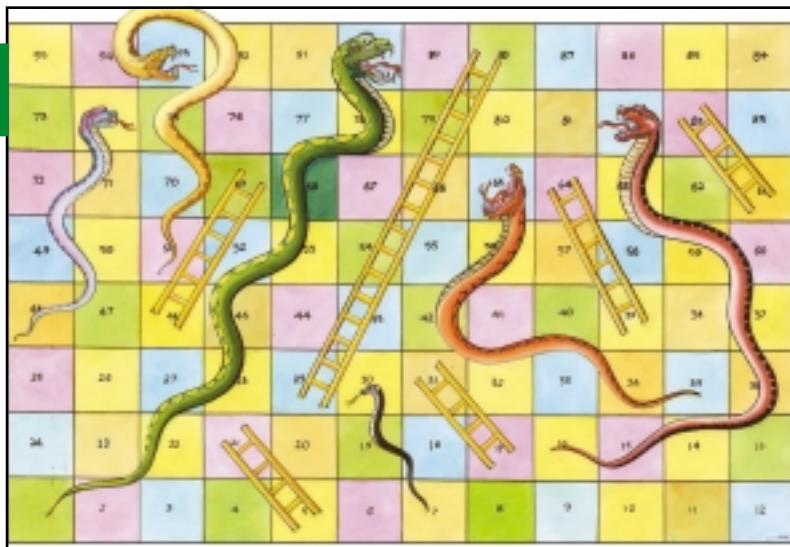
తరువాత ఫసిలిటేటర్ సభ్యులతో కింది ఆటను ఆడించాలి

6.5. సభ్యత్వ అప్రత్తలు

పద్ధతి: వైకుంరపాటి ఆట

తరువాత ఫసిలిటేటర్ ఫిల్టర్ పద్ధతిని ఉపయోగించాలి. 4 నుండి 5 మంది కల్గిన ఒక చిన్న గ్రూపు పని చేస్తుంటఁది. పెద్ద గ్రూపు బయటి నుండి పరిశీలిస్తుంటుంది. సభ్యులందరిని ఒక పద్ధతిలో కూర్చోబెట్టి వైకుంరపాటి (నిచ్చె)నలు, పాముల ఆట) ఆడించాలి. ఆడించే ముందు నిచ్చెనలు సంఘు సభ్యుల అప్రత్తలు, పాముల అనేవి సంఘులో ఆప్సరులు... అంటూ గేమ్ గురించి ఫసిలిటేటర్ వివరించాలి.

26

సభ్యత్వ అప్రత్తలు - వైకుంరపాటి

తరువాత కింది ప్రశ్నలు వేయాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఏ నిచ్చెన ఎక్కడి నుండి ఎక్కడికి తీసుకెళ్తింది?
- ★ నిచ్చెనలు మొత్తం ఎన్ని వున్నాయి?
- ★ ఏ యే పాములు వున్నాయి?
- ★ ఒకోక్క నిచ్చెన ఏమి తెలుపుతుంది?
- ★ పాములోస్తే ఏమౌతుంది? నిచ్చెనలోస్తే ఏమౌతుంది?
- ★ ఆటలో గెలవాలంటే ఏది వస్తే మంచిది?
- ★ ఈ ఆటలో గ్రోంచిన సీతి ఏమిటి?

ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, కింది అంశాలను వివరించాలి.

సభ్యత్వ అర్థతలు

- ★ 10 నుంచి 20 మంది పేద వివాహాత స్త్రీలు సంఘంలో సభ్యులుగా వుండవచ్చు.
- ★ సభ్యులు ఒకే ఆలోచన, ఒకే ప్రాంతం, ఒకే జీవన విధానం, ఒకే విధమైన ఆర్థిక పరిస్థితి, ఒకే విధమైన సమస్యలు కల్గివుంటే మంచిది.
- ★ 18 నుంచి 50 సంవత్సరాలలోపు వయస్సు కలవారై ఉండాలి. బాలికలకు, వృద్ధులకు వేరుగా సంఘాలు పెట్టవచ్చు.
- ★ ఒక కుటుంబం నుండి ఒకరే వుండాలి.
- ★ సంఘు ఉద్దేశ్యాలకు కట్టబడే వుండేవారు, సంఘు కార్యకలాపాల్లో చురుకుగా పాల్గొనడానికి ఆసక్తి కలిగిన వారై వుండాలి.
- ★ పాదుపును చేయగలిగిన వారై వుండాలి.
- ★ ఆర్థికముగా, సామాజికంగా వెనుకబడిన తరగుతుల వారు, ఒంటరి స్త్రీలు సాంతప్తి లేని వారు సభ్యులుగా వుండవచ్చు.

సభ్యత్వ అనర్పతలు

- ★ బ్యాంకులో కాని లేదా మరి ఏ యితర సంఘాలలో కాని మొండి బకాయిలు కలవారు.
- ★ ఇతర పాదుపు సంఘాలలో సభ్యత్వం వున్నవారు.
- ★ ఉద్యోగం చేస్తున్న వారు.
- ★ ఎల్లప్పుడు పోట్లాట పెట్టుకునేవారు
- ★ రాజకీయ పార్టీలతో సంబంధాలు కల్గినవారు.

సంఘం - విధులు 7.

పద్ధతి: చిన్న గ్రామ చర్చ

ఫసిలిటేటర్ సంఘం చేసే కొన్ని పనులను గుర్తుచేస్తూ ఇంకా సంఘం చేసే పనులు చెప్పించడానికి సభ్యులను చిన్న గ్రామాలుగా విభజించి చర్చలు చేయించాలి. చిన్నగ్రామ చర్చల ఫలితాన్ని, పెద్ద గ్రామాలో వివరించిన తరువాత కింది విషయాలను జతచేసి వివరించాలి.

- ★ క్రమం తప్పని సమాచేశాలు జరపడం
- ★ సక్రమమైన పాదుపులు - ఆప్పులు - వసూళ్ళు చేయటం
- ★ కట్టుబాట్ల ఏర్పాటు - మార్పులు, చేర్పులు చేయటం
- ★ కట్టుబాట్లు అమలు చేయటం
- ★ వివిధ ఆర్థిక సంస్థల నుండి వెసులుబాటైన బుఱి సహాయంతో సంఘ నిధిని సభ్యుల మధ్య అప్పుల రూపంలో తిప్పడం
- ★ సామాజికాభివృద్ధి కార్యక్రమాలలో పాల్గొనుట
- ★ దిగువ పుస్తకాలు / రికార్డులు నిర్వహించుట
 - అడ్డిషన్ (సభ్యత్వ నమోదు) పుస్తకము
 - హజరు పట్టిక
 - బ్యాంకు పాసు పుస్తకము - చెక్కు పుస్తకము
 - క్యాష్ బుక్
 - వ్యక్తిగత పాసు పుస్తకము
 - జనరల్ లెడ్జర్
 - మినిట్స్ బుక్
 - రశీదులు మరియు చెల్లింపు వోచర్సు
 - పాదుపులు - ఆప్పుల పుస్తకము
- ★ యతర సంస్థలతో సత్సంబంధాలు కల్గి వుండి వనరుల సమీకరణాలో మర్దతు పాందుట.
- ★ స్వయం సహాయక సంఘం తన సంఘ సభ్యులు వ్యక్తిగతంగా తమ తమ సామర్థ్యాలను పెంపాందించుకోవడానికి శిక్షణావకాశాలను కలిగించుట.
- ★ సంఘ సభ్యుల మధ్య సమన్వయము, సహకారము, పరస్పర అవగాహనను పెంపాందించి, సంఘ పట్టిష్ఠత, గుర్తింపు పాందెందుకు అందరికి సంబంధించిన సామాజిక ప్రయోజన కార్యక్రమాన్ని చేపట్టుట.

8. పాదుపు - ఆవశ్యకత

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చ లేదా కథ

27

నేటి పాదుపు - రేపటి మదుపు

28

సంఘానికి రక్షణ - మన బాధ్యత

ఫసిలిటేటర్ ప్రక్రస్తన్న 2 బోమ్మలను చూపించి సభ్యులను ఈ కింది ప్రశ్నలు అడిగి సమాధానాలు రాబట్టాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ మొదటి బోమ్మ ద్వారా ఏమి ఏమి తెలుసుకున్నారు?
- ★ రెండవ బోమ్మలో తేనెను తీసుకోడానికి వచ్చిన వారిని తేనెటీగలన్నీ కలిసి ఏమి చేశాయి?

సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, కింది అంశాలను వివరించాలి

లేదా

ఫసిలిటేటర్ కింది కథను కూడా వివరించవచ్చు.

కథ

అనగనగా ఒక వూరిలో ఒక చీమ, ఒక పేడపురుగు మంచి స్నేహితులుగా వుండేవి. చీమ ఎప్పుడు కష్టపడుతూ, తనకు దౌరికిన దానిలో కొంచెం దాన్నా, కొంచెం తింటూ కాలం గడుపుతూ వుండేది. యిది చూసిన పేడపురుగు ఒక రోజు చీమతో, మిత్రమా! ఎందుకు రోజూ అలా కష్టపడి అంత ఆహారం సమకూర్చుకుంటావు? ఏమి చేసుకుంటావు అదంతా? అని అన్నది. దానికి చీమ, పేడపురుగుతో మిత్రమా! నేను రేపటి గురించి పాదుపు చేస్తున్నాను. రేపు ఆహారం దొరకకషాతే చాలా కష్టం కదా? దామకున్న ఆహారంను అప్పుడు తినపచ్చ కదా? అని చెప్పింది. దానికి పేడ పురుగు నవ్వి, పిచ్చిదానా! ఎందుకు అంత కష్టపడతావు! రేపటి గురించి రేపే ఆలోచించుకోవచ్చు కదా! నన్ను చూడు... నాకు ఎప్పుడూ రేపటి గురించి చింత లేదు. కాని నేను బృతకడం లేదా! అని గేలిగా నవ్వింది. చీమదాని మాటలు ఏమాత్రం పట్టించుకోకుండా తన పని తాను చేసుకుపోయింది. ఒకరోజు పెద్ద వష్టం వచ్చింది. వూరంతా నీటితో నిండి పోయింది. ఎక్కడా ఎవరికి ఆహారం దొరకడం లేదు. దానితో పేడ పురుగుకు ఆహారం దొరకక సీరిసించిపోయి, చీమ వద్దకు వెళ్లింది. అప్పుడు చీమ పేడ పురుగును చూసి, ఒసే పిచ్చిదానా! అందుకే ముందుచూపుతో పాదుపు చేసుకోవాలి! అని చెప్పి తనకున్న దానిలో కొంచెం పెట్టింది.

తరువాత ఫసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ చీమ ఎందుకు ధైర్యంగా వుండగలిగింది?
- ★ వర్షాకాలంలో పేడ పురుగు పరిస్థితి ఏవిధంగా వుంది?
- ★ చీమ, పేడపురుగు సహాయం చేయకషాతే పేడపురుగు ఏమయ్యది

సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, కింది అంశాలను వివరించాలి

- ఒకే స్థాయికి చెందిన పేడవారందరు వారి వద్దనున్న డబ్బును పాదుపు చేసుకొని వారి అభిప్రాయికి పాటుపడవచ్చు.
- అత్యవసర సమయాలలో ఉపయోగపడుతుంది మరియు ఆర్థిక భద్రతను కల్పిస్తుంది.
- తమలో తాము అవసరం ఉన్నప్పుడు అప్పులు తీసుకోడానికి అవకాశం కల్పిస్తుంది.

- పరపతి పెరుగుతుంది.
- బయట సంఘర్షణ నుండి అప్పులు పాందడానికి ఉపయోగపడుతుంది.
- సంఘంపై సభ్యులకు అధికారాన్ని, హక్కును కల్పిస్తుంది.
- పాదుపుపై వడ్డి వస్తుంది.
- వృద్ధాప్యంలో ఆదుకుంటుంది.
- సంఘంలో సభ్యులను బంధించి పుంచుతుంది.
- సంఘం మనదనే భావన సభ్యులలో కల్పిస్తుంది.
- సంఘంలో సభ్యుల భాగస్వామ్యం పెంచుతుంది.
- సంఘంలో సభ్యులు తీసుకునే అప్పులకు కొంతమేరకు ప్రత్యామ్మాయ భద్రత కలిగిస్తుంది.
- సహసభ్యులు తీసుకునే అప్పులకు కొంతమేరకు ప్రత్యామ్మాయ భద్రత కలిగిస్తుంది.
- సహసభ్యుల మధ్య వత్తిడి పెంచుతుంది.
- సంఘనిధి నిర్వహణాలో సభ్యుల బాధ్యత పెంచుతుంది.

పాదుపు ఆవశ్యకతను తెలియజేస్తూ ఫోనీలిటీటర్ సభ్యులచే కింది పాటను పాడించాలి.

పాట

చెయ్యాలి చెయ్యాలి తుమ్మెద - పాదుపు

చెయ్యాని బతుకేల తుమ్మెద

నేర్వాలి నేర్వాలి తుమ్మెద పాదుపు

నేర్చినోరె ఘనులు తుమ్మెద

చీమలె చూడండి

తుమ్మెద

చిట్టెడైనా దాచు

తుమ్మెద

రోజకో రూపాయి

తుమ్మెద

దొరకదా మనకు

తుమ్మెద

//చెయ్యాలి//

తేనెటీగలు చూడు

తుమ్మెద

తియ్యతేనియనిచ్చు

తుమ్మెద

కాని డబ్బులు దాచ

తుమ్మెద

మనకు కష్టమనిపించును

తుమ్మెద

//చెయ్యాలి//

పుట్టుటెందుకు మనము

తుమ్మెద

పాట్టపోసుక బ్రతుక

తుమ్మెద

పుట్టుబిడ్డ పెంచ

తుమ్మెద

తిండి, బట్టలకు దాచాలి

తుమ్మెద

//చెయ్యాలి//

కూలి జేసిన డబ్బు

తుమ్మెద

తాగి తూలితివోయి

తుమ్మెద

ఆలు బిడ్డలు కలరు

తుమ్మెద

సోలి తూలి పోవుట మరుపు

తుమ్మెద

//చెయ్యాలి//

సీవె బ్రతుకట గాదు	తుమ్మెద
కెవ్వమన్నె చంటోడికి	తుమ్మెద
బువ్వెట్టుట కొరకు	తుమ్మెద
చిల్లి గైయ్యెనా దాచాలి	తుమ్మెద
అందుకే పాదుపును	తుమ్మెద
అందరము చేయాలి	తుమ్మెద
అంధకారము మరచి	తుమ్మెద
మనము ముందరకు నడవాలి	తుమ్మెద //చేయాలి//

లక్ష్మీ నిర్దేశము 9.

పద్ధతి: ఆట, పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ కింది ఆటను ఆడించడం ద్వారా సభ్యులలో లక్ష్మీమును నీర్దేశించుట ఎలా? అనే విషయాన్ని తెలియజేయాలి.

ఆట: గోల్ సట్టింగ్ లేదా టవర్ బిల్డింగ్

సూచనలు:

- సభ్యులను మూడు గ్రూపులుగా చేయాలి.
- ఒక్కొక్క గ్రూపు నుండి ఒకరికి కళ్ళకు గంతలు కట్టి అగ్గిపెట్టేలను ఒక దానిపై ఒకటి పెట్టమని చెప్పాలి. ఆ వ్యక్తికి మిగిలిన సభ్యులు అతన్ని తగలకుండా దూరంగా వుండి సలహాలు సూచనలు యివ్వచ్చు, అని చెప్పాలి.
- ఇలా ఒక్కొక్క గ్రూపుచే ఆడించి, ఏ గ్రూపు ఎక్కువ అగ్గిపెట్టేలు ఒకదానిపై ఒకటి నిలబెట్టుగలిగారో లెక్కించాలి.

ఆట ఆడించిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

★ ఎక్కువ నిలబెట్టిన గ్రూపు విజయం సాధించడానికి కారణాలు ఏమిటి?

★ వారు ఏ విధంగా ప్రణాళిక తయారుచేసుకున్నారు?

★ సంఘంకు ఒక నీర్దిష్టమైన లక్ష్యం అవసరమా?

అనే ప్రశ్నలతో లక్ష్మీ నీర్దేశ్యన యొక్క అవశ్యకతను వివరించాలి. (ఫెసిలిటేటర్ అగ్గిపెట్టేల బదులు చాక్షేపించాలను కూడా ఉపయోగించవచ్చు)

- ★ సంఘం సమర్థవంతంగా పనిచేయుటకు
- ★ తక్కువ కాలంటో, తక్కువ వసరులలో తమ లక్ష్యాన్ని ప్రణాళికాబద్ధంగా సాధించుటకు
- ★ సభ్యుల అవసరాలను, లక్ష్యాలను నెరవేర్చుటకు
- ★ లక్ష్మీసాధనకు కావలసిన సైపుణ్యాలను తెలుసుకొని, శిక్షణాలు పొందుటకు.

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ రౌండ్ రాబిన్ పద్ధతిలో సంఘాలు ఏర్పాటు చేసుకొని మనం ఏమి సాధించాలనుకుంటున్నాము? అనే ప్రశ్నతో చర్చ జరిపి సంఘ స్వల్ప కాలిక లక్ష్యాన్ని తయారు చేయాలి.

శిక్షణ పూర్తి అయిన తరువాత సభ్యులు ఎంత మేరకు శిక్షణాంశములను అర్థం చేసుకున్నారో ప్రశ్నల ద్వారా అడిగి తెలుసుకోవాలి.

1. సంఘం ఎందుకు?
2. సంఘం అంటే ఏమిటి?
3. స్వయం సహాయక సంఘం అంటే ఏమిటి?
4. స్వయం సహాయం అంటే ఏమిటి? దాని ఆవశ్యకత ఏమిటి?
5. స్వయం సహాయక సంఘం లక్ష్ణాలేమిటి?
6. సంఘం ఎవరికోసం?
7. సంఘం ఎవరితో చేయాలి?
8. మహిళలతోనే సంఘాలు ఎందుకు?
9. సంఘం విధులేమిటి?
10. సంఘంలో ఎందుకు పాదుపు చేయాలి?
11. సంఘం స్వల్పకాల లక్ష్యమేమిటి?

ఫలితము

1. సభ్యులు స్వయం సేవ సంఘం ఆవశ్యకత మరియు దాని లక్ష్ణాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.
2. సంఘం సభ్యులు సంఘం స్వల్పకాలిక లక్ష్యాన్ని తయారు చేసుకున్నారు.

ఫెసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నయ పద్ధతులు

1. ఒంటె, అరబ్బు ఐఎ్ కథ,
2. రోల్ పీప్లు,
3. సిమ్యూలేషన్
4. కేస్ ప్రైడ్
5. స్వాస్కృతి పిట్టు కథ,
6. చీమల సీతి కథ
7. స్వాస్కృతి పురుగు కథ
8. బంగారు బాతుగుడ్డు కథ,
9. ఫివ్వేమ్.

3

శిక్షణ - ఆవశ్యకత

ఉద్దేశము

సభ్యులు వారి స్వయం సహాయక సంఘం ఏర్పాటు చేసుకున్న లక్ష్యాన్ని
అనుకున్న సమయంలో సాధించుటకు శిక్షణ ఆవశ్యకత ఐ అవగాహనను
పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. శిక్షణ - నిర్వచనం
2. శిక్షణ - ఆవశ్యకత, ఉపయోగాలు
3. శిక్షణ - రకాలు

1½ గంటలు

శిక్షణ పరికరములు

బొమ్మ: 29

1. శిక్షణ - నిర్వచనము

పద్ధతి: రొండ్ రాబిన్

ఫైసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్న అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ శిక్షణ అంటే ఏమిటి?

సమాధానాలను రాబట్టిన తరువాత ఫైసిలిటేటర్ కింది అంశాలను జతచేసి సభ్యులకు వివరించాలి.

★ తెలియని విషయములు తెలుసుకోవడమే శిక్షణ

★ తెలియని విషయములను తెలుసుకునే వారు అభ్యాసకులు, చేప్పవారు బోధకులు.

2. శిక్షణ - ఆవశ్యకత, ఉపయోగాలు

2.1 ఆవశ్యకత

పద్ధతి: కేస్ ప్రాడ్ లేదా వాస్తవ ఉదాహరణ

ఫైసిలిటేటర్ కు సూచనలు:

ఫైసిలిటేటర్ శిక్షణకు ముందుగానే స్కూనికంగా శిక్షణ లేక సమర్థవంతంగా నడవని సంఘాలు, శిక్షణ పాందిన తరువాత సమర్థవంతంగా పని చేయుచున్న సంఘాల కేస్టప్పడీస్ సేకరించి శిక్షణలో వాస్తవ ఉదాహరణలుగా వాడవచ్చు.

ఫైసిలిటేటర్ ఈ కింది బ్రాష్టును చూపిస్తూ కేస్టప్పడీని సభ్యులకు చెప్పాలి.

29

శిక్షణ - ఆవశ్యకత

కేస్ ప్రాణి:

ఒక గ్రామంలో సుబ్బయ్య, నర్సయ్య అనే యిద్దరు స్నీహితులున్నారు. వారు ఒకసారి తమ పాలంలో ప్రత్తి పంట వేయాలని అనుకున్నారు. అయితే సుబ్బయ్య నర్సయ్యతో, మన గ్రామంలో వ్యవసాయ పరిశోధనా సంస్థలో శిక్షణ యిస్తున్నారు. అందులో పంటలు వేసేటప్పుడు ఎటువంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి, పంటలు పండిటప్పుడు ఎటువంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి అనే విషయాలపై శిక్షణ యిస్తారట. కాబట్టి నర్సయ్య పద మనిషుడము వెళ్లి, ఆ విషయాలేమిటో తెలుసుకుండాం, అని అన్నాడు. దానికి నర్సయ్య, ఒరే సుబ్బయ్య, ఈ మాత్రం దానికి శిక్షణ ఎందుకురా! మనం పరి పండించాం కదా, ఆ మాత్రం తేలీదా! కావాలంటే నువ్వు వెళ్లు అని అన్నాడు. సుబ్బయ్య శిక్షణకు హజరై చాలా విషయాలను తెలుసుకున్నాడు. తరువాత, సుబ్బయ్య, నర్సయ్య యిద్దరు తమ పాలంలో ప్రత్తి పంట వేశారు. ఎప్పుడు ఏమి చేయాలి? ఏ పురుగులు వస్తే ఏ మందులు కొట్టాలి అన్న విషయాలపై శిక్షణ తీసుకున్న సుబ్బయ్య చాలా జాగ్రత్త వహించి చివరకి పంటను చేజిక్కించుకున్నాడు. కాని నర్సయ్యకు ఈ విషయాలపై అవగాహన లేనందున పంటను నాశనం చేసుకున్నాడు.

ప్రమోస్టాడీని వివరించిన తరువాల ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది ప్రశ్నలను అడిగి, సమాధానాలను రాబట్టాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సుబ్బయ్య ఎలా ఎక్కువ రాబడిని పొందగలిగాడు.
- ★ నర్సయ్య ఎందుకు పొందలేక పోయాడు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత కింది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

- సంఘం పనితీరును మెరుగు పరుచుటకు మరియు పట్టిష్ట పరుచుటకు
- సభ్యులలో సంఘ నిర్వహణ, ఆర్థిక లావాదేవీలు, బ్యాంకు, ప్రభుత్వ మరియు ప్రభుత్వేతర సంస్థలతో సంబంధాలు ఏర్పరుచుకొనుట మొదలగు విషయములలో అవగాహన పెంపాందించుటకు
- సమర్థవంతమైన నాయకత్వం అభివృద్ధి చేయుటకు
- సాధారణంగా సంఘంలో ఎదురయ్యే సమస్యలపై అవగాహనను పెంచుకొని వారికి ఎదురయ్యే సమస్యలను సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొనుటకు
- అన్ని కార్యక్రమాలపై సభ్యులందరికి ఒకే రకమైన అవగాహన పెంపాందించుటకు
- సంఘంలో చేయకూడని పనులు, చేయవలసిన పనుల గురించి సభ్యులకు తెలియచేయుటకు
- సంఘ లక్ష్యాన్ని సాధించుటకు, అనుసరించాల్సిన వూర్గాలు, చేపట్టవలసిన కార్యక్రమాలపై అవగాహన ఏర్పరుచుటకు

2.2 శిక్షణ - ఉపయోగాలు

పద్ధతి: రోల్ ప్లై, పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫెనిలిటేబర్ 10 మంది వాలంబీరును పిలిచి, 2 రోల్ ప్లైలను చేయించవలెను. మొదటి రోల్ ప్లైనందు 10 మంది వాలంబీర్లు శిక్షణ లేనప్పుడు సంఘం సమావేశం ఏ విధంగా నిర్వహించుకుంటారు, సంఘంలో కార్యక్రమాలు ఏవిధంగా చేపడతారు అనే విషయాలపై రోల్ ప్లై చేయించాలి. రెండవ రోల్ ప్లైకు ముందు ఫెనిలిటేబర్ మంచి సంఘం సమావేశం జరుగు విధానాన్ని వివరంగా చెప్పి రోల్ ప్లై చేయించాలి. తరువాత కింది ప్రశ్నలను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ మొదటి రోల్ ప్లైలో ఏమి గమనించారు?
- ★ రెండవ రోల్ ప్లైలో ఏమి గమనించారు?
- ★ రెండు రోల్ ప్లైలలో భేదము వుండడానికి కారణము ఏమిటి?
- ★ ఈ రెండు రోల్ ప్లై గ్రూపులలో ఏది మంచి గ్రూపు? ఎందుకు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబ్టీన తరువాత, ఫెనిలిటేబర్ కింది అంశాలను జత చేసి క్రోడీకరించాలి.

- ★ శిక్షణవల్ సభ్యులలో అవగాహన పెంపొందుతుంది.
- ★ శిక్షణ ద్వారా కొత్త విషయములు తెలుసుకోవడానికి అవకాశము వుంటుంది.
- ★ శిక్షణ ద్వారా సభ్యులు బాధ్యతలు తెలుసుకొని ప్రవర్తిస్తారు.
- ★ శిక్షణ ద్వారా సంఘము లోపాలు తెలుసుకోవడానికి, సరిచేసుకోవడానికి అవకాశము పెరుగుతుంది.
- ★ సంఘము లక్ష్యం షైల్పు పోవడానికి, మార్గములు ఎన్నుకోడానికి సహాయపడగలదు.
- ★ శిక్షణాల ద్వారా సభ్యులలో షైల్పుఖ్యత పెంపాందించవచ్చు.
- ★ శిక్షణాల ద్వారా సభ్యుల తెలివి పెరుగుతుంది.
- ★ సభ్యుల ఆదాయం పెరుగుతుంది. గ్రామాభివృద్ధి కార్యక్రమాలలో పాల్గొనుచుచ్చ.

3. శిక్షణ - రకాలు

పద్ధతి: ఉపన్యాసము

ఫెనిలిటేబర్ ఉపన్యాస పద్ధతి ద్వారా కింది అంశాలను వివరించాలి.

శిక్షణ - రకాలు

1. సాంప్రదాయ శిక్షణ
2. భాగస్వామ్య శిక్షణ

1. సాంప్రదాయ శిక్షణ:

ఫెనిలిటేబర్ ఉపన్యాస పద్ధతి ద్వారా సాంప్రదాయ శిక్షణ గురించి కింది విధంగా వివరించాలి.

- బోధకడు ఉపన్యాస పద్ధతిలో వివరిస్తాడు.
- అభ్యాసకులకు తెలియని విషయాలు తెలియజేయవచ్చు.
- తక్కువ సమయంలో ఎక్కువ సమాచారాన్ని అభ్యాసకులకు తెలియజేయవచ్చు.
- ఇందులో అభ్యాసకులకు మాట్లాడుటకు, వారి అభిప్రాయాలు తెలియజేయుటకు అవకాశం ఉండదు.

2. భాగస్వామ్య శిక్షణ

ఫేసిలిటేటర్ ఉపన్యాస పద్ధతి ద్వారా భాగస్వామ్య శిక్షణ గురించి కీంది విధంగా వివరించాలి.

- గ్రూపు శిక్షణనందు సభ్యులు, శిక్షణ యిచ్చువారు ఇద్దరు కూడా పాల్గొంటారు.
- శిక్షణ సమయంలో శిక్షణ యిచ్చే వ్యక్తి నేర్చించుట కాకుండా శిక్షణ పాండేవారిలో కూడా వారికి తెలిసిన విషయములు ఆటలతో, పాటలతో, మాటలతో, నటనలతో కలిసిమెలిసి కొత్త కొత్త విషయాలను తెలుసుకొంటారు.
- శిక్షణాంశాలపై పూర్తి అవగాహన ఏర్పడుతుంది.

శిక్షణ పూర్తి అయిన తరువాత ఫేసిలిటేటర్, సభ్యులకు శిక్షణాంశములు ఎంతమేరకు ఆధ్యమయినది కీంది ప్రశ్నల ద్వారా తెలుసుకోయాలి?

1. శిక్షణ అంటే ఏమిటి?
2. శిక్షణలో రకాలు ఎన్ని?
3. శిక్షణ యొక్క ఆవశ్యకత, ఉపయోగాలు ఏమిటి?
4. భాగస్వామ్య శిక్షణ యొక్క ఆవశ్యకత ఏమిటి?

సభ్యులు స్వయం సహాయక సంఘం వారు ఏర్పాటు చేసుకున్నా లక్ష్యాన్ని అనుకున్నసమయంలో సాధించుటకు శిక్షణ ఆవశ్యకతపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫలితము

ఫేసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్దతులు

1. ఆటలు
2. రోల్స్‌పై
3. సిమ్యూలేషన్

సాజన్యం: బ్రినింగ్ అఫ్ ఇటాన్స్ ఫర్మేషన్

సంఘాలు సభ్యులకు అందించు సేవలు

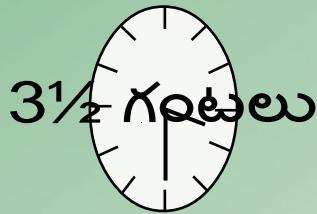
4

ఉద్దేశము

సభ్యులు సంఘం అందించే వివిధ సేవలపై ఆవగాహనను
పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. పాదుపు – రకాలు ● తప్పనిసరి పాదుపులు ● స్వచ్ఛంద
పాదుపులు ● డబ్బు రూపంలో చేయు పాదుపులు ●
వస్తురూపంలో చేయు పాదుపులు
2. పాదుపు చేసుకునే విధానము
3. అప్పులు – రకాలు
4. సంఘం సభ్యులకిచ్చే అప్పు పద్ధతులు
5. బీమా సేవలు – రకాలు
6. వ్యాపార సహాయ సేవలు – రకాలు
7. సాంఘికాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు సేవలు
8. శిక్షణాలు
9. లైజనింగ్ లేదా యితర సంస్థలతో అనుబంధం

శిక్షణా పరికరములు

చార్ట్సులు, మార్కెస్, బొమ్మె: 30

1. పాదుపు - రకాలు

1.1 తప్పనిసరి పాదుపులు

పద్ధతి: రోల్ ఫ్లై

ఫెసిలెటేటర్ సభ్యుల నుండి 10 మందిని ఎంచుకొని, వారిచేత సంఘం సభ్యులకు అందించే సేవల గురించి రోల్ ఫ్లై కింది పద్ధతిలో చేయించాలి.

సూచనలు:

- మొదటగా 10 మంది సభ్యులు మీటింగ్ మొదలు పెట్టాలి.
- మీటింగ్కు ఒకరు బుక్కీపర్గా మరియు ఇంకారు లీడరుగా వ్యవహరిస్తారు.
- అందరు సభ్యులు మొదట తప్పనిసరి పాదుపులు (క్రింద చెప్పిన మూడు రకాలైన) లీడరుకు యిస్తారు.
- రోల్ ఫ్లై ముగిసిన తరువాత ఫెసిలెటర్ సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సంఘంలో ఎన్ని రకాల పాదుపులు గమనించారు?
- ★ వాటి వల్ల వుపయోగాలేమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబ్జెస్టిన తరువాత, పాదుపు చేసుకోవాల్సిన అవసరంపై చర్చ జరిపి, సభ్యులకు పాదుపు రకాలను వాటి ప్రాముఖ్యత గురించి వివరించాలి.

● తప్పనిసరి, సరిసవాన పాదుపు:

సంఘంలో సభ్యులందరు కలిసి తప్పనిసరి పాదుపు ఎంత చేసుకోవాలి, ఎన్ని రోజులకొకసారి చేసుకోవాలి అన్నది నిర్ణయించుకొని సమాసంగా పాదుపు చేస్తారు. ఈ పాదుపు సభ్యులందరు తప్పనిసరిగా చేయవల్సిన పాదుపు, ఆలస్యంగా పాదుపు చెల్లించిన వారిపై జరిమానా విధించడం, సభ్యులు చేసుకునే పాదుపుపై వడ్డి యివ్వడం అనేది సంఘం తీసుకున్న నిర్ణయాలపై ఆధారపడి పుంటుంది. సభ్యులూ సంఘం నుండి విరమించుకున్నప్పుడు మాత్రమే తప్పనిసరి పాదుపును యివ్వడం జరుగుతుంది.

● తప్పనిసరి, అసవాన పాదుపు (డిఫరెన్షియల్ సెవింగ్స్):

సభ్యుల యెక్కు ఆదాయము మరియు పాదుపు చేసుకొనగల స్థామతను దృష్టిలో పెట్టుకొని సంఘం సభ్యులు చేయవల్సిన కనీస పాదుపును నిర్ణయించుకుంటుంది. ఈ కనీస పాదుపు, వివిధ సభ్యుల ఆర్థిక స్థాయి, ఆమోదంపై ఆధారపడి వేరువేరుగా పుంటుంది. సభ్యులు సంఘం నుండి విడిపోయినప్పుడు మాత్రమే ఈ పాదుపును యివ్వడం కుదురుతుంది. ఆలస్యంగా పాదుపు చెల్లించిన వారిపై జరిమానా విధించడం, సభ్యులు చేసుకునే పాదుపుపై వడ్డి యివ్వడం అనేది సంఘం తీసుకున్న నిర్ణయాలపై ఆధారపడి పుంటుంది.

● కాలానుగుణంగా చేయు పాదుపులు (శీజన్కు అనుగుణంగా చేయు పాదుపులు)

సభ్యుల యొక్క ఆదాయములో వివిధ కాలములలో (వర్షాకాలం, ఎండాకాలం, వానాకాలం) మార్పులు వున్న యొడల సంఘం ఆ మార్పులకు అనుగుణంగా సభ్యులు ఆయా కాలములో చేసుకునే పాదుపులు నిర్దియించుకొనవచ్చు. తప్పనిసరి పాదుపులకుండే నియమ నిబంధనలే కాలానుగుణంగా చేయు పాదుపులకు కూడా వర్తిస్తాయి. అయితే కాలానుగుణంగా సభ్యుల ఆదాయంలో వచ్చే వార్గుల కారణంగా సభ్యులు పాదుపులు చేయడంలో హాచ్చుతగ్గులంటాయి.

1.2 స్వచ్ఛంద పాదుపులు

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచన:

సంఘం వయస్సు, స్థాయిని బట్టి ఈ కింది విషయాలను ఫెసిలిటేటర్ చెప్పాలో లేదో నిర్దియించుకోవాలి.

పద్ధతి: అనుభవాలు ప్రంచుకోవడం

ఈ పాదుపుల గురించి వివరించే ముందు ఫెసిలిటేటర్ బ్రెయిన్ ఫ్స్ట్రీంగ్ పద్ధతి ద్వారా సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ చిన్నప్పటి నుండి యిప్పటి వరకు మీకు ఎలాంటి అవసరాలు వచ్చాయి?
- ★ మీరు వాటిని ఏ విధంగా తీర్చుకున్నారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది అంశాలు తెలియజేయాలి.

సభ్యులు సాధారణంగా చేపే అవసరాలు మరియు వాటిని పరిష్కరించుకున్న మార్గాలు:

అవసరాలు:

- కోసం అవసరాలైన తీండి, బట్టలు, ఇల్లు
- పిల్లల చదువు, ఆరోగ్యం
- పెళ్ళి మరియు యితర సామాజిక అవసరాలు
- ఉపాధి కార్యక్రమాల పెట్టుబడికి
- పాత అప్పులు తీర్చడం

పరిష్కరించుకున్న వార్గాలు:

- అప్పు చేయడం ద్వారా
- ప్రిరాస్తులను అమ్మడం ద్వారా
- ప్రిరాస్తులను తాకట్టు పెట్టడం ద్వారా
- పిల్లలను జీతాలకు వుంచడం ద్వారా

సభ్యుల అనుభవాల నుండి వారి అవసరాలు మరియు పరిష్కరించుకున్న విధానాలను గుర్తించి స్వచ్ఛంద పాదుపుల రకాల గురించి చర్చించాలి.

30

పాదుపులు – రకాలు

పై బొమ్మలను చూపించిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులతో ముందు జాగ్రత్త వహించినట్లయితే వారు చెప్పిన అవసరాలలో కొన్నింటిని సులభంగా పరిష్కరించుకోగలిగే వారని, దానికి చేయవలసినదల్లా, వారి వారి వివిధ భవిష్యత్తు అవసరాలను గుర్తుంచుకొని సభ్యులు తమకు ఎక్కువ ఆదాయం వచ్చే సందర్భాలలో స్వచ్ఛందంగా ఎక్కువ పాదుపు చేసుకొని, ఆ అవసరాలు తీర్చుకోవచ్చుని ఫెసిలిటేటర్ వివరించాలి.

1. పిల్లల పెళ్లికొరకు చేసే పాదుపు
2. ఆరోగ్యం కొరకు చేసే పాదుపు
3. పిల్లల చదువు కొరకు చేసే పాదుపు
4. యింటి నిర్మాణం కొరకు చేసే పాదుపు
5. వృద్ధాప్యంలో ఆదుకునే పాదుపు

ఫెసిలిటేర్ ప్రత్యేక అవసర పాదుపులు చేసుకొనవలసిన విధానము, వాటి నియమ నిబంధనలు సభ్యులకు కింది విధముగా తెలియజేయాలి.

- ★ సభ్యులు తమ భవిష్యత్తు అవసరాలను దృష్టిలో వుంచుకొని వారి అవసరాలను బట్టి, ఏ ప్రత్యేక పాదుపును చేసుకోవాలో నిర్ణయించుకుంటారు. (ఉదా : పెళ్లి, చదువు, యింటి నిర్మాణము పాదుపులు)
- ★ వారి వారి ఆదాయాన్ని బట్టి సభ్యులు వారికి పిల్లెనప్పుడల్లా ప్రత్యేక అవసర పాదుపులు చేసుకుంటారు. సభ్యుల ప్రత్యేక అవసర పాదుపుపై వడ్డి యచ్చేది లేనిది సంఘం నిర్ణయిస్తుంది.
- ★ పాదుపులు ఒక నిర్ణిత కాలం వరకు చేయాలి. నిర్ణిత కాలం పూర్తికాకుండా పాదుపు తిరిగి యవ్వాలి.

ఫెసిలిటేటర్ ప్రత్యేక పాదుపులను గురించి మాట్లాడిన తరువాత, అవసరముతో నినిత్తం లేకుండా సభ్యులు చేసుకునే స్వచ్ఛంద పాదుపులైన ఫిక్స్డ్ డెపాజిట్లు, రికరింగ్ డెపాజిట్లు గురించి మరియు వాటి మధ్యగల తేడాలను వివరించాలి.

ఫ్రీక్సెడ్ డిపాజిట్లు - నియమ నిబంధనలు

- ★ సభ్యులు తమ అదనపు ఆదాయాన్ని ఒకేసారి పెద్ద మొత్తంలో సంఘంలో పాదుపు చేయాలి.
- ★ ఆ పాదుపును తిరిగి తీసుకునే సమయము నిర్దియించుకొని సంఘమునకు తెలియజేయాలి.
- ★ నిర్దియించుకొన్న సమయము వచ్చేవరకు సభ్యులు ఆ పాదుపును తీసుకొనడానికి వీలుండదు.
- ★ నిర్దియించుకొన్న సమయమైన తరువాత వడ్డీతో పాటు అసలు మొత్తమును సభ్యులకు సంఘం చెల్లిస్తుంది.

రికరింగ్ డిపాజిట్లు - నియమ నిబంధనలు

- ★ సభ్యులు వారికొచ్చే ఆదాయమును బట్టి ప్రతి నెల కొంత స్వచ్ఛంద పాదుపు చేయాలి.
- ★ ఎన్ని నెలలు అలా క్రమంగా స్వచ్ఛంద పాదుపు చేసుకొనేది ముందే నిర్దియించుకొని సంఘానికి తెలపాలి.
- ★ అన్ని నెలలు పూర్తి అయిన తరువాత నిర్దియించిన వడ్డీ రేటును బట్టి వడ్డీని, అసలును సభ్యులకు సంఘం చెల్లిస్తుంది.
- ★ సభ్యులు మధ్యలో ఆ పాదుపు తీసుకొనడానికి వీలుండదు.

పాదుపు చేసుకునే విధానము

2.

పద్ధతి: బ్రెయిన్ స్టోర్స్

పై విషయములు చర్చించిన తరువాత, ఫసిలిటేటర్ పాదుపు ఏ విధంగా చేసుకోవచ్చునో తెలియ చేయడానికి కింది ప్రశ్న వేయాలి.

కీలక ప్రశ్న

- ★ డబ్బు రూపంలో మాత్రమే పాదుపు చేసుకొనవచ్చునా? లేక వేరే రూపములో కూడా చేయవచ్చునా?

సభ్యులచే బ్రెయిన్ స్టోర్స్ పద్ధతిలో సమాధానాలు రాబట్టాలి. తరువాత కింది అంశాలు తెలియజేయాలి.

● డబ్బు రూపంలో

● వస్తు రూపంలో ఉదా: పండించే ఆహార, వాణిజ్య పంటలు (నిల్వ వుండేవి)

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, మార్కెటలో సులభముగా అమృగలిగిన, నిల్వ చేసుకొనుటకు కావలసిన మౌలిక సదుపాయాలు సంఘమునకు ఉన్నట్లయిన లేక ఏర్పాటు చేసుకొన గలిగినట్లయితే సంఘము డబ్బు రూపంలోనే కాక యితర రూపములో కూడా పాదుపు చేసుకొనవచ్చునని సభ్యులకు వివరించాలి.

3. అప్పులు - రకాలు

పద్ధతి: ఉపన్యాసము లేదా వీడియో క్యాసెట్

ఫెసిలిటేటర్ ఉపన్యాస పద్ధతిలో కింది అంశాలను వివరించాలి

అప్పులను అవసరాన్ని బట్టి, తీసుకున్న ఆప్పు మొత్తము, చెల్లింపు కాలాన్ని బట్టి వివిధ రకాల అప్పులుగా గుర్తిస్తారు.

- ★ అత్యవసర అప్పులు (ఎమరైన్ అప్పులు)
- ★ నిత్యవసర అప్పులు (కన్సంప్లున్ అప్పులు)
- ★ ఉత్పత్తి అప్పులు
- ★ అత్యవసర అప్పులు: సభ్యుల ఆరోగ్యం మరియు ఇతర అత్యవసరాలకు యచ్చే అప్పులు. ఇవి కేవలం అత్యవసర పరిస్థితిలోనే యస్తారు. దీనికి అప్పు పరిమితి లేదు.
- ★ నిత్యవసర అప్పులు: కుటుంబంలోని అవసరాలు ఉదా: జియ్యం, పచారి సామాగ్రి, పీల్లల చదువు, బట్టలకు యచ్చే అప్పులను నిత్యవసర అప్పులు అంటారు. ఇవి సాధారణంగా సంఘం ప్రాథమిక దశలో ఎక్కువగా వుంటాయి. సంఘం నిత్యవసర అప్పులపై అప్పు పరిమితిని నిర్దయించుకోవచ్చు. ఉదా: రూ. 250/- కంటే ఎక్కువపోవడం.
- ★ ఉత్పత్తి అప్పులు: వ్యవసాయ పెట్టుబడులు, వ్యాపారాలు, పశుసంరక్షణ మొదలగు ఉత్పత్తి కార్బ్యూక్యూలను తీసుకునే అప్పులను ఉత్పత్తి అప్పులు అంటారు. దీనిపై అప్పు పరిమితి ఉండవచ్చు లేకపోవచ్చు.

4. సంఘం సభ్యులకిచ్చే అప్పు పద్ధతులు

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు అప్పు పద్ధతులపై అవగాహన క్లీంచుటకు కింది ప్రశ్నలను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

- ★ మీ సంఘంలో సభ్యులాలికి ఎన్ని విధాలుగా అప్పు యస్తారు?

పెద్దగ్రూపులో చర్చ జరిపి, వచ్చిన అంశాలను క్రోడీకరించిన తరువాత సంఘం, సభ్యులకు మూడు మార్గాల ద్వారా అప్పులు అందిస్తుందని చెప్పి, ఆ మూడు మార్గాల ద్వారా యవ్వపలసిన అవసరం గూర్చి పెద్ద గ్రూపు చర్చ పద్ధతి ద్వారా వివరించాలి.

- ★ వ్యక్తిగత అప్పులు
- ★ కొంతమంది సభ్యులకు కలిపి యచ్చే అప్పులు
- ★ గ్రూపు రికమెండ్ చేసిన వారికి బయట సంఘల నుండి వచ్చే అప్పులు.

4.1 వ్యక్తిగత అప్పులు:

- సభ్యుల అవసరాన్ని బట్టి పొదుపు, హజరు, పాత అప్పుల చెల్లింపు విధానాన్ని బట్టి వ్యక్తిగత అప్పులు యున్నంది.

4.2. కొంతమంది సభ్యులకు కలిపి యుచ్చే అప్పులు:

- ఈ రకమైన అప్పులు సాధారణంగా ఆదాయాభివృద్ధి కార్యక్రమాలకు యున్నారు.
- ఒక వ్యక్తి వనరులు / సైపుళ్ళాం సరిపోనివో సంఘంలోనే కొంతమంది సభ్యులు ఒక్కటిగా ఏర్పడి తమ తమ వనరులను / సైపుళ్ళాంలను ఆదాయాభివృద్ధి కార్యక్రమంలో వెచ్చిస్తారు.
- సంఘం ఆ కార్యక్రమము యొక్క వివిధ అంశాలయిన మార్కెట్లు, ముడి పదార్థాలు, ఆదాయ వ్యయాలు వెయిదల్లైన అంశాలను పరిశీలించి ఆ ఆదాయాభివృద్ధి కార్యక్రమమునకు రుణం మంజూరు చేస్తుంది. ఉదా: కోళ్ళ ఫారం కోసం.

4.3 గ్రూపు రిక్మెండ్ చేసే వారికి బయటి సంస్థల నుండి వ్యచ్చే అప్పులు

- సాధారణంగా భారీ ఆదాయాభివృద్ధి కార్యక్రమాలకు సంఘంలో డబ్బు లేనప్పుడు సంఘం బయటి సంస్థలకు రిక్మెండ్ చేస్తుంది. ఉదా: ట్రాక్టర్ కోసం.

భీమా సేవలు రకాలు

5.

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచన:

భీమా సేవల పూర్తి వివరాల కొరకు మీరు దగ్గరలో వున్న భీమా సంస్థలను సంప్రదించండి.

పద్ధతి: కేస్ ప్రైట్

సంఘం సభ్యులకు భీమా సాకర్యం కూడా కల్పిస్తుందని ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు చెప్పి భీమా యొక్క అవసరము గురించి ఈ కింది కేస్ ప్రైట్ ద్వారా తెలియజేయాలి.

కేస్ ప్రైట్:

విజయనగరం జిల్లాలోని కురుపం ఆనే గ్రామంలో జన వికాస మహిళా సంఘములో మల్లమ్మ అనే సభ్యురాలు వుండేది. ఆమె 5 సంవత్సరములు నుండి క్రమక్రమముగా పొదుపు చేస్తున్నది. అన్ని మీటింగులకు సాక్రమముగా హజరపుతూ మొదట్లో తీసుకున్న రెండు అప్పులను తిరిగి సాకలములో చెల్లించినది. క్రితం సంవత్సరం ఆంధ్రా బ్యాంకు వారు జనవికాస సంఘం బాగా జరుపుకొనడం చూసి, ఆ సంఘానికి అప్పు మంజూరు చేశారు. మొదటగా మల్లమ్మతో పాటు పదుగురు సభ్యులకు సంఘం అప్పు మంజూరు చేసింది. మల్లమ్మ సంఘం యచ్చిన అప్పుతో పార్వతీపురం మార్కెట్లో గోర్డె పిల్లలను కొని వాటిని జాగ్రత్తగా ప్రతిరోజు పాలం తీసుకొని వెళ్లి మేపుతూ వచ్చింది. యథాప్రకారం ఒక రోజు అన్ని పనులు

ముగించుకొని గౌరేలను పాలంలో మేపడానికి తీసుకొని వెళదామని చావడికి పెత్తే గౌరేలన్నీ అపస్యారక ఫైతిలో పున్మాయి. ఎంటనే మల్లమ్మ పశుపుల ఆసుపత్రికి పెల్లి డాక్టర్ ని పిలుచుకొని వచ్చింది. కాని అప్పటికే గౌరేలన్నీ తెగులు సోకి చచ్చిపోయాయి. దానితో మల్లమ్మ గౌరేల కోసం ఏడ్చింది. మల్లమ్మ తీసుకున్న అప్పు చెల్లించడానికి చాలా కష్టపడవలసి వచ్చింది.

పై కేస్ ఫైటీని వివరించి సభ్యులను ఈ కింది ప్రశ్నలను వేయాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ మల్లమ్మ డాక్టర్ వద్దకు ఎందుకు వెళ్లింది?
- ★ మల్లమ్మ ఎందుకు ఏడ్చింది?
- ★ మల్లమ్మ రుణం తిరిగి చెల్లించడానికి ఎందుకు కష్టపడాల్సి వచ్చింది?
- ★ ఏమి చేసివుంటే మల్లమ్మ ఆ నష్టాన్ని ఏ విధంగా భర్తి చేసుకొనగలిగేది?

పై ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫైసిలిటేటర్ భీమా ఆవసరమును, వివిధ రకాల భీమా సదుపాయాలను గురించి సభ్యులకు వివరించాలి.

1. వ్యక్తిగత భీమా పథకము
2. సాధారణ భీమా పథకము
3. ఆరోగ్య భీమా పథకము
4. ఆస్తుల భీమా పథకము
5. వ్యవసాయ పంటల రక్షణ భీమా పథకము
6. కోళ్లు, పశుపుల భీమా పథకము
7. గ్రూపు ఇన్సురెన్స్
8. సభ్యులు దాచుకునే వస్తువులపై భీమా పథకము

వివిధ భీమా రకాలు

గ్రూపు ఇన్సురెన్స్:

ఇది లైఫ్ ఇన్సురెన్స్ వారు ప్రవేశపెట్టిన పథకం. యిది వ్యక్తిగతం కాకుండా గ్రూపు సభ్యులందరు సంవత్సరమునకు ఒకేసారి ఒక్కొక్కరు రూ. 15 చౌప్పున చెల్లించాలి. అందరికి కలిపి సర్టిఫికెట్ యిస్తారు. ప్రీమియం చెల్లించిన సభ్యురాలికి ప్రమాదవశాత్తు ఏదైనా జరిగి చనిపోతే, చనిపోయిన మహిళ కుటుంబానికి భీమా మొత్తాన్ని చెల్లిస్తారు. (రూ. 5,000/-) ప్రతి సంవత్సరం రూ. 15/- చౌప్పున 60 సంవత్సరాల వయస్సు వచ్చేవరకు చెల్లించాలి. 60 సంవత్సరాలు పైబడిన వారి నుండి ప్రీమియం స్వీకరించరు. ఒక కుటుంబం నుండి ఒక్కరే అర్పులు. గ్రామీణ నిరుపేద మహిళలు మాత్రమే అర్పులు. నీరికి తప్పనిసరిగా తెల్లరేపున్ కార్డు పుండాలి.

రాజరాజేశ్వరి పథకం:

ఇది కేవలం మహిళల కోసం (పట్టణ మరియు గ్రామీణ) ఉద్దేశించబడినది. ప్రతి సంవత్సరము రూ.15/- చెల్లించాలి. దీనిలో మూడు రకాలున్నాయి. (1) రూ. 11.70/- (2) 14.70/-

(3) 15/- - ప్రీమియం చెల్లించాలి. మహిళల వయస్సు 18 నుండి 60 సంవత్సరాలలోను వుండాలి. ప్రకృతి వైపరీత్యాలలో యిల్లు కోల్పుయిన వారికి రూ. 2000/- ప్రమాదకర పరిస్థితులలో చనిపోయిన వారికి రూ. 25000-00 యుస్తారు. మహిళ యొక్క భర్త చనిపోయినచో ఆమెకు రూ.25000/- యుస్తారు. ప్రమాదంలో అవయవాలు కోల్పుయిన వారికి సహాయం చేస్తారు.

వ్యక్తిగత భీమా పథకం:

వ్యక్తి తన జీవితమును భీమా చేయడాన్ని వ్యక్తిగత భీమా పథకం అందురు. వ్యక్తి తనకు యష్టప్రకారం 10 సంవత్సరాలు, 15 సంవత్సరాలు, 20 లేదా 25 సంవత్సరాలు చేయవచ్చు.

నెల /మూడు నెలలు / 6 నెలలు / సంవత్సరమునకు ఒకసారి భీమా కంతు చెల్లించవలెను. వ్యక్తి ఈ కాలంలో ఏదైనా ప్రమాదం సంభవించి చనిపోతే ఆమె చేసిన భీమా మొత్తం మరియు వ్యక్తిగతంగా ఎన్ని సంవత్సరములకు భీమా చేసినది మొత్తం కలిపి వారి కుటుంబ సభ్యులకు చెల్లిస్తారు. పాలసీ కాలము పూర్తయినచో పాలసీ మొత్తం తిరిగి యుస్తారు.

సాధారణ భీమా పథకం:

ఇది వ్యక్తి ఒక సంవత్సరమునకు కనీస రూపముతో చేసుకోవచ్చును. ఈ కాలంలో వ్యక్తికి ఏమైనా జరిగి మరణించినచో వారి కుటుంబమునకు కొంత నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

ఆస్తుల భీమా పథకం:

వ్యక్తులు / సంఘం తన వద్ద పున్న ఆస్తులను భీమా చేసుకొనవచ్చును. ఉదా: ట్రాక్టర్, పాలవ్యాన్.

దీనికి సంబంధించిన వ్యక్తులు / సంఘం వారి ఆస్తి విలువను బట్టి ఒక సంవత్సరమునకు భీమా చేస్తారు. ఆ సంవత్సరములో ఆ ఆస్తికి ఏదైనా ప్రమాదం జరిగితే దానికి నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

జంతువులకు సంబంధించిన భీమా పథకం

జంతువు ధర, రకము, వయస్సు, గ్రేడ్ను బట్టి ప్రీమియంను నిర్దయిస్తారు. జంతువు చనిపోయినచో, ఇన్స్యారెన్స్ కంపెనీ యిచ్చిన టాగ్ తో జంతువును ఫాట్ తీయించి, పశువుల డాక్టర్తో ధృవీకరణ పత్రము తీసుకొని ఇన్స్యారెన్స్ కంపెనీకి, బ్యాంకుకు యివ్వాలి. అప్పుడు నష్టపరిహారం దొరుకుతుంది.

వ్యవసాయ పంటల రక్షణ భీమా పథకం:

వ్యక్తులు తాము చేసిన పంటలపై భీమా చేయు శాకర్యం పుంది. వేసిన పంట, కాలపరిమితి ఆధారంగా దానిని భీమా చేయవచ్చు. కంపెనీ వారు నిర్దేశించిన మొత్తం చెల్లించవలెను. పంట కాలంలో ఏదైనా నష్టం జరిగితే దానికి నష్టపరిహారం వస్తుంది.

సాంఘిక భద్రతా పథకం:

కుటుంబ యజమాని చనిపోతే ఎం.ఆర్.బ. నుండి రికమెండేషన్స్ తో రూ. 5000/-లను ఇన్స్యారెన్స్ కంపెనీ చెల్లిస్తుంది. దీని ప్రీమియం గవర్నమెంట్ కడుతుంది.

6. వ్యాపార సహాయ సేవలు - రకాలు

పద్ధతి: చర్చ, ఉపన్యాసం

ఫెసిలిటేటర్ ఏదైనా ఒక ఆదాయాభివృద్ధి కార్బ్రూకమమను తీసుకొని (ఉదా: గౌరేల పెంపకం, కోళ్ళారం మొదలైనవి)

దానిని చేపట్టాలంటే దానికి కావల్సిన సదుపాయాల గురించి ప్రశ్నించి చర్చ జరపాలి. ఆదాయాభివృద్ధి కార్బ్రూకమము చేపట్టటకు సభ్యులకు కావల్సిన వనరులు / సైపుణ్యాలు ఏమిటి అనే విషయాలకు చెందిన అంశాలను చర్చ పద్ధతిలో రాబట్టాలి. సభ్యుల నుండి కింది సమాధానాలు వచ్చేటట్టు చూసుకోవాలి.

- ★ ముడి సరుకులు
- ★ నిర్వహణ విధానము
- ★ మార్కెట్టు
- ★ యతర సదుపాయాలు
- ★ పెట్టుబడి

సమధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ సంఘము కూడా కొన్ని వాణిజ్య సేవలు సభ్యులకు అందిస్తుందని వాటిని గూర్చి సభ్యులకు వివరించాలి.

సంఘమందించు వ్యాపార సహాయ సేవలు

★ వ్యాపార నిర్వహణకు సంబంధించి...

- వ్యాపార రూపకల్పన
- పుస్తక నిర్వహణ
- సైపుణ్యం పెంపాందించుకొనుట

★ సాంకేతికపరమైన సేవలు

- ఉత్తమ విధానం
- ముడిసరుకు వినియోగం
- ఉత్పత్తుల ఎన్నిక

★ మార్కెటింగ్ సర్వీసులు

- మార్కెటింగ్ ఎంచుకునే విధానము
- వివిధ రకాలు మార్కెట్ల గురించి తెలుసుకొనుట
- మార్కెట్కు అనుగుణంగా ఉత్పత్తిని మార్పుచేసుకోవడం
- ప్యాకింగ్, ధర నిర్ణయించడం, పంపిణీ చేయడం.

★ రిఫర్ల్ సర్వీసులు

- సంఘం ఒక్కొక్కసారి సభ్యులకు కావలసినటువంటి సహాయము అందించిలేనప్పుడు ఆ సేవలు సభ్యులు ఎక్కుడి నుండి పాందగలరో సభ్యులకు అందచేస్తుంది.

7.

సాంఘికాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు - సేవలు

పద్ధతి: పెద్దగూరు చర్చ

ఫైసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నలు అడగాలి

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ గ్రామంలో పేదప్రజలు ఎదుర్కొంటున్న సాంఘిక సమస్యలు ఏమిటి?
- ★ ఈ సమస్యలను ఎలా అధిగమించవచ్చు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబుట్టిన తరువాత ఫైసిలిటేటర్ సంఘు సభ్యులకు ఆర్థికపరమైన సేవలు మార్కెట్ కాకుండా, సామాజిక సమస్యలు మరియు వారియొక్క జీవన విధానాన్ని మెరుగు పర్చడం కోసం కొన్ని ఆభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేపడుతుంది అని కింది అంశాలను వివరించాలి.

1. సామాజిక సమస్యలు

- వరకట్టం
- మద్యపాన నిషేధము
- బాల కార్బూక వ్యవస్థ
- బాల్య వివాహాలు
- మూడ సమ్మకాలు
- నిరక్షరూప్యత
- లింగ, కుల, వివక్షత
- శ్రీల ఆరోగ్య సమస్యలు మొదలైనవి

2. సామాజికాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు

- వ్యక్తిగత, పరిసరాల పరిశుభ్రత్తాలై అవగాహన పెంపాందించుట
- రోడ్లు బాగు చేసుకోవడం
- కుటుంబ నియంత్రణను ప్రోత్సహించుట
- వన సంరక్షణ కార్యక్రమాలు చేపట్టుట
- మంచి సీటి సదుపాయం కల్పించుట
- పల్నా పోలియోకి సహకరించుట
- సభ్యులలో మరియు వాటి కుటుంబ సభ్యులలో సామాజిక సమస్యలపై అవగాహన కల్పించుట.
- న్యాయ సలహాలు అందించుట
- వైద్యసలహాలు అందించుట
- కౌన్సిలింగ్ సేవలను అందించుట
- రఘరల్ సేవలు అందించుట

శిక్షణలు

8.

పద్ధతి : బ్రియెన్ స్టార్క్సింగ్

ఫైసిలిటేటర్ సభ్యులను ముందుగా ఎటువంటి శిక్షణలు అవసరమో కింది ప్రశ్నల ద్వారా గుర్తింప చేయాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ మీకు శిక్షణాలు అవసరమా? వుంటే ఏ ఏ అంశాలలో శిక్షణ అవసరమాతుంది?

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులు చెప్పిన సమాధానాలను క్రోడీకరించి తరువాత వారికి సంఘంలో శిక్షణ అవసరం తెలియజేస్తూ వారికి ఎటువంటి విషయాలలో శిక్షణాలు సంఘం అందచేస్తుందో తెలియజేయాలి.

- బుక్ కీపింగ్
- సంఘం నిర్వహణ
- సంఘం అందించే సేవలు
- లీడర్ మరియు సభ్యుల పాత్ర, బాధ్యతలు
- ఆదాయాభివృద్ధి మరియు ఉపాధి కల్పన కార్యక్రమాలు
- విజ్ఞానయాత్రలు
- యితర సంస్థలతో అనుబంధం
- సామాజిక సేవలపై అవగాహన
- బ్యాంకు లావాదేవీల నిర్వహణ
- ప్రభుత్వం మరియు ప్రభుత్వేతర సంస్థల నుండి లభించు పథకాలు

9. లైజినింగ్ లేదా ఇతర సంస్థలతో అనుసంధానం

పద్ధతి: పి.ఆర్.ఎ., పెద్దగ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ ఇతర సంస్థలతో సంబంధాలను ఎందుకు ఏర్పరచుకోవాలి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది విషయాలను వివరించాలి.

- ★ కావలసిన వనరులను సమీకరించుకునేందుకు
- ★ సమాచారము తెలుసుకొనుటకు
- ★ సంఘటిత శక్తిగా ఏర్పడడం కోసం
- ★ శిక్షణావసరములను తీర్చుకోవడానికి
- ★ హక్కుల పరిరక్షణ కొరకు
- ★ రెండు సంస్థలకు ఉపయోగకరమైన పనులు చేపటేందుకు

కావున సంఘం తన అవసరాలను బట్టి సంబంధిత సంస్థలతో సంబంధాలు ఏర్పరచుకోవాలి. ఉదా : సంఘానికి ఆప్యులిచ్చుటకు నిధి తత్కువైనచో ఆప్యు యచ్చే సంస్థలను కలిసి, ఆ సంస్థలకు కావలసిన అర్థతలను సంపాదించి సంబంధాలను ఏర్పాటు చేసుకోవాలి.

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులు యితర సంస్థలతో ఏ విధంగా అనుసంధానము కల్గి వున్నారో తెలియ చేయడానికి కింది పద్ధతిలో పి.ఆర్.ఎ.ఎస్ నిర్వహించాలి.

సూచనలు

- చార్పును వివిధ సైజులలో గుండంగా కత్తిరించాలి
- ఒక చార్పుపై సంఘాన్ని గుర్తించి, సభ్యులతో చర్చ జరిపి వివిధ సంప్రలను గుర్తించి వాటి పేర్లు ప్రాముఖ్యతను బట్టి పెద్ద / చిన్న గుండంగా కత్తిరించి చార్పుపై ప్రాయాలి.
- తరువాత సభ్యులను ఈ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ప్రస్తుతం ఆ సంప్రలను ఏవిధంగా ఉపయోగించుకుంటున్నారు?
- ★ సంప్రలను ఉపయోగించుకోవడంలో ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు ఏమిటి?

సమస్యలను గుర్తించిన తరువాత సంఘుం వాటిని ఏవిధంగా పరిష్కరిస్తుందో తెలియ చెప్పాలి.

గ్రామంలోని వివిధ సేవా సంప్రలు

- గ్రామ పంచాయతీ.
- మండల ఆఫీస్
- చౌకథరల దుకాణం / రేషన్షాప్
- ఆరోగ్య కేంద్రం
- సూగులు
- బ్యాంక్
- పాల సహకార కేంద్రం
- సహకార కేంద్రాలు
- అంగన్వాడీ కేంద్రం
- పశువైద్యశాల

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత ఫైసిలిటేటర్ సభ్యులకు ఎంతవరకు శిక్షణాంశాలను ఆర్థమైనచో కింది ప్రశ్నలు అడిగి తెలుసుకోవాలి.

1. పాదుపులలో రకాలు ఎన్ని? అని ఏమిటి?
2. అప్పులు ఎన్ని రకాలు?
3. అప్పులు ఎన్ని పద్దతులలో యున్స్తారు? అని ఏమిటి?
4. ఫిక్షెడ్ మరియు రికరింగ్ డిపాజిట్లు చేసేటప్పుడు వున్న నిబంధనలు ఏమిటి?
5. భీమాలు ఎన్ని రకాలు? అని ఏమి?
6. సంఘుం అందించే వ్యాపార సహాయ సేవలు ఏమిటి?
7. సంఘుం, సభ్యులకు ఎలాంటి శిక్షణాలిస్తుంది?
8. సంఘుం, సభ్యులు యితర సంప్రలతో అనుబంధం ఏర్పరచుకొనుటలో ఏ విధంగా సహకరిస్తుంది?

పలితము

సభ్యులు సంఘం అందించే వివిధ సేవలపై ఆవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫుసిలిటీటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్దతులు

1. సంఘం వీడియో క్యాసెట్	2. రోల్ స్లిష్టర్	3. చిన్నగూపు చర్చలు
4. కేస్ప్రైట్టింగ్	5. డబ్బు మార్కీడి ఆట	5. బొమ్మలు

ఈ శిక్షణా పుస్తకంలో ఇచ్చిన పద్దతులతో
పాటు మీ రకరకాల ఐడియాలతో శిక్షణను
మరింత సఫలం చేసుకోండి!!

స్వయం సేవా సంఘం నిర్వహణ

ఉదేశ్యము

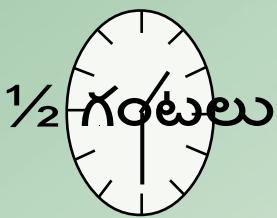
సభ్యులు స్వయం సేవా సంఘం సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి కావలసిన వివిధ అంశాలపై ఆవగాహనను పెంపాడించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

- స్వయం సేవా సంఘం పరిపాలనా నిర్వహణకు సంబంధించిన అంశాలు**
 - సమావేశాల నిర్వహణ పద్ధతి
 - సంఘంలో సభ్యుల మధ్య సహకారము
 - సంఘంలో సభ్యుల భాగస్వామ్యము
 - సంఘంలో నిర్దయాలు చేయుట
 - సంఘంలోని సమస్యలు - పరిష్కారము
 - సంఘంలోని తగ్గులు - నివారణ
 - సంఘం - కట్టుబాట్లు
 - సంఘం నాయకత్వం
- స్వయం సేవా సంఘం - ఆర్థిక విషయాల నిర్వహణకు సంబంధించిన అంశాలు**
 - బ్యాంకులతో అనుసంధానము మరియు లావాదేపిలు
 - సంఘం నిధి నిర్వహణ
 - సంఘం - పుస్తకాల నిర్వహణ
- సంఘం - సుఖిరత్త**
- సంఘం - పర్యవేక్షణ**
- సంఘం - ఆదాయాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు**
- సమాఖ్య ఏర్పాటు**

శిక్షణ పరికరములు

సంఘ నిర్వహణ అంశాలు రాసివున్న కార్పులు

స్వయం సేవా సంఘం - నిర్వహణ

పద్ధతి: బ్రెంచున్ స్టోర్స్

ఫైసిలిటేటరు సభ్యులను సంఘం సమర్థవంతంగా నడవడానికి, సుస్థిరత దిశగా ఎదగడానికి ఏ ఏ అంశాలు కావాలని అడిగి చర్చ జరిపి ఈకీంది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

1. పరిపాలనా నిర్వహణకు సంబంధించిన అంశాలు

- సమావేశాల నిర్వహణ పద్ధతి
- సంఘంలో సభ్యుల మధ్య సహకారము
- సంఘంలో సభ్యుల భాగస్వామ్యము
- సంఘంలో నిర్ణయాలు చేయుట
- సంఘంలోని సమస్యలు పరిష్కరము
- సంఘంలో తగపులు - నివారణ
- సంఘం - కట్టుబాట్లు
- సంఘం - నాయకత్వము

2. ఆర్థిక నిర్వహణకు సంబంధించిన అంశాలు

- బ్యాంకులతో అనుసంధానము మరియు లావాదేవీలు
- సంఘం నిధి నిర్వహణ
- సంఘం - పుస్తకాల నిర్వహణ

3. సంఘం సుస్థిరత

4. సంఘం - పర్యవేక్షణ

5. సంఘం - ఆదాయాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు

6. సవాఖ్య ఏర్పాటు

తరువాత ఈ అంశాలన్ని వచ్చే తరగతులలో వివరంగా చర్చింపబడతాయని చెప్పాలి.

ఫలితము

సభ్యులు స్వయం సేవా సంఘం సమర్థవంతంగా నిర్వహించడానికి కావలసిన వివిధ అంశాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

సంఘు సమావేశాలు నిర్వహణ పద్ధతి

6

ఉదేశ్యము

సభ్యులు సంఘు సమావేశాల ఆవశ్యకత మరియు
నిర్వహణ పద్ధతిపై అవగాహనను పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. సంఘు సమావేశం – నిర్వచనం
2. సంఘు సమావేశం – ఆవశ్యకత
3. సమావేశం జరుపుటకు కావలసిన వసతులు
4. సమావేశ నిర్వహణ పద్ధతి
5. సమావేశం – అవరోధాలు, అడ్డంకులు

శిక్షణ పరికరములు

స్క్రీన్ పెన్స్, తెల్లకాగితములు, సంఘుం వీడియో క్యాసెట్,
విసిపి, టీపి, గ్రామంలో దొరుకు చిన్న వస్తువులు, కవర్,
బోమ్మలు: 11, 12, 13, 31, 32, 33

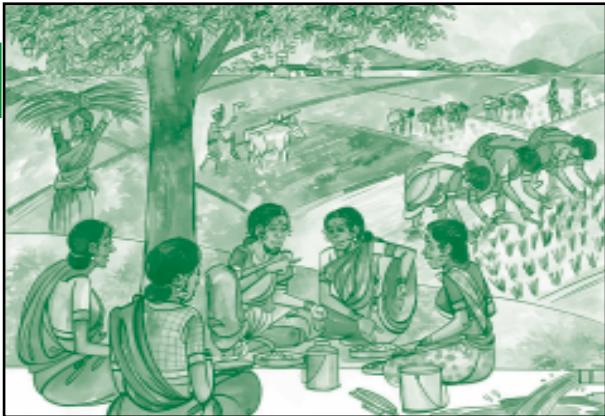

1. సంఘ సమావేశం - నిర్వచనము

పద్ధతి: బ్రెంచున్ స్టోర్స్ మరియు బొమ్మలు

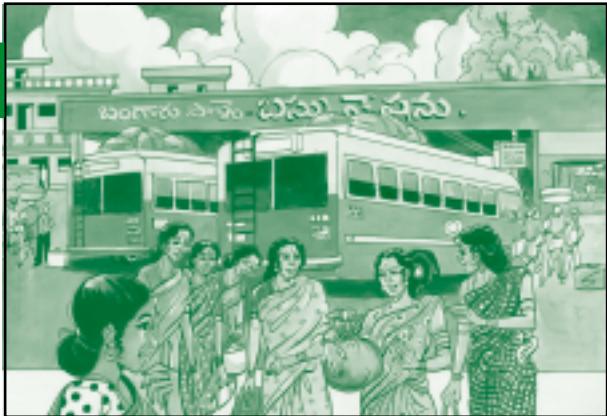
ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది మూడు బొమ్మలు సభ్యులకు చూపించాలి.

11

గుంపు - సంఘం - తేడా

12

గుంపు - సంఘం - తేడా

13

సంఘము సమావేశం

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ మూడు బొమ్మలలో దేనిని సంఘ సమావేశం అంటారు.
- ★ ఎందుకు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ క్రింది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

- ★ నిర్ణీతమయన ప్స్టలం, సమయం, రోజులో సమావేశాలు జరుపుకొనుట
- ★ గుండ్రంగా ఒక చోట కూర్చొనుట
- ★ పుస్తకాలు రాయట
- ★ విషయాలు చర్చించుట

తరువాత సంఘు సమావేశము యొక్క నిర్వచనము సభ్యులకు వివరించాలి.

కొంతమంది వ్యక్తులు సంఘముగా ఏర్పడి నిర్దిష్టమైన ప్రదేశము, సమయం, తేదా రోజు మరియు ఎంత తరువాతగా కలవాలని నిర్ణయించుకొని నిర్దిష్టమైన ప్రణాళికతో వారి విధుల నిర్వహణ మరియు సమస్యల పరిశ్శ్రమలు కొరకు గుమికూడుటను సంఘు సమావేశము అంటారు.

సంఘు సమావేశము - ఆవశ్యకత 2.

పద్ధతి: జ్ఞాపకశక్తి ఆట లేదా బ్రెంయిన్ స్టార్క్‌ట్రింగ్

సూచనలు:

- ఫెసిలిటేటర్ ఒక కవరులో 30 నుండి 40 చిన్నచిన్న వస్తువులు వేసి, సభ్యులలో ఎవరైనా ఒక తెలిపైనా వారిని ముందుకు రమ్మని పిలవాలి.
- ఆ వచ్చిన వ్యక్తికి కవరులో పున్న అన్ని వస్తువులను క్రింద పరచి అర నిమిషం సేపు చూపించిన తరువాత, ఆ వస్తువులను బట్టతో కప్పడం కాని, లేదా తిరిగి కవరులో వేయడం గాని చేయాలి. వస్తువులను చూపించేటప్పుడు యితర సభ్యులు చూడకుండా జాగ్రత్త పడాలి.
- ఆ ముందుకు వచ్చిన వ్యక్తిని తాను గమనించిన వస్తువుల పేర్లు చెప్పుమనాలి.
- మరల కవరులోని వస్తువులన్నింటిని ఈసారి సభ్యులందరకు చూపించి, వారు గమనించిన వస్తువులను అందరిని చెప్పుమని అడగాలి. సాధారణంగా సభ్యులందరూ కలిసి చెప్పినప్పుడు అన్ని వస్తువులు చెప్పగలుగుతారు.

ఆట ముగిసిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఎక్కువ వస్తువులను ఎవరు చెప్పగలిగారు? ఎందుకు?
- ★ మొదటి సభ్యురాలు ఎందుకు అన్ని వస్తువులు చెప్పలేకపోయింది?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది విషయాన్ని తెలియజేయాలి.

ఎంతటి తెలిపైన వారైనను, ఒక్కరే గమనించినప్పుడు అన్ని విషయాలు గుర్తు పెట్టుకోలేరు. కాని ఎక్కువ మంది చూసినప్పుడు ఎక్కువ విషయాలు గుర్తు పెట్టుకుంటారు.

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ సంఘంలో సమావేశము ఏన్నటు చేసుకొనవలసిన అవసరం ఏమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబడ్టిన తరువాత ఫౌసిలేటర్ కిందనుస్న బోమ్మను చూపిస్తూ కేంద్రించాలను వివరించాలి.

31

సమావేశం - సంఘానికి ప్రాణం

- ★ సంఘానికి సమావేశం ప్రాణం వంటిది.
- ★ సభ్యులు ఒకరితో ఒకరు మాట్లాడుకునే అవకాశం కలుగుతుంది.
- ★ సభ్యులకు క్రమశిక్షణ అలవడుతుంది.
- ★ సభ్యులు పాదుపులు, అప్పులు, వడ్డీలు అందరి సమక్షంలో చెల్లించుటకు వీలవుతుంది. డబ్బులలో తేడా రావడానికి అవకాశం ఉండదు.
- ★ సామాజిక కార్యక్రమాలపై సభ్యులు చర్చించుకొనుటకు అవకాశం కల్పిస్తుంది.
- ★ సభ్యులు తీసుకున్న అప్పు చెల్లింపులపై సమిక్ష చేయడానికి మరియు చెల్లించని వారిపై ఒత్తిడి తేవడానికి ఉపయోగపడుతుంది.
- ★ సభ్యులు సైపుణ్యము, విజ్ఞానము పైంపాందించుకొనుటకు అవకాశం కల్పిస్తుంది.
- ★ సభ్యులు సంఘటిత శక్తిగా ఎదుగుటకు ఉపయోగపడుతుంది.
- ★ సభ్యులందరికి సంఘంలో జిర్గె అన్ని విషయాలను తెలియజేయడానికి వీలవుతుంది. సంఘంలో పారదర్శకతను పెంచుతుంది.
- ★ సంఘంలో సమిష్టి నిర్దయం చేయుటకు వీలవుతుంది.
- ★ సభ్యుల మధ్య అవగాహన, సహకారము, పక్షమత్యము పేరుగుతుంది.
- ★ సంఘంలో అవకత్తవకలను అరికట్టుటకు వీలవుతుంది.
- ★ సంఘం పనితీరును గమనించుటకు వీలవుతుంది.

3.

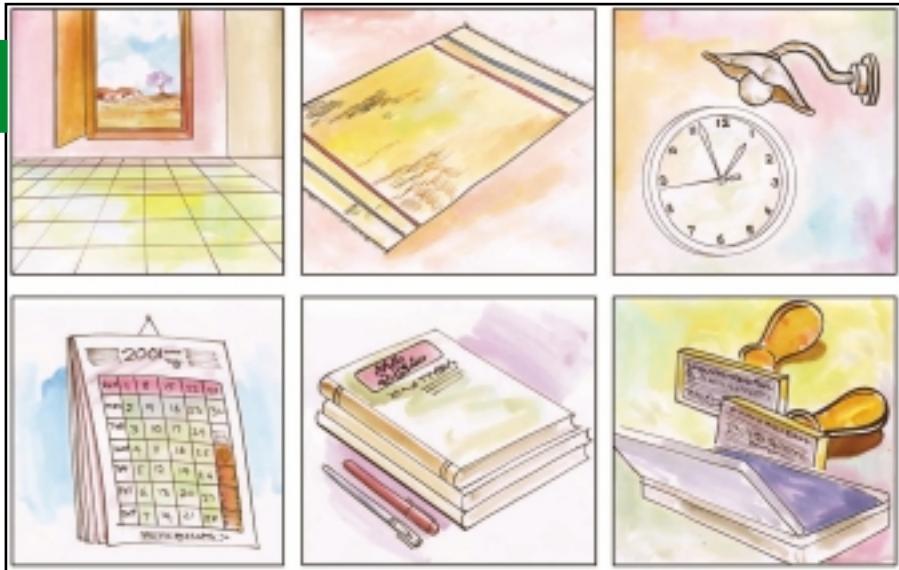
సమావేశము జరుపుకొనుటకు కావల్సిన వసతులు

పద్ధతి: బ్రెంయిన్ స్టోర్‌స్

- ఫెసిలిటేటర్ సమావేశము జరుపుటకు కావలసిన వసతులు ఏమిటి? అని ప్రశ్నించి వారిని పేపరు మీద బోష్యు రూపంలో వేయమారి అడగాలి. లేదా ముందుగానే వేసిన బోష్యులు యిచ్చి గుర్తించమనాలి. ● ఆ బోష్యులల్సి చార్ట్లలడై అంటించి చర్చ జరపాలి. ● తరువాత చర్చను క్రోడీకరించి సమావేశం జరుపుటకు కావల్సిన వసతులు ఏవరించాలి.

32

సమావేశం - కావలసిన వసతులు

4.

సమావేశ నిర్వహణా పద్ధతి

పద్ధతి: రోల్ ప్లై లేదా సంఘం వీడియో క్యాసెట్ లేదా విజ్ఞాన యాత్ర

సమావేశమునకు కావలసిన వసతులను తెల్పిన తరువాత, సమావేశము జరుపుకొనవలసిన విధానము సభ్యులకు రోల్ ప్లై ద్వారా తెలియజేయాలి. ఫెసిలిటేటర్ 7 లేదా 8 మంది సభ్యులను ఎన్నుకొని వారి చేత కింది రెండు రోల్ ప్లైలను చేయించాలి.

సభ్యులు మొదటి రోల్ ప్లై చేయాల్సిన విధానము:

- కొంత మంది సభ్యులు సమావేశానికి హాజరయిన వెంటనే పద్ధతి లేకుండా పాదుపులు, అప్పులు చెల్లించుట.
- ఇంకోక ప్రక్రి యిద్దరు సభ్యులు సంఘం లీడర్లను అప్పుల గురించి అడుగుట.
- యిద్దరు, ముగ్గరు సభ్యులు మీటింగునందు కూర్చోక లోపలికి, బయటికి తిరుగుట.
- సభ్యులు చిన్నచిన్న గ్రామాలుగా తయారయ్య వారిలో వారు పెద్దగా మాట్లాడుకొనుట.
- సభ్యులందరూ పాదుపులు చెల్లించిన వెంటనే సంఘం నుండి పెళ్ళుట. లెక్కలు సరిచూసుకోక పోవటం.

సభ్యులు రెండవ రోల్ ప్లై చేయాల్సిన విధానం:

- సభ్యులు మొదట ప్రార్థనా గీతముతో సమావేశమును ప్రారంభించాలి.
- సమావేశపు తేదీ, సమయము, సంఖ్య నమోదు చేయాలి.
- సభ్యుల హాజరు తీసుకోవాలి.
- అజెండా తయారుచేసుకోవాలి మరియు అజెండాలో కింది విషయాలు రావాలి.

- ★ క్రితం సమావేశంలో జరిగిన విషయాలు మరియు తీసుకున్న నిర్ణయాలు
- ★ అప్పు చెల్లింపులు
- ★ సభ్యుల అప్పు దరఖాస్తుల శ్శవరణ
- ★ అప్పు దరఖాస్తుల పరిశీలన మరియు అప్పు మంజూరి
- ★ సామాజిక కార్యక్రమాలపై చర్చ
- ★ సంఘ నిర్వహణకు సంబంధించిన అంశాలపై చర్చ
- ★ పాదుపు వసూళ్ళు

- మీటింగ్‌లో వసూళైన మొత్తము, ఖర్చులు తీయగా అప్పులు యివ్వగా మిగిలిన డబ్బు బ్యాంకుకు పంపించాలనుకున్న మొత్తము సభ్యులకు తెలియజేయాలి. మరియు బ్యాంకుకు వెళ్ళ వ్యక్తిని నిర్ణయించాలి.
- బుక్ కీపర్ సంఘం సమావేశంలో చర్చించిన విషయాలు మినిట్స్ పుస్తకాలలో నమోదు చేసి వ్రాసిన విషయాలను సభ్యులకు చదివి వినిపించాలి.
- సభ్యులందరు మినిట్స్ పుస్తకాలలో సంతకము చేయాలి / వేలి ముద్ర వేయాలి.
- లీడరు సమావేశము ముగిసినదని సభ్యులకు తెలపాలి.
- అప్పుడు సభ్యులందరూ సంఘు సమావేశ ప్లాన్ వదలి పెఱ్చుట.

రెండు రోల్ ప్లైలు ముగిసిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ రోల్ ప్లైలలో వారు పరిశీలించిన అంశములను సభ్యులను అడగాలి. తరువాత రోల్ ప్లైల నుండి కింది విషయాలను అడిగి వారి నుండి సమాధానాలు రాబట్టాలి.

లేదా

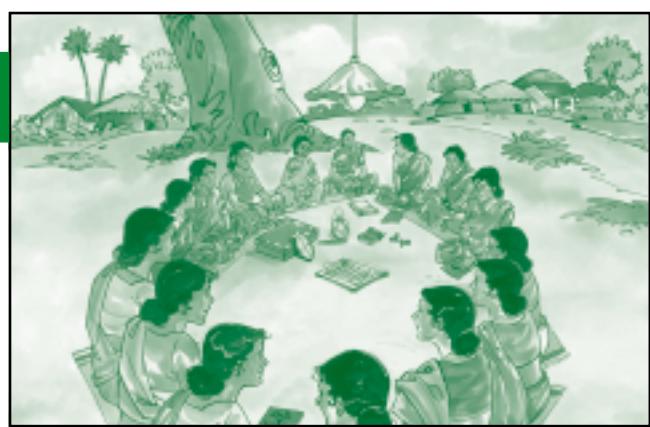
ఫెసిలిటేటర్ సంఘుం సమావేశం బ్యాంకులు చూసి సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

13

33

సక్రమ సమావేశాలు లేని సంఘుం - అభివృద్ధికి ఆటంకం

సంఘుం సమావేశం

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ రెండు ప్లైలలో లేదా బొమ్మలలో చూపిన సమావేశాలలో ఏది మంచి సమావేశం? ఎందుకు?
- ★ సభ్యులు గుండంగా ఎందుకు కూర్చున్నారు?
- ★ ప్రార్థనా గీతంతో సమావేశమును ఎందుకు మొదలు పెట్టారు?
- ★ మీటింగ్ ప్రారంభమైన వెంటనే హజరు ఎందుకు తీసుకున్నారు?
- ★ అజెండా ఎందుకు తయారుచేశారు?
- ★ మీటింగ్లో జరిగిన అంశాలను మరల మీటింగ్లోనే ఎందుకు చర్చించారు?
- ★ ముందుగా అప్పు దరఖాస్తులు ఎందుకు స్వీకరించారు ?
- ★ సామాజిక కార్బూక్సమాలపై ఎందుకు చర్చించారు?
- ★ మీటింగ్లో వసూలైన మొత్తమును ఏమి చేయాలి? అందరికి ఎందుకు చెప్పాలి?
- ★ బ్యాంకుకు వెళ్ళే వ్యక్తిని ఎందుకు నిర్దిశించారు?
- ★ బుక్ కీపర్, మీటింగ్ మినిట్స్ పుస్తకంలో వ్రాసిన విషయాలను ఎందుకు చదివి వినిపించారు?
- ★ సభ్యులందరు ఎందుకు మినిట్స్ పుస్తకాలలో సంతకాలు చేశారు?
- ★ మీటింగ్లోనే ఎందుకు అప్పు దరఖాస్తులు పరిశీలించాలి? అప్పులు ఎందుకు మంజూరు చేయాలి?

పై ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాబట్టి కింది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

★ సభ్యులందరు ఒకే చోట గుండంగా ఎందుకు కూర్చోవాలి?

- సమానత్వ భావన కలుగుతుంది.
- అందరు ఒకరినొకరు చూసుకొనుటకు, మాట్లాడుకొనుటకు, పుస్తకాల లాపాదేపీల నిర్వహణను గమనించుటకు అవకాశం వుంటుంది.
- తాము సంఘంలో ఒక భాగం అనే భావం పెరుగుతుంది.

★ ప్రార్థనా గీతముతో సమావేశమును ఎందుకు మొదలు పెట్టాలి?

- సభ్యుల మనస్సులలో ప్రశాంతత ఏర్పడుతుంది.
- సంఘము మీద గౌరవము మరియు సంఖీభావం కలుగుతుంది.

★ మీటింగ్ ప్రారంభమైన వెంటనే హజరు ఎందుకు తీసుకోవాలి?

- ఎంత మంది సభ్యులు మీటింగ్కు సాకాలంలో వస్తున్నారో తెలుస్తుంది.
- సంఘ సభ్యుల క్రమశిక్షణను అంచనా చేయవచ్చు.
- సంఘంలో ఆలశ్యంగా వచ్చేవారికి సంఘ కట్టబాట్ల ప్రకారం జరిమానాలు వసూలు చేయడానికి వీలవుతుంది.
- సభ్యులకు సమయపాలన అలవాటు చేయవచ్చు.

★ అజెండా ఎందుకు తయారుచేసుకోవాలి?

- తక్కువ సమయంలో ఎక్కువ విషయాలు చర్చించుటకు వీలవుతుంది.
- ప్రాధాన్యత కల్గిన విషయాలపై ఎక్కువ సమయం కేటాయించవచ్చు.
- గుర్తు చేసుకొనుట సులభం.

★ క్రితం సమావేశంలో జరిగిన అంశాలను మరల ఈ సమావేశంలో ఎందుకు చర్చించాలి?

- క్రితం సమావేశంలో తీసుకున్న నిర్ణయాలు అమలు పరచబడినవో, లేదో? తెలుస్తుంది.
- క్రితం సమావేశంనకు రాని సభ్యుల విపరాలు తెలుసుకునే అవకాశం వుంది. సభ్యులందరూ తీసుకున్న నిర్ణయాలను కట్టుబడి ఉండడానికి తోడ్పుడుతుంది.
- బ్యాంకు నందు జమ మరియు లావాదేవీల విపరాలు తెలుస్తాయి.

★ ముందుగా అప్పు దరఖాస్తుల స్వకరణ:

- సభ్యుల మధ్య పోఛేని తగ్గించును.
- ప్రాధాన్యత బట్టి, సంఘంనందు గల డబ్బును బట్టి అప్పును నిర్ణయించుటకు వీలగును.

★ అప్పుల పరిశీలన మరియు మంజూరి:

- సభ్యులందరి సమక్షంలో అప్పు దరఖాస్తులు పరిశీలించినచో దరఖాస్తులను జాగ్రత్తగా పరిశీలించుటకు, సభ్యుల తిరిగి చెల్లింపు సామర్థ్యాన్ని అంచనా వేయుటకు అవకాశం వుంటుంది.
- అప్పు వసూళ్లలో సభ్యులందరూ బాధ్యత తీసుకొంటారు.
- సహసభ్యుల మధ్య వత్తిడి పెరుగుతుంది.

★ సామాజిక కార్యక్రమముల సంఘం చర్చ:

- స్వయం సహాయంతో ఎవరి మీద ఆధారపడకుండా తమకు వీలయిన సామాజిక కార్యక్రమములను సంఘం చేపట్టట.
- సభ్యుల సమస్యలను తీర్చుటకు.

★ మీటింగులో వసూళ్లైన వెముత్తం అందరికీ ఎందుకు చెప్పాలి

- సంఘంలో పారదర్శకత పెంచుటకు
- సంఘం నిధి నిర్వహణలో అవకతవకలు నివారించుటకు
- సభ్యుల మధ్య ఒత్తిడిని పెంచుటకు

★ బ్యాంకుకు వెళ్లే వ్యక్తిని ఎందుకు నిర్ణయించాలి?

- ఏ విధమైన వివాదాలకు దారితీయకుండా వుండడానికి
- సభ్యులు బాధ్యతలను సమానంగా పంచుకొనుటకు
- ప్రతి సభ్యరాలికి, బ్యాంకు పనితీరుపై అవగాహన పెంచుటకు
- సభ్యులలో నాయకత్వ లక్షణాలు పెంపాందించుటకు

★ బుక్ కీపర్, మీటింగ్ మినిట్స్ పుస్తకంలో వ్రాసిన విషయాలను ఎందుకు సభ్యులకు చదివి వినిపించాలి?

- మీటింగ్ మినిట్స్ పుస్తకం సంఘం పనిచేసే విధానానికి నిలుపుటద్దము, చదివి చెప్పట వలన అందరికీ సంఘంపై నమ్మకం పెరుగుతుంది.
- రికార్డులలోని తప్పులను సరిచేయవచ్చు.

★ సభ్యులందరు ఎందుకు మినిట్స్ పుస్తకంలో సంతకాలు చేయాలి?

- సభ్యులందరు సమావేశాలలో తీసుకున్న నిర్ణయాలాన్ని తమ అంగీకారంతోనే జరిగినని అని ఆమోదాన్ని తెలిపినట్లు బుజువుగా ఉంటుంది.
- తీసుకున్న నిర్ణయాలకు సభ్యులు కట్టుబడి వుంటారు.

5.

సమావేశాలు నిర్వహించుటలో వచ్చు అవరోధాలు - అడ్డంకులు

పద్ధతి: పెద్దగూపు చర్చ లేదా చిన్న గూపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ పెద్ద గూపు చర్చ ద్వారా ఈ కింది కీలక ప్రశ్నల వేసి సమాధానాలు రాబట్టాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ సమావేశాలు సక్రమంగా జరగకపోవడానికి గల కారణాలేంటి?

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఈ కింది అంశాలు జతచేసి వివరించాలి.

- లీడరు రాకపోవడం
- బుక్కిపర్ రాకపోవడం
- ప్రకృతి వైపరిత్యాలు ఉదా: వరదలు, కుండపోత వర్డూలు
- పెళ్ళిత్తు, తిరునాళ్ళ వైరా...
- వలసలు
- పుస్తకాలు లేకపోవడం
- సభ్యులలో అవగాహనలోపం

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది ప్రశ్న ద్వారా పైన చెప్పిన అవరోధాలను, అడ్డంకులను ఏ విధంగా అధిగమించవచ్చే ప్రశ్నించి చర్చ జరపాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ పై అవరోధాలను అధిగమించడం ఎలా?

చర్చానంతరం కింది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

అవరోధాలు - పరిష్కార మార్గాలు

★ లీడరు రాకపోవడం:

- ఉదా: ●నాయకత్వం మార్పిడి ద్వారా
- ప్రతి సమావేశానికి ఒక్క క్రూ అధ్యక్షరాలిని సమావేశం నిర్వహించుటకు ఎన్నుకొను పద్ధతిని పాటించుట ద్వారా
- సభ్యులందరు సంఘ నిర్వహణాపై శిక్షణ పాండడం వల్ల

★ బుక్కిపర్ రాకపోవడం:

- ఉదా: ●సభ్యులలో వ్రాయగలవారు పుస్తకాలు వ్రాయడం
- సభ్యుల కుటుంబ సభ్యుల లేదా ఇతరుల సహాయంతో పుస్తకాలు రాసుకోవడం
- ఒక చిన్న పుస్తకంలో లెక్కలు వ్రాయడం, తరువాత బుక్కిపర్ చే సంఘం పుస్తకాలలో వ్రాయించడం.
- సభ్యులు గుర్తుపెట్టుకొనుట.

★ పెళ్ళిళ్ళు, తిరంనాళ్ళు, పండుగలు / ప్రకృతి వైపరీత్యాలు జరిగిన ప్రమాదాలు:

- ఉదా: ● సభ్యుల అంగీకారముతో వాయిదా వేయడం.
- రద్దు చేసుకొని తదుపరి సమావేశంలో ఈ సమావేశం అంశాలను చర్చించడం.
 - యింకొక ప్రత్యేక సమావేశం జరపడం
 - 2/3 వంతు సభ్యురాళ్ళు పున్నచో సమావేశం జరపడం.

★ వలసలు

- ఉదా: ● ప్రతాపున్నయ ఉపాధి మార్గాలను సంఘం ఆలోచించడం
- వలస నుండి ఇద్దరు లేక ముగ్గరు తిరిగి వచ్చిన తరువాత వారి లెక్కని సరిచూసుకోవడం
 - ఎక్కువ మంది సభ్యులైతే సమావేశంను పునః ప్రారంభించడం లేదా వారికి అనుపయిన సమయంలో సమావేశం నిర్వహించడం.
 - ఒక నిర్దీషమైన రోజు / తేదీన అందరు గ్రామానికి వచ్చి సమావేశం జరుపుకోవడం.

★ పుస్తకాలు లేకపోవడం

- ఉదా: ● చిన్న నోట్స్ పుస్తకాలలో రాసుకోవడం
- గుర్తు పెట్టుకుని రాయించుట

★ సభ్యులలో అవగాహనలోపం

- ఉదా: ● సభ్యులలో సంఘ సమావేశాల ఆవశ్యకత మరియు కార్యకలాపాలపై అవగాహన పెంపాందించడం.
- క్రమశిక్షణాలకు కావలసిన కట్టబుఱుట్లు ఏర్పాటు మరియు అమలు చేయడం.
 - సమావేశాలకు రాని వారి వద్ద నుంచి పాదుపులు తీసుకోక పోవడం, అప్పులు యివ్వకపోవడం.

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత ఫైసిలిటేటర్ సభ్యులకు శిక్షణాంశాలు ఎంతవరకు ఆర్థమైనచో కింది ప్రశ్నలు వేయడం ద్వారా తెలుసుకోవాలి.

1. సంఘ సమావేశం అంటే ఏమిటి?
2. సంఘ సమావేశాలు ఎందుకు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి?
3. సంఘ సమావేశం ఏర్పాటు చేసుకోవడానికి కావల్సిన వసతులేమిటి?
4. మీటింగ్లు ఎలా జరుపుకోవాలి?
5. అజెండా ఎందుకు తయారుచేసుకోవాలి?
6. క్రితం మీటింగ్లో అంశాలను ఎందుకు చర్చించుకోవాలి?
7. సభ్యులందరు ఎందుకు మీటింగ్ మినిట్స్లో సంతకాలు చేయాలి?
8. సమావేశాల నిర్వహణలో వచ్చే అవరోధాలు / అడ్డంకులు ఏమిటి? వాటిని ఎలా అధిగమించవచ్చు?

సభ్యులు సమావేశాల ఆవశ్యకత మరియు నిర్వహణా పద్ధతిపై అవగాహనను పెంపాందించు కున్నారు.

ఫలితము

ఫోసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

1. సమయాన్ని
2. పాఠులు
3. బోమ్మలు
4. ఫోసిలిటేటర్ ఎక్స్‌ప్రొజెక్టులు

ఈ శిక్షణ పుస్తకంలో
ఇచ్చిన పద్ధతులతో
పాఠు మీ రకరకాల
ఐడియరాలతో శిక్షణను
మరింత సఫలం
చేసుకోండి!!

అనుబంధము

సమావేశాలు – నిర్దారణా పద్ధతి

1. ప్రతి ఒక్కరికి తెలియచేయడానికి బుక్కిపర్ కాని, గ్రూపు లీడర్ కాని, లీడర్లో ఎవరైనా, గత సమావేశంలో తీసుకున్న నిర్ణయాలను చదివి వినిపిస్తారు. ముఖ్యమైన అంశాలపై తిరిగి దృష్టిసారిస్తారు.
2. సంఘం కార్యక్రమాలు మెరుగుగా సాగడానికి సంబంధించిన సమస్యను లేదా సంఘ నిబంధనలకు సంబంధించిన అంశాలను సభ్యులు లేదా ఆఫీసు బేర్స్ లేవనెత్తుతారు.
3. సభ్యులు తాము హాజరైనట్లు హాజరు పట్టినందు నమోదు చేసి కోశాధికారి పద్ద తమ పాదుపును జమచేస్తారు.
4. పాదుపును బుక్ కీపర్ పాదుపు మరియు హాజరు రిజిస్టరు, వ్యక్తిగత పాస్ పుస్తకములలో నమోదు చేస్తారు.
5. గత సమావేశానికి రాని సభ్యులకు జరిమానాలు విధించి నగదు పుస్తకంలో నమోదు చేస్తారు.
6. వ్యక్తిగత అప్పు చెల్లింపు కార్యక్రమాలను సమీక్షిస్తా, కోశాధికారి అప్పులకు సంబంధించిన తిరిగి చెల్లింపులను వసూలు చేస్తారు.
7. బకాయిలపై చర్చించి అందుకు గల కారణాలను విస్తేపిస్తారు.
8. సంఘం నిబంధనల ప్రకారం జరిమానాలను విధించి లెడ్జర్లోను, పాస్ పుస్తకంలోను నమోదు చేస్తారు. (అప్పుకు సంబంధించిన తిరిగి చెల్లింపులను పర్యవేక్షించడానికి సంఘం నాయకులను, సభ్యులను ప్రోత్సుహించాలి. సమావేశములో వాటి పరిణామాలను బహిరంగంగా చర్చించాలి. అందువలన ఈ ప్రక్రియలో పారదర్శకత ఏర్పడుతుంది. అదే సమయంలో పెద్దూలు ప్రకారం చెల్లింపులు చేసే విధంగా అప్పు గ్రేహితపై క్రమంగా ఒత్తిడి తీసుకురావాలి.
9. సభ్యులు తమ అప్పు దరఖాస్తులను నోటి మాట ద్వారా సంఘానికి సమర్పించాలి. దేనికోసం ఉపయోగించేది, అవసరమైన మొత్తము, ఎంచుకున్న తిరిగి చెల్లించే ప్రణాళికను తెలియచేయాలి.
10. ఆదాయ సముపార్షున కార్యక్రమ లాభదాయతను (ఐ.బి.ఎ), తిరిగి చెల్లించే సామర్థ్యాన్ని సంఘం పరిశీలిస్తుంది. అప్పు దరఖాస్తులలోని అవసరాన్ని సముచితమైన విస్తేపించి సభ్యులకు రుణాలను మంజూరు చేస్తారు.
11. కొన్ని సందర్భాలలో సంఘ నిధి తక్కువగా వుండి దరఖాస్తులు అధికంగా వస్తే అప్పుల ప్రాధాన్యతను బట్టి అందరికి అందేటట్లు చూస్తారు. సాధారణంగా ఈ సమస్యను తమలో తాము పరిష్కరించుకుంటారు. ఒక వేళ వివాదాలు తలెత్తితే, గతంలో తిరిగి చెల్లింపులను సకాలంలో చెల్లించారా లేదా, మొదట వచ్చిన వారికి మొదట, ఐ.బి.ఎ., లాభదాయకతపై మహిళ అవగాహన మరియు అప్పు అవసరం వంటి నియమ నిబంధనలను రూపొందించుకొని వాటిని అనుసరించాలి. దీనికి భిన్నంగా నిధిని తక్కువగా వినియోగించు కుంటే దానికి గల కారణాలు చర్చించి విస్తేపించాలి. సంఘం ఆదాయాన్ని పెంచడానికి సరైన చర్యలు తీసుకోవడం.

12. అప్పు తీసుకున్న వారు, తమ పాస్ పుస్తకములోను, అప్పు లెడ్జర్లోను, అప్పు మొత్తాన్ని, తిరిగి చెల్లించే నియమాలను నమోదు చేయాలి. అప్పు నిబంధనలను మరలా ఒకసారి అప్పు తీసుకున్న వారికి చెప్పి లెడ్జర్ పీట్‌పై సంతకం చేయమని కాని, వేలిముద్ర వేయమని గాని కోరాలి. తరువాత అప్పు మొత్తాన్ని పంపిణీ చేయడం.
13. భవిష్యత్ సమావేశాలలో అప్పుకోసం దరఖాస్తు చేసుకోమని సభ్యులను కోరడం, వచ్చే సమావేశములో పున్న అప్పు చెల్లింపులను బుక్ కీపర్ ప్రకటించాలి.
14. తాము హాజరైనట్లు తెలియడానికి మీటింగ్ మినిట్స్ పుస్తకంలో సభ్యులు సంతకం చేయాలి. లేదా వేలి ముద్ర వేయాలి.
15. ఆ రోజు జరిగిన ఆర్థిక లావాదేవీలపై సంఘు నియమాన్ని ప్రవేశ పెట్టడానికి తీసుకున్న నిర్ణయాల సమాచారాన్ని కార్యాదర్శి అందరికి తెలియచేయాలి. బ్యాంకులో ఎంత మొత్తం డిపాజిట్ చేసింది, ఎంత మొత్తం తీసినది (ఎవరు), మినిట్స్ బుక్లో నమోదు చేసి కార్యాదర్శి అందరికి తెలియజేస్తారు. వచ్చే సమావేశము రోజు నిర్ణయించిన ఆ సమావేశాన్ని ముగిస్తారు. కనీసం 3 నెలలకు ఒకసారైనా ఆదాయం వ్యయం భాతాను, బ్యాలెన్స్ పీట్సు రూపాందించి వివరాలను సభ్యులతో పంచుకోవాలి.
16. సమావేశ నిర్వహణ ఒక క్రమపద్ధతి విధానానికి కట్టుబడి వుండడం కొద్దిగా యిబ్బందిగా వుండవచ్చు. (యిష్టోనుసారాన్ని వెసులుబాటును తగ్గిస్తుంది కనుక) కాని సమావేశంలో క్రమ శిక్షణకు తోడ్డుడుతుంది. కొంతకాలం తరువాత ఈ క్రమపద్ధతి సభ్యులు అంతగా పట్టించుకోరు. అది రెండవ ప్రాధాన్యంగా మారుతుంది. సమావేశాన్ని నిర్వహించే బాధ్యత వారే చేపడుతారు. కాబట్టి వారి అవసరాలకు అనుగుణంగా ఆ క్రమాన్ని మార్చుకోవచ్చు). సమావేశాలు ఒక క్రమాన్ని పాటిస్తున్నప్పుడు క్రింది లక్ష్యాలు నెరవేరతాయి.
17. గత సమావేశం గురించి తెలిపే సమాచారం (ప్రారంభంలో కార్యకర్త తరువాత కార్యాదర్శి) పుస్తకాల నిర్వహణ సరిగా వుందని సంఘు సభ్యులు పర్యవేక్షిస్తున్నారని హామీ యిచ్చేదిగా వుండాలి.
18. గత సమావేశానికి హాజరు కాని సభ్యులకు సమాచారం అందించాలి.
19. పాదుపును సేకరించి హాజరును నమోదుచేసిన తరువాత చెల్లింపులను చేయనవసరం లేని, అప్పులు తీసుకోని సభ్యులు సమావేశంలో విసుగు పుట్టినప్పుడు సమావేశం నుండి బయటకు వెళ్ళే అవకాశం వుంది. ఆ విధంగా జరగకుండా వుండడానికి సమావేశ అనంతరం సభ్యులందరు సంతకాలు చేయాలని లేదా వేలి ముద్రలు వేయాలని కోరాలి.
20. కొత్త అప్పులు చర్చించడానికి ముందే అప్పు వసూళ్లను సేకరించాలి. అందువల్ల మళ్ళీ పంపిణీ చేయడానికి ఎంత డబ్బు వస్తుందో తెలుస్తుంది.
21. సమావేశం చివరిలో మౌలికంగా సమాచారాన్ని అందరు పంచుకోవడం వల్ల అందరికి సమాచారం తెలుస్తుంది. అందువల్ల సంఘానికి బుక్ కీపర్ జవాబుద్దారీతనం పెరుగుతుంది. వచ్చే సమావేశంలో ఏ ఏ సభ్యులు చెల్లింపులు చేయాలో గుర్తుచేయాలి. తరువాత సమావేశంలో తమ చెల్లింపుల గురించి సంఘానికి తెలియజేయాలని కోరవచ్చు. ఈ బాధ్యతను వృక్షిగతంగా సభ్యులకు విడిచిపెట్టాలి.

సాజన్యం: ప్రార్థిసి పేటరీ లెర్నింగ్ అండ్ యాక్స్ - ఏ క్రైస్తన్ గైడ్

సహకారం

ఉదేశ్యము

సభ్యులు సంఘం సుఖీరతను సాధించడానికి మరియు
సమర్థవంతంగా నడవడానికి సంఘంలో సహకారం
ఆవశ్యకత పై అవగాహనను
పెంపాందించుకుంటారు.

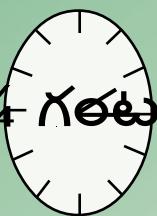
విషయాంశాలు

1. సహకారం – నిర్వచనము
2. సహకారం – ఆవశ్యకత
3. సహకారానికి అడ్డంకులు
4. సంఘంలో సహకారం – అంశాలు
5. సంఘంలో సహకారం లేకపోతే కలిగే పరిణామాలు

శిక్షణాపరికరములు

తెల్లచార్పులు, పెన్నులు, నలుపు – ఎరుపు, నీలం రంగు
కాగితాలు, బోర్డు, కాగితములు, కూరగాయలు
చాక్టిసులు, బొమ్మ: 34

$2\frac{1}{4}$ గంభులు

1. సహకారం - నిర్వచనం

పద్ధతి: కేస్ ప్రైటీ

ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది కేస్ ప్రైటీని సభ్యులకు వివరించాలి.

కేస్ ప్రైటీ:

ఈ ఊరిలో రామయ్య అనే రైతు వున్నాడు. అతని పాలం, చెరువు గట్టుకి దగ్గరగా వుంది. నీశ్చ అందుబాటులో ఉండడంతో మంచి పంట చేతికి వచ్చేది. ఒకనాడు ఆ చెరువుకు చిన్నగండి పడడంతో నీరంతా రామయ్య పాలంలోకి రావడం జరిగింది. దానిని ఆపడానికి రామయ్య చాలా ప్రయత్నించాడు. తన ఒక్కడి వల్ల కాక వెంటనే పంచాయతీలో చెరువుకు గండి పడింది. దీన్ని ఇక్కడితో ఆపకపోతే ఊరంతా మునిపిలేషన్ ప్రమాదం వుంది అని చెప్పాడు. అప్పుడు ఆ విషయాన్ని ఎవ్వరు పట్టించుకోలేదు. చిన్నగండి కదా నువ్వే పూడ్చుకో అన్నారు. తరువాత ఆ గండి మరింత పెద్దదై మిగిలిన చుట్టు ప్రక్కల పాలాల్లోకి కూడా నీరు రావడం మొదలైంది. వెంటనే ప్రజలందరు రాబోయే ప్రమాదాన్ని పసికట్టి, అందరు కలిసి ఇసుక బస్తులతో ఆ గండిని పూడ్చారు.

పై కేస్ ప్రైటీని వివరించిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను ఈ కింది ప్రశ్నలను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ పై కేస్ ప్రైటీ నుండి మీరేమి గ్రేహించారు?
- ★ రామయ్య పంచాయతీలో ఏమి చెప్పాడు?
- ★ రామయ్య పంచాయతీలో చెప్పినప్పుడు మొదట ప్రజలు ఎలా ప్రవర్తించారు?
- ★ తరువాత ఎందుకు అందరు కలిసి నడుం కళ్ళారు?
- ★ సహకారం లోపస్త ఏమి జరుగుతుంది?

పై ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ సహకారం అంటే ఏమిటో క్రీడి విధంగా చెప్పాలి?

సహకారము అంటే అందరు కలిసికట్టగా అందరికి ఉపయోగపడే విషయాలలో ఒకరికొకరు సహకరించుకొనుట. దీనితో స్వయంగా మరియు గ్రూపుగా కూడా అభివృద్ధి పథంలో నడుచుట.

2. సహకారం - ఆవశ్యకత

పద్ధతి: అనుభవాలు పంచుకోవడం, చేతనయినంత గెలుచుకో ఆట, లేదా పావురం-బోయవాడు కథ లేదా ఎద్దులు - పచ్చగడ్డి కథ లేదా వాస్తువ ఉదాహరణలు.

ఫెసిలిటేటర్ సహకారం, ఐక్యమత్తుగు సంబంధించి కింది చేతనయినంత గెలుచుకో అనే ఆటను ఆడించాలి.

ఆట లక్ష్యము :

గ్రూపు మధ్య సంబంధాలలో పోటీతత్వము మరియు కలిసిపోవడంలో గల మంచి పెద్దల గురించి అర్థం చేసుకోవడం.

వస్తువులు:

పెద్ద గది లేదా భాళీ స్థలము, చార్పు కాగితము, పెన్స్, బోర్డు, చాక్టిస్టులు, కూరగాయలు

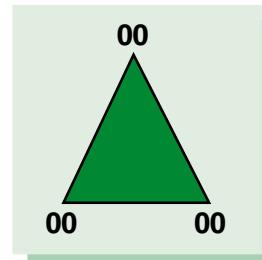
సమయము: 45 నిమిషాలు

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచన:

రంగు చాక్టిస్టులు దొరకనప్పుడు గ్రామంలో దొరుకు కూరగాయలు లేదా యితర వస్తువులను కూడా వాడవచ్చు.

విధానము:

- సభ్యులను మూడు గ్రూపులుగా విభజించండి.
- ప్రక్క బోమ్మలో చూపిన విధంగా కూర్చోబెట్టాలి.
- సడిపించే వ్యక్తి మధ్యలో నిల్చోని గ్రూపులకు కింది నియమాలు తెలుపవలెను.
- ఈ ఆట ముఖ్య ఉద్దేశ్యము ఎంత చేతనయితే అంత గెలుచుకో అని సభ్యులకు తెలియచేయాలి.

ఆట నియమ నిబంధనలు:

- గ్రూపు సభ్యులు ఎన్నుకున్న రంగును బట్టి ప్రతి గ్రూపు పాయింట్లు సంపాదించడం జరుగుతుంది.
- కింద పట్టికలో చూపినట్లు నలుపు రంగును ఒక గ్రూపు మాత్రమే ఎన్నుకున్నచో వారికి 30 మార్కులు. ● రెండు గ్రూపులు ఎన్నుకున్నచో చెరి ఒక్క గ్రూపుకు 10 మార్కులు ● మూడు గ్రూపులు నలుపు ఎన్నుకున్నచో ఎపరికి 6 మార్కులు రావు. ● ఎరువు రంగును ఒకరు ఎన్నుకుంటే 20 మార్కులు. ● రెండు గ్రూపులు ఎన్నుకున్నచో చెరి ఒక గ్రూపుకు 10 మార్కులు. ● మూడు గ్రూపులు ఎన్నుకున్నచో - 10 మార్కులు ● నీలంను ఒకరు ఎన్నుకున్నచో 10 మార్కులు. ● యిద్దరు ఎన్నుకున్నచో ఏమీ రావు. ● ముగ్గరు ఎన్నుకున్నచో ఒక్కొక్క గ్రూపుకు - 20 మార్కులు వస్తాయి.

నలుపు - 30 మార్కులు	1 - 30	2 - 10	3 - 0
ఎరువు - 20 మార్కులు	1 - 20	2 - 10	3 - -10
నీలం - 10 మార్కులు	1 - 10	2 - 0	3 - -20

- ఆట జరుగుతున్నప్పుడు ఒక గ్రూపు ఇంకో గ్రూపుతో మాట్లాడడం లేదా సంజ్ఞలు చేయడం చేయరాదు.
- ప్రతీ గ్రూపు ఒక్కొక్క సారి ఒక్క రంగునే చర్చించుకొని ఎన్నుకోవాలి.

- ఒక గ్రామ ఎన్నుకోన్నది ఇంకో గ్రామకు తెలియకుండా ఉంచాలి.
- ఎన్నికకు రెండు మూడు నిమిషాలు సమయం యివ్వాలి.
- గ్రామలు ఎన్నుకోన్న తరువాత ఫెసిలిటేటర్ అందరి ఎన్నికలు సేకరించి ఘరీతాలు ప్రకటిస్తారు.
- ప్రతీ గ్రామ తమ తమ పాయింట్లు ఘరీతాల ప్రకారము వ్రాసుకుంటుంది.
- మధ్యలో ఏమైనా ప్రశ్నలు అడిగితే ఆట నిర్వహించే వ్యక్తి సమాధానంగా ఎంత చేతనయితే అంత గిలుచుకో అనాలి.
- ఈ విధంగా ప్రతీ గ్రామ రంగులను 5 సార్లు ఎన్నుకున్న తరువాత, ఘరీతాలు చెప్పాలి.
- ఫెసిలిటేటర్ నిబంధనలను సపరిస్తూ యిప్పుడు ప్రతీ గ్రామ మరొక గ్రామను సంప్రదించి తమ రంగును ఎన్నుకోవచ్చు. ● ఆటను ప్రతీ గ్రామ రంగులను 5 సార్లు ఎన్నుకునేటట్లు ఆడించాలి. ● ఘరీతాలను చెప్పి, మొదటి ఆట ఘరీతాలు, రెండవ ఆట ఘరీతాలను పోల్చి చూపించాలి. ● తరువాత కింది ప్రశ్నలను సభ్యులను అడిగి సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ మొదట దశలో ఏ గ్రామ గెలిచింది?
- ★ ఒక చిన్న గ్రామ గెలవడం అందరు కలిసి గెలవడం కన్నా ముఖ్యమా?
- ★ ఆట జరుగుతున్నప్పుడు మీకెమనిపించింది?
- ★ పోటీ లేకుండా కలిసిపోవడంలోని ఉపయోగాలు ఏమిటి?

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ ఆట ఆడిన వారిని పిలిచి కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

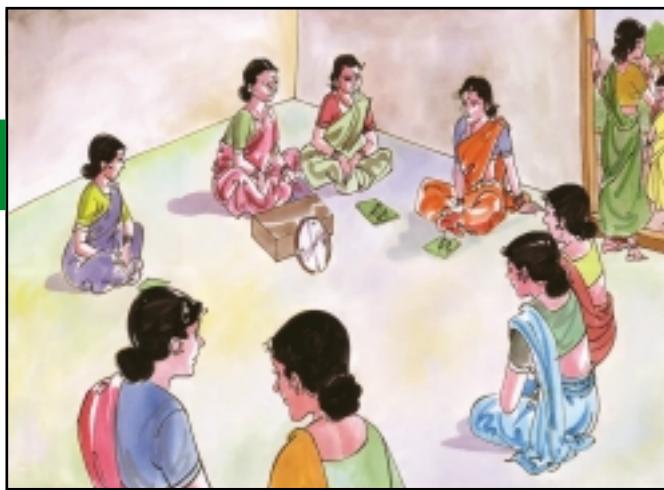
కీలక ప్రశ్న

- ★ రెండవ దశలో గ్రామలో ఎవరెవరి మధ్య సహకారం కన్నించింది? మిగిలిన వారు ఎందుకు గెలవలేక పోయారు? వారి మనోభావాలెలా వున్నాయి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సహకారం - ఆవశ్యకత గురించి వివరించాలి.

లేదా

బోయవాడు - పాపురాల కథ:

సంఘంలో సభ్యుల సహకారం - ఆవశ్యకత

కొన్ని పాపురాలు ఆకాశంలో స్విచ్ఛగా ఎగురుతూ పుండెవి. అవి ఒక రోజు నేలమీద పడి పున్న గింజలను చూసి ఆశపడి నేల మీదకు దిగినాంఱి. అంఱుతే ప్రకృసే పాంచుకొని కూర్చున్న వేటగాడు వెంటనే ఆ పాపురాల్లో వలపన్నాడు. పాపురాలన్నీ వలలో చిక్కుకున్నాయి. ఏమి చేయాలో తెలియని పాపురాలు అన్ని కలిసి ఆలోచించుకుని వలతో సహా ఆకాశంలోకి ఎగిరి, ఎలకల రాజు వద్దకు పోయి, తమ వలను విడిపించుకొని వెళ్ళిపోయాయి.

పై కథను వివరిస్తూ సహకారం, ఐక్యమత్తుగా పునర్జీవ్యాయలుతే సంఘంలో ఏ విధమైన పస్తినైనా చేయవచ్చు. అని కొన్ని సందర్భాలలో ఎటువంటి యిబ్బందులైనా ఎదుర్కొనవచ్చు అని ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు వివరించాలి.

లేదా

నారాయణపురంలో రామయుకు రెండు ఎద్దులు ఉండేవి. ఒక రోజు రామయు ఎద్దులు రెండింటికి లంక వేసి అతని పాలంలో మేత మేయుటకు వదిలినాడు. ఆ రెండూ కొద్దిసేపబి తర్వాత గడ్డి మేయుటకు చెరొకషైపుకు లాగుకోవడం ప్రారంభించాయి. ఎంత ప్రయత్నించినా గడ్డిని చేరుకోలేక పోయాయి. ఆ తరువాత రెండు ఒక దగ్గరికి చేరి ఆలోచించి చెరొకషైపుకు వెళ్ళడం వలను ఏ ఎద్దుకు గడ్డి అందడం లేదు. కావున రెండు ఎద్దులు కలిసి ఒకే వైపుకు వెళ్ళుటకు నిర్ణయించుకొని ఒక దానికి ఒకటి సహకరించుకొని గడ్డి మేయడం ప్రారంభించాయి.

పై కథను బోమ్మల ద్వారా చూపిస్తూ వివరించడం ద్వారా రెండు ఎద్దులు సహకారంతో ఏ విధంగా గడ్డి మేయగలిగినాయో అనేది సభ్యులకు వివరించవచ్చు.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ రెండు ఎద్దులు మొదట ఎందుకు గడ్డి మేయలేకపోయాయి?
- ★ రెండు ఎద్దుల మధ్య సహకారం కుదిరిన తరువాత ఏం జరిగింది?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత సహకారం ఆవ్యక్తతను వివరిస్తూ, ఈ కింది అంశాలను క్రోడీకరించి వివరించాలి.

1. సంఖీభావం ఏర్పడుతుంది.
2. సభ్యులు ఒకరు సహాయపడడం జరుగుతుంది.
3. మర్యాదని యిచ్చిపుచ్చుకోవడానికి సాధ్యవోతుంది.
4. అందరు సభ్యులు కలిసి సాధికారతను సాధించడానికి వీలవుతుంది.
5. సహకారం వల్ల సభ్యుల మధ్య సమ్ముక్తం పేరుగుతుంది.
6. సహకారము సంఘం సుస్థిరతకు దోషాదపడుతుంది.

సహకారం – అడ్డంకులు

3.

పద్ధతి: కేస్స్ప్రైడ్ లేదా అనుభవాలు పంచుకోవడం

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు కింది కేస్ ప్రైడ్ ని వివరించాలి.

కేస్ ప్రైడ్:

ఒక డారిలో విద్యుత్వంతులైన నలుగురు యువకులు కలిసి ఆ గ్రామానికి కావలసిన పారశాల, దగ్గరలో పున్న పట్టణానికి వెళ్ళుటకు రోడ్డు, ప్రధాన సమస్య అయిన త్రాగుసీరు గురించి ప్రభుత్వ అధికారుల దగ్గరకు వెళ్ళి వారితో ఆ సమస్యలను వివరించి, ఆ కార్యక్రమాలను

గ్రామానికి తీసుకొని వచ్చి గ్రామస్తులందరి సహకారంతో పనులు ప్రారంభించారు. ఇదంతా నచ్చుని (ఇష్టంలేని) ఆ పూరి పెద్దవారిలో భేదాభిప్రాయాలు తీసుకొని రావడం మొదలు పెట్టాడు. ఎందుకంటే ఆ కాంటూక్క తనకే వ్యోమాని వల్ల లాభం పొందవచ్చు కదా? అని, ఆ గ్రామంలో తన పలుకుబడి పోతుందని, గ్రామ పెద్దగా ఎన్నిక కావడానికి గ్రామస్తులు సహకరించరని, యువకులకే పట్టం కడతారేమోనని, దానితో ఆ కాంటూక్క వేరే గ్రామస్తులకు యివ్వడం జరిగింది. వారు లాభాలనాశించి నాశిరకం సిమెంటు, ఇసుక వాడి భవనం కట్టడంతో వర్షకాలంలో అది కారడం మొదలు పెట్టింది. దాని వలన అది పారశాలకు ఉపయోగం లేకుండా పోయింది. అదేవిధంగా రోడ్లు, త్రాగుసీటి బోరు వలన కూడా ఉపయోగం లేకుండా పోయింది.

ఫెసిలిటేటర్స్‌పై కేస్టప్పడేని వివరించి కీంది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ కేస్టప్పడే వలన తెలిసిన నీతి ఏమిటి?
- ★ యువకులు ఏ విధంగా గ్రామానికి కావల్సిన పనులు సాధించారు?
- ★ గ్రామ పెద్ద వారితో ఎందుకు భేదాభిప్రాయాలు తేవడానికి ప్రయత్నించాడు?

ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్... ● దీని ద్వారా స్వయం లాభం ఎంతటి గ్రామానికి కూలిపోయేటట్లు చేస్తుంది అన్న విషయాన్ని సభ్యులకు అర్థమయ్యేలా చెప్పాలి. ● సభ్యులను తమ గ్రామంలో ఎప్పుడైనా స్వలాభం కొరకు అంటే ఉదాహరణకు తాము లీడర్లుగా అప్పకపోవడం లేదా అప్పులు యివ్వడం మొదలైన గొడవలు ఏమైనా వచ్చివుంటే అనుభవాలు పంచుకోమని చెప్పాలి.

తరువాత సంఘంలో సహకారానికి వచ్చు అడ్డంకుల గురించి కీంది విధంగా వివరించాలి.

1. స్వయం లాభం
2. పోటీ మనస్తత్వం
3. యుతరుల ప్రభావం / చెప్పుడు మాటలు వినడం
4. అనుమానాలు, అపోహాలు
5. సమయం లేకపోవడం
6. పూర్వపు చేదు అనుభవాలు

4. సంఘంలో సహకారం – అంశాలు

పద్ధతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కీంది కీలక ప్రశ్నలను అడిగి చర్చ జరపాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సంఘంలో సహకారం ఏ ఏ అంశాలలో ఉండాలి?
- ★ సంఘంలో సహకారం ఉండాలంటే సభ్యులు ఎలాంటి గుణాలను కలిగి ఉండాలి?

చర్చాసంతరం కీంది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

- సభ్యులకు ఒకరిపై ఒకరికి నమ్మకముండాలి.
- అందరి పాదుపు సమిష్టి అవసరాలను తీర్చేటట్లు పుండాలి.
- సభ్యులందరు సంఘం బాధ్యతలను పంచుకోవాలి.
- పాదుపులు, ఆప్యులు వసూళ్ళలో సభ్యులు లీడర్లకు సహాయం చేయాలి.
- సమావేశాలలనోను, చర్చలలోను చురుకుగా పాల్గొనాలి.
- బ్యాంకు వ్యవహారాలు ఒక్కొక్క సారి ఒక్కొక్క సభ్యురాలు చూడాలి.
- చదువుకున్న సభ్యురాలు పుస్తకాలు ప్రాసే బాధ్యతను వహించాలి.
- చదువుకున్న పిల్లలున్న వారు, వారి పిల్లలను బుక్ కీపర్ గా ఉండడానికి ప్రోత్స్హహించాలి.
- సంఘ సభ్యులు, సంఘ నిధిని కాపాడుకునే బాధ్యతను వహించాలి.
- స్వార్థంతో, స్వలాభం కోసం సంఘాన్ని తప్పుదారి పట్టించకూడదు.
- తోటి సభ్యులతో పోటీ పడకూడదు.

5.

సహకారం లేకపోతే సంఘంలో కలిగే పరిణామాలు

పద్ధతి: బ్రెంచ్ స్టోర్స్, పద్ధతి గ్రామ చర్చ

ఫేసిలిటేటర్ బ్రెంచ్ స్టోర్స్ పద్ధతిలో ఈ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ సంఘంలో సహకారం లేకపోతే ఏమౌతుంది?

సభ్యుల నుండి వచ్చిన సమాధానాలను క్రోడీకరిస్తూ కింది విషయాలను వారికి వివరించాలి.

1. సంఘం ల్యాన్స్ సాధించలేదు.
2. తగాదాలు – సమస్యలకు దారితీస్తుంది.
3. సంఘం విడిపోతుంది.
4. సంఘంలో అప్పులు తిరిగి కట్టడం జరగదు.
5. అభివృద్ధి కార్బూక్మాలు కుంటుపడతాయి.
6. సభ్యులలో పకుమత్యం, నమ్మకం లోపస్తుంది.
7. పారదర్శకత లోపస్తుంది.
8. సభ్యులు తమ అభిప్రాయాలను సంఘంలో చెప్పడానికి వెనకాడతారు.
9. స్వలాభం, స్వార్థం పెరుగుతాయి.
10. సమస్యలు గుర్తించడంలో సంఘం విఫలమవుతుంది.

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత, ఫేసిలిటేటర్ శిక్షణాంశాలు సభ్యులకు ఎంతవరకు అధ్యమనవో కింది ప్రశ్నలు అడిగి తెలుసుకోవాలి.

1. సహకారము అంటే ఏమిటి?
2. సహకారము ఆవశ్యకత ఏమిటి?
3. సహకారమునకు అడ్డంకులు ఏవి పున్మాయి?
4. సంఘంలో సహకారం ఏ ఏ అంశాలలో పుండాలి?

5. సహకారం లేకపోతే ఏమోతుంది?
6. సంఘంలో సహకారం ఉండాలంటే సభ్యులు ఎలాంటి గుణాలు కలిగి ఉండాలి?

ఫలితము

సభ్యులు సంఘం సుఖిరతను సాధించడానికి మరియు సమర్థవంతంగా నడవడానికి సహకారము ఆవశ్యకత్తుపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

1. జిగ్మా కో (సుఖిరత పారం చూడండి)
2. దొరికిన వస్తువుతో ఏదైనా ఒక దానిని కట్టు (ఉదా: యిల్ల)
3. సహకార చతురస్కాల ఆట

ఈ శిక్షణా పుస్తకంలో
ఇచ్చిన పద్ధతులతో
పాటు మీ రకరకాల
ఐడియాలతో శిక్షణను
మరింత సఫలం
చేసుకోండి!!

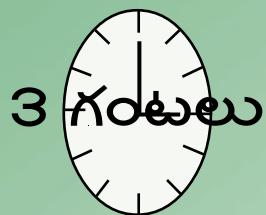
భాగస్వామ్యము

ఉద్దేశము

సంఘంలోని సభ్యులు సంఘంలో భాగస్వామ్యం ఆవశ్యకత మరియు భాగస్వామ్యమును అభివృద్ధి చేయుటపై ఆవగాహన పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. భాగస్వామ్యము - నిర్వచనం
2. భాగస్వామ్యము - ఆవశ్యకత, ఉపయోగాలు
3. భాగస్వామ్యము - రకాలు, పద్ధతులు
4. సంఘంలో వివిధ రకాలైన మనస్తత్వాలు, ప్రవర్తనలు
5. సంఘంలో భాగస్వామ్యం - అంశాలు
6. భాగస్వామ్యం - బారామీటరు
7. భాగస్వామ్యం తక్కువగా వుంటే సంఘంలో వచ్చే సమస్యలు, నష్టాలు
8. భాగస్వామ్యం తక్కువగా వుండడానికి గల కారణాలు
9. భాగస్వామ్యంను అభివృద్ధి చేయుట

శిక్షణా పరికరములు

బంతి, ముగ్గులొండి, ఇసుక, ఖాళీ చార్పు, మార్కెర్ పెన్సు, జంతుపుల మాస్సులు, బొమ్మలు: 35, 36, 37, 38.

1. భాగస్వామ్యము - నిర్వచనం

పద్ధతి: బంతి ఆట లేదా బ్రెంచున్ స్టోర్స్

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులచే కింది ఆటను ఆడించాలి.

సూచనలు:

- ఫెసిలిటేటర్ మొదట 10 మంది సభ్యులను వాలంబీర్స్‌గా రమ్మని చెప్పాలి.
- బంతి ఆట ఆడడానికి కొన్ని సూచనలు యివ్వాలి.
- బంతి మొదట ఒకరి చేతికి యిచ్చి పైకి ఎగరవేయమని చెప్పాలి.
- బంతి కింద పడకుండా 10 మంది ఆట ఆడాలి అని చెప్పాలి.
- ఆటను దాదాపు 10 నిమ్మశాలు ఆడించాలి.

ఆట ఆడించిన తరువాత పెద్ద గ్రూపులో కింది కీలక ప్రశ్నలు వేయాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ బంతి ఎందుకు కింద పడింది? ఒక వేళ పడకపోతే ఎందుకు పడలేదు?
- ★ అందరు కలిసి బంతిని ఎందుకు కింద పడకుండా ఆపలేకపోయారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత అందరు కలిసి కృషి చేయకపోవడం వల్ల బంతి కింద పడింది అని తెలియజేసి, ఈ కింది నిర్వచనం తెలియజేయాలి.

భాగస్వామ్యం అంటే సంఘంలో సభ్యులందరు బాధ్యతలు సమానంగా పంచుకొనుట
మరియు కలిసి పనిచేయుట

2. భాగస్వామ్యము - ఆవశ్యకత, ఉపయోగాలు

2.1 భాగస్వామ్యము - ఆవశ్యకత

పద్ధతి: కథ

ఫెసిలిటేటర్ కింది కథను వివరించి భాగస్వామ్యము ఆవశ్యకతను తెలియజేయాలి.

కథ:

ఒకరోజు ఒక భారీకాయుడు విందు భోజనం తిని హాయిగా నిద్రించడం మొదలు పెట్టాడు. ఆ రోజు రాత్రి శరీరంలో చేతులు, కాళ్లు, నోరు బాధ్యతలు నిర్మలిస్తున్నా, తమకి ఏ విధమైన గుర్తింపు లభించడం లేదని బాధపడి ఆ మూడు తమలో తాము యిలా మాట్లాడు కున్నాయి. మనం ముగ్గురుము ఎంత కష్టపడి పనిచేసినా మనల్ని ఎవరు పట్టించుకోవడం లేదు. పొట్ట మాత్రం హాయిగా ఆహారం తీసుకొని నిద్రపోతున్నది. ఈ రోజు నుండి నేను ఆహారం వద్దకు వెళ్లను అని కాళ్లు, ఆహారం తీసుకోవడంలో నేను కూడా సహాయపడను అని నోరు తీర్చానించుకున్నాయి. కొన్ని రోజులకు చేతులు, కాళ్లు, నోరు శక్తిని కోల్పోయి శరీరం చలనం కోల్పోయింది.

పై కథను వివరించిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ శరీరంలో అవయవాలన్నీ కలిసి పనిచేయకపోతే ఏమోతుంది.
- ★ ఈ కథ వల్ల మీరు గ్రౌంచిన నీతి ఏమిటి?
- ★ సంఘుంలో సభ్యుల మధ్య భాగస్వామ్యం లోపస్తే ఏమోతుంది?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్.... శరీరంలో అవయవాలు పనిచేయకపోతే ఎలా చనిపోవడానికి అవకాశం పుందో ఆదే విధంగా సంఘుంలో సభ్యుల భాగస్వామ్యం లేకపోతే సంఘుం కుప్పుకూలిపోయే ప్రమాదం పుంది అని కింది అంశాలు తెలియజేయాలి.

- సభ్యులు సంఘుంలో తామూ ఒక భాగం అని భావించుటకు
- సభ్యులలో సంఘుం తమదనే భాపం పెంచుటకు
- సంఘుంలో పారదర్శకతను పెంపాందించుటకు
- లీడర్లపై పనిభారం తగ్గించుటకు
- యతరులపై ఆధారపడకుండా సంఘుం అభివృద్ధి చెందుటకు.

2.2 భాగస్వామ్యం - ఉపయోగాలు

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూప్లు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ భాగస్వామ్యం ఉపయోగాలను పెద్ద గ్రూప్లలో చర్చించి, చర్చానంతరం కింది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించి సభ్యులకు వివరించి చెప్పాలి.

- ★ సభ్యుల మధ్య అవగాహన పెరుగుతుంది.
- ★ సభ్యులందరు తమకు అమోదకరమైన నిష్టయాలు తీసుకోవచ్చు.
- ★ అందరు కలిస్తే మంచి ఆలోచనలు ఎక్కువగా వస్తాయి.
- ★ సభ్యుల మధ్య తగాదాలు రాకుండా ఉండడానికి భాగస్వామ్యం ఎంతో అవసరం.
- ★ సభ్యుల మధ్య సంబంధ బాంధవ్యాలు పెరుగుతాయి.
- ★ సంఘుం స్థిరంగా వుంటుంది.
- ★ సంఘుం అభివృద్ధి చెందుతుంది.

భాగస్వామ్యము - రకాలు/పద్ధతులు

3.

పద్ధతి: ఉపన్యాస పద్ధతి

ఫెసిలిటేటర్ వివిధ రకాల భాగస్వామ్య పద్ధతుల గురించి ఉపన్యాస పద్ధతిలో కింది అంశాలను జోడించి వివరించాలి.

- ★ మందకొడి భాగస్వామ్యం: వీరు ఏమి మాట్లాడరు. చెప్పింది వింటారు.
- ★ సమాచారము అందించు భాగస్వామ్యం: వీరు ఎవరైన వచ్చి ప్రశ్నలు వేస్తే సమాధానాల ద్వారా సమాచారాన్ని అందిస్తారు.

- ★ సంప్రదింపుల ద్వారా భాగస్వామ్యము: బయటి వారు వచ్చి గ్రహపలో సంప్రదింపులు చేస్తారు కాని వారి ఉండ్డేశ్యాలు అమలు అయినాయా లేదా అని పట్టించుకోరు.
- ★ లాభాలనాశించి భాగస్వామ్యం: ఏదో ఒక లాభం వస్తుందని సభ్యులు సంఘు కార్యకలాపాల్లో పాల్గొంటారు. ఉదా: దీపం పథకం.
- ★ పని జరుపుటకు భాగస్వామ్యం: ఇటువంటి వారు బయటి వారి మీద ఎక్కువగా ఆధారపడతారు. అవతలి వారు నిర్దయించిన పంథాలలో పనిచేస్తారు.
- ★ సహ భాగస్వామ్యము: సభ్యులు అన్ని విషయాలలో పాలు పంచుకుంటారు. నిర్దయాలను వీరే తీసుకోవడం ద్వారా ఇది తమది అన్న భావన వుంటుంది.
- ★ స్వయం భాగస్వామ్యము: స్వయం ప్రతిపత్తి కలిగిన వారు తామే స్వయంగా సంఘుమును ప్రారంభించి, సంఘుంనకు కావల్సిన వనరులను సమీకరిస్తారు. వనరులను ఏ విధంగా ఖర్చు చేస్తున్నది కూడా వీరే పర్యవేక్షిస్తారు.

4. సంఘంలో వివిధ రకాల మనస్తత్వాలు-ప్రవర్తనలు

పద్ధతి: పెద్ద గ్రహప చర్చ లేదా రోల్ ప్లై

సంఘుంలో వివిధ సభ్యుల ప్రవర్తనలు తెలియజెప్పుడానికి ఫెసిలిటేటర్ సభ్యుల చేత రోల్ ప్లై చేయించాలి. ముందుగా ఫెసిలిటేటర్ 10 మంది సభ్యులను స్పృచ్ఛందంగా ముందుకు రఘ్యుని పిలిచి వారిలో ఒకరిని లీడర్గా ఎన్నుకొని గ్రహప సమావేశం జరపమని చెప్పాలి.

సూచనలు:

సమావేశానికి ముందే ఒక్క క్రూ క్రూరిని ప్రక్కకు పిలిచి వారు ఏవిధంగా ప్రవర్తించాలో తెలియజెప్పి నటించమని చెప్పాలి.

- 1వ వ్యక్తి : సమావేశంను ప్రారంభించాలి
- 2వ వ్యక్తి : సభ్యులకు కొత్త సమాచారాన్ని అందించాలి
- 3వ వ్యక్తి : చర్చను సమీక్షించాలి
- 4వ వ్యక్తి : సభ్యులు అప్పులు అడిగినప్పుడు, సంఘుం కొత్త పనిని చేయతలపెట్టినప్పుడు మూల్యంకనము చేయాలి.
- 5వ వ్యక్తి : తోటి సభ్యులను మాటలడమని ప్రోత్స్థించాలి
- 6వ వ్యక్తి : సభ్యులు తగాదా పడుతున్నప్పుడు సర్దిచెప్పాలి.
- 7వ వ్యక్తి : పాటి వచ్చినప్పుడు రాజీ పడాలి.
- 8వ వ్యక్తి : సభ్యులకు సమయాన్ని గుర్తుచేయాలి.
- 9వ వ్యక్తి : అప్పు కొరకు వేరొక సభ్యురాలితో పాటి పడమని చెప్పాలి.

ఈ విషయాలు లీడర్గా ఎన్నుకొన్న వ్యక్తిగానీ, ఇతర సభ్యులకు గాని తెలియకూడదు. 10 మంది సభ్యులు మధ్యలో కూర్చోని, సంఘుానికి సభ్యులందరూ హాజరు కాకపోవడం గురించి, సమావేశ ప్రారంభము సమస్య గురించి, సభ్యులకు అప్పులిచ్చుట గురించి చర్చించమనాలి. సమావేశం జరుగుతున్నప్పుడు మిగిలిన వారిని సభ్యుల ప్రవర్తనను గమనించమని చెప్పాలి.

రోల్ ప్లై ముగిసిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను ఈ కింది కీలక ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ రోల్ ప్లేలో మిరు గమనించిన అంశాలేమటి?
- ★ సభ్యులు ఎవరెవరు ఎట్లా ప్రవర్తించారు?

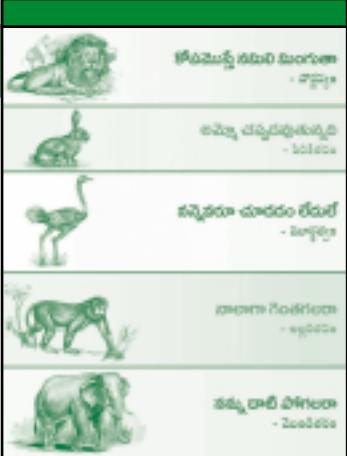
సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫేసిలిటేటర్ కింది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

సంఘం అభివృద్ధికి తోడుకే సభ్యుల ప్రవర్తనలు

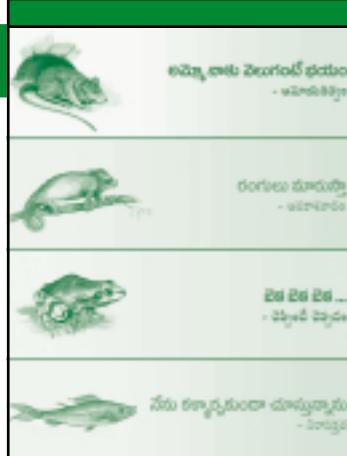
- ★ **ప్రారంభించు వారు:** సమావేశంను, క్రొత్త ఆలోచనలను, లక్ష్యాలను ముందుగాని గుర్తించి సంఘు అభివృద్ధికి దోహదపడతారు.
- ★ **సమాచారం అందించువారు:** క్రొత్త సమాచారాన్ని సేకరించి, సంఘు అభివృద్ధికి కావలసిన సమాచారాన్ని అందిస్తారు.
- ★ **సమీక్ష చేయువారు:** సంఘంలో జరిగిన చర్చలు, అభివృద్ధిని సమీక్ష చేస్తారు.
- ★ **మూల్యంకనము చేయువారు:** సంఘం చేపట్టు కార్యకలాపాలను మదింపు చేసి మూల్యంకనము చేస్తారు.
- ★ **ప్రోత్సహించు వారు:** తమ తోటి సభ్యులను, సంఘంను క్రొత్త కార్యకలాపాలను చేపట్టుటకు ప్రోత్సహిస్తారు.
- ★ **సామాన్యం ఐంపాందించు వారు:** సంఘు సభ్యుల వుధ్య తగాదాలు వచ్చినప్పుడు సద్గి చెప్పువారు.
- ★ **రాజీవుడువారు:** తగ్గులు, పోటీలు వచ్చినప్పుడు రాజీవుడి సర్దుకుని పోయే వారు.
- ★ **సమయపాలన చేయువారు:** సభ్యుల వుధ్య చర్చలను, భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించి, సంఘంలో ఉద్దేశించి పరిస్థితిని తగ్గించువారు.

గ్రూపు సమావేశాల్లో సభ్యుల ప్రవర్తన తమాషాగా ఈ జంతులు ప్రవర్తనతో ఫేసిలిటేటర్లు పోల్చి వివరించవచ్చు. లేదా సభ్యులకు ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క అంశంకు సంబంధించి మాస్కు, యిచ్చి రోల్పి చేయించవచ్చు.

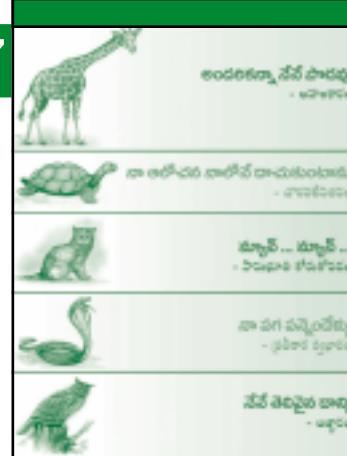
35

36

37

సభ్యులు - వివిధ మసస్తత్వాలు

సంఘం అభివృద్ధిని నిరోధించు ప్రవర్తనలు

జంతువు	ప్రవర్తన	సభ్యరాలి భాగస్వామ్యం
సింహం	తాను కోరుకున్న జంతువును వెంటాడి చంపుతుంది.	తాను అనుకున్నది గ్రూపులో ఇతరులు అంగీకరించనప్పుడు పోట్లాటకు దిగుతారు.
కుండెలు	చిన్న అలికిడి అయినా భయపడి అటూ ఇటూ వేగంగా పరుగులు పెడుతుంది.	గ్రూపుచర్చ జరిగేటప్పుడు ఏడైనా తగాదా కాని ఉద్దికత కాని మొదల్లతే మీటింగ్లో నుండి వెళ్లిపోతారు.
నిప్పుకోడి	తలను ఇసుకలో దూర్బి తనను ఎవరూ చూడలేదని భ్రమపడుతుంది.	గ్రూపులో సమస్య ఎదురైనప్పుడు నిజాన్ని అంగీకరించడానికి భయపడి అది ఆసలు సమస్య కాదు అని తప్పుకుంటారు.
కోతి	ఈ కొమ్మునుండి ఆ కొమ్ముకు దూకుతూ వింత చేష్టలతో అడవిలో నిశ్శబ్దాన్ని భగ్గం చేస్తుంది.	గ్రూపు చర్చ తీవ్రంగా జరిగేటప్పుడు అర్థరోతువైన మాటలతో వింత చేష్టలతో ఏకాగ్రతను భగ్గం చేస్తారు.
ఏనుగు	అడవిలో అకస్మాత్తుగా రోడ్డుకు అడ్డంగా నిలబట్టి వాహనాలకు అంతరాయం కల్గిస్తాయి.	గ్రూపువేసే ప్రతి అడుగుకు అకారణంగా ఆటంకం కల్గిస్తారు. ఆ విధంగా తన ఉనికిని తెలియజేస్తారు.
జిరాఫి	అతిపాడైన మెడలో ఆకాశం వంక చూస్తుంది. క్రీండ జంతువులన్ని చాలా చిన్నవిగా కన్నిస్తాయి.	గ్రూపులో చర్చించే విషయాలన్నీ అర్థరోతువుని మాట్లాడే వారికి విషయ జ్ఞానం లేదని, తాను మేధా కనుక ఆ చర్చతో తనకు సంబంధంలేదని భావిస్తారు.
తాబేలు	ఎక్కువ కాలం తలను కవచంతో ముడుచుకుని బయటి ప్రపంచంతో సంబంధం లేకుండా నిర్దిష్టంగా ఉంటుంది.	తన అభిప్రాయలు గ్రూపుతో పంచుకునే ఆసక్తి మాపక నిర్దిష్టంగా వుంటారు.
చిలీ	ఎప్పుడూ దీనంగా మాయ్ మాయ్ అని అరుస్తూ అందరి కాళ్ల చుట్టూ చుట్టూ తిరుగుతుంది.	సమావేశాలలో ఎప్పుడు తన వ్యక్తిగత సమస్యలనే ప్రస్తావిస్తూ అందరి సానుభూతి పాందడానికి ప్రయత్నిస్తుంటారు.
పావు	చాటుగా ఉండి కాబేస్తుంది	గ్రూపులోనే ఉంటూ గ్రూపును దెబ్బతియాలని చూస్తారు.
గుడ్ల గూబ	గంభీరమైన గొంతుతో ఉఁఁఁ వేస్తుంది	తెలివైన వారి మాదిరిగా నటిస్తూ ఎవరికి అర్థంకాని భాషలో మాట్లాడుతుంటారు.
ఎలుక కప్ప	ఎప్పుడు భయపడుతూ దాగుతుంది. బెకబెకమంటు ఒకే రకమైన శబ్దం చేస్తుంది	ఏది మాట్లాడాలన్నా భయపడతారు.
ఉసరవెళ్లి	మాటిమాటికి రంగులు మారుస్తుంది	చెప్పింది వందసార్లు చెబుతూ చర్చను ముందుకు సాగివ్వరు.
చేప	గాజు కళ్ళు, భావం పలక్కు	గ్రూపులో ఒక విధంగా మాట్లాడుతారు. బయట మరో విధంగా మాట్లాడుతారు. కళ్ళు విప్పార్చుకొని వింటున్నట్లు కన్నిస్తారు.

సంఘంలో భాగస్వామ్యం - అంశాలు

5.

పద్ధతి: పెద్ద గ్రహప చర్చ

38

సంఘంలో భాగస్వామ్య లోపం

ఫైసిలిటేటర్ వినని వారి సంఘం, చూడని సంఘం, మాట్లాడని సంఘం, పసిచేయని సంఘం బొమ్మను ప్రదర్శించి, పెద్ద గ్రహపలో బొమ్మను చూపిస్తూ పెద్ద గ్రహపలో చర్చ జరుపాలి. చర్చానంతరం కింది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

1. సంఘమునకు కావలసిన అన్ని నియమ నిబంధనలు ఏర్పాటు చేసుకునేటప్పుడు భాగస్వామ్యం వుండాలి.
2. సంఘమునకు సంబంధించిన పాదుపులు, అప్పులు మరియు యతర కార్యక్రమాలలో భాగస్వామ్యం ఆవసరం.
3. సమావేశము జరిపేటప్పుడు, చర్చలలో సభ్యులందరి భాగస్వామ్యం ఆవసరం.
4. సంఘము నిర్ణయాలు చేసుకునేటప్పుడు భాగస్వామ్యం వుండాలి.
5. నిర్ణయాలు అమలు పరిచేటప్పుడు కూడా భాగస్వామ్యం వుండాలి.

భాగస్వామ్యం - బారామీటర్

6.

పద్ధతి: పి.ఆర్.ఎ. (స్క్రింగ్)

సూచనలు:

ఫైసిలిటేటర్ హజ్జరైన సభ్యుల పేర్లను వారు పాలు పంచుకునే అంశాలను ఈ కింది చూపించిన పట్టిక ద్వారా నేలపై లేదా చార్ట్‌పై గాని ప్రాయించి వారి ద్వారానే ఇసుక లేదా రాళ్ళ మొదలగు వాటితో గుర్తించమనాలి. ఈ పట్టికలో భాగస్వామ్యం అంశాలనే కాక యికా వేరే విషయాలను కూడా చేర్చుకోవచ్చు.

★ ఏ ఏ అంశాలలో ఎక్కువగా పాల్గొన్నారో ఆ గదిలో ఎక్కువ మోతాదులో ఇసుక లేదా రాళ్ళ వేయమని చెప్పాలి. తక్కువగా పాల్గొంటే తక్కువ వేయమని చెప్పాలి.

ఫైనిలిటేటర్కు సూచనలు: సంఘం స్థాయిని బట్టి సూచికలు పెంచవచ్చు.

పేరు	సమావేశ హోజరు	చర్చలలో మాట్లాడడం	నిర్దయాల అమలులో భాగస్వామ్యం	సభ్యుల సమస్యల్లో పరిష్కారంలో భాగస్వామ్యం
రాములమ్మ				
రంగమ్మ				
రాధమ్మ				
సరస్వతి				
పార్వతి				

పై స్వర్గింగ్లో సభ్యురాళ్ల వారి భాగస్వామ్యం ఏ విధంగా ఉన్నదో వారి చేతనే గుర్తింప చేయాలి.

7. భాగస్వామ్యం తక్కువగా ఉంటే వచ్చే సమస్యలు/నష్టాలు

పద్ధతి: ఆట (కత్తెర, కాగితము, రాయి)

ఫైనిలిటేటర్ ఈ కింది విధంగా ఆట ఆడించవలెను.

సూచనలు:

- ఫైనిలిటేటర్ సభ్యులను రెండు గ్రూపులుగా విభజింపవలెను.
- రెండు గ్రూపులు ఒకదానికి ఒకటి ఎదురుగా నిలబెట్టాలి.
- ఈ గేమ్లో గ్రూపులోని సభ్యులందరూ కలిసి ఒకే నిర్దయంతో ఒకే గుర్తు చేతితో చూపించాలి.
- ఏ ఒక్కరు తప్పు చేసినా గ్రూపుకు మార్కులు 0 వస్తాయి. అందరు ఒకే విధంగా గుర్తు చేయితో చూపించిన ఎడల మార్కులు వస్తాయి.
- ఏ గ్రూపు ముందుగా 6 మార్కులు సాధించగలదో ఆ గ్రూపు గెల్చినట్టు.

ఆట నియమ నిబంధనలు:

- ఒక గ్రూపు వారు రాయి గుర్తు చూపించి వేరే గ్రూపు వారు కాగితం గుర్తు చూపించిన ఎడల కాగితం గుర్తు వారికి ఒక మార్కు వచ్చును.
- ఒక గ్రూపు కాగితం గుర్తు చూపించి, వేరే గ్రూపు వారు కత్తెర గుర్తు చూపించినట్లయితే కత్తెర గుర్తు చూపించిన గ్రూపునకు ఒక మార్కు వచ్చును.
- కత్తెర గుర్తు చూపిన వారికి వేరే వారు రాయి గుర్తు చూపిన ఎడల రాయి గుర్తు చూపించిన వారికి ఒక మార్కు వచ్చును.
- రెండు గ్రూపులు ఒకే గుర్తు చూపించినట్లయితే య్యద్దరికీ 0 మార్కులు వస్తాయి.

ఆట ఆడేటప్పుటు ఏ గుర్తు చూపించాలి అనేది ఒక్కొక్క గ్రూపులో సభ్యులందరూ కలిసి నిర్దయించుకోవాలి. రెండవ గ్రూపు వారికి తెలియనివ్వరాదు. ఆట ఆడిన తరువాత సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ ఆట ద్వారా ఏమి గ్రహించారు?
- ★ ఓడిన వారు ఎందుకు ఓడారు?
- ★ గలిచిన వారు ఎలా గెలవగలిగారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు క్రోడీకరించి ఫేసిలిటేటర్ కింది విషయాలు వివరించాలి.

- భాగస్వామ్యం తక్కువగా పుంటే లక్ష్య సాధన జరగదు.
- సభ్యుల మధ్య తగాదాలు పస్తాయి
- సభ్యులలో ఒకరి మీద ఒకరికి నమ్మకం పుండదు
- సంఘంలో జరిగే విషయాలు తెలియుపు.

8.

భాగస్వామ్యం తక్కువగా ఉండడానికి గల కారణాలు

పద్ధతి: చిన్న గ్రూపు చర్చ:

ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులను మూడు చిన్న గ్రూపులుగా చేసి, కింది ప్రశ్న అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

- ★ సంఘంలో కొంతమంది సభ్యులు తక్కువగా పాల్గొనడానికి గల కారణాలు ఏమిటి?

చర్చించిన విషయాలను పెద్ద గ్రూపునందు చర్చించి కింద తెలిపిన కారణాలను జతచేసి వివరించాలి.

- ★ చర్చించే విషయంపై అవగాహన లేకపోవడం
- ★ చర్చించే విషయంపై యిష్టం లేకపోవడం
- ★ చర్చకు అనుమతి వాతావరణం లేకపోవడం
- ★ స్వచ్ఛగా తన అభిప్రాయాలను చెప్పేలేకపోవడం
- ★ యతరులు తన మాటకు గౌరవమివ్వాలేదని భావించడం.
- ★ సంఘంలో సభ్యుల మధ్య తగాదాలుండడం
- ★ సభ్యులు వారిని వారే తక్కువగా అంచనా వేసుకోవడం
- ★ తన స్వంత విషయాల్లో బాధల్లో పున్సుపుడు
- ★ ఆరోగ్యము గురించి బాధపడుతున్నపుడు
- ★ సభ్యులకు సంబంధంలేని విషయాలు చర్చించినపుడు.

9.

భాగస్వామ్యంను అభివృద్ధి చేయుట

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చ, బ్రెయిన్ స్ట్రాట్జీంగ్ లేదా రోండ్ రాబిన్

ఫేసిలిటేటర్ పెద్ద గ్రూపులో రోండ్ రాబిన్ లేదా బ్రెయిన్ స్ట్రాట్జీంగ్ ద్వారా గాని, సంఘంలో భాగస్వామ్యం ఎలా అభివృద్ధి చేసుకోవాలి అని అడిగి వారి నుండి వచ్చిన సమాధానాలను రాబట్టిన తరువాత ఈ కింది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

- ★ ప్రతి ఒక్క సభ్యురాలిని గుర్తించడం, గౌరవించడం
- ★ చర్చించే విషయాలపై ప్రతి ఒక్కరికి అవగాహన పెంపాందించడం
- ★ చర్చించే విషయాల ఆవశ్యకతపై సభ్యులలో అవగాహనను పెంపాందించడం
- ★ తక్కువ మాటల్లాడే వారిని మాటల్లాడడానికి ప్రాత్మికాంచన
- ★ సభ్యులు పాల్గొనడాన్ని మెచ్చుకోవడం
- ★ ఎక్కువ మాటల్లాడే వారిని అదుపు చేయడం
- ★ బాధ్యతలు పంచుకోవడం
- ★ శిక్షణా కార్యక్రమాల ద్వారా
- ★ వ్యక్తిగత కౌన్సిలింగ్ చేయడం ద్వారా

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు శిక్షణాంశాలు ఎంతవరకు ఆర్థమాయ్యాయో సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడిగి తెలుసుకోవాలి

1. భాగస్వామ్యము అంటే ఏమిటి?
2. భాగస్వామ్యము ఆవశ్యకత ఉపయోగాలేమిటి?
3. భాగస్వామ్యంలో రకాలెన్ని?
4. సంఘంలో ఎటువంటి ప్రవర్తన గల సభ్యులంటారు?
5. ఏ ఏ అంశాలలో భాగస్వామ్యం ఆవసరం?
6. భాగస్వామ్యం తక్కువ నుండడానికి గల కారణాలేమిటి? భాగస్వామ్యం తక్కువగా ఉన్నావో కలిగే సమస్యలేమిటి?
7. భాగస్వామ్యం లేకపోతే ఏమపుతుంది?
8. భాగస్వామ్యంను ఎలా అభివృద్ధి చేయవచ్చు?

ఫలితము

సభ్యులు సంఘంలో భాగస్వామ్యము ఆవశ్యకత మరియు భాగస్వామ్యం ఏ విధంగా అభివృద్ధి చేసుకోవాలి అనే విషయంపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫెసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

1. అగ్రిపుల్లలు విరవడం
2. దారం ఆట

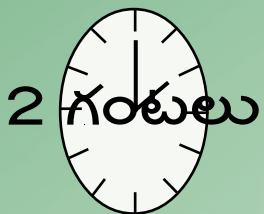
నిర్ణయాలు చేయట

ఉద్దేశము

సభ్యులు సంఘంలో నిర్ణయాలు తీసుకోవాల్సిన ఆవశ్యకత
నిర్ణయాలు చేసే పద్ధతులపై అవగాహన
పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

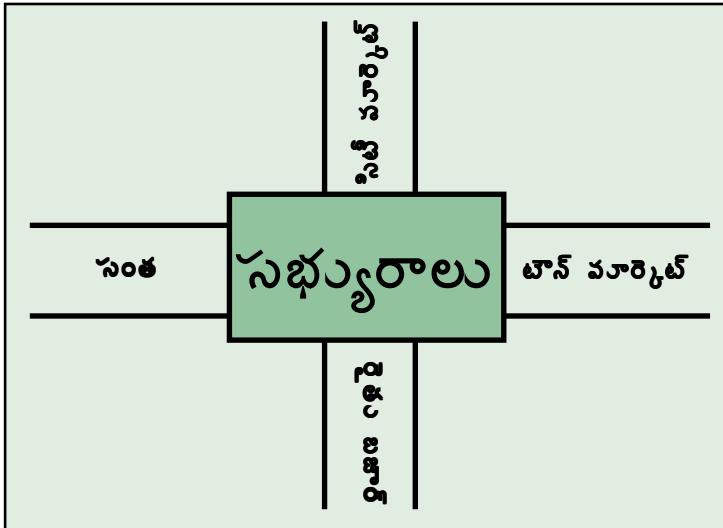
1. నిర్ణయం – నిర్వచనము
2. నిర్ణయాలు – ఆవశ్యకత
3. నిర్ణయాలు – చేసే పద్ధతులు
4. నిర్ణయాలు ఎప్పుడు, ఎలా, ఎక్కడ తీసుకోవాలి?
5. నిర్ణయాలు తీసుకునేటప్పుడు పాటించవలసిన జాగ్రత్తలు
6. నిర్ణయాలు అమలు ఏర్పాట విధానము

1. నీర్ణయం - నిర్వచనం

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫైసిలిటేటర్ పెద్ద గ్రూపు నందు కింది కీలక ప్రశ్న అడగాలి.

నువ్విప్పుడు నీ పాలంలో కూరగాయలు పండించాపు/ ఈ క్రింద పున్న దారులను చూపిస్తూ నువ్వు ఎక్కడికి పోయి అమ్ముతాపు? అని అడగాలి.

ఆమె సమాధానం చెప్పిన తరువాత నువ్విప్పుడు ఏం చేశాపు? అని అడగాలి, దానితో ఆమె నీర్ణయం తీసుకున్నాననో లేక డుక్కడికి వెళ్లాలి అనో చెప్పినప్పుడు దీనిన ఏమంటారు? అని సభ్యులను అడిగి నీర్ణయం నిర్వచనం వివరించాలి.

ఏదైనా ఒక పనిచేసే ముందు వివిధ పద్ధతులు లేదా మార్గాల లాభనష్టాలు గురించి ఆలోచించి ఒక దానిని ఎన్నుకొనుటను నీర్ణయం అంటారు.

2. నీర్ణయాలు - ఆవశ్యకత

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫైసిలిటేటర్ పెద్ద గ్రూపు నందు క్రింది కీలక ప్రశ్న అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ మనము ఏ ఏ విషయాలలో నీర్ణయాలు తీసుకుంటాము?

సభ్యుల నుండి కింది సమాధానాలు రావచ్చును.

1. ఇంటి విషయాలలో	2. పాలం విషయంలో	3. సంఘాలలో
4. గ్రామంలో	5. పంచాయతీలలో	

ఆ తరువాత, ఒక సభ్యరాలిని పిలిచి తను ఒక రోజుంతటిలో తీసుకునే నీర్ణయాలు చెప్పమని అడిగి నీర్ణయాల ఆవశ్యకత నిజజీవితంలో ఎంతగా వుంటుందో చెప్పాలి.

- సంఘం పాదుపులు, అప్పులను సమర్థవంతంగా నిర్వహించుటకు
- సంఘం తన కార్యకలాపాలను సమర్థవంతంగా నిర్వహించుటకు
- సమస్యలను, తగపులను పరిష్కరించుటకు
- సంఘ అభివృద్ధికి చేపట్టవలసిన కార్యక్రమాలు నీర్ణయించుకొనుటకు

3.

పద్ధతి: రోల్ ప్లై లేదా ఉపన్యాస పద్ధతి

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులచే కింది రోల్ప్లైను చేయించాలి.

సూచనలు:

- కొంతమంది సభ్యులను స్వచ్ఛందంగా ముందుకు రమ్మని పీలవాలి.
- వారికి వివిధ నిర్దయాలు చేసే పద్ధతుల గురించి వివరించాలి.
- ఒక దాని తరువాత ఒకటి పెద్ద గ్రూపులో రోల్ ప్లై ద్వారా చూపించమని అడగాలి.
- పెద్ద గ్రూపు నందు సభ్యులను రోల్ ప్లైలను జాగ్రత్తగా గమనించి వివిధ పద్ధతులలో గల మంచి చెడ్డలను గమనించమని చెప్పాలి.
- రోల్ ప్లై తరువాత సభ్యులను కింది ప్రశ్న అడగాలి.

కీలకప్రశ్న

★ ఈ రోల్ ప్లై నందు మీరు ఎన్ని రకాల నిర్దయాలు తీసుకోవడం గమనించారు?

సభ్యులు సమాధానాలు చెప్పిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ వాటిని క్రోడీకరించి కింది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

★ ది శ్లోప్ లేదా రకీముని చేసే నిర్దయం: ది శ్లోప్ అనగా హారాత్తుగా లేదా రకీముని ఆర్థం వస్తుంది. ఉదా: ఒక చెరువులో రాయి విసిరినప్పుడు అది వెంటనే నీటిలో పడుతుంది. అలాగే ఎవరిని అడగక గ్రూపు / సంఘముకు సంబంధించి హారాత్తుగా / రకీముని నిర్దయం చేయడం.

ఉదా: (1) ప్రార్థన చేద్దాము అని నిలబడడం (2) ఇళ్ళకు మంచి అంటుకున్నది. అందరం వెళ్లి ఆ మంచలను ఆర్పుదాము అని బకెప్రెట్టో నీళ్ళు తీసుకువెళ్లి ఆర్పడం.

★ స్వయం నిర్దయం: సంఘం లేదా గ్రూపు నందు ఒకరు తమంతట తామే నిర్దయం చేయడం. యితరులను అడగక అందరి తరఫున తామే నిర్దయం తీసుకుంటారు.

ఉదా: 1. ఈ నెల అందరం కలిసి పరిషుభ్రత గురించి చర్చచేధాం.

2. సంఘ సభ్యులందరు వారం వారం ఒక మొక్క నాటుదాం.

★ ఇద్దరు నిర్దయం చేయడం: ఈ పద్ధతిలో గ్రూపు / సంఘం నందు నిర్దయాలు ఇద్దరు మాత్రమే చేస్తారు.

ఉదా: మేమిద్దరం లక్ష్మున్మకు అప్పు యిద్దామనుకుంటున్నాము, అని యివ్వడం.

★ మైనార్టీ నిర్దయం: గ్రూపులో కొంతమంది మాత్రమే నిర్దయం తీసుకోవడం అనగా గ్రూపునందు ఉన్న వారిలో సగం కంటే తక్కువ మంది నిర్దయం చేయడం.

★ ఓటింగ్ ద్వారా నిర్దయం: గ్రూపులో ప్రతి విషయానికి అందరి సభ్యుల అభిప్రాయాలను తీసుకొని మెజార్టీ నిర్దయం చేయడం.

★ అంగికార పూర్వక నిర్దయం (లేదా) సమిష్టి నిర్దయం: అందరు కలిసి ఏకగ్రిపంగా నిర్దయం చేయడం.

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచన:

యక్కడ వివిధ నీర్చయాల పద్ధతులు గురించి వివరించడం జరిగింది. ఈ నీర్చయాలన్నీ దేనికవే మంచిని. అన్ని సందర్భములలో అన్ని పరిస్థితుల్లో ఒకే నీర్చయం చేయడం వీలుపడదు. సమయం, అవసరము బట్టి వివిధ రకాల నీర్చయాలలో ఏదో ఒకటి చేయవలసి వుంటుంది. అయితే సంఘం/ గ్రూపు నందు సమావేశములు నిర్వహించుకోవడం, పాదుపులు, అప్పుల నిర్వహణ, కట్టుబాట్లు, పుస్తకాల నిర్వహణ మొదలైన విషయాలలో సభ్యులందరికీ సంబంధించి అంగీకారం అయిందా లేదా అంగీకార పూర్వక నీర్చయం చేయడం చాలా అవసరం అని వివరించాలి.

4. నీర్చయాలు ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎలా తీసుకోవాలి?

4.1 నీర్చయాలు ఎప్పుడు తీసుకోవాలి?

పద్ధతి: చేపల కథ / ఏనుగు, నలుగురు గ్రూప్స్ వారి కథ

ఫెసిలిటేటర్ నీర్చయాలు ఏ విధంగా తీసుకోవాలి అన్న విషయాన్ని కింది కథ ద్వారా వివరించాలి.

కథ:

ఒక చెరువులో మందమతి, కాలమతి, బుద్ధిమతి అనే మూడు చేపలున్నాయి. ఆ మూడు చేపలు ఆ చెరువులో కొంతకాలం సుఖంగా కాలం గడిపాయి. క్రమంగా వేసవికాలం వచ్చింది. చెరువులో నీళ్ళు ఎండిపోవడం ప్రారంభమైనది. యింతలో చెరువు గట్టు మీద జాలర్లు మాట్లాడుకోవడం బుద్ధిమతి విస్వది. వెంటనే బుద్ధిమతి మందమతి, కాలమతి వద్దకు పోయి రేపు జాలర్లు వచ్చి వల వేస్తారట. చెరువులో నీళ్ళు కూడా చాలా తక్కువగా వున్నాయి కాబట్టి మనం దొరికిపోవడం భాయం. అందువలన మనం ఈ రాల్టిక్ మరొక చెరువులోకి వెళ్లిపోవడం మంచిది. బయలుదేరండి అని అన్నది. కాని మందమతి, కాలమతి, బుద్ధిమతి చెప్పిన మాటలు వినలేదు. బుద్ధిమతి ఆ రోజు రాత్రే ఆ చెరువు వదలి మరొక చెరువులోకి వెళ్లిపోయింది. మరుసటి రోజు జాలర్లు వచ్చి వల వేశారు. వలలో మందమతి, కాలమతి పడిపోయాయి. జాలర్లు వలలో పడిన చేపలను బయలికి తీయడం ప్రారంభించారు. కాలమతి వలలో నుండి తప్పించుకొని తిరిగి చెరువులోకి దూకింది. కాని సరైన సమయంలో నీర్చయం తీసుకోలేని మందమతి ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంది.

పై కథను ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు వివరించిన తరువాత, సభ్యులను ఈ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలకప్రశ్నలు

- ★ ఈ కథలో బుత్తికిన చేపలు ఏవి?
- ★ మందమతి ఎందుకు ఉనిపోయింది?
- ★ బుద్ధిమతి ఆ రాత్రే వేరే చెరువులోకి వెళ్లకపోయి వుంటే ఏం జరిగేది?
- ★ ఈ కథ నుండి తెలుసుకున్న నీతి ఏమిటి?

పై ప్రశ్నల నుండి సమాధానాలు రాబ్టీన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ నీర్చయాలు సరైన సమయంలో తీసుకోవడం యొక్క ఆవశ్యకత గురించి కింది అంశాలను జోడించి వివరించాలి.

- ★ నీర్చయాలు సరైన సమయంలో తీసుకోవాలి.
- ★ నీర్చయాలు సరైన అవగాహనతో చెయ్యాలి.
- ★ ఆలోచించి నీర్చయం తీసుకోవాలి
- ★ నీర్చయాలు చేసేటప్పుడు సభ్యులందరి భాగస్వామ్యం ఉండాలి.
- ★ సంఘానికి చెందిన నీర్చయాలన్నీ సంఘంలోనే తీసుకోవాలి.

4.2 నీర్చయాలు ఎలా తీసుకోవాలి?

పద్ధతి: కథ

ఫెసిలిటేటర్ నీర్చయాలు ఎలా తీసుకోవాలి? అనే విషయం చెప్పడానికి ఈ కింది కథను వివరించాలి.

రంగమ్మ, నర్సయ్యలకు ఒక బిడ్డ వుంది. వారు ఒక ముంగిసను చాలా ముద్దగా పెంచుకునే వారు. ఒకరోజు నర్సయ్య పాలానికి పెళ్లిన తరువాత, బిడ్డని ఇంట్లో క్రింద పడుకోబెట్టి రంగమ్మ నీళ్ళ కొరకు బిందె పట్టుకొని చెరువుకు పెళ్లింది. ఇంతలో ఒక పాము బిడ్డ దగ్గరకు పెళ్లడం ముంగిస చూసింది. వెంటనే పాము దగ్గరకు పెళ్లింది. దానితో పోట్లడింది. పామును చంపడంలో రక్తం చిందింది. యింతలో రంగమ్మ నీళ్ళ బిందెతోయింటిలోకి ప్రవేశించింది. ముంగిస పామును చంపిన సంతోషంతో రంగమ్మకు ఎదురుగా పెళ్లింది. రంగమ్మ, ముంగిస నోటికి అంటిన రక్తమును చూసి, బిడ్డను చంపి తినివేసిందేమో అని అనుకోని వెంటనే బిందెతో కొట్టి ముంగిసను చంపివేసి, యింట్లోకి పరిగెత్తింది. నేలపై బిడ్డ ఆడుకోవడం చూసి, ఆశ్చర్యపడింది. ఎక్కునే చచ్చిపడి వున్న పామును చూసింది. జరిగినది అర్థం చేసుకుని చాలా బాధ పడింది.

పై కథను వివరించిన తరువాత సభ్యులను ఫెసిలిటేటర్ కింది కీలక ప్రశ్నలు అడిగి సమాధానాలు రాబుట్టాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ రంగమ్మ, నర్సమ్మలు దేనిని ముద్దగా పెంచుకునేవారు?
- ★ రంగమ్మ ముంగిసను చూచి ఏమనుకుంది? ఏమి చేసింది?
- ★ రంగమ్మ ఎందుకు బాధ పడింది?
- ★ ఈ కథ నుండి తెలుసుకున్న నీతి ఏమిటి?

పై ప్రశ్నల ద్వారా జవాబులు రాబుటీన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది విషయాన్ని త్వరింగా వివరించి చెప్పాలి.

నీర్చయాలు తీసుకునే ముందు బాగా ఆలోచించి సరైన అవగాహనతో
తీసుకోవడం చాలా అవసరం.

4.3. నిర్ణయాలు ఎక్కడ తీసుకోవాలి?

పద్దతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు కింది కీలక ప్రశ్న అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ నిర్ణయాలు ఎక్కడ తీసుకుంటే బాగుంటుంది?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టి, పెద్ద గ్రామ నుండు చర్చ జరిపి కింది అంశాలను వివరించాలి.

- సంఘానికి సంబంధించిన నిర్ణయాలన్నీ సంఘుం సమావేశంలోనే తీసుకోవాలి.
ఎక్కడ పడితే అక్కడ నిర్ణయాలు తీసుకుంటే సభ్యుల మధ్య తగ్గులు రావచ్చు.

5.

నిర్ణయాలు తీసుకోవటంలో పాటించవలసిన జాగ్రత్తలు

పద్దతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ లేదా వాస్తవ ఉదాహరణ లేదా కేస్టప్పడ్డి

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్న అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న:

★ నిర్ణయాలు తీసుకునేటప్పుడు పాటించవలసిన జాగ్రత్తలేమిటి?

లేదా

కేస్టప్పడ్డి:

కేసారం గ్రామములో 13 మంది మహిళలు కలిసి ఒక సంఘుంగా ఏర్పడి వారి సంఘానికి వినాయక మహిళా సంఘుం అని పేరు పెట్టుకున్నారు. వారు, వారంవారం పొదుపులు జమ చేసుకొని, అవసరాలకు అప్పులు తీసుకుంటూ, సంఘాన్ని సమంధించాలని నడిపించుకొంటున్నారు. సంఘ సభ్యులు అప్పులు తీసుకొని ఉపాధి కార్యక్రమాలు, సామాజికాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేపట్టడం గమనించిన కొందరు మహిళలు, సంఘుంనందు చేరి వారు కూడా అభివృద్ధి చెందాలనే ఉద్దేశ్యంతో వినాయక సంఘ సమావేశానికి వచ్చి తమను కూడా సంఘుంలో చేర్చుకొమ్మని కోరారు. క్రొత్త వారిని సంఘుంలో చేర్చుకుంటే తమ, సంఘుం లాభాలలోను, రివాల్యూగ్ ఫండ్లోను వాటా యివ్వవలసి వస్తుందేమో అని భయపడి, వారిని చేర్చుకొనకూడదని సభ్యులు నిర్ణయించుకున్నారు.

దానితో ఆ మహిళలు, ఉత్సవాలు మరికొందరు మహిళలతో కలిసి ఆరుసంఘూలను ఏర్పాటు చేసుకొని, వినాయక సంఘుం వారిని దూరంగా ఉంచారు. ఆరు క్రొత్త సంఘూల వారు కలిసి మెలిసి ఉండడం గమనించిన ప్రభుత్వ అధికారులు వారికి అన్ని అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను యివ్వడం మొదలు పెట్టారు. వారి సంఘూలలో ఖర్చులు తగ్గించుకొనుటకు అన్ని సంఘూల వారు కలిసి ఒక బుక్కిపర్ నియమించుకొనుటచే కాక, వారికి కావలసిన

వస్తువులు అందరూ కలిసి తక్కువ ధరకు కొనుకొంటూ సంఘానికి ఎక్కువ లాభం పొందారు.

ఈది గమనించిన వినాయక సంఘం ముందుచూపు లేకుండా తాము తీసుకున్న తెలివ తక్కువ నీర్ణయం వల్ల డబ్బు, పేరు రెండూ పోగోట్టుకున్నందుకు చాలా విచారించారు.

కీలక ప్రశ్నలు

★ వినాయక సంఘం వారు ఎందుకు నష్టపోయారు?

★ దీనివల్ల మనకు తెలిసిన నీతి ఏమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ కింది అంశాలని జతచేసి, క్రోడీకరించి సభ్యులకు వివరించాలి.

- నీర్ణయాలు తీసుకునే ముందు బాగా ఆలోచించాలి. అందుబాటులో పున్న అన్ని మార్గాల లాభనష్టాలు పరిశీలించాలి.
- నీర్ణయం తీసుకోవడంలో తొందరుడకూడదు.
- అందరి ఉద్దేశ్యములను, అభిప్రాయములను పరిగణనలోనికి తీసుకొని నీర్ణయం చేయాలి.
- విషయంపై చర్చలు చేసి అందరికి తెలిసేటట్టు నీర్ణయాలు చేయాలి. ముందు చూపుతో నీర్ణయాలు తీసుకోవాలి.

నీర్ణయాలు అమలుపరిచే విధానం 6.

పద్ధతి: రోల్ పీ

ఫెసిలిటేటర్ నీర్ణయాలు ఏ విధంగా అమలు పరచాలి అనే విషయాన్ని రోల్ పీ ద్వారా వివరించి చెప్పాలి. ఈ రోల్ పీకు స్వచ్ఛంచూ సభ్యులను పిలిచి వారికి రోల్ పీ ఏ విధంగా చేయాలో వివరించి పెట్ట గ్రహించాలి.

సూచనలు:

- ఒక సభ్యురాలు పోయిన వారములో సమావేశానికి హజరు కాలేదు. ఈ వారంలో కూడా ఆలస్యంగా వచ్చింది. అడిగితే మునుపు వారం లేటుగా వచ్చి జరిమానా కట్టిన సభ్యురాలితో పాటీపడుట.
- అందరు తప్పనిసరిగా సమయానికి సమావేశానికి హజరు కావాలని సమిష్టిగా నీర్ణయించుకొనుట.
- ముందు లేటుగా వచ్చిన సభ్యురాలు రెండవ సమావేశానికి సరైన సమయానికి హజరగుట.

రోల్ పీ ముగిసిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింద కీలక ప్రశ్నలు అడిగి సమాధానాలు రాబట్టాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సమావేశానికి సరిగొ రాని వారు ఎవరు?
- ★ అందరు కలిసి నీర్దయం తీసుకున్నారా? లేదా?
- ★ అందరు కలిసి తీసుకున్న నీర్దయం అమలు చేసారా? లేదా?

సమాధానాలు రాబ్టోన తరువాత కింది అంశాలను వివరించాలి.

- సంఘంలో అందరు కల్పి నీర్దయాలు తీసుకోవాలి.
- సంఘంలో తీసుకున్న నీర్దయాలు అందరు కలిసి అమలు పరచాలి.
- దీనివల్ల సభ్యుల మధ్య సమ్మకం, అభిమానం పెరుగుతుంది.

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు కింది ప్రశ్నల వేసి, విషయాంశాలు సభ్యులకు ఎంతవరకు అర్థమైనవో గ్రహించాలి.

1. నీర్దయం అంటే ఏమిటి?
2. నీర్దయాలు చేసే పద్ధతులు ఏమిటి?
3. నీర్దయాలు తీసుకునేటప్పుడు ఎప్పుడు, ఎక్కడ ఎలా తీసుకోవాలి?
4. నీర్దయాలు ఏవిధంగా అమలు పరచాలి?
5. నీర్దయాలు తీసుకునేటప్పుడు ఎటువంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి?

ఫలితము

సభ్యులు సంఘంలో నీర్దయాలు తీసుకోవాల్సిన అవసరం, నీర్దయాలు చేసే పద్ధతులు అమలు పరుచు విధానంపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫెసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

1. చుక్కాట
2. గాడిదను అమ్ము కథ
3. జెండా ఊపడం

10

నాయకత్వము

ఉదేశ్యము

సంఘ సభ్యులు నాయకత్వము, దాని ఆవశ్యకత మరియు వివిధ నాయకత్వం రకాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. నాయకత్వము - నిర్వచనము
2. నాయకత్వము - ఆవశ్యకత
3. నాయకత్వము - రకాలు
4. మనకు ఎలాంటి నాయకులు కావాలి?
5. మంచి నాయకత్వ లక్ష్ణాలు
6. నాయకులు ఎంతమంది ఉండాలి?
7. నాయకుల ఎస్సిక
8. నాయకత్వ మార్పు - ఆవశ్యకత
9. నాయకత్వ సమస్యలు, సర్దుబాటులు
10. సభ్యుల నాయకుల విధులు, భాధ్యతలు

శిక్షణా పరికరమలు

చేతి రుమాలు, చాక్టివ్స్‌లు, దారము, పూసలు, అగ్రిపెట్టెలు, చక్కర, నాలుగు గ్లాసులు, బూడిద, మట్టి, రాళ్ళు, సీళ్ళు
బొమ్మలు: 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45

3 గంభులు

1. నాయకత్వం - నిర్వచనం

నాయకత్వ నిర్వచనాన్ని వివరించుటకు ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులచే కింది ఆటను ఆడించాలి.

పద్ధతి: కళగంతల ఆట

సూచనలు:

- ఫేసిలిటేటర్ 10 మంది సభ్యులను స్వచ్ఛందంగా రమ్మని పిలవాలి.
- చేతి రుమాళ్ళతో వారి కళకు గంతలు కట్టుకోమని చెప్పాలి.
- తరువాత వారిని దీర్ఘ చతుర్స్రాకారంలో నిలబడమని చెప్పాలి. (ఉదా: బేబుల్ ఆకారం)
- వారికి ఐదు నిమిషాలు సమయం యివ్వాలి.

ఈసిన సమయంలో వారు దీర్ఘచతుర్స్రాకారంలో నిలబడడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఈ ప్రయత్నంలో ఒకరు లేదా యిద్దరు ముందుకు వచ్చి మిగిలిన వారికి సలహాలు చెబుతూ సభ్యులందరు దీర్ఘ చతుర్స్రాకారంలో నిలబడేందుకు ప్రయత్నిస్తారు. పై ఆట ఆడించిన తరువాత ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులను ఈ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ ఆట నుండి ఏమి గ్రహించారు?
- ★ ఆట జరుగుతున్నప్పుడు ఎవరు చౌరప తీసుకున్నారు?
- ★ సలహాలు చివరి వరకు ఎవరు యిచ్చారు?

పై ప్రశ్నల ద్వారా సమాధానాలు రాబట్టి కింది అంశాలను జతచేసి కోడీకరించి సంఘ నాయకత్వం - నిర్వచనము వివరించాలి.

గ్రూపులోని సభ్యులందరిని కలుపుకొనిపోతూ గ్రూపు తాను నిర్దయించుకున్న లక్ష్యాలను చేరుకునే విధంగా సక్రమమైన మార్గములో నడిపించడాన్ని నాయకత్వం అంచారు.

2. నాయకత్వం - ఆవశ్యకత

పద్ధతి: టవర్ గేమ్ లేదా పూసలదండ ఆట లేదా బ్రెయిన్ స్టోర్స్

ఫేసిలిటేటర్ కింది సూచనల ప్రకారం ఆటను ఆడించాలి.

సూచనలు:

- సభ్యులను నాలుగు / ఐదు గ్రూపులుగా విభజించాలి.
- ఒకోక్కు గ్రూపును ఒక టవర్ నిర్మించమని కోరాలి.
- ఒకోక్కు గ్రూపుకు సభ్యుల నుండి ఒకోక్కురిని పరిశీలనుగా వుండమని కోరి వారిని గ్రూపు చేస్తున్న పనిని నిశితంగా పరిశీలించమని కోరాలి. అనగా ఎవరు గ్రూపునకు ఆదేశాలు యిస్తున్నారో, ఎవరు వాటిని పాటిస్తూ పని చేస్తున్నారో గమనించమని కోరాలి.
- ఒకరు / యిద్దరు గ్రూపు చుట్టూ నిలబడి ఆదేశాలు యిస్తూ వుండటం, యితరులు పనిచేస్తూ వుండడం గమనించవచ్చు.

ఆట పూర్తి అయిన తరువాత పరిశీలకులను ఆట జరుగుతున్న సమయంలో వారు చేసిన పరిశీలన మరియు అభిప్రాయాలను వివరించమని కింది కీలక ప్రశ్నల ద్వారా కోరాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ విధి స్థాయిలలో ఎవరు నాయకత్వాన్ని తీసుకున్నారు? యిది గ్రూపు పని తీరుని ఏ విధంగా మెరుగు పరిచింది? లేదా ఆటంక పరిచింది?
- ★ ఈ ఆటను బట్టి నాయకత్వం అవసరమని అనిపించిందా? అనిపించినట్లయితే ఎందుకు?

లేదా

పూసల ఆట

సూచనలు:

- ఫెసిలిటేటర్ పెద్ద రంధ్రాలు వున్న పూసలను ఎంచుకొని దారముతో రెండు దండలను తయారు చేసుకోవాలి.
- దండల దారాలను ముడివేయకుండా వుంచుకోవాలి.
- సభ్యుల నుండి ఒకరిని రమ్మని పిలిచి దండను ఆ సభ్యురాలికి యిచ్చి దానిని చేతిలో నుండి కింద వదిలి వేయమని చెప్పాలి.
- దానితో పూసలు, దారం నుండి ఊడి కిందపడిపోవడం గమనించమని చెప్పాలి.
- తరువాత రెండవ దండను తీసుకొని సభ్యులు చూచేటట్లు దారమును ముడివేసి సభ్యురాలి చేతికి యిచ్చి దానిని చేతిలో నుండి కింద వదిలి వేయమని చెప్పాలి.
- తరువాతపై ఆట నుండి సభ్యులు ఏమి గ్రోంచారని అడిగి వారి సమాధానములను బట్టి ఆట భావమును ముడివేసిన దండను చూపుతూ వివరించాలి.
- పూసలు సంఘు సభ్యులుగాను, దారవు సంఘువుగాను, వుడిని నాయకత్వముగాను వివరించి మొదటి దండలో లాగ నాయకత్వం లేకపోతే సంఘుం చెల్లాడెదురు అపుతుందని సభ్యులకు వివరించాలి.
- ముడిపై వున్న పూసను సంఘుం ఎన్నుకున్న నాయకునిగా వివరించాలి. తరువాత పూసలను జరుపుతూ ముడిపై వేరే పూస రాడడం చూపించాలి. ఆ విధంగానే సంఘుంలో సభ్యులు తమ నాయకులను మార్చుకుంటారని వివరించాలి.

ఆట గురించి వివరించిన తరువాత సంఘు నాయకత్వం ఆవ్యకతను గూర్చి సభ్యులను అడిగి వారి నుండి సమాధానములు రాబ్ట్టీస తరువాత వాటిని క్రోడ్డీకరించి కింది విధముగా వివరించాలి.

- సంఘుం పనులను సమస్యలు పరుచుటకు
- సంఘు కార్యక్రమాలను అంచనా వేయుటకు
- సంఘుంలోని సభ్యుల మధ్య ఐక్యత మరియు సత్యంబంధాలు ఏర్పరచుటకు
- సభ్యులందరు సంఘుం పనులలో పాలు పంచుకునేటట్లు చేయుటకు
- బాహ్య సంస్థలతో సంఘానికి సంబంధాలు ఏర్పరచుటకు
- సంఘున్ని ముందుకు నడిపించుటకు
- సంఘుం కట్టుబాట్లను అమలు చేయుటకు
- సంఘుం తరపున ప్రాతినిధ్యం వహించుటకు
- సంఘుం కలను రూపాందించుటకు

- సంఘం ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో నిర్ణయాలు చేయుటకు మరియు అమలు పరుచుటకు
- ఆత్మవసర పరిష్ఫోతిలో స్వయం నిర్ణయాలు తీసుకొనుటకు
- సమస్య మరియు తగ్గులను పరిష్కరించుటకు

3. నాయకత్వ రకాలు

పద్ధతి: రోల్ ప్లై లేదా డెమాన్ ప్లైఎస్ లేదా పెద్ద గ్రాపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ పదిమంది సభ్యులను స్వచ్ఛందంగా రమ్మని పిలిచి వారికి కింది సూచనలు యివ్వాలి.

సూచనలు:

- వారిలో చురుకైన నలుగురిని ఎన్నుకొని వారికి ఒక్కొక్క నాయకత్వ లక్షణాలను వివరించి (క్రింద బాక్సులో తెలిపిన లక్షణాలు) నాలుగు రోల్ ప్లైలు చేయమని చెప్పాలి.
- ఒక్కొక్క రోల్ ప్లైలో ఒక్కొక్క నాయకత్వ లక్షణాలను చూపించమని చెప్పాలి.
- రోల్ ప్లై లోని గ్రాపు సభ్యులు నాయకుని శైలి ప్రకారం ఏమి చేయాలో కూడా వివరించాలి.
- ఒక్కొక్క రోల్ ప్లై ఐదు నిమిషాలకు మించరాదు.
- పెద్ద గ్రాపులోని సభ్యులను రోల్ ప్లైలు జాగ్రత్తగా గమనించమని చెప్పాలి.

రోల్ ప్లై తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను ఈ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

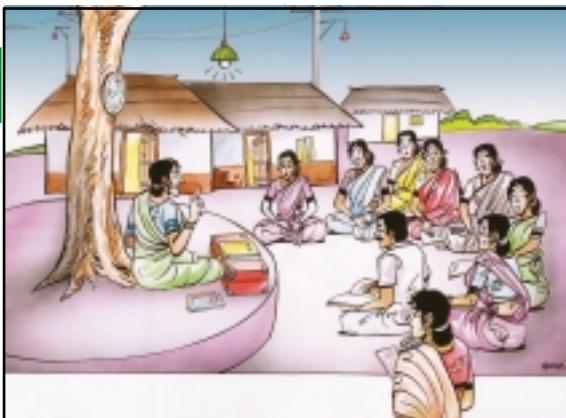
- ★ నాలుగు రోల్ ప్లైల నుండి ఏమి గ్రహించారు?
- ★ ఒక్కొక్క రోల్ ప్లై నాయకత్వం ఎలా పుంది?
- ★ ఏ నాయకత్వం అన్నింటికన్నా బాగున్నది?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత వాటిని క్రోడీకరించి ఒక్కొక్క నాయకత్వ లక్షణాల గురించి వివరించాలి.

లేదా

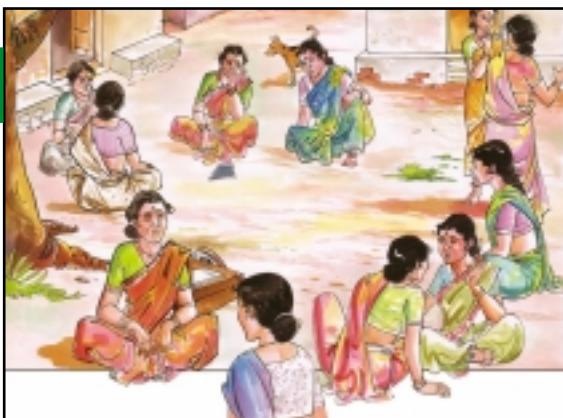
ఫెసిలిటేటర్ వివిధ రకాల నాయకత్వ బోమ్మలు చూపాలి.

39

నిరంకుశ నాయకత్వం

40

నామమాత్రపు నాయకత్వం

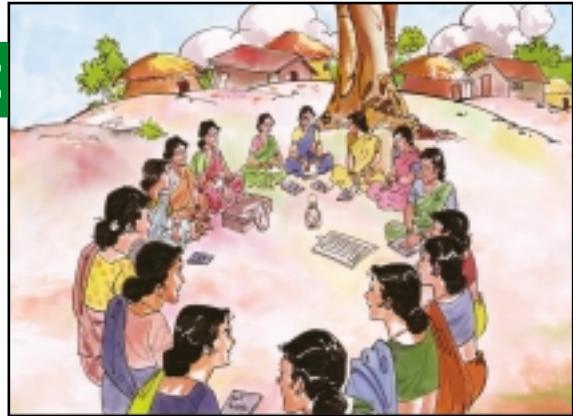
41

గందరగోళ నాయకత్వం

తరువాత సభ్యులను కీంది ప్రశ్నలు ఆడగాలి.

42

ప్రజాస్వామ్య నాయకత్వం

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ బొమ్మల నుండి మీరు ఏమి గ్రేహంచారు?
- ★ ఈ బొమ్మలలో నాయకుల ప్రవర్తన ఎలా వున్నది?
- ★ పై నాలుగు రకాల నాయకత్వంలో ఏది మంచి నాయకత్వం? ఎందుకు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబ్టీస్ తరువాత కీంది అంశాలను జితచేసి క్రోడీకరించాలి

1. నిరంకుశ నాయకత్వం:

- తరచు సభ్యులను బెదిరించుట
- తమ మాటే సెగ్గాలనే మనస్తత్వం కలిగి వుండుట
- సాంతంగా నిర్ణయాలు చేయుట, వాటిని బలవంతంగా సభ్యులపై రుద్దుట
- సభ్యుల అభిప్రాయాలను, అవసరాలకు విలువ యివ్వకుండుట
- అవాంభావం, గర్వం కల్గివుండుట.
- స్వార్థపరత్వం కల్గి వుండుట.

2. నావువరాత్ర పు నాయకత్వం:

- నాయకురాలు నామమాత్రమే (పేరుకు మాత్రమే)
- బాధ్యత తీసుకోవడానికి శ్రద్ధ చూపించరు, బాధ్యతారహితంగా ప్రవర్తిస్తారు.
- మనకెందుకు, మనకేమీ లాభం అనే మనస్తత్వం కల్గి వుంటారు.
- తీసుకున్న నిర్ణయాలను తరచు మార్చుతుంటారు.
- సభ్యులను తరచుగా తప్పుబట్టడం, చులకన చేయడం వలన యిటువంటి వారిని లీడరుగా ఎవరూ గుర్తించరు.
- నాయకత్వమునకు అసలు వెన్నెముక వుండదు.
- నిరాశా భావాన్ని కలిగి వుంటారు.

3. గందరగోళ నాయకత్వం:

- సంఘంలో ఎప్పుడూ గొడవలు, వాగ్యధాలు జరుగుతుంటాయి.

- సభ్యులు ప్రతి ఒక్కరు నాయకులమే లేదా ఎవరూ నాయకులు కాదు అనే భావన కలిగి వుంటారు. దానితో నాయకుడు సభ్యులలో పరస్పర అవగాహన కల్గించుటలో విఫలం ఆపుతారు.
- స్నేహ నాయకత్వం యువ్వడంలో ఉత్సాహం చూపించరు.
- సభ్యులు ఒకరినొకరు అనుమానించుకుంటూ, అవమానం చేసుకుంటూ ద్వేషం పెంచుకోవడానికి కారణం ఆపుతారు.

4. ప్రజాసాధనిక లేదా సహభాగ నాయకత్వం

- సభ్యులందరు చర్చలలో పాల్గొనేలా చేస్తారు.
- సభ్యుల ఆలోచనలకు, అవసరాలకు విలువను, గౌరవాన్ని యిస్తారు.
- ఏరకమైన భేదభావము కల్గి వుండరు.
- సభ్యులను ప్రోత్సహిస్తూ క్రొత్త నాయకులు తయారుకావడానికి సహకరిస్తారు.
- నిర్దయాలు ప్రజాసాధమ్య పద్ధతిలో చేస్తారు.
- విధి నిర్వహణలో నిజాయితీగా వుంటారు.
- సభ్యులలో గల నైపుణ్యాలను గుర్తించి, వాటిని సంఘు అభివృద్ధికి వినియోగించు కుంటారు.
- గౌరవ ప్రదమైన, బాధ్యతాయుతమైన, నిపుణ్యపాతమైన, ఉత్సాహవంతమైన నాయకత్వాన్ని కలుగ చేస్తారు.

4. మనకు ఎలాంటి నాయకులు కావాలి?

పద్ధతి: డెమాన్డ్స్ ప్రైస్ (ప్రదర్శన)

- ఫెనిలిటేటర్ నాలుగు గాజు గ్లోబులలో నీళ్ళను తీసుకొని సభ్యుల ముందుంచాలి.
- వారిని జాగ్రత్తగా తాను చేయు డెమాన్డ్స్ ప్రైస్ ను గమనించమని చెప్పాలి.
- మొదటి గ్లోబులో ఒక రాయిని వేయాలి.
- తరువాత సభ్యులకు ఆ రాయిని లీడరుగా తెలిపి, ఈ సంఘుం అనే నీటిలో కలువకుండా పుండి కాబట్టి ఈ రకమైన నాయకత్వం నిరంకుశత్తు నాయకత్వం అని వివరించాలి.
- తరువాత రెండవ గ్లోబులో నీటిని పోసి, యిది నామమాత్రముని, అటువంటి నాయకత్వం వలన సంఘుంలో ఎటువంటి మార్పుపుండదని, లీడరు యొక్క ఉనికి పుండదని వివరించాలి.
- మూడవ గ్లోబులో కొంత మట్టిని వేసి, అది సంఘాన్ని ఎట్లా బురదగా మార్చిందో తెలిపి, గందరగోళ నాయకత్వమువలన సంఘుంలో అదేవిధంగా జరుగుతుందని వివరించాలి.
- నాల్గవ గ్లోబు నీటిలో పాలు లేదా పంచదార పోయాలి.
- తరువాత శీరు కూడా ఎలా పాలలా లేదా తీయగా మారినవో సభ్యులకు తెలిపి ఆ విధంగా సభ్యులందరు మంచి నాయకులుగా మారడానికి ప్రజాసాధమ్య నాయకులు సహకరిస్తారని మరియు సంఘుం అభివృద్ధి పథంలో నడవడానికి సహకరిస్తారని వివరించాలి.

సంఘూనికి ఎలాంటి నాయకత్వం అవసరమో వారి నుండి సమాధానాలు రాబట్టి ప్రజాసాధమ్య నాయకత్వం గురించి మరొకసారి గుర్తు చేయాలి.

మంచి నాయకత్వ లక్షణాలు

5.1 మంచి నాయకత్వ లక్షణాలు

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చలు, ట్రూయాంగిల్ ఆట, కథలు

కథ:

అనగనగా.... ఒక సక్క ఒక రాత్రి గ్రామంలోకి వెళ్లి కోడి పిల్లలను పట్టుకొని తినడం ప్రారంభించింది. అది చూసిన కుక్కలు దానిని పట్టుకొనే ప్రయత్నంలో దానిని వెంబడించాయి. సక్క, కుక్కల బారి నుండి తప్పించుకునే ప్రయత్నంలో ఆ ఊరి చాకలి బట్టలు ఉతీకే సీలిరంగు డబ్బులో పడిపోయింది. ఆ డబ్బులో ఉండే సీలిరంగు ఆ సక్కకు అంటుకుని, ఆ సక్క సీలిరంగుగా మారిపోయింది. మరుసటి రోజు సక్క ఆ డబ్బులో నుండి బయటకు వచ్చి, తన రంగును చూసి మురిసిపోతూ సరాసరి అడవిలోకి వెళ్లింది. అడవిలో వున్న జంతువులన్నీ సీలిరంగు సక్కను చూచి ఆశ్చర్యపడినవి. అంతట ఆనక్క మిగిలిన జంతువులతో నన్ను దేవుడు మీ దగ్గరకు పంపించాడు. మీకు లీడరుగా వుండమని చెప్పాడు అని చెప్పింది. మిగిలిన జంతువులు ఆ సక్క రంగు చూసి నిజమే అనుకొన్నవి. సక్కకు కావల్సిన ఆహారాన్ని తెచ్చేవి. క్రమంగా సక్క చాలా బలంగా లాపుగా తయారయింది. ఒక రోజు అడవిలో జంతువులన్నీ సిద్ధపోతుండగా, మిగిలిన సక్కలు గట్టిగా ఊళ వేయడం మొదలు పెట్టాయి. అలవాటు చంపుకోలేని సీలిరంగు సక్క కూడా ఊళ వేయడం మొదలు పెట్టింది. ఈ ఊళ విన్న మిగిలిన జంతువులు యిది సక్క? అని సక్కను వెంబడించి అడవి నుండి తరిమివేశాయి.

ఫైసిలిటేటర్ కథ చెప్పిన తరువాత సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ దీనివలన మనకు తెలిసిన నీతి ఏమిటి?
- ★ నాయకునికి ఎలాంటి లక్షణాలు వుండాలి

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత నాయకుడు నిజాయితీగా వుండాలి అని ఫైసిలిటేటర్ వివరించి చెప్పాలి.

కథ:

ఒక అడవిలో ఒక సింహాం రాజుగా చెలామణి అయ్యేది. దానికి చాలా కోపం ఎక్కువ. ముందుగా కుదుర్చుకున్న ఒప్పుందం ప్రకారం ఆ అడవిలో పుండే ఒక్కొక్క జంతువు ఆ సింహానికి ఒక్కొక్క రోజు ఆహారంగా వెళ్లి బలి అయ్యేవి. ఒక రోజు కుందేలు వంతు వచ్చింది. కుందేలు చాలా తెల్పివైనది. అది సింహాం వద్దకు చాలా ఆలస్యంగా వెళ్లినది. అది భరించలేని సింహాం కుందేలును ఎందుకు ఆలస్యంగా వచ్చారు? అని ప్రశ్నించింది. దానికి కుందేలు మహారాజా! నేను దారిలో వస్తుండగా ఒక సూతిలోని మరొక సింహాం నన్ను ఆపింది? అదే ఈ అడవికి రాజు అని అంటున్నది? నన్ను మీ వద్దకు రాకుండా ఆపడానికి ప్రయత్నించింది. దాని నుండి నేను తప్పించుకొని వచ్చేసరికి ఇంత సమయం అయ్యింది.

మహారాజా! అని చెప్పింది. అది విన్న సింహాం రెచ్చిపోయి, ఆ నన్ను మించిన రాజు వున్నాడు? ఏడి? ఎక్కడ? నాకు చూపించు! అని అడిగింది. కుందేలు ఒక పాడుపడిన నూతి వద్దకు తీసుకొని వెళ్లి యిదిగో ఇందులోనే వుంది అని చెప్పింది. సింహాం నూతిలో చూచింది. తన ప్రతిబింబాన్ని చూచి మరొక సింహాం అందులో వుందని భ్రమించి నూతిలోనికి దూకి చనిపోయింది.

ఫెసిలిటేటర్ ఈ కథను సభ్యులకు చెప్పి కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ కథ వల్ల తెలిసిన నీతి ఏమిటి?
- ★ నాయకునికి ఎలాంటి లక్షణాలు వుండాలి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత

ఫెసిలిటర్ ఒక మంచి నాయకుడికి ఎటువంటి లక్షణాలు వుండాలి అనే అంశాన్ని పెద్ద గ్రహపాల్ చర్చించి వాటిని ఈ కింది విధముగా క్రోడీకరించి వివరించవలెను.

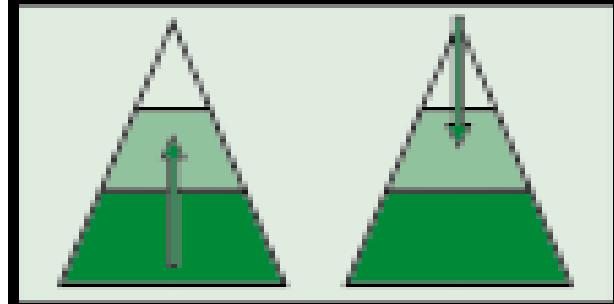
- ★ దైర్ఘ్యం
- ★ అంకితభావము
- ★ నీతి, నిజాయితీలు
- ★ నిష్పక్షపాతము
- ★ సహాగ నాయకత్వము
- ★ ముందుచూపు
- ★ వ్యక్తి ప్రయోజనాల కన్నా సంఘు ప్రయోజనాలకు ప్రాముఖ్యత విచ్చేవారు.
- ★ పారదర్శకత వుండేటట్లు చేయడం (ఈ అంశమును వివరించుటకు ఒక టీల్ గ్లాసులో ఏదైనా వస్తువును ఉంచి గ్లాసులో ఏమి వుందని సభ్యులను అడగాలి. తరువాత గాజు గ్లాసులో ఆ వస్తువును వేసియిప్పుడు గ్లాసులో ఏముందో చెప్పగలరా? అని సభ్యులను ప్రశ్నించి వారి వద్ద నుండి సమాధానాలు వచ్చిన తరువాత పారదర్శకత అంటే సంఘుంలో సభ్యులందరికి అర్థం అయ్యేటట్లు వివరించాలి)
- ★ సంఘుం విధులు, బాధ్యతలపై అవగాహన కల్గి వుండడం
- ★ తగాదా మరియు సమస్యా పరిష్కారంలో సైపుణ్యం కల్గివుండడం
- ★ సభ్యులందరికి సమానావకాశాలు కల్పించడం
- ★ నమ్మకము సహనాన్ని కల్గివుండడం
- ★ విశేషణాళక్తి
- ★ విషయ పరిజ్ఞానం కల్గివుండడం
- ★ తెలివితేటలు
- ★ క్రమశిక్షణ కల్గివుండడం
- ★ ఫెసిలిటేషన్ సైపుణ్యాలు

5.2 సంఘంలో నాయకత్వం ఎలా పుండాలి?

పద్ధతి: ట్రియాంగిల్ ఆట

ఫైసిలిటేటర్ ఒక మంచి నాయకుడు సంఘంను ఎలా నడిపించాలి? అనే విషయమును కింది ట్రియాంగిల్ ఆట ద్వారా తెలియజేయాలి.

- ఈ పటంలో చూపిన విధంగా నేలపై ఒక ట్రియాంగిల్ను గియాలి.
- దానిని మూడు భాగములుగా చేయాలి.
- మొదటి భాగములో ఒక మనిషి మాత్రమే పట్టే విధముగా పుండాలి.
- తరువాత కొంతమంది (15-20) సభ్యులను పేలిచి వారి నుండి ఒక నాయకుని ఎన్నుకొని మొదటి బొమ్మలో చూపిన విధంగా కింద నుండి పైకి కదలమని తనతోటి వారిని తీసుకొని వెళ్లమని చెప్పాలి.
- సభ్యులు ముందుకు పోయేటప్పుడు ట్రియాంగిల్ పట్టని సభ్యులు బయట పుండిపోవాలని చెప్పాలి.

గమనించాలిగే విషయం:

నాయకుడు అలా ముందుకు పోయేకొద్దీ సభ్యులందరు బయట పుండి పోతారు. చివరకు ఒక్క నాయకురాలే మిగులుతుంది.

తరువాత రెండవ బొమ్మలో చూపిన ప్రకారంపై నుండి కిందకు కదలమని నాయకుడికి చెప్పాలి.

గమనించాలిగే విషయం:

మొదటి గడిలో ఒక్కరికి చోటు పుండటం వలన లీడరు ఒక్కరే నిలబడతారు. మిగిలిన సభ్యులందరు ట్రియాంగిల్ బయట పుంటారు. కానీ లీడరు ముందుకు నడిచే కొద్దీ మిగిలిన సభ్యులకు ప్స్టలము లభించడంతో కొంతమంది సభ్యులు ట్రియాంగిల్లోకి వస్తారు. అలా చివరకు అందరు సభ్యులు ట్రియాంగిల్లోకి వస్తారు.

ఆట ముగిసిన తరువాత ఫైసిలిటేటర్ సభ్యులు ఏమి గ్రేహించారో కింది కీలక ప్రశ్నల ద్వారా అడగాలి?

కీలక ప్రశ్నలు

★ మొదటిమరియు రెండవ బొమ్మ ప్రకారం నాయకత్వం వహించడంలో తేడా ఏమి గ్రేహించారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత కింది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి?

మంచి నాయకుడు అందరిని కలుపుకొని పోతూ సంఘంలోని సభ్యులందరు మంచి నాయకులుగా తయారు అవడానికి అవకాశాలు కల్పిస్తాడు.

సంఘమునకు ఎంతమంది నాయకులు పుండాలి?

6.

పద్ధతి: బ్రెంయన్ స్టోర్‌స్

సంఘ సభ్యులను ఫైసిలిటేటర్ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ సంఘమునకు ఎంతమంది నాయకులు ఉండాలి?

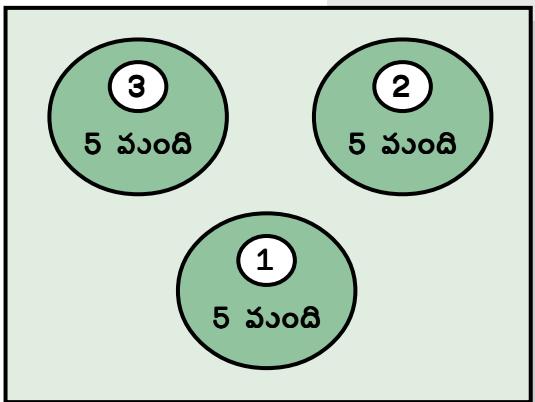
సభ్యుల అబ్బిప్రాయాలు తెలుసుకొన్న తరువాత, ఒక్కరే సంఘంలో నాయకులుగా వుంటే ఎదురయ్యా సమస్యలు/యిభ్యందులు. ఉదా: పనిభారం ఎక్కువవుతుంది. సంఘ సమావేశం ముగ్గించడానికి ఎక్కువ సమయం పడుతుంది, అని వివరించిన తరువాత యిద్దరు లేక ముగ్గరు పున్నవో వారి బాధ్యతలను పెంచుకొనుటకు, లేక ఒకరి పీడ ఆధారపడకుండా వుండుటకు అవకాశం వుంటుందని ఉపన్యాస పద్ధతి ద్వారా సభ్యులకు వివరించాలి.

7. నాయకుల ఎన్నిక

పద్ధతి: రోల్ ప్లై లేదా పి.ఆర్.ఎ.

సూచనలు:

- 15 మంది సభ్యులను ముందుకు రమ్మని పిలిచి వారిని మూడు గ్రూపులుగా చేయాలి.

- మూడు గ్రూపుల వారు మూడు చోట్ల (ప్రక్క పున్న బోమ్మలో చూపిన విధంగా) కూర్చున్న తరువాత మొదటి గ్రూపు వారిని మంచి లీడరుకు వుండాల్సిన లక్షణాల ప్రకారం రెండవ గ్రూపు నుండి అర్పితెన ఒకరిని నిర్ణయించమని చెప్పాలి.
- అలాగే రెండవ గ్రూపు వారు మూడవ గ్రూపు నుండి ఒక వ్యక్తిని మరియు మూడవ గ్రూపు వారు మొదటి గ్రూపు నుండి ఒకరిని ఎన్నుకోమని చెప్పాలి.
- మూడు గ్రూపుల నుండి ముగ్గరుని ఎన్నకుని తరువాత 15 మంది సభ్యులు కలిసి ముగ్గరుని ఆ ముగ్గరిలో ఎవరిని మొదట లీడర్గా నియమించుకోవాలి అనే విషయము చర్చించుకొని లీడరును నిర్ణయించుకోవాలి. ఈ విధంగా చేయడం వలన ఎవరిలో మంచి

నాయకత్వ లక్షణాలు పున్నవో క్షణింగా చర్చించుకునే అవకాశం కలుగుతుంది. మరియు ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో నాయకుల ఎన్నిక సాధ్యమువుతుంది.

లేదా

పి.ఆర్.ఎ. పద్ధతి:

1. సంఘంలో సభ్యులందరి పేర్లు చార్ట్‌పై ఛాయాలి.
2. వాటికి ఎదురుగా మంచి నాయకత్వపు లక్షణాలను వ్రాసి గ్రూపు సభ్యులందరితో ఒక్కొక్కరికి మార్గులు వేయడం ద్వారా ఎవరికి ఎక్కువ మార్గులు వస్తాయో వారిని లీడర్లుగా ఎంపిక చేయవచ్చు. ఒక్కొక్క లక్షణాన్ని సభ్యుల చేత చెప్పించాలి

ఉదా: ఒక సభ్యురాలికి ఛైర్మున్నదా లేదా అని అడిగితే 10 మంది వుంది అని 5గురు లేదు అని చెప్పుతారు. అప్పుడు ఎదురుగడిలో 10 మార్గులు వేయాలి.

ఉదాహరణకు:

సభ్యరాలి పేరు	డైర్క్టరులు	అంకిత భావం	నీతి నిజాయాతీ	నిష్పక్ష పాతం	సహభాగ నాయకత్వం	ముందు చూపు	ప్రయోజనాలకు ప్రాముఖ్యత	అవగాహన	నైపుణ్యం	క్రింది
వెంకమ్మ	0	-	000	0000	000	00	-	00	000	19
రామమ్మ	0	000	000	-	00	00	000	000	0	18
సత్యమ్మ	-	0	0	-	-	-	0000	000	0	7
నాగమ్మ	-	00	0	0000	00	000	00	00	0	15
మంగమ్మ	0000000	00000	0000	000	0000	0000	00000	00000	000	38
కీత	-	0	--	-	--	00	0000	0000	000	8
పార్వతి	0	0	00	0	00	0	0	-	0000	12
సుబ్బమ్మ	00	00	0	000	--	000	000	00	0	21
అంజమ్మ	00	00	0	000	0	000	--	--	0	16
పట్టమ్మ	000	0000	000	0000	00	0	000	000	000	26
	20	20	20	20	20	20	20	20	20	180

★ 5వ సభ్యరాలు మొదటి లీడరు

★ 10 సభ్యరాలు రెండవ లీడరు

నాయకత్వ మారు - ఆవశ్యకత 8.

పద్ధతి: బ్రెయిన్ స్ట్రింగ్ లేదా ఆట, పెద్ద గ్రూపు చర్చ :

ఫెసిలిటేటర్ సంఘంలో నాయకత్వం మార్పు ఆవశ్యకత గురించి వివరించుటకు కొండి ప్రశ్న అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

★ నాయకత్వ మార్పు ఎందుకు?

సభ్యుల నుండి వచ్చిన సమాధానాలను ట్రోఫీకరిస్తూ ఈ కొండి అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

లేదా

పద్ధతి: ఆట, పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఆట

ప్రశ్నలు		ఒంటో	ఒంటో	ఒంటో	ఒంటో	ఒంటో	ఉచ్చ
----------	--	------	------	------	------	------	------

సూచనలు:

- ఫెసిలిటేటర్ బొమ్మలో చూపిన విధంగా నేలపైన కొండలో యలలాగా వంకర టింకరగా గీసి సభ్యుల నుండి ఒకరిని పిలవాలి.
- ఆ వ్యక్తి కళ్ళకు గంతలు కట్టి తను ఒక కొండ అంచు దగ్గర పున్నదని మరియు రెండు కొండల మధ్య చిన్న చెక్కుతో చేసిన దారి గుండా వెళ్లాలి అని చెప్పి మధ్యలో కొన్ని రంధ్రాలు (అడ్డంకులు) పున్నాయి అని రంధ్రాలలో అడుగు వేస్తే లోయలో పడతారని చెప్పాలి.
- రంధ్రాలలో అడుగులు వేయకుండా జాగ్రత్తగా అవతలకు వెళ్లాలని చెప్పాలి.
- కళ్ళకు గంతలు కట్టిన తరువాతే అడ్డంకులు గీయాలి.
- తరువాత ఇంకో వ్యక్తిని పిలిపించి కళ్ళకు గంతలు కట్టిన తరువాత మరొక వ్యక్తి సహాయంతో (సరియై న దారి చెప్పడం ద్వారా) అవతలి కొండకు చేరమని చెప్పాలి.
- తరువాత సభ్యురాలి కళ్ళకు గంతలు విప్పిసి వెళ్ళమని చెప్పాలి.

ఆట అయిపోయిన తరువాత ఆట ఆడిన వారిని ఫెసిలిటేటర్ కింది విధంగా పశ్చించాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ వారు గమ్యం ఎందుకు చేరగలిగారు? / చేరలేకపోయారు?
- ★ దీని నుండి గ్రహించిన నీతి ఏమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానములు రాబ్జెన్ తరువాత కింది విధముగా ట్రోడీకరించాలి.

ఒకస్తో నాయకులుగా ఎల్లప్పుడు పుండినచో మిగిలిన సభ్యులు తమ సంఘం కార్యక్రమాలకు నిర్వహించుకోలేనే దానికి మొదటిగా కళ్ళకు గంతలు కట్టిన వారిని ఉదాహరణగా తెలపాలి.

రెండవసారి కళ్ళకు గంతలు కట్టిన వారికి వేరే వ్యక్తి సహాయం చేశారు. అదే విధంగా మంచి నాయకులు యితర సభ్యులకు సహాయపడినచో వారు అన్ని అవరోధాలను ఎదుర్కొనగలుగుతారని, లీడర్లను మార్పుకున్నందున, సభ్యులందరికీ అన్ని విషయాలు సేర్చుకునే అవకాశం వస్తుందని, దానితో మూడవ వ్యక్తిలా ఎవరి సహాయం లేకుండా గమ్యం చేరుకోగలరని తెలియజేయాలి.

తరువాత నాయకత్వము మార్పు ఆవశ్యకతను ఈ కింది విధంగా తెలపాలి

- కొత్తవారికి అవకాశం వస్తుంది.
- బాధ్యతలను పంచుకోవచ్చు.
- సంఘం సాధ్యగా నడవడానికి దోషాదపడుతుంది.
- అందరికి సమాన అవకాశాలు కల్పిస్తుంది.
- కొంతమందికి అధికారం పరిమితం కాదు.

- కసీసం రెండు సంవత్సరాలకి ఒకసారి కొత్త నాయకులను ఎంపిక చేసుకోవాలి
- పారదర్శకతను పెంచుతంది.

ఫేసిలిటేటర్ నాయకత్వ మార్పు అవసరాన్ని తెలియజేస్తూ కసీసం రెండు సంవత్సరాలకు ఒకసారి నాయకులను మార్పుకోవాలి? అని తెలియజేయాలి.

10.

నాయకత్వములో సమస్యలు, సర్దుబాట్లు

పద్ధతి: అనుభవాలను పంచుకోవడం

ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ నాయకత్వంలో మీ సంఘం ఎటువంటి సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నది.
- ★ వాటిని మీరు ఏ విధంగా పరిష్కరించారు?

తరువాత ఈ కింది అంశాలను వివరించాలి.

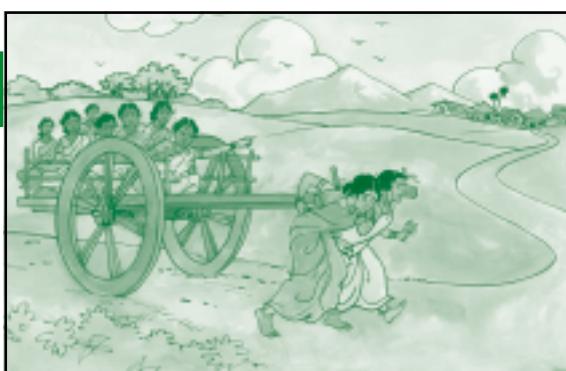
- ★ కొంతమంది సభ్యులు పోటీ మనస్తత్వంతో నాయకురాలి పనికి అడ్డు కల్గించవచ్చు.
- ★ సభ్యులు నాయకురాలి మాట వినకపోవచ్చు
- ★ సభ్యులు లేదా తోటి నాయకురాళ్ళు ఒకరి మీద బాధ్యత నెట్టివేయవచ్చు.
- ★ సంఘం నిధినందు తేడాలు రావచ్చు.
- ★ పనిభారం పేరగవచ్చు.
- ★ బుక్ కీపర్ నాయకురాలి మాట వినకపోవచ్చును.

సభ్యులు, నాయకుల బాధ్యతలు, విధులు

పద్ధతి: చిన్న గ్రూపు చర్చ లేదా రెబల్గేమ్

ఫేసిలిటేటర్ బ్యాంకులను చూపించి కింది కీలక ప్రశ్న అడగాలి.

43

లీడర్ష్ అధికభారం - పురోజువ్యాధికి నిరోధం

44

లీడర్ష్ పెత్తనం - భాగస్వామ్య పతనం

45

సమాన భాగస్వామ్యం - సంఘ అభివృద్ధికి త్వరితం

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ మీరు మొదటి బొమ్మలో ఏమి గమనించారు?
- ★ రెండవ బొమ్మలో ఏమి గమనించారు?
- ★ మూడవ బొమ్మలో ఏమి గమనించారు?
- ★ పైన చెప్పిన తపా బొమ్మలలో ఏ బొమ్మలో పరిష్కారి ఏ సంఘంలో మండాలని కోరుకుంటున్నారు? ఎందుకు?

గ్రామ లీడర్ల బాధ్యతలు:

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులను 3 లేదా 4 ఇన్న గ్రామాలుగా (లీడర్లు యిద్దరు వున్నచో మూడు గ్రామాలు, ముగ్గురు వున్నచో నాలుగు గ్రామాలు) చేసి సంఘ నిర్వహణలో సభ్యుల మరియు లీడర్ల బాధ్యతలు, విధులు చిన్న గ్రామాలలో చర్చించమని చెప్పాలి. తరువాత గ్రామాలను వారు చర్చించిన అంశాలను పెద్ద గ్రామకు ప్రజెంట్ చేయమని చెప్పాలి.

అధ్యక్షురాలు:

- క్రమం తప్పకుండా సంఘ సమావేశాలకు నిర్దియించిన సమయానికి ముందుగానే హజురై అధ్యక్షత వ్హించడం, అందరూ కలిసి నిర్దియం తీసుకునే విధంగా చూడడం - నిర్దియాలపై సంతకాలు చేయడం, ఆమోదించడం.
- కొత్త సభ్యులను చేర్చుకోవడం, సభ్యత్వం రద్దుచేసుకునే సభ్యులకు సంబంధించి యితర సభ్యులకు నిర్దియం తీసుకోవడానికి సహాయం చేయడం
- పాదుపులు, అప్పులు, సభ్యులందరు సక్రమంగా చెల్లించే విధంగా చూడడం
- మొండి బకాయిలను వసూలు చేయడంలో యితర సభ్యులకు సహాయం చేయడం
- సభ్యులు, యితర సహాయ నాయకుల సహాయంతో సంఘం సమస్యలను చర్చించి పరిష్కరించడం
- కార్యదర్శి, కోశాధికారులతో కార్యకలాపాలను సమన్వయపరచడం
- సంఘం ఆదాయాన్ని వ్యయాన్ని రికార్డులను పర్యవేక్షించడం
- బ్యాంకు ఖాతాకు సంబంధించి సంతకం చేసే వారిలో ఒకరుగా వ్యవహారించడం

- శిక్షణవసరములు గుర్తించి అందించడం
- ప్రభుత్వ పథకాలు, సేవలు గుర్తించి సభ్యులకు అందునట్లు చూడడం
- సంఘం రికార్డులు ఆడిట్ జరుగునట్లు చూడడం
- తను పొందిన శిక్షణ వివరములను యితర సభ్యులతో చర్చించడం

కార్యదర్శి:

- అత్యవసర సమావేశాలకు సభ్యులను పిలవడం, నిర్వహించడం
- సమావేశ తీర్మానాలు వ్రాయడంను పర్యవేక్షించడం, సమావేశాలకు ముందు అజ్ఞిండాలను తయారుచేయడం.
- ప్రాజెక్టు సిబ్బంది సహాయంతో లేక సహాయం లేకుండా అన్ని సమావేశాలను ఏర్పాటుచేయడం అకొంట్ పుస్తకాలను తనిఖీ చేయడం, వారంలో జరిగే సమావేశాలలో సభ్యులకు నివేదిక సమర్పించడం
- ఎప్పటికప్పుడు అన్ని ఆర్థిక లావాదేవీలను (లాభం మరియు నష్టం బ్యాలన్స్ పీట్) సంఘం ముందుంచడం.
- బ్యాంకు ఖాతాకు సంబంధించి ఆ సంతకం చేసే వారిలో ఒకరిగా వ్యవహారించడం
- ప్రాజెక్టు సిబ్బందితో, యితర సంస్థలతో సంబంధాలు ఏర్పాటు చేయడంలో తొలి అనుసంధాన కర్తగా వ్యవహారించడం
- అధ్యక్షులు సమావేశానికి రాసప్పుడు సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించడం.

కోశా ధికారి:

- పాదుపులను, అప్పులను వసూలు చేయడం
- పుస్తకాలను ఖాతాలను నిర్వహించగలిగితే సమావేశాల సమయంలో డబ్బు లావాదేవీల విషయంలో ఆమెకు కార్యదర్శి, అధ్యక్షులు సహాయం చేస్తారు.
- బ్యాంకు లేదా ప్రతినిధుల నుండి డబ్బు తీసుకొనిరావడం, జమ చేయడం
- సభ్యులు ఆమోదించిన బుఱాలను పంపిణీ చేయడం మరియు డబ్బు తీసుకోవడం (పాదుపు, తిరిగి చెల్లింపులు, జరిమానాలు మొదలైనవి)
- సమావేశాలలో సంఘంలో ఏ మేరకు డబ్బు వుందో సభ్యులకు తెలియచేయడం
- బ్యాంకు ఖాతాకు సంబంధించి సంతకం చేసే వారిలో ఒకరిగా వుండడం
- సమాఖ్య/ఫిడరేషన్ సంఘం అకోంట్లను ఆడిట్ చేసేటప్పుడు సహాయం చేయడం.
- క్యూప్ బాంక్ నిర్వహించడం

సభ్యుల బాధ్యతలు:

- గ్రూపు కార్యక్రమాలలో ఉత్సాహంగా పాల్గొనడం
- సంఘం కట్టుబాటుకు కట్టుబడి వుండడం
- గ్రూపు చర్చలలో మరియు నిర్ణయాలు తీసుకొవడంలో ఉత్సాహంగా పాల్గొనడం
- క్రమం తప్పకుండా సమావేశాలకు హజరు మరియు పాదుపు చెల్లింపులు చేయడం
- సక్రమముగా నిర్ణయించిన కిస్తుల ప్రకారం అప్పులు చెల్లించడం

- యితర సభ్యులు అప్పులు సక్రమంగా వినియోగించుకున్నారా? లేదా? అప్పులు సక్రమంగా కట్టారా లేదా? అని పర్యవేష్టించడంలో నాయకులకు సహాయపడుట
- బ్యాంకుకి తన వంతు వచ్చినప్పుడు డబ్బు జమచేయడం, బ్యాంకు నుండి తీయడం
- అవసరాన్ని బట్టి సమాఖ్య సమావేశాలకు యితర సంస్కలకు వెళ్డం
- సంఘంలో క్రమశిక్షణ, పక్షమత్యము పెంచడంలో సహకరించడం
- పాస్ పుస్తకంలో ఎప్పటిక్కప్పుడు లెక్కలు నమోదు చేసుకొనుట
- సామాజికాభివృద్ధి కార్యక్రమాలలో పాల్గొనడం
- అన్ని శిక్షణా కార్యక్రమాలకు హాజరు కావడం

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు వేయడం ద్వారా శిక్షణాంశాలు ఎంతవరకు ఆర్థమైనవో గ్రహించాలి.

1. నాయకత్వము అనగానేమి?
2. నాయకత్వం ఆవశ్యకత ఏమిటి?
3. వివిధ నాయకత్వ రకాలేమిటి?
4. మంచి నాయకుని లక్షణాలేమిటి? మనకు ఎలాంటి నాయకులు కావాలి?
5. నాయకులు ఎంతమంది ఉండాలి? వారిని ఎలా ఎన్నుకోవాలి?
6. నాయకత్వ మార్పు ఎందుకు అవసరం?
7. నాయకత్వ సమస్యలు, సర్దుబాట్లు ఏమిటి?
8. సభ్యుల, లీడర్ల పాత్ర ఏమిటి?

ఫలితము

సంఘ సభ్యులు నాయకత్వము, దాని ఆవశ్యకత మరియు వివిధ నాయకత్వ రకాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫెసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నయ పద్ధతులు

1. టవర్ బిల్డింగ్	2. పేపర్ కటింగ్	3. ల్రిఫ్టుజం ఆట	4. ఇట్లు గీయడం
5. జవారి విండ్స్			

సమస్యలు – పరిశ్చరములు

11

ఉదేశ్యము

సభ్యులు సంఘములో వచ్చే సమస్యలు మరియు వాటి పరిశ్చర మార్గాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. సమస్య – నిర్వచనం
2. తుగ్ఫుకు, సమస్యకు గల తేడాలు
3. సమస్య – రకాలు
4. సమస్య పరిశ్చర పద్ధతి
5. సమస్యలను వ్యాథమిక స్థాయిలో గుర్తించి నివారించడం
6. సమస్య పరిశ్చరంలో సభ్యుల మరియు లీడర్ల బాధ్యతలు

శిక్షణా పరికరములు

పిడికెడు పైజా గ ల రాష్ట్ర 8 నుండి 10,

బొమ్మలు: 46, 47

2 గంటలు

1. సమస్య - నిర్వచనం

పద్ధతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ/చుక్కట/తొమ్మిది చుక్కల ఆట లేదా రోల్స్ లేదా తాడాట లేదా అనుభవాలు పంచుకొనుట.

ఫసిలిటేటర్ సభ్యులకు సమస్య అంటే ఏమిటి? అన్న విషయాన్ని పెద్ద గ్రామ చర్చల ద్వారా తెలియ చేయాలి. బొమ్మును (సమావేశపు బొమ్ము) చూపించి సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నలు అడగాలి.

46

సమస్య పరిష్కార మార్గం

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ బొమ్మలో ఏమి గమనించారు?
- ★ అందరు సంతోషంగా ఉన్నారా? ఎందుకు?

ఫసిలిటేటర్ పై కీలక ప్రశ్నల నుండి వచ్చిన సమాధానాలను క్రోడీకరించి సమస్య నిర్వచనాన్ని సభ్యులకు వివరించాలి.

సంఘంలోగాని, బయటగాని లక్ష్యసాధనకు వ్యతిరేకంగా ఏర్పడే పరిస్థితిని సమస్య అంటారు. యిది వ్యక్తిగతమైనది కాదు.

ఫసిలిటేటర్కు సూచన:

ఫసిలిటేటర్ దీనిని వివరించడానికి సభ్యుల అనుభవాలను చెప్పించి దాని ద్వారా అందరు సమస్యను అర్థం చేసుకునేటట్లు సహకరించవలెను.

2. సమస్యకు తగవుకు గల తేడా

పద్ధతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ / ఆట

ఫసిలిటేటర్ ఇద్దరు మహిళలు పోట్లాడుకుంటున్న బొమ్మును సభ్యులకు చూపించి కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ ఈ బొమ్మలో ఏం జరుగుతున్నది?

సభ్యులు సమాధానం చేప్పిన
తరువాత తగ్గుకు సమస్యకు గల
తేడాను తెలియజేయాలి.

47

లేదా

కింది ఆటను ఆడించి తగ్గును నిర్వచించవలయును.

సమస్య - పరిష్కార ఆవశ్యకత

సూచనలు:

- ఈ ఆటకు 8 నుండి 10 రాళ్ళు (ప్రాణిలో పట్టునంతవి) కావాలి.
- సభ్యులను రెండు గ్రాపులుగా చేయవలెను. (ఒక గ్రాపులో యిద్దరున్నా చాలు)
- గ్రాపులకు వేర్పేరుగా ఈ విషయాలు చెప్పాలి. ఒక్క గ్రాపును కుప్పగా పెట్టమనాలి.
రెండవ గ్రాపును రాళ్లను తలుపు దగ్గర పెట్టమనాలి. గలిచిన గ్రాపుకు
బహుమతినిస్తామని చెప్పాలి.
- ఫెసిలిటేటర్ ఈ ఆటను 10-15 నిమిషాలు ఆడించాలి.
- ఆటను ఆపిన తరువాత సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ ఆటలో ఏమి జరిగింది? వారి మధ్య తగ్గు ఎందుకు వచ్చింది?

★ తగ్గు అంటే ఏమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబ్ట్టీన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ తగ్గు నిర్వచనాన్ని వివరించి
చెప్పాలి.

యిద్దరి వ్యక్తుల మధ్య అభిప్రాయ భేదాల వలన వచ్చే దానిని తగ్గు అంటారు. ఉదా:
చెట్టుముందా? విత్తు ముందా? - కోడి ముందా? గ్రుడ్జు ముందా?

ఫెసిలిటేటర్ తగ్గును నిర్వచించిన తరువాత సభ్యులకు తగ్గుకు, సమస్యకు గల తేడాలను
వివరించాలి.

సవాన్స్	తగ్గు
సమస్య బాహ్యమైన లేదా ఆంతరంగిక లేదా కుటుంబపరమైన కారణాల వల్ల ఉద్ఘవిస్తుంది.	తగ్గు యిద్దరి వ్యక్తుల అభిప్రాయ భేదముల వలన వస్తుంది.

3. సమస్య - రకాలు

పద్ధతి: రోల్ పీ / కేస్ ప్రైడ్

ఫెసిలిటేటర్ సమస్యలలోనే రకాలను రోల్ పీ ద్వారా సభ్యులకు ఆధ్రమయ్యలా చెప్పాలి. సమస్యలు (గ్రూపుకు సంబంధించి) రెండు రకాలు.

1. గ్రూపులో ఉండే సమస్యలు లేదా అంతర్గత సమస్యలు.
2. బాహ్య సమస్యలు - గ్రూపుకు బయటి నుండి వచ్చే సమస్యలు.

తరువాత సభ్యులచే కింది రోల్ పీలను చేయంచాలి.

గ్రూపులో మండి సమస్యలు లేదా అంతర్గత సమస్యలు:

రోల్ పీ నందు ఫెసిలిటేటర్ ఈ మంది సభ్యులను స్థాపించంగా రమ్మని పిలిచి వారు చేయవలసిన అంశాలను కింది విధంగా వివరించాలి. రోల్ పీని పెద్ద గ్రూపులో ప్రదర్శించమనాలి. దీనికి 15 నిమిషాలు కేంటాయించాలి.

సూచనలు:

- సంఘం లీడర్ సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించి పాదుపులు వసూలు చేస్తుంది.
- అప్పులు కావలసిన వారు అడుగుతారు.
- ఒక సభ్యురాలు తన భర్త ఆపరేషన్లకు రూ. 1000 అడుగుతుంది.
- మరొక సభ్యురాలు బియ్యం కొనుక్కోవడానికి రూ. 150, మరొక సభ్యురాలు తన ఆరోగ్యం కొరకు రూ. 300, మరొక సభ్యురాలు తన అప్పు తీర్చడానికి రూ. 200 అడుగుతారు.
- అందరు ఒకరితో ఒకరు పోటీ పడతారు.
- సంఘంలో వున్న పాదుపు మొత్తం రూ. 1200.

రోల్ పీ ముగిసిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సమావేశంలో ఏమి జరిగింది?
- ★ వారందరికి గల సమస్యలేమటి?
- ★ చర్చలు ఎవరెవరి మధ్య జరిగినవి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబడ్డిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కింది విషయాలను క్రోణికరించి సభ్యులకు వివరించాలి.

సంఘంలోని సభ్యుల మధ్య వచ్చిన సమస్య కావున దీనిని అంతర్గత సమస్య అంటారు.

బాహ్య సమస్యలు

పద్ధతి: కేస్ ప్రైడ్ లేదా రోల్ పీ

తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సంఘమునకు బయట నుంచి వచ్చే సమస్యలను గురించి సభ్యులు

తెలుసుకొనుటకు కింద పేర్కొన్న కేస్ ప్రడీని ఉపయోగించాలి. ఈ కేస్ ప్రడీని రోల్ ఫీ ద్వారా కూడా వివరించవచ్చు). రోల్ ఫీను నిర్వహించేటప్పుడు దానికి అవసరమైన సభ్యులను ఎంపిక చేసుకోవాలి.

రోల్ ఫీ / కేస్ ప్రడీ

పార్వతి మహిళా సంఘం ఏర్పడి 9 నెలలు అయినది. సమావేశాలు స్క్రమంగా జరుపుకొనుచూ పొదుపులు చేసుకుంటున్నారు. వీరు బ్యాంకు వారిని కలిసి మాకు అప్పు యీస్ట్ ఉపాధి కార్బూక్మాలు చేపడతామన్నారు. మేనేజర్ పుస్తకాలు చూసి సరే ఒక వారం తరువాత రమ్మన్నాడు. వారం తరువాత వెళితే సంఘంలోని ముగ్గురు సభ్యుల కుటుంబాలు వారు బ్యాంకు నుండి అప్పు తీసుకున్నారు. తిరిగి కట్టలేదు. మీకు ఇస్తే మీరు కూడా కట్టకపోవచ్చు. కాబట్టి అప్పు ఇవ్వము అని చెప్పారు. ఆ గ్రూపుకు అప్పు మంజూరు కాలేదు.

పై కేస్ ప్రడీని లేదా రోల్ ఫీని వివరించిన తరువాత ఫేసిలిటేటర్ కింది కీలక ప్రశ్నలను ఆడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ సంఘానికి గల సమస్య ఏమిటి?
- ★ ఎవరి వల్ల గ్రూపునకు సమస్య వచ్చింది?
- ★ ఎందువల్ల వారు ఆదాయాభివృద్ధి కార్బూక్మాలు చేపట్టలేక పోతున్నారు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత బాహ్య వాతావరణం నుండి గ్రూపునకు సమస్యలు ఎలా వస్తాయి అన్నది ఫేసిలిటేటర్ వివరించి చెప్పాలి.

1. తమ వద్ద అప్పులు తీసుకోవడం లేదని ధనికులు, వడ్డి వ్యాపారులు సంఘ కార్బూకలపాలకు అడ్డు వచ్చుట.
2. గ్రామ పెద్దలు, రాజకీయ నాయకులు సంఘాలు స్థాపించిన తరువాత మహిళలు తమ అధికారాన్ని భరించడం లేదని సంఘ కార్బూకలాలపాలకు అడ్డు వచ్చుట.
3. సంఘాల మధ్య వనరుల వినియోగంలో సమస్యలు
4. ప్రభుత్వ పథకాలను వినియోగించుకొనుటలో అధికారులు సమస్యలు సృష్టించటం.

సమస్య - పరిష్కార పద్ధతి

4.

పద్ధతి: కేస్ ప్రడీ / చిక్కు ముడి ఆట లేదా వాస్తవ ఉదాహరణలు

ఫేసిలిటేటర్ సంఘంలోని ఏదైనా ఒక సమస్యను తీసుకొని కేస్ ప్రడీని తయారుచేసి, సభ్యులకు వినిపించాలి.

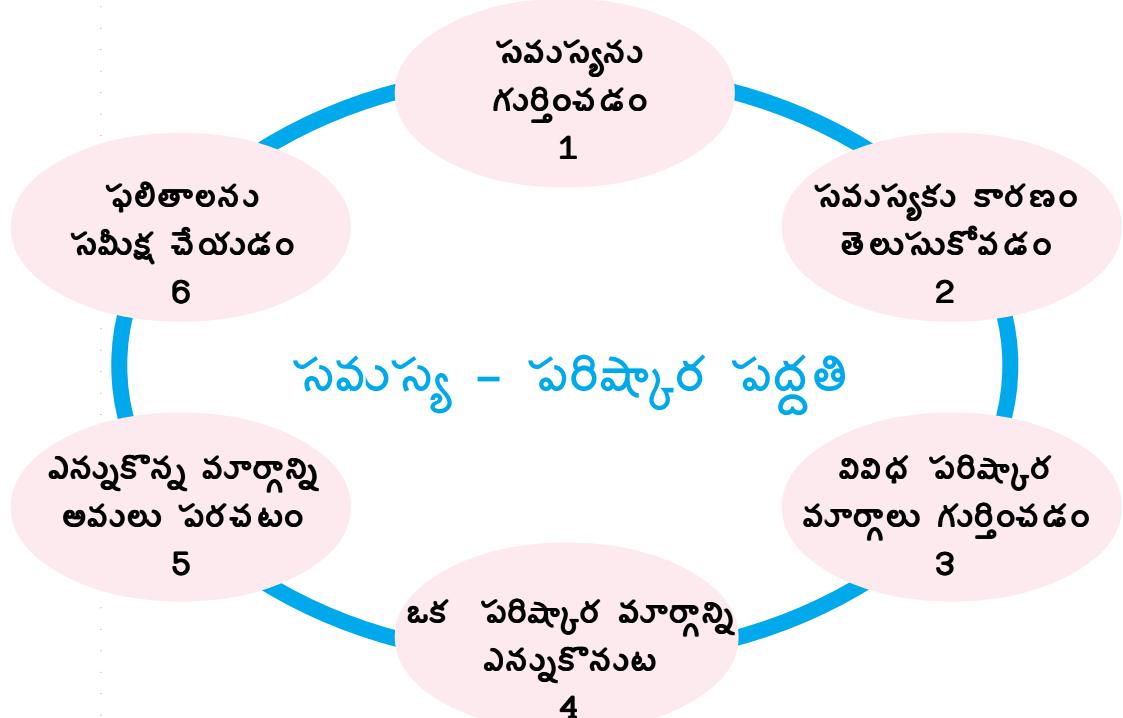
కేస్ స్టడీ:

పామెన గ్రామంలోని పద్మావతి మహిళా సంఘం నందు 20 మంది మహిళలు సభ్యులుగా వున్నారు. వారు యకోద అనే మహిళకు సెలకు రూ. 25/- జీతంగా యిచ్చి సంఘ పుస్తకాలు నిర్వహించుటకు నియమించుకున్నారు. పద్మావతి సంఘం లీడర్లు, సభ్యులు యకోద పుస్తకాలు ఎలా రాస్తున్నది ఎప్పుడూ పరిశీలించక మొత్తం బాధ్యతను ఆమెలై వేసి పాదుపు చేయగానే సమావేశం నుండి వెళ్లిపోయే వారు. జయమ్మ అనే సభ్యురాలు రూ. 1000/- సంఘం నుండి అప్పుగా తీసుకొని పది కంతులలో చెల్లిస్తానని చెప్పి తన యిష్టం వచ్చినప్పుడు యిష్టం వచ్చినంత అప్పు కట్టేది. ఒక రోజు సమావేశంలో ఆమెను అప్పు చెల్లించమనగా, తాను అప్పు పూర్తిగా చెల్లించి వేసానని చెప్పింది. పుస్తకాలు తీసి, చూడగా యకోద ఆమె అప్పు లెక్కలు రాయలేదు. దానితో సంఘ సభ్యుల మధ్య గొడవ జరిగి సంఘ సమావేశాలు పెట్టేకోపటం మానివేశారు.

ఫెసిలిటేటర్ పెద్ద గ్రూపులో కింది కీలక ప్రశ్నలు అడిగి వారి సమాధానాలను క్రోడీకరించి సమస్య పరిష్కార విధానాలను వివరించాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఇక్కడ సమస్య ఏమిటి?
- ★ సమస్యకు గల కారణాలేమిటి?
- ★ సమస్యను ఏ విధంగా పరిష్కరించవచ్చు?
- ★ సమస్య పరిష్కారంలో మీరు పాటించిన పద్దతి ఏమిటి?

1. సమస్యను గుర్తించడం:

సంఘంలో చాలా సమస్యలు వస్తుంటాయి. వాటిని సమస్యగా గుర్తించడం అనేది మొదటి విధానం.

ఉదా: కేస్ ప్రైస్ నందు సభ్యరాలు వాయిదాలు చెల్లించడం లేదు. యది సమస్య. దీనిని గుర్తించడం.

2. కారణాలు తెలుసుకోవడం:

ఎ) ఒక సమస్యకు అనేక కారణాలు వుంటాయి. వాటిని తెలుసుకోవడం చాలా అవసరం.

బ) మూల కారణాలను గుర్తించడం

3. వివిధ పరిశ్శార మార్గాలను గుర్తించడం:

ప్రతీ సమస్యకు చాలా పరిశ్శార మార్గాలు వుంటాయి. వాటిని గుర్తించాలి. పరిశ్శార మార్గాలకి గల అవరోధాలను, సాధ్యాసాధ్యాలను పరిశీలించడం.

4. పరిశ్శార మార్గాలు ఎన్నుకోవడం:

వివిధ పరిశ్శార మార్గాల మంచిచెడలు బేరీజా వేసి సరైన పరిశ్శార మార్గాన్ని ఎన్నుకోవడం.

5. సమస్యను పరిష్కరించడం:

ఎన్నుకున్న పరిశ్శారాన్ని ఒక ప్రణాళిక ప్రకారం అమలు చేసి సమస్యను పరిష్కరించడం. పరిశ్శార మార్గాన్ని అమలు చేయడంలో ఎవరెవరు ఏమే బాధ్యతలు ఏ విధంగా నిర్వహించాలి అనే దానిపై స్పష్టమైన అవగాహన ముందుగానే ఏర్పరచుకోవాలి.

6. ఫలితమును సమీక్ష చేయడం:

తరువాత ఫలితాలను ఏ విధంగా ఉంది అని సమీక్ష చేయడం చాలా అవసరం. అమలు చేయబడిన పరిశ్శారం సమస్యను పరిష్కరించినదా? లేదా? లేక అది కొంతవరకు మాత్రమే పరిష్కరించ గలిగినదా? అవి ఇంకా సమస్యకేమైనా దారి తీసిందా? అని సమీక్ష చేయాలి.

5.

సమస్యలను ప్రాథమిక స్థాయిలో గుర్తించి నివారించడం

పద్ధతి: కేస్ ప్రైస్

ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది కేస్ ప్రైస్ ని సభ్యులకు వివరించాలి

ధనలక్షీ సంఘంలోని కాంతమ్మ ఒక సభ్యరాలు. సంఘం పాదుపు నుండి రూ.900 ఇంటి అవసరములకు అప్పు తీసుకుంది. నెలకు రూ. 100 చొప్పున 9 నెలలో తిరిగి చెల్లించగలనని చెప్పింది. వడ్డి నెలకు రెండు రూపాయలు. ఆ తరువాత నెల సమావేశమునకు వచ్చింది. కాని అప్పుడు యిబ్బందులు వలన కంతు కట్టలేనంది. అట్టే రెండు నెలలు ఏవేవో చెబుతూ సమావేశములకు రాలేదు. తరువాత సమావేశములో సభ్యులు చర్చించుకొని కాంతమ్మ యింటికి వెళ్ళి అడిగారు. దానికి ఆమె నేను సంఘంలో ఉండను, నా పాదుపును అప్పుకు జమ చేసుకోమని చెప్పింది.

పై కేస్ ప్రైస్ ని ఫెసిలిటేటర్ వివరించిన తరువాత, సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ కాంతమ్మ అప్పు ఎంత?
- ★ వాయిదాలు ఎన్ని?
- ★ వాయిదాలు ఎందుకు చెల్లించలేదు?
- ★ తన యింటికి వచ్చి అడిగిన సంఘ సభ్యులకు ఏమి చెప్పింది?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫేసిలిటేటర్ సమస్యను తొలిదశలోనే గుర్తించి దానిని నివారించడం మంచిదని తెలియజేయాలి. తరువాత కింది విషయాలు వివరించాలి.

- ★ సమస్యను ప్రాథమిక దశలో గుర్తించకపోతే, ఆ సమస్య మరింత తీవ్రమయ్య అవకాశం ఉంది.
- ★ సమస్య తీవ్రమధం వలన పరిష్కార మార్గాలు కన్నించక పోవచ్చు. తద్వారా సంఘుంలో గొడవలు వచ్చి, విడిపోవడానికి అవకాశం వుంది.

ఫేసిలిటేటర్ కు సూచనలు:

- కింది సామేతలను ఫేసిలిటేటర్ అవసరాన్ని బట్టి వాడవచ్చు.
1. ఆలస్యం అమృతం విషం.
 2. తొలికి తోలు తెగలేదు. మలీకి మాను తెగుతుందా?
 3. మొక్కె వంగనిది మానై వంగుతుందా?
 4. చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకోవడం
 5. గోటితో పోయే దాన్ని గొడ్డలి వరకు తెచ్చుకోవడం.

6.

సమస్య పరిష్కారంలో సభ్యుల మరియు లీడర్ల బాధ్యతలు

పద్ధతి: చిన్న గ్రూపు చర్చలు:

ఫేసిలిటేటర్ సమస్య పరిష్కారంలో సభ్యుల మరియు లీడర్ల బాధ్యతలను వివరించుటకు మొత్తం సభ్యులను రెండు లేదా మూడు గ్రూపులుగా చేయాలి. ఆ చర్చలను పెద్ద గ్రౌపు సందు క్రోడీకరించి కింది అంశాలను తెలియజేయాలి.

సమస్య పరిష్కారంలో సభ్యుల మరియు లీడర్ల బాధ్యతలు

సభ్యులు	లీడర్లు
<ol style="list-style-type: none"> 1. సమస్యను గుర్తించడంలోను, పరిష్కారించడంలోను లీడర్లకు సభ్యులు సహకరించుట. 2. గుర్తించిన సమస్య సంఘానిది, దీనిని అందరూ కలిసి పరిష్కారించాలి అనే అవగాహనను పెంపాందించుకొనుట. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ప్రాథమిక దశలోనే గుర్తించి సభ్యులకు దానిపై అవగాహనను కలిగించడం 2. సభ్యుల సహకారంతో వివిధ పరిష్కార మార్గాలను గుర్తించడం 3. సమస్యను పరిష్కారించడం 4. సమస్య పరిష్కారాన్ని ప్రతి దశలోనూ అంచనా వేపి, ఫలితాన్ని సమీక్ష చేయడం.

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ శిక్షణాంశాలు సభ్యులకు ఎంతవరకు అర్థమైనచో కీంది ప్రశ్నల ద్వారా తెలుసుకోవాలి?

1. సమస్య అంటే ఏమిటి?
2. తగపుకు, సమస్యకు గల తేడా ఏమిటి?
3. సమస్య ఎన్ని రకాలు?
4. సమస్యలను ఎలా పరిష్కరించవచ్చు?
5. సమస్యలను ప్రాథమిక స్థాయిలో గుర్తించి నివారించడం ఎలా?
6. సమస్య పరిష్కారంలో సభ్యుల మరియు లీడర్ల బాధ్యతలేమిటి?

సభ్యులు సంఘములో వచ్చే సమస్యలు మరియు వాటి పరిష్కార మార్గాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.

ఫలితము

ఫెసిలిటేటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

1. చుక్కాట
2. ఏనుగు కథ
3. టీక్స్ కథ
4. ముచ్చిక అభ్యాసము.

సాజన్యం: పార్టీసిపిఎరీ లెర్నింగ్ అండ్ యాక్స్ - ఏ ట్రైనర్స్ గైడ్

తగ్గులు – నివారణ

12

ఉదేశ్యము

సభ్యులు సంఘంలోని తగ్గులు మరియు వాటి పరిష్కార మార్గాలపై అవగాహనను పెంపాందించుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. తగ్గు – నిర్వచనం
2. తగ్గులు – కారణాలు
3. తగ్గులు – రకాలు
4. సంఘంలో వచ్చే తగ్గులు – కారణాలు
5. పరిష్కారము కాని తగ్గులు – పరిణామాలు
6. తగ్గులు – పరిష్కార మార్గాలు
7. తగ్గులు – నివారణ చర్యలు

శిక్షణాపరికరములు

విధి రంగుల ప్లాఫ్టీక్ కలర్ కారితములు
(సెల్లోఫన్ కలర్ పేపర్), జాకెట్ హిస్, కత్తెర

1. తగ్వు - నిర్వచనం

పద్ధతి: కథ లేదా రోల్ స్టేషన్

ఫసిలిటేటర్ తగ్వులు అంటే ఏమిటని వివరించడానికి సభ్యులకు కింది కథను చెప్పాలి.

కథ

రామాపురంలో రామయ్య, వెంకటయ్య, సుబ్బయ్య అనే ముగ్గురు స్నేహితులు ఉన్నారు. రామయ్య మళ్ళీతో బొమ్మలు చేయడం, వెంకటయ్య సగలు చేయడం, సుబ్బయ్య రంగులు వేయడంలో మంచి నేర్చరులు. ఒకసారి రామయ్య ఒక నెమలి బొమ్మను చేసాడు. ఆ బొమ్మను చూసిన వెంకటయ్య, బంగారు సగలు చేసి పెట్టాడు. సుబ్బయ్య రంగులు వేసాడు. ఆ బొమ్మను అలంకరిస్తుండగా అక్కడకు పచ్చిన బుప్పి ఆ బొమ్మను చూసి దానికి ప్రాణం పోసాడు. బుప్పి ఆ నెమలిని ఆ ముగ్గురు స్నేహితులకు బహుమతిగా యిచ్చి పెట్టిపోయాడు. అ అందమైన నెమలిని ఎవరికి వారే సాంతం చేసుకోవాలనుకున్నారు. రామయ్య నేను బొమ్మను చేసాను కాబట్టి ఆ నెమలి నాది అన్నాడు. వెంకటయ్య నేను బంగారు సగలు చేసాను కాబట్టి నెమలి నాకు కావాలి అన్నాడు. సుబ్బయ్య నేను రంగులు వేశాను కాబట్టి నెమలి నాదే అని వారిలో వారు తగ్వులాడుకున్నారు.

ఫసిలిటేటర్ పై కథను వివరించిన తరువాత సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

★ ప్రాణస్నేహితులైన రామయ్య, వెంకటయ్య, సుబ్బయ్యల మధ్య ఏమి జరిగింది? ఎందుకు జరిగింది?

★ దీనిని బట్టి తగ్వు అంటే ఏమి అర్థమైంది?

ఫసిలిటేటర్ సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత కింది విషయాలు జత చేసి వివరించాలి.

తగ్వు అనగా

- సభ్యుల మధ్య వచ్చే అభిప్రాయభేదాలు
- ఆవేశంతో కూడిన మాటలు
- విలువలపై అనుమానాలు, వివిధ స్వభావాలపై చర్చలు
- తమ ఆలోచనలు, ఆశలు తీరకపోవడంతో కలిగే భేదాలు
- త్యాగ గుణం ఎవరిలోను లేకపోవడం
- స్వార్థం. అవసరాలకు సరిపోని సాకర్యాలు

2. తగ్వులు - కారణాలు

పద్ధతి: ఎక్స్‌రెస్‌జూ, అనంభవాలు పంచుకోవడం

ఫసిలిటేటర్ సభ్యులలో నలుగురిని పిలిచి, వారికి వేరు వేరు రంగు కాగితాలను యిచ్చి కింది సూచనల ప్రకారం చేయమనాలి.

సూచనలు:

1. నలుగురు సభ్యులకు వేరువేరు రంగు కాగితాలు యివ్వాలి.
2. ఆ రంగు కాగితంను కళ్ళ ముందు పెట్టుకోమని చెప్పాలి.
3. వారి ముందు ఒక తెల్లబింబి వస్తువు పెట్టాలి. తెల్లటి వస్తువును ముందుగా చూపకూడదు.
4. వారిని ఆ రంగు కాగితంలో నుండి చూసి ఆ వస్తువు రంగు చెప్పమనాలి.

సభ్యులు సమాధానాలు చెప్పిన తరువాత ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఎవరు చెప్పిన రంగు సరి అయినది?
- ★ ఒకరు చెప్పినది ఇంకొరు అంగీకరిస్తున్నారా?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు వచ్చిన తరువాత, ఫేసిలిటేటర్ ఈ ఎక్స్‌రెప్రైజెంట్ కొనసాగించాలి.

- ఇప్పుడు రంగు కాగితాలు తీసివేసి మామూలుగా చూడమని చెప్పాలి.
- అప్పుడు అందరు ఒకే రంగు (అనగా తెల్ల రంగు) అని చెబుతారు.

ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులతో వారు వారి జీవితంలో ఎదుర్కొన్న తగపుల అనుభవాలను యితర సభ్యులతో పంచుకోమనాలి.

వారి సమాధానాలను క్రోడీకరించి తగపులు ఎందుకు వస్తాయి? అన్న విషయాల్ని కింది అంశాలను జతచేసి తెలియజేయాలి.

ఒక వ్యక్తి తనకున్న అనుభవాలతో తనకున్న అభిప్రాయాలతో మాటల్లాడడమే కాక, యితరుల అభిప్రాయాలను గౌరవించనప్పుడు తప్పకుండా తగపులు వస్తాయి. నిజాన్ని సరిగా చూస్తే ఏది సరైనదో తెలుస్తుంది.

తరువాత ఫేసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది ప్రశ్న అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

- ★ తగపులు ఎందుకు వస్తాయి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫేసిలిటేటర్ కింది అంశాలను జతచేసి వివరించాలి.

- ★ సభ్యులు వేరు వేరు అనుభవాలు, అభిప్రాయాలను కల్గి వుండడం
- ★ ఒకరిపై ఒకరికి నమ్మకం లేకపోవడం
- ★ ఒకరికొకరికి మధ్య కమ్యూనికేషన్ సరిగా లేకపోవడం
- ★ యితరుల అభిప్రాయాలను గౌరవించే సరళత్వం మనలో లేకపోవడం
- ★ సభ్యుల మధ్య సత్సంబంధాలు లేకపోవడం

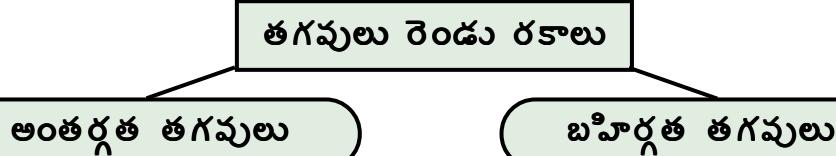
3. తగవులు - రకాలు

పద్ధతి: బ్రెయిన్ స్టోర్స్ / కేస్ ప్రైట్ లేదా రోల్ పీప్ల్
ఫెసిలిటేటర్ తగవుల రకాలు తెలిచేయడానికి ముందుగా కింది ప్రశ్నను అడగాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ తగవులు ఎన్ని రకాలు

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత కింది వాటిని నివరించాలి

అంతర్గత మరియు బోహర్త తగవుల మధ్య తేడాలను కింది కేస్ ప్రైట్లే ద్వారా తెలియజ్ఞాలి.

అంతర్గత తగవులు లేదా సంఘంలో సభ్యుల మధ్య వచ్చే తగవులు:

అంతర్గత తగవులు:

కేస్ ప్రైట్:

వెంకటాపురం గ్రామంలో లక్ష్మి మహిళా సంఘంలో సూరమ్మ అనే సభ్యురాలు తన భర్త ప్రేరణతో పాదుపు తక్కువ చేసినప్పటికి చాలా ఎక్కువ మొత్తంలో అప్పుకావాలని అడిగింది. దానికి బదులుగా వెంకమ్మ అనే సభ్యురాలు తక్కువ పాదుపు చేసిన వారికి పెద్దమొత్తంలో అప్పులు యివ్వడం కుదరదు అని చెప్పడంతో సూరమ్మ, వెంకమ్మతో పోట్లాటకు దిగింది. వారి పోట్లాటను సభ్యులందరు కలిసి ఆపవలసి రావడం వల్ల ఆ రోజు సమావేశంలో ఎటువంటి చర్చను చేయలేకపోయారు.

కీలక ప్రశ్నలు

- ఈ కేస్ ప్రైట్లో ఎవరెవరి మధ్య పోట్లాట వచ్చింది? వారు సంఘంలో సభ్యులా?
- సూరమ్మకు, వెంకమ్మకు మధ్య ఎందుకు పోట్లాట వచ్చింది?

బోహర్త తగవులు:

కేస్ ప్రైట్:

కేసారం గ్రామంలో వినాయక మహిళాభివృద్ధి సంఘం, ప్రగతి మహిళా సంఘం వున్నాయి. ఒకసారి వినాయక మహిళా సంఘానికి జన్మభూమి పథకంలో రోడ్పు వేసే పని కాంట్రాక్ట్స్‌పై ప్రభుత్వం వారు యిచ్చారు. దానికి ప్రగతి సంఘం వారు మాకు యివ్వండి అని వినాయక సంఘంతో పోటీకి దిగి మండలాధ్యక్షునికి అట్టి పెట్టుకున్నారు. మండల ప్రభుత్వ సిబ్బంది వారి మధ్య రాజీ కుదర్చడానికి ఎంత ప్రయత్నించినా వారు ఒప్పుకోలేదు. దానితో ఆ తగవు పెద్దదై చివరికి ఆ కాంట్రాక్ట్స్ గ్రామ సర్వాంచ్ కి అప్పచేస్తారు.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ పైకేన ప్రటీలో ఎవరెవరి మధ్య తగాదా వచ్చింది?
- ★ తగాదా ఎందుకు వచ్చింది?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబ్టిన్ తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ ఈ కింది విధంగా తెలియజేయాలి.

అంతర్గత తగవులు: ఒక కుటుంబంలో ఆ కుటుంబ సభ్యుల మధ్య గాని, ఒక సంఘలో ఆ సంఘ సిబ్బంది మధ్యగాని సంఘం సభ్యుల మధ్యగాని వచ్చే తగవులను అంతర్గత తగవులంటారు.

బహిర్గత తగవులు: ఒక కుటుంబంకు మరొక కుటుంబంకు లేదా ఒక సంఘకు మరో సంఘకు మధ్య వచ్చే తగవును బహిర్గత తగవు అంటారు.

సంఘంలో వచ్చే తగవులు - కారణాలు 4.

పద్ధతి: చిన్నగూపు చర్చ

ముందుగా సభ్యులను మూడు చిన్న గూపులుగా చేసి, అరగంట సమయంలో వారివారి సంఘాలలో వచ్చే తగవులు, వాటికి గల కారణాల గురించి మాట్లాడుకుమ్మని చెప్పాలి. వారు మాట్లాడుకున్న విషయాలను పెద్ద గూపు నందు చర్చించి, కింది విధంగా క్రోడీకరించాలి.

సంఘంలో తగవులు:

ఉదాహరణ:

- ★ లోను మంజూరు చేయకపోతే వచ్చే తగాదాలు
- ★ పాదుపు కట్టకపోతే వచ్చే తగాదాలు
- ★ ఎవరైనా సభ్యురాలు అప్పు చెల్లించకపోతే వచ్చే తగాదాలు
- ★ లీడరు సరిగా పనిచేయకపోతే వచ్చే తగాదాలు
- ★ ఇద్దరు సభ్యుల మధ్య ఇంటి వద్ద జరిగిన తగాదా మూలంగా వచ్చే తగాదాలు

సంఘంలో తగవులు - కారణాలు

- ★ పాటీతత్వం ★ సాఖరం
- ★ కట్టబాట్లు పాటించకపోవడం
- ★ పారదర్శకత్వం లేకపోవడం
- ★ సమయానికి అవసరాలు తీరకపోవడం
- ★ నాయకుల పక్షపాత వైఫారి
- ★ సభ్యుల మధ్య, నాయకుల మధ్య నమ్మకం లేకపోవడం
- ★ చెప్పుడు మాటలు వినడం
- ★ సంఘు నిధి తక్కువగా పుండి, అప్పు అవసరాలు ఎక్కువగా పుండడం
- ★ సంఘుం కార్యకలాపాలలో యితరుల జోక్యం
- ★ త్యాగగుణం, వాత్సల్యం, సర్దుబాటుతనం లేకపోవడం

5. పరిష్కారం కాని తగ్పులు - పరిణామాలు

పద్ధతి: ఎక్సర్చైజ్

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యుల నుండి నలుగురిని పిలిచి వారికి ఒక జాకెట్ పీస్ యివ్వాలి. వారికి ముందుగా కింది సూచనలు యివ్వాలి.

సూచనలు:

1. నలుగురు జాకెట్ పీస్ కొరకు పోటీ పడాలి.
2. ఎట్టి పరిస్థితిలోను ఏ ఒక్కరికీ యివ్వడానికి ఒప్పుకోకూడదు.
3. బలం ఉపయోగించి తలా ఒక ప్రక్కన లాగి ఎవరికి దొరికిన ముక్క వారు తీసుకెళ్ళడం.

కీలక ప్రశ్న

★ తగ్పులు పరిష్కారం కాకపోతే ఏమి జరుగుతుంది?

సభ్యులు నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, తగ్పులు తప్పకుండా పరిష్కారం కావాలని, లేనిచో మొదటికి ముప్పు వస్తుందని అలాగే సంఘుంలో కూడా తగ్పులు పరిష్కారం కాకపోతే సంఘుం ఆభిపృష్ఠ చెందదని, స్థారంగా పుండదని, సంఘుం విడిపోతుందని సభ్యులకు వివరించి చెప్పాలి.

6. తగ్పులు - పరిష్కారించే విధానాలు

పద్ధతి: పెద్ద గ్రూపు చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సంఘుంలో వచ్చే తగ్పులకు సభ్యులు ఎన్నుకునే వివిధ పరిష్కార మార్గాలను తెలియ చేయడానికి కింది ప్రశ్నను అడిగి పెద్ద గ్రూపులో వర్ష జరపాలి.

కీలక ప్రశ్న

★ ఈ తగ్పులను ప్రాథమిక స్థాయిలోనే గుర్తించి నివారించడం ఎలా?

సాధారణంగా సంఘుములో ముందుగా తగ్పులు వస్తాయని గుర్తించడం జరగదు. ఒకసారి తగ్పులు వచ్చిన తరువాత పరిష్కారిస్తారు. తగ్పులను వివిధ మార్గాల ద్వారా పరిష్కారం చేయవచ్చునని ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు తెలియచేయాలి.

1. తప్పించడము: తగ్పులను పక్కకు పెట్టి తాత్కాలికంగా దాని పాటికి దానిని వదలి చేయడం. ఉడా: ఇంటి దగ్గర పోట్లాటను గ్రూపు మీటింగ్లో చర్చించకపోవడం.
2. కప్పి పుచ్చడము: తగ్పులను బయటకు రాకుండా చేసి అంతా బాగుంది అనడం. ఉడా: ఎన్నుకున్న లీడరుకు, ఒక సభ్యురాలితో పడకపోయినా సంఘుంలో ఏమి సమస్యలు లేవని సమర్థించడం.
3. రాజీ కుడర్చడం: తగ్పులను రాజీ చేయుటకు ప్రయత్నించడం, ఇరుప్పక్కాల వారిని ఒప్పించి రాజీ చేయడం. ఉడా: లోన్ మంజూరు చేసేటప్పుడు, ఇద్దరు అప్పులు అడిగినప్పుడు ఒకరికి పెద్ద సంఘుం ద్వారా అప్పు యిప్పిస్తామని రాజీ కుదర్చడం.

4. బలవంతము: అధికారికంగా గాని, బలవంతంగా గాని ఒప్పించడం. ఉదా: గ్రూపు సభ్యులందరూ చెప్పారు. కాబట్టి నువ్వు విని తీరాలి అని సభ్యులాలికి చెప్పటం.

5. సమస్య పరిషోశరం: ఇరుపైకాల వాదనలను, అభిప్రాయ బేధాలను బయలు పరిచి ఇరువురిని ఒక ఒప్పించడానికి ఒప్పించడము. ఉదా: పెద్ద సంఘంలో రెండు గ్రూపుల మధ్య వాదనలను, అభిప్రాయ బేధాలను విని, చర్చించి ఒప్పించం కుదర్చటం.

తగపులు - నివారణ చర్యలు

7.

పెద్దతి: బ్రెంచున్ స్టోర్స్ మరియు కథ

తగపులు - నివారణ చర్యల గురించి వివరించుటకు ఫసిలిటేటర్ సభ్యులకు కింది కథను చెప్పాలి.

కథ

ఒక ఊరిలో లక్ష్మీమ్మ, సుబ్బమ్మ అను ఇద్దరు స్త్రీలు పున్నారు. వారి మధ్య ఒక రోజు గొడవ వచ్చింది. అది చిలికి చిలికి పెద్దదయ్య ఆ ఊరి పెద్ద వద్దకు వెళ్చింది. అయిన వారిద్దరిని పిలిచి కారణం అడుగగా వారు వారి వద్దన్ను ఒక పాపను చూపించి, ఆ పాప నా కూతురంటే, నా కూతురని చెప్పారు. ఎంత ప్రయత్నించినా తగపుకు పరిషోశరం దొరకలేదు. చివరికి ఆ ఊరి పెద్ద, ఆ పాపను రెండు ముక్కలుగా చేసి వారిద్దరికి యిస్తానని చెప్పగా వెంటనే సుబ్బమ్మ తన బిడ్డ చనిపోతుందని గోడుగోడునా ఏడుస్తూ పాప క్షేమంగా ఉంటే చాలని ఆ పాపను లక్ష్మీమ్మకు యివ్వమని చెప్పింది. యది గమనించిన పెద్ద బిడ్డలక్షేమం కోరేది తల్లేనని చెప్పి బిడ్డను ఆమెకు యిప్పించాడు.

తరువాత ఫసిలిటేటర్ కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ లక్ష్మీమ్మ, సుబ్బమ్మల మధ్య ఎందుకు తగపు వచ్చింది?
- ★ ఆ తగపు ఎలా పరిష్కరించబడింది?
- ★ సుబ్బమ్మ పాపను లక్ష్మీమ్మకు యివ్వమని చెప్పకపోతే ఏమి జరిగేది?
- ★ ఈ కథ నుండి గ్రహించిన సీతి ఏమిటి?
- ★ సంఘంలో తగపులు రాకుండా తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలేమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, కింది అంశాలను కూడా జతపరచి సభ్యులకు వివరించాలి.

- ★ సంఘమునకు సరిఅయని కట్టుబాట్లు నిర్దయించుకొనుట
- ★ కట్టుబాట్లను స్క్రమంగా ఆమలు చేయడం
- ★ పుస్తకాలను స్క్రమంగా రాయడం
- ★ పారదర్శకతను పాటించడం
- ★ సభ్యుల, లీడర్ల పాత్ర మరియు బాధ్యతలపై అందరికీ పూర్తిగా అవగాహన కల్పించడం,
- ★ అప్పు మంజూరి చేయకపోడానికి కారణాలు వివరించడం.

- ★ లీడరు అధికారం చెలాయించకుండా వుండడం
- ★ సభ్యులు బక్షమత్యము, వాత్సల్యము, త్యాగగుణం వంటి గుణాలు కలిగి వుండాలి. ఇవి చాలా వరకు తగ్వులు రాకుండా నివారిస్తాయి. ఇవే గుణాలు వచ్చిన తగ్వులను కూడా పరిష్కరిస్తాయి.

శిక్షణ పూర్తి అయిన తరువాత ఫేస్‌సిలిటీటర్ సభ్యులకు శిక్షణాంశాలు ఎంతవరకు ఆశ్చర్యమైనాయో కింది ప్రశ్నల ద్వారా తెలుసుకోవాలి?

1. తగ్వు అంటే ఏమిటి?
2. తగ్వులు ఎందుకు వస్తాయి?
3. తగ్వులు ఎన్ని రకాలు?
4. సంఘంలో తగ్వులు ఎందుకు వస్తాయి?
5. తగ్వులను ఎన్ని రకాలుగా పరిష్కరించుకోవచ్చు?
6. తగ్వులు రాకుండా తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు ఏమిటి?
7. తగ్వులు పరిష్కారం కాకపోతే కలిగే పరిణామాలేమిటి?

పలితము

సభ్యులు సంఘంలోని తగ్వులు మరియు వాటి పరిష్కార మార్గాలపై ఆవగాహనను పెంపాందించు కున్నారు.

ఫేస్‌సిలిటీటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

1. టీక్స్ ఆట
2. ఏనుగాట
3. మాయ అనే అమ్మాయి కథ

కట్టబాట్లు

ఉద్దేశము

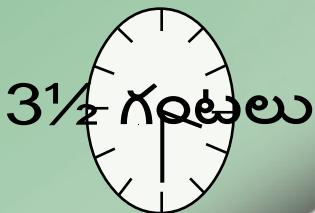
- సభ్యులు సంఘం అభివృద్ధిలో కట్టబాట్లు ఆవశ్యకత, వివిధ కట్టబాట్లు మరియు వాటిని అమలు పరచు విధానంపై అవగాహన పెంపాందించుకుంటారు.
- సభ్యులు వారి సంఘంకు అవసరమైన కట్టబాట్లను ఏర్పరచుకుంటారు.

విషయాంశాలు

1. కట్టబాట్లు – నిర్వచనం
2. కట్టబాట్లు – ఆవశ్యకత
3. కట్టబాట్లు – రకాలు
4. కట్టబాట్లు – నిర్ణయించుకొనుట
5. కట్టబాట్లు – అమలు పరచుటలో ఎదురయ్యే సమస్యలు – పరిష్కారాలు
6. కట్టబాట్ల అమలులో సభ్యుల, లీడర్ల పాత్ర
7. సంఘంలో వున్న కట్టబాట్లను సమీక్షించి మార్పు చేయట లేదా నిర్ణయించుట

శిక్షణ పరికరములు

టీవి, వీసిపి సంఘం క్యాసెట్, బొమ్మలు: 48, 49, 50, 51

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచన:

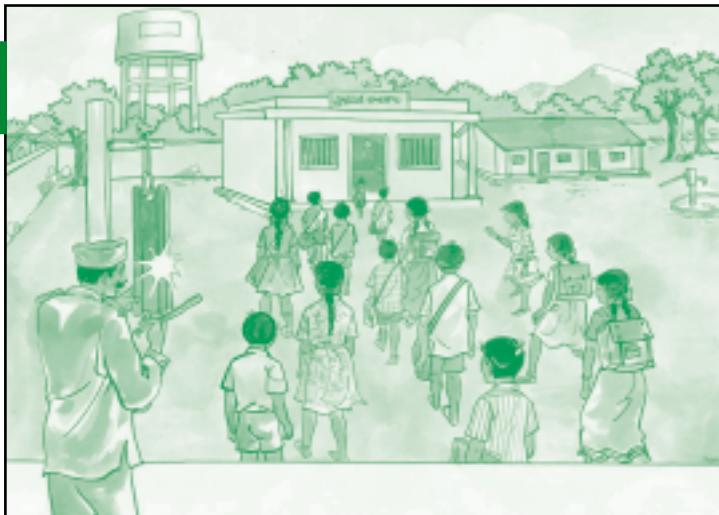
సంఘ స్థాయి, వయసు, అవసరాన్ని బట్టి శిక్షణాంశములో వివరించిన కట్టబాట్లను, కొన్ని వివరించాలా లేక అన్ని వివరించాలా అని ఫెసిలిటేటర్ నిర్దయించుకోవాలి.

1. కట్టబాట్లు – నిర్వచనం

పద్ధతి: పెద్ద గ్రామ చర్చలు

ఫెసిలిటేటర్ మొదట గంట కొడుతుండగా బడైకి వెళ్ళే పీల్లల బొమ్మను చూపించి కీంది ప్రశ్నలు అడగాలి.

48

కట్టబాట్లు – ఆవశ్యకత

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ బొమ్మ నుండి మీరేమి గ్రోంచారు.?
- ★ ఈ పద్ధతిని ఏమంటారు?

సభ్యుల నుండి వచ్చిన సమాధానాలకు ఆధారం చేసుకొని ఈ కీంద తెలిపిన అంశాలను వివరించాలి.

ఒక కుటుంబం గాని, సంఘం గాని, సంఘ గాని వారి అవసరాలను తీర్చుకొనుటకు, వారి లక్ష్య సాధనకు అందరు కలిసికట్టగా పనిచేయుటకు కట్టగా ఏర్పాటు చేసుకున్న నియమావళిని కట్టబాట్లు అంటారు.

2. కట్టబాట్లు – ఆవశ్యకత

పద్ధతి: రోల్ ప్లై / వీడియో క్యాసెట్ / పెద్ద గ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ రోల్ ప్లై ద్వారా సభ్యులకు కట్టబాట్ల అవసరం గురించి తెలియజేయాలి. చురుకైన ఆరు లేదా ఏడుగురు సభ్యులను ఎన్నుకొని వారిచేత ఒక సంఘం సమావేశం జరుగుతున్నట్లు రోల్ ప్లైలో ఈ కీంది అంశాలను పొందుపరచాలి.

సూచనలు:

1. అందరి కంటే ముందు లీడర్ వచ్చి మిగతా సభ్యుల కొరకు ఎదురు చూస్తుండాలి. మిగతా సభ్యులు యింటి పద్ధ పని చేసుకుంటుండాలి. లీడర్ అందరి యిండ్క్షకు వెళ్లి సమావేశానికి రమ్మని పిలవగా వారు వస్తాలే పో! అని నిర్ణయంగా సమాధానం చెప్పాలి.
2. నలుగురు సభ్యులు ఆలస్యంగా రావాలి.
3. కొంతమంది మాత్రమే చేయాలి.
4. అప్పు తీసుకునే విషయమై ఇద్దరు సభ్యులు గొడవ పడాలి.
5. ఇద్దరు సభ్యులు తిరిగి చెల్లించవలసిన అప్పు స్క్రమంగా చెల్లించకూడదు.
6. లీడరు మాట సభ్యులు వినరు.
7. మీటింగ్ గందరగోళంతో ముగుస్తుంది.

పై రోల్ ప్లేముగింపు సమయంలో బ్యాక్/గ్రాండ్ గా కింది పాటను పాడాలి. పాడేటప్పుడు సభ్యులు చలనం లేకుండా ఏ విధంగా వున్నవారో ఆ విధంగానే నిలబడి వుండాలి.

పాట

చూడు నర్సుమా చూడే నర్సుమా
సంగమెట్లు బోతోందో చూడే నర్సుమా

మీటింగులేకపోయే ఒక్కచోట కూడమాయే
ఇల్లిల్ల తిరుగుడాయే లీడరుకేమో తిప్పులాయే
పద్ధతంటూ లేకపోయే సంగమేమో పరిలిపాయే //చూడు నర్సుమా//

డబ్బు డబ్బు అంటావు దూరం దూరం గుంటావు
డ్వైకొ పైసలంటావు మాఫీ చేయమంటావు
ఆశలేమో ఎక్కువాయె ఆలోచన తక్కువాయె //చూడు నర్సుమా//

లెక్కలేదు శ్రద్ధ లేదు, బుక్కులేమో రాయలేదు
కంతులేమో కట్టవాయె అప్పులేమో బరవాయె
కొత్తవారికి అప్పులేక అలకలేము ఎక్కువాయె //చూడు నర్సుమా//

వారం వారం మీటింగు ఖచ్చితంగా పెట్టులి
పాదుపు అప్పులన్నీ మీటింగులో చేయాలి
ప్రతి ఒక్కరు రావాలి నిర్ణయాలు చేయాలి
కట్టబాట్లు వుండాలి కలిసి కట్టుగుండాలి
ఒకరి కోసం ఒకరమంటు మనం ముందుకెళ్లాలి //చూడు నర్సుమా//

- మురళి, అనురాధ

పై రోల్ ప్లేముగిసిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులకు కింది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ రోల్ స్టేలో మీరు ఏమి గ్రేహంచారు?
- ★ రోల్ స్టేలోని సంఘం అలా వుండడానికి కారణమేమిటి?
- ★ ఆ సంఘం మంచిగా తయారవాలంటే ఏమి చేయాలి?

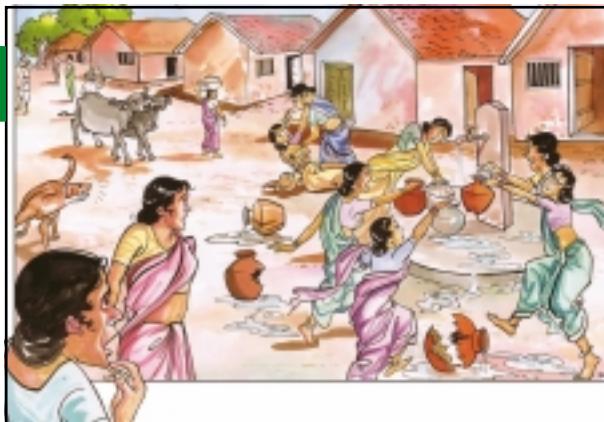
సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత, ఫెసిలిటేటర్ కింది అంశాలను వివరించాలి.

సంఘం నిర్వహణాపరంగాగాని, ఆర్థికపరంగా గాని యితరులపై ఆధారపడకుండా, స్వతంత్రంగా నడుచుటకు అభివృద్ధి చెందుటకు, సుస్థిరతను సాధించుటకు కట్టుబాట్లు తప్పనిసరి.

ఫెసిలిటేటర్కు సూచనలు:

1. కట్టుబాట్లు - ఆవశ్యకత సంఘం క్యాసెట్ ద్వారా కూడా వివరించవచ్చు.
2. కుళాయి దగ్గర మంచినీళ్ళకు పోటీ పడుతున్న స్త్రీల బొమ్మె చూపించి కూడా సంఘం కట్టుబాట్లు ఆవశ్యకతను వివరించవచ్చు.

49

50

పోరు నష్టం - పొందు లాభం

3. కట్టుబాట్లు - రకాలు

పద్ధతి: చిన్న గ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను రెండు గ్రామాలుగా చేసి వారితో కింది అంశాలను చర్చించి, చర్చా ఫలితాలను పెద్ద గ్రామాలో వివరించమనాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

మొదటి గ్రామకు:

- ★ సంఘం సుస్థిరతకు దోషాదుడి కట్టుబాట్లు ఏమి?

రెండవ గ్రాపుకు:

★ ఎలాంటి కట్టబాటు సంఘ సుఫైరతను దెబ్బతిస్తాయి?

గ్రాపులు త్వీ అంశాలను చర్చించిన తరువాత పెద్ద గ్రాపులో కీంది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

1. సభ్యత్వము:

(ఎ) అర్పతలు:

- సభ్యులందరూ ఒకే ఆర్థిక స్థాయికి చెంది వుండాలి.
- పేదలకు గ్రాపులో సభ్యులుగా చేరుటకు ప్రాధాన్యత నివాళి.
- సభ్యులు అదే గ్రామంలో నివశిస్తున్న వారై వుండాలి.
- గ్రాపులో కనీసం 7 మంది నుండి 20 మంది దాకా సభ్యులుగా వుండవచ్చు.
- గ్రాపులో సభ్యులుగా చేరడానికి కనీసం 18 సంవత్సరాలు పైబడిన వారు అర్పులు.
- అయితే 18 సం.లో వున్న వారు కూడా బాలికా సంఘూలు పెట్టుకోవచ్చు.
- అదేవిధంగా 60 సం. పైబడిన వారికి కూడా సంఘుం వేరే విధంగా సహాయం చేయవచ్చు.
- సంఘుంలో సభ్యులుగా చేరే వారు సంఘుం సమావేశాలకు హజరయ్య సంఘుం యొక్క నియమ నిబంధనలను, కట్టబాట్లను పాటించే వారై ఉండాలి.
- సంఘు ఉద్దేశ్యాలను కట్టబడి వుండేవారు, సంఘు కార్యకలాపలాలో చురుకుగా పాల్గొనడానికి ఆసక్తి కలిగిన వారై ఉండాలి.
- పాదుపు చేయగలిగిన వారై ఉండాలి.
- ఒక కుటుంబం నుండి ఒకరే ఉండాలి.

(బి) సభ్యత్వ రద్దు

- ఏ కారణము చేతనైనా సభ్యులు స్వచ్ఛందంగా గ్రాపు నుండి వైదొలగాలి అనుకున్నప్పుడు
- గ్రాపు కట్టబాట్లు అతిక్రమించి వ్యతిరేకంగా ప్రవర్తించినప్పుడు.
- నిర్ణయించుకున్న నెలల వరకు అప్పు చెల్లించప్పుడు, పాదుపులు చెల్లించనప్పుడు సంఘు సమావేశాలకు హజరు కానప్పుడు.
- సభ్యులు సభ్యత్వం రద్దు చేసుకున్నప్పుడు వారి వద్ద నుండి మిగిలిన అప్పు వసూలు చేసుకొని, వారి పాదుపును తిరిగి యివ్వవచ్చును.

(సి) సభ్యత్వ రుసువు

- సభ్యత్వ రుసువు ఎంత వుండాలి అనే విషయం గ్రాపు సభ్యులు నిర్ణయించుకోవచ్చు.

(డి) క్రొత్తగా సభ్యులను తీసుకొనుట

- క్రొత్తగా చేరే సభ్యుల నుండి ప్రవేశ రుసుము మూడు రకములుగా వసూలు చేయవచ్చు
- సభ్యులు సంఘంలో చేరునప్పుడే వారు చెల్లించవలసిన రుసుము మొత్తం చెల్లించాలి
- క్రొత్తగా చేరే సభ్యులకు కొంత గడువు యిచ్చి రుసుము చెల్లించుకోవాలి.
- క్రొత్తగా సభ్యులను కొన్ని వాయిదాలలో రుసుము మొత్తమును చెల్లించునాలి.
- క్రొత్తగా చేరిన సభ్యులకు అప్పులు సంఘంలో చేరిన ఎన్ని నెలల నుండి యివ్వాలనేవి సంఘం ముందుగానే నిర్దయించుకోవాలి. క్రొత్త సభ్యులకు వారు చేరిన మూడో నెల నుంచి చిన్న మొత్తాలలో అప్పు యివ్వడం మంచిది.

2. సమావేశాలు:

- సమావేశం సాధ్యమైనంత తరుచుగా జరుపుకోవాలని నిర్దయించుకోవాలి. సమావేశం వారం వారం పెట్టుకొనుట వలన సంఘ నిధి వేగంగా త్రిప్పడానికి, నిర్వహణ మెళకువలు త్వరగా నేర్చుకోవడానికి ఉపయోగపడుతుంది. సమావేశం కనీసం నెలకు ఒకసారైనా జరుపుకోవాలి.
- అందరికీ అనువైన సమయాన్ని సమావేశానికి ఎన్నుకోవాలి. వివిధ కాలాలకు అనుగుణంగా సమావేశ సమయమును మార్చుకోవచ్చు.
- అవసరమైన వివాదాలను, ప్రభావాలను నివారించడానికి గ్రామంలో అందరికీ చెందిన ప్రాంతాలలో సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. ఉదా బడి, అంగనవాడి సెంటర్, పంచాయతీ భవనం.

3. హాజరు అవసరాలు:

- లేటుగా వచ్చిన వారిపై జరిమానా విధించుట
- హాజరు కాని సభ్యులకు జరిమానా విధించుట
- హాజరు కాని సభ్యులు ముందుగానే తెలియజేయుట దానిని సెలవుగా భావించుట
- సమావేశాలకు నిరంతరంగా రాని వాళ్ళ గురించి చర్యలు తీసుకొనుట
- సమావేశం జరుగుతున్నప్పుడు మధ్యలో వెళ్ళి వారిపై చర్యలు తీసుకొనుట.

4. సంఘంలో నిర్దయాలు తీసుకొనుటకు కావల్సిన సభ్యులు:

- సంఘంలో నిర్ణయాలు తీసుకొనుటకు ఎంత వంంది సభ్యులు కావాలో నిర్ణయించుకొనుట. కనీసం నాలుగింట మూడువంతుల మంది నిర్దయాలలో పాలు పంచుకోవాలి. వారు నిర్దయాలకు ఒప్పుకోవాలి.

5. నాయకులకు కావల్సిన లక్షణాలు మరియు ఎన్నిక విధానము:

- సంఘంకు యిద్దరు లేదా ముగ్గరు నాయకులను ఎన్నుకొనుట నాయకులు వాక్యచాతుర్యము, సహానుము, నిధి నిర్వహణ, సమృద్ధము వంటి లక్షణాలు కలిగి ఉండినవో మంచిది.
- నాయకులను సంపత్సురానికి లేదా రెండు సంపత్సురాలకు ఒకసారి మార్చాలి.

- నాయకులను అందరూ కలిసి ఏకగ్రివంగా ఎన్నుకోవడం మంచిది.
- సభ్యులందరిలో నాయకత్వ లక్షణాలు పెంపాందించుకోవడం ప్రతి సమావేశానికి ఒక సభ్యురాలిని అధ్యక్షరాలిగా ఎన్నుకోవడం మంచిది.
- నాయకులు సమర్థవంతంగా పనిచేయునప్పుడు, క్రొత్తవారిని నాయకులుగా ఎన్నుకోవచ్చు.

6. బ్యాంకు ఖాతా నిర్వహణ:

- బ్యాంకు ఖాతాను సంఘం పేరుపై తెరవాలి. దానికి సంఘం ప్రతినిధులు సంతకందార్లుగా (సిగ్నేటరీస్) వ్యవహారించవచ్చు.
- బ్యాంకునందు డబ్బు జమచేయుటకు ప్రతిసారీ ఒక సభ్యురాలు వెళ్ళునట్లు నియమం పెట్టుకొనుట వలన సభ్యులందరికి బ్యాంకు ఖాతా నిర్వహణపై అవగాహన పేరుగుతుంది.

7. మిగిలిన డబ్బు, పెట్టే నిర్వహణ:

- సంఘంలో సాధ్యమయినంతవరకు డబ్బు చేతిలో ఉంచుకోక, బ్యాంకుకు పంపాలి.
- మిగిలిన డబ్బును సంఘ ప్రతినిధుల వద్ద ఉంచాలి.
- పెట్టేనందు పుస్తకాలు, మిగిలిన డబ్బు ఉంచి తాళం వేసి పెట్టే ఒక నాయకురాలి వద్ద, తాళాలు మిగిలిన నాయకురాళ్ళ వద్ద ఉంచవచ్చు.

8. పుస్తకాల నిర్వహణ:

- పుస్తకాలు రాయడానికి ఒకవ్యక్తిని నియమించుకొని, ఆమె / అతని నీవలకు కొరిత ప్రతిఫలం (జీతం) యివ్వడం మంచిది. ఆ వ్యక్తిని అందరూ కలిసి ఏకగ్రివంగా ఎన్నుకోవాలి.
- పుస్తకాలు సంఘంలో సమావేశం జరుగుతున్నప్పుడే రాయించుకొనుట మంచిది.

9. పాదుపులు:

- గ్రూపు సభ్యుల శక్తిని బట్టి ఎంత పాదుపు చేసుకోవాలి అని నిర్దయించుకొనుట, ఎన్ని రకాల పాదుపు చేసుకోవాలి అని నిర్దయించుకొనుట.
- పాదుపు లావాదేవీలు సమావేశం నందే జరుగుట
- పాదుపులు నిర్దయించుకున్న వారం లేదా తేదీలలో సక్రమంగా చెల్లించుట
- పాదుపు చెల్లించకపోతే జరిమానా విధించుట
- పాదుపులపై వ్యక్తిని నిర్దయించుకొనుట

10. అప్పులు:

- సమావేశాల్లోనే అప్పులు మంజురే చేయుట
- అప్పులు తీసుకొనుటకు కావలసిన సభ్యుల అర్పుతలు
- ప్రాధాన్యతను బట్టి అప్పులు
- అప్పు రకాలు మరియు అప్పు మొత్తము
- అప్పు మంజూరు పద్ధతి

- యతర రుసుములు ఉదా: కమీషన్స్‌జూ
- తిరిగి చెల్లింపు వాయిదాలను నిర్ణయించుట
- తీసుకొన్న అప్పులపై వడ్డిరేటును నిర్ణయించుట
- అప్పు బకాయిలపై చర్య, సభ్యులు ఒత్తిడి తెచ్చుట, జరిమానాలు వసూలవేయుట
- ఒక వ్యక్తి యచ్చే గరిష్ట అప్పుల సంఖ్య

11. అత్యవసర నిధి:

- సభ్యులకు ఆపదలో ఉదా: ఆరోగ్యం, అప్పులిచ్చుటకు సంఘం కొంత నిధిని ఉదా:రూ. 500/- అత్యవసర నిధిలో ఉంచుకొని యివ్వచ్చు.

12. సంఘం ఖర్చులు:

- సంఘం ఎలాంటి ఆవసరాలకు ఎంత ఖర్చు చేయాలో ముందుగానే నిర్ణయించుకోవాలి. సంఘం ఖర్చులు తక్కువగా వుంచుకొంటే సంఘంకు ఎక్కువ లాభం వస్తుంది.

13. అంతర్గత, బాహ్య ఆడిట్:

- అంతర్గత, బాహ్య ఆడిట్కి సంబంధించిన నియమాలు ఏర్పరచుకోవాలి. కనీసం మూడు నెలలకొనారి అంతర్గత ఆడిట్, సంపూర్ణానికి ఒకసారి బాహ్య ఆడిట్ చేయించడం మంచిది.

14. సంఘం సుస్థిరతను దెబ్బతీసే కట్టబాట్లు:

- ధనికులను చేర్చుకోవడం
- సమావేశాల బయట డబ్బులు వసూలు చేయడం, అప్పులు యివ్వడం, నిర్ణయాలు చేయడం
- బయట ఉపరి వారిని చేర్చుకోవడం
- సంఘానికి హాజరుకాకపోయినా పాదుపు తీసుకోవడం
- పుస్తకాలు రాయకుండా నోటి లెక్కలు పెట్టుకోవడం
- ఎక్కువ వడ్డీలకు అప్పులివ్వడం
- సంఘంలో లేని వారికి అప్పులు యివ్వడం
- యతర సంస్థల నుండి వచ్చే డబ్బులకు వడ్డీ తీసుకోకపోవడం లేదా తక్కువ వడ్డీ తీసుకోవడం
- యతర సంస్థల నుంచి వచ్చే డబ్బును వేరుగా ఉంచి అప్పులివ్వడం.

4. కట్టబాట్లు - నిర్ణయించుకొనుట

పద్ధతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ సభ్యులను కింది కీలక ప్రశ్నల అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

★ కట్టబాట్లు ఎవరు నిర్ణయించాలి?

- ★ ఎప్పుడు నిర్దయించాలి?
- ★ ఎలా నిర్దయించాలి?
- ★ కట్టుబాటు ఎప్పుడు మార్పుకోవచ్చు?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫేసిలిటేటర్ సమాధానాలన్నింటికి కీంది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

- కట్టుబాటును సంఘు సభ్యులే నిర్దయించుకోవాలి
- అవసరాన్ని బట్టి నిర్దయించుకోవాలి
- సభ్యులందరు కలిసి నిర్దయించుకోవాలి
- ఆచరణ దొయింగా ఉండాలి.
- సంఘు లక్ష్యాసాధనకు అనుకూలంగా వుండాలి.
- ఇతర సంఘూల నుండి నేర్చుకున్న మంచి అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి.
- సంఘు స్థాయిని బట్టి, సభ్యుల అవసరాలు, ఫైతిని బట్టి గ్రాపులో కొన్ని కట్టుబాటును మార్పుకోవచ్చు.

అమలు పరుచుటలో ఎదురయ్యే సమస్యలు పరిష్కారాలు

5.

పెద్దతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ

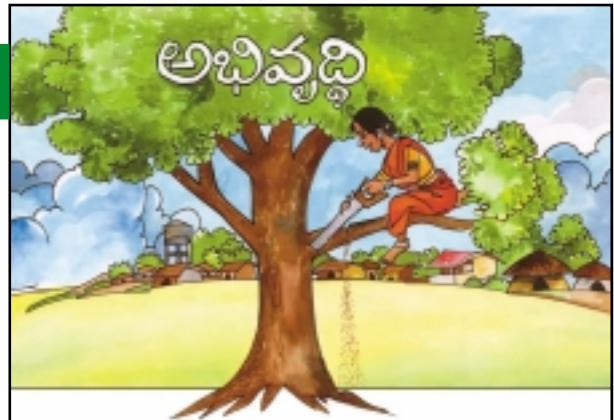
ఫేసిలిటేటర్ మొదట బొమ్మను చూపించి కీంది ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ఈ బొమ్మలో మీరు ఏమి గ్రహించారు?
- ★ ఈ బొమ్మకు సంఘంలో కట్టుబాటుకు ఏమయినా సంబంధం ఉన్నదా?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాల ఫేసిలిటేటర్ కీంది అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

51

కట్టుబాటు అమలు - ఆశ్చర్యకత

కట్టుబాటు అమలు సమస్యలు

- కొందరు సభ్యులు తమ సాకర్యం గురించి కట్టుబాటును ఉల్లంఘిస్తారు.
- సభ్యులు ఒకరితో ఒకరు పోటీ పెట్టుకొనుట
- తగిన కారణాల వల్ల, తప్పనిసరి పరిస్థితిలో కొందరు సభ్యులు కట్టుబాటును ఉల్లంఘించినప్పుడు, మిగతా వారు కట్టుబాటును సడలించుటకు ఒప్పుకోక పోవడం (ఉదా: పంట నష్టం వల్ల ఒక సభ్యురాలు నిర్దయించిన సమయానికి అప్పు చెల్లించకపోవడం)
- సంఘం అభివృద్ధితో పాటు కట్టుబాటును మార్పుకోకపోవడం

పరిష్కార మార్గాలు:

- కట్టబాట్లు అందరూ కలిసి తిరిగి సమిక్షించడం
- కట్టబాట్లు అందరికి సమానంగా అమలయేటట్లు చూడడం

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచనలు:

ఫెసిలిటేటర్ యుక్కడ యిచ్చిన అంశాలే కాకుండా సభ్యుల నుండి వచ్చిన సమాధానాలను క్రోడీకరించి, సమస్యలు, పరిష్కారాలు వేరు వేరుగా వివరించి చెప్పాలి.

6. కట్టబాట్లు – అమలులో సభ్యుల, లీడర్ల పాత్ర

పద్ధతి: పెద్ద గ్రామ చర్చ

ఫెసిలిటేటర్ ఈ కేంద్ర కీలక ప్రశ్న ద్వారా సభ్యులనుండి సమాధానం రాబట్టాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ కట్టబాట్లు అమలు పరచుటలో సభ్యుల పాత్ర ఏమిటి?
- ★ లీడర్ల పాత్ర ఏమిటి?

సభ్యుల నుండి సమాధానాలు రాబట్టిన తరువాత ఫెసిలిటేటర్ కేంద్ర అంశాలను జతచేసి క్రోడీకరించాలి.

సభ్యుల బాధ్యతలు	లీడర్ల బాధ్యత
<ol style="list-style-type: none"> 1. లీడర్లతో పాటు సహకరించాలి 2. పోటీ పెట్టుకోరాదు. 3. ఖచ్చితంగా పాటించాలి 4. కట్టబాట్ల ఆవశ్యకత్తులైనాను కలిగి వుండాలి 	<ol style="list-style-type: none"> 1. తాను పాటిస్తూ యితరులకు మార్గ దర్జకంగా కావాలి. 2. స్క్రమంగా అమలు పరచాలి. 3. సభ్యులందరూ కట్టబాట్లు పాటించేటట్లు చూడాలి 4. ఉల్లంఘించిన వారి విషయం చర్చకు పెట్టి చర్చ తీసుకోవాలి. 5. పక్షపాతం లేకుండా చూడాలి 6. అవసరమయినప్పుడు ఒకసారి గుర్తు చేయాలి 7. సభ్యులలో పోటీతత్త్వాన్ని నివారించాలి

ఫెసిలిటేటర్ కు సూచనలు:

పైన వున్న అంశాలు ఉదాహరణకు మార్గమే. సభ్యులు నుండి వీలైనన్ని ఎక్కువ సమాధానాలు రాబట్టాలి. వచ్చిన సమాధానాలకు వివరించాలి.

సంఘంలో ఉన్న కట్టబాటును సమిక్షించి మార్పు చేయట లేదా నిర్రయించుట

పద్ధతి: పెద్దగ్రామ చర్చలు

ఫోనీటోటర్ సభ్యులను కింది కీల ప్రశ్నలు అడగాలి.

కీలక ప్రశ్నలు

- ★ ప్రస్తుతం వున్న కట్టబాటు సంఘం సుస్థిరతం సాధించుటకు ఏలుగా వున్నాయా?
- ★ ఈ కట్టబాటులో మార్పులు ఏమైనా చేయాలా?
- ★ క్రొత్తగా ఏవైనా కట్టబాటు నిర్రయించుకోవాల్సిన అవసరం ఉన్నదా? వుంటే అవి ఏమిటి?

సభ్యులు పై ప్రశ్నల ద్వారా వచ్చిన సమాధానాలను బట్టి క్రోడీకరించి సంఘంలో ప్రస్తుతం నిర్రయించిన కట్టబాటును సభ్యులకు వివరంగా తెలియజేయాలి.

శిక్షణ ముగిసిన తరువాత, శిక్షణాంశాలు సభ్యులకు ఎంతవరకు అర్థమైనవో ఫోనీటోటర్ కింది ప్రశ్నలు చేయడం ద్వారా తెలుసుకోవాలి.

1. కట్టబాటు అంటే ఏమిటి?
2. సంఘంలో కట్టబాటు ఎందుకుండాలి?
3. ఎలాంటి కట్టబాటు సంఘ సుస్థిరతకు దోహదపడతాయి?
4. ఎలాంటి కట్టబాట్టు సంఘ సుస్థిరతకు దెబ్బతిస్తాయి?
5. కట్టబాటును ఎలా నిర్రయించుకోవాలి?
6. సంఘంలో కట్టబాటు అమలుపరచడంలో ఎదురయ్యే సమస్యలు ఏమిటి?
7. కట్టబాటు అమలులో సభ్యుల మరియు లీడర్ల బాధ్యతలేమిటి?
8. కట్టబాటును ఎప్పుడు మార్పుకోవచ్చ.

1. సభ్యులు సంఘం అభివృద్ధికి కట్టబాటు అవశ్యకత, వివిధ రకాల కట్టబాటుల మరియు అమలు పరుచు విధానంపై ఆవగాహనను పెంపాందించుకున్నారు.
2. సభ్యులు ప్రస్తుతం వున్న కట్టబాటును పరిశీలించి, క్రొత్త కట్టబాటును ఏర్పరచుకున్నారు.

ఫలితము

ఫోనీటోటర్కు ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులు

★ విజ్ఞాన యాత్ర

★ అనుభవాలను పంచుకోవడం

ఈ దిగువ ఇచ్చిన భాటీ స్థలం మీరు గమనించిన అంశాలను రాయడానికి ఉపయోగించుకోవచ్చు:

ఈ దిగువ ఇచ్చిన భాటీ స్ఫులం మీరు గమనించిన అంశాలను రాయడానికి ఉపయోగించుకోవచ్చు:

ఈ దిగువ ఇచ్చిన ఖాళీ స్థలం మీరు గమనించిన అంశాలను రాయడానికి ఉపయోగించుకోవచ్చు:

